343607 Reserve

THOMAE LINACRI BRITANNI DE EMENDATA STRVCTVRA LATINI SERMONIS LIBRI SEX.

BIBLIOTHÈQUE DE LA VILLE LYON 1898

PARISIIS
EX OFFICINA ROBERTI STEPHANI E REGIONE SCHOLAE DECRETORVM.
M.D.XXVII.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER PRIMVS, SIVE DE OCTO PARTIBVS.

P ARTES orationis in lingua latina publice ab idoneis authoribus receptæ ſunt octo, Nomen, pronomen, verbum, participium, præpoſitio, aduerbium, interiectio, coniunctio. Veteres (vt videntur) ſex erant contenti, qui participium verbo, & interiectionem aduerbio adnumerarunt. Sed ex his octo, inclinabiles flexileſque ſunt quatuor, nomen, pronomen, verbum, & participium. Immobiles inflexileſque reliquæ, præpoſitio, aduerbium, interiectio, coniunctio. Accidunt inclinabilibus omnibus, numerus & perſona. Nomini autem, pronomini & participio, præterea caſus & genera. Verbo & participio etiam tempus. Vni verbo modus.

NOMEN EST pars orationis, quæ caſibus inflexa ſignificat aliquid ſine vlla tẽporis, aut certæ perſonę adſignificãtia. Nominum variæ ſunt ſpecies, aliæ à vocibus, aliæ à rebus ſumptæ. A vocibus principale, vt candidus: & deriuatum, vt candidior. Etiã ſimplex, vt pes: & compoſitum, vt bipes. Deriuati generis, aliud denominatiuũ eſt, quod videlicet à nomine ducitur, vt à lapis, lapillus. Aliud verbale, quod à verbo, vt ab amo, amator. Aliud participiale, vt fugitans, appetens. Aliud aduerbiale, vt à cras, craſtinus. Sit & pronominale aliud, vt à noſter noſtras, niſi certã adſignificet perſonam. A rebus ſumptæ ſpecies ſunt, Propriũ, appellatiuũ, & quod generali appellatione adiectiuum appelles licet. Proprium eſt, quod rem non multis communem, ſed vni indiuiduo propriam ſignificat, vt Maro, Roma, Tyberis, Caucaſus, Britannia. Huius quatuor ſunt genera, ſic Priſciano diſtincta. Prænomen, quod vel differentiæ cauſa præponitur, vel veteri ritu. Quod Romani poſtquam Sabinos aſciuiſſent in ciuitatem, eorũ nomina ſuis præpoſuerunt, inuicémque Sabini ipſorum. Talia erant Aulus & Publius & Marcus, multáque alia, quæ non antè pueris, quàm virilẽ togam ſumerẽt, puellis, quàm nuberẽt, Tito Probo authore, ſunt impoſita. Nomen, quod ſuum cuique eſt, vt Paulus, Tullius. Cognomẽ, quod cognationis eſt cõmune, vt Scipio, Graccus, Fabius. Hoc tamen cum de pluribus dici poſſit, abuſiue dici proprium videri poteſt. Agnomen, quod ab aliquo euentu eſt impoſitum, vt Africanus, Iſauricus, Germanicus. Diomedi nomen eſt, quod Pri-

Nomen | Nominis diuiſio. | Proprium | Propriorum ſpecies. | Prænomen. | Nomen. | Cognomen. | Agnomen.

ſciano cognomen, & contra. Ait enim, Nomen proprie eſt gentilitium, id eſt quod originem gentis vel familiæ declarat, vt Portius, Cornelius, Iulius. Cognomen, quod vnius cuiuſque proprium eſt, & nominibus gentilitijs ſubiungitur, vt Cato, Scipio, Cæſar. Ego (quod ſciam) apud eruditi ſeculi ſcriptores agnomen non legi, ſed pro eo cognomen, vt Saluſt. Maſiniſſa rex Numidarum in amicitiam receptus à Pub. Scipione, cui poſtea Africano cognomen ex virtute fuit, multa & præclara rei militaris facinora fecerat. Et Cicero de ſenectute, Téque non cognomentum ſolum Athenis deportaſſe, ſed humanitatem & prudentiam intelligo. Varro de re ruſtica, Nam eo prælio hoſtes ita fudit, ac fugauit, vt eo Nerua prætor, imperator ſit appellatus, & auus cognomẽ inuenerit, vt diceretur ſcropha. Verg. Cui nunc cognomen Iulo. Vbi tamen Seruius cognomen pro agnomine poſitum cenſet.

Appellatiuũ. Appellatiuum eſt, quod rem multis cõmunẽ ſignificat, vt animal, homo, candor, color. Appellatiuorum vim obtinent & adiectiuorum neutra, vt in illo Saluſtij, Quibus diuitiæ bono & honeſto potiores erant. Et Verg. Dulce ſatis humor. Et eiuſdem, Triſte lupus ſtabulis. Item quid & quod. vt Teren. Quid illic rerum gerit. Idem, Quid hic tibi negotij eſt. Cicero ad Att. Ego ad Pub. Lupum & Caium Coponium prętores miſi, vt ſe vobis cõiungerent, & militum quod haberent ad vos deducerent. Et quodcunque, vt idem, Vos hortor, vt quodcunq; militũ contrahere poteritis, contrahatis.

Quæ nominum habeãt vim. Nominum vim obtinent, ſiue appellatiuorum ſiue alterius cuiuſquam generis malis, interim & Infiniti verborũ modi, vt Scire in illo, Scire tuum nihil eſt. Interim Infiniti ſenſus, Voco autem infiniti ſenſum, Infinitum ipſum cum ſuo accuſatiuo, vt in hoc ſermone, Apparet hũc eſſe ſeruum domini pauperis miſerique, pars illa hunc eſſe ſeruum domini pauperis. Simili modo & in quos Infiniti ſenſus ſoluitur, vt in eo Martial. Hoc ſcio, quòd ſcribit nulla puella tibi, illud quòd nulla puella ſcribit tibi. Scire tamen licet tum hæc Infinita verba, quæ nominum vice funguntur, tum ſenſus in quos ſoluuntur, vſitatius vel in recto vſurpari, vt in iam dicto exemplo Scire tuum nihil eſt. vel in accuſatiuo, vt in hemiſtichio quod ſequitur Niſi te ſcire hoc ſciat alter. & in illo Cæſaris, Damnatum pœna ſequi oportebat, vt igni cremaretur. Rarius in ablatiuo. Saluſt. Audito regem in Siciliam tendere. Plinius, Teſtato quoniam potum in vrſinam rabiem agat. Item in genitiuo, Plinius, Flores odoréſque de die in diem gignit. Magna vt palàm eſt admonitione hominum, quæ ſpectatiſſime floreãt, celerrime mar-

ceſcere. Videtur enim illud celerrime marceſcere quæ &c.in gignẽ dicaſu poſitũ προτοῦ τάχιςα ἀναίνεσθαι.Ex appellatiuis collectiuũ eſt,quod ſingulari numero aliquam multitudinem ſignificat,vt populus,gens,turba,quibus contrariam naturã habent,quæ in multitudinis numero rem vnicam ſignificant,vt Athenę,mœnia in nominato hactenus genere. Adiectiuum nomẽ in vniuerſum id voco, quod ſine altero, cui adhæreat, conſiſtere in oratione non poteſt. Eius variæ ſunt ſpecies,quas ſtrictim hic perſequemur.Sunt igitur aliæ affirmatæ affectionis vel negatæ,quæ propriæ adiectiua dicuntur,vt albus, par,dodrantalis,centum, romanus, cæcus, imprudens.Accipiatur enim breuitatis cauſa, affectionis vocabulum latius hoc loco.Aliæ quæ de tali affectione quærunt,quæ interrogatiua dicuntur,vt qualis,quantus,quot,cuias.Sũt & quæ cum neutris horum (mea ſententia) connumerari queant, quæ Syncategoremata dicas, cuiuſmodi ſunt partitiua, particularia, & vniuerſalia.

Collectiuum

Adiectiuum

Adiectiuorũ ſpecies.

Adiectiuum proprie dictum,aliud cõmune eſt,quod affectionẽ multis communem ſignificat,nec poteſt (vt dictũ eſt) per ſe citra proprium vel appellatiuũ in oratione conſiſtere,vt albus,ba,bum. Aliud proprium, quod affectionem vni indiuiduo propriam ſignificat.vt Gradiuus,Marti:Enoſigæus,Neptuno:Quirinus,Romulo. Sunt & quæ inter iam dicta genera,id eſt appellatiua & adiectiua,mediam obtinent naturam,quæ ambigua vocant,vt rex,ciuis, conſul, pater, ſeruus, hiſtrio, & verbalia in tor & trix finita. Quippe quæ modo appellatiua ſunt, quoties nimirum vel per ſe ſubſiſtunt,vel alia ſuſtinent,vt in illo Teren.Regem elegantẽ narras.Et Ouid.Victus meretricis amore. Modo adiectiua, quoties videlicet alteri innituntur,vt in illo Verg. Hinc populum late regem belloque ſuperbũ.Idem in Moreto,Excubitórq; diem cantu prædixerat ales.Mart. Nec odit exploratores nubila maſſa focos. Cicer. Quum ex perſona mihi ardere oculi hominis hiſtrionis viderẽtur. Et Horatius,Verum ita riſores ita commendare dicaces Conueniet Satyros.Et Luca.Victrici viſcera dextra.Cicer.ad Att. Quo autem die Caſſij victrices litterę in ſenatu recitatæ ſunt. Interrogatiuũ eſt, per quod de re quapiam quærimus. Eſt autem duplex, aliud ſubſtantiæ, per quod de proprio appellatiuo vel demõſtratiuo pronomine quæritur,vt quis,vter,nunquis, ecquis, pro num aliquis. Aliud accidentis,per quod de adiectiuo quęritur.Hoc autem multiplex eſt.Nam aliud de qualitate quærit,vt qualis:aliud de magnitudine,vt quantus: aliud de numero, vt quot: aliud de ordine, vt

Adiectiuum proprie.

Ambigua.

Interrogatiuum.

Interrogatiuum duplex

quotus: aliud de poſſeſſore, vt cuius, ia, ium: aliud de patria ſectâ-ve, vt cuias: aliud de modo rationéve, vt cuiuſmodi: aliud de vno multiplicato, vt quotuplus, & aliter quotuplex: aliud diſtributiuũ dici poteſt, vt quotenus. Cicer. ad Att. In ripa neſcio quotenorum iugerum. quanquam hi cpro quot & infinite accipitur, vt mox apparebit. aliud de annorum numero quærit, vt quotennis. Hæc verò, ſicut omnia ferè, quib⁹ aliquid interrogamus, ſiue nomina ſint, ſiue aduerbia, interdum nihil quærũt. Sed aut cum ſuo verbo, verbis alijs ſubijciuntur, & eorum tranſitum excipiunt, ſiũntque infinita, vt Scio quid conere. Dic quid velis. Vocentúrq; ideò (ſi libet) quò ab alijs, de quibus agendum eſt, diſcernantur, infinita ſubiuncta. Aut nos ad aliquid notum, vel certe in oratione prius poſitum remittunt, efficiuntúrque relatiua, olim prouocabula dicta. Referuntur autẽ relatiua hæc ad ea, de quibus, cum interrogatiua ſunt, quærunt. Quæ ſubſtantiæ relatiua ſunt, ad appellatiua, propria, & demõſtratiua pronomina, vt homo, vel Socrates, vel iſte qui ad nos venit. Nam quis, cum relatiuum fit, s, amittit. Quæ accidentis ſunt, ad ſui generis adiectiua. Quantus ad magnus, paruus, bicubitus, bipedalis, vt ſtatua magna, quãta erat Rhodi. Quot, ad duo, tria, quatuor. Quotus, ad primus, ſecundus, tertius, vt venerat tertius, quotus tu. Quoteni, ad bini, terni, quaterni. Quotuplus, ad duplus, triplus, quadruplus. Quotuplex, ad duplex, triplex, quadruplex. Quotennis, ad biennis, triennis, quadriennis. Item ad bimus, trimus, quadrimus, quibus adnumerari poſſe videntur, annotinus & ornotinus, præterea annuus & anniculus. Plin. Vetuſtas oleo tædiũ affert, non item & vino, plurimúmque ætatis annuo eſt. Idem de capris, Concipiunt Nouembri menſe, vt Martio pariant turgeſcentibus virgultis, aliquando anniculæ, ſemper bimæ, in trimatu inutiles. Idem, Ergo plantaria inſtituunt, anniculáſque transferũt, & iterũ bimas. Ad cuius, ia, ium, tum pronomina poſſeſſiua, me⁹, tuus: tum nominũ genitiui, vt Melibœi, Ægonis. Caper Ægonis, cuia eſt vitula.

Redditiuũ. Redditiuũ eſt, quod relatiua ipſa vel præcedit, vel ſequitur, vt Talis erat Hermolaus, qualis erat Theodorus: quot homines, tot ſententiæ. Sunt autem numero hæc, talis, tantus, tot, huiuſmodi, eiuſmodi, iſtiuſmodi, & ad quotus, totidẽ, vt Plin. in x i, Murium iecuſculis fibræ, ad numerum lunæ dierum in menſe congruere dicuntur, totidémque inueniri quotum lumen eius ſit. Cæterum redditiua, quoties indicantes quippiam his vtimur, demõſtratiua ſunt, veluti ſi quempiam digito demõſtrans, dicam, Talis erat Theodo-

rus.aut non tanti æſtimo, indicans capillum. Sæpe etiam admirantes, his vtimur, in illo, Tantæ molis erat Romanā condere gentē.

Poſſeſſiuum

Poſſeſſiuū nomē eſt, quod aliquid ſignificat veluti poſſidentis, vel eius ad quod ſpectat quippiam, vt euandrius, paternus, herilis.

Materiale.

Materiale eſt, quod aliquid veluti ex materia ſignificat, vt faginus, ilignus, abiegnus, colurnus, lapideus, teſtaceus, aureus.

Locale.

Locale ſiue adiectiui genus, quod Græci δικαωματικὸν vocāt, eſt, quod aliquid vt ex loco ſignificat, veluti Hortenſis, marinus, maritimus, montanus, cæleſtis.

Patrium. Patria.

Patrium nomē eſt, quod aliquid ex patria ſignificat, vt Eboracenſis, Romanus. Eſt enim patria, vt Nonius Marcel. cenſet, vrbs vel ciuitas parentum. Itaque Vergiliū noue illud protuliſſe ait, Qui ſanguine nobis hanc patriā peperêre ſuo; cum de Latio id dicat.

Gentile.

Gentile eſt, quod aliquid vt ex gente vel natione ſignificat, vt Græcus, Latinus, Britannus, Cyprius. Illa enim Hiſpanienſis, Sicilienſis, Romanēſis, Corinthienſis δικαωματικά, potius quàm gentilia dixeris, cum non tam aliquid his gentibus ortum, quàm in ijs verſatum ſignificent, vt Hiſpanienſis negotiator, & exercitus, licet genere ſint Romani.

Numerale. Ordinale. Diuiſiuum.

Numerale, varias habet ſpecies. Eſt enim & cardinale, quod numerum abſolute ſignificat, vt, vnus, duo, tres: & ordinale, quod numerum in ordine, vel vt apte Laurentius præcipit, quod vltimum eius numeri ſignificat, vt primus, ſecundus, tertius. Et diuiſiuum ſiue diſtributiuum Græci, Διαιρετικὸν vocant, quod ſingulis multorum eundem numerum diſtribuit, vt ſinguli, bini, terni, quaterni, vt non immerito oratoribus in multitudinis numero eorum ferè ſit vſus. Plinius de ceruis, Octonis menſibus ferunt partus. Idem de canibus, Gerunt in vteris ſexagenis diebus. Et de equis, Partum in eo genere vndenis menſibus ferunt, gignunt duodecimo. Et de ijſdem, Viuunt annis quinquagenis. Rarius ſingularium, vt Idem in decimo ſeptimo, Traduces gallica cultura binis vtrinque lateribus, ſi pars quadrageno diſtet ſpatio: quaternis, ſi viceno inter ſe obuij miſceantur. Idem viceſimo quinto, Altera maior foliis laterum modo incluſa, quia ſeptena eſt. Idem vigeſimo ſexto, Septuageno coitu durare ad libidinem tactu herbæ, cuius nomen ſpeciémque non ponit. Sunt & quæ diuerſæ rei, quàm appellatiui, quod cum his conſtruitur, numerum indicent in rius terminata, vt ternarius, quaternarius, quinarius. Lapis centenarius, qui eſt centum librarum. Homo centenarius qui eſt centum annorum. Grex centenarius qui eſt centum capitum.

Numeralia in rius.

Numeralia ad pondus, vel numerũ. Cohors quadringentaria, quæ eſt cccc militum. Sunt & quæ vnum in ſe multiplicatum ſignificant, vt duplum, triplum, quadruplũ, quæ ad numerũ vel pōdus proprie referri Priſciano placet.

Partitiuum. Partitiuum eſt, quod vel multa ſingillatim, vel vnũ vt ex multis ſignificat. Multa ſingillatim, vt vnuſquiſque, quiſque, vterque, neuter. Vnum vt ex multis, vt, alter, alius, cætera, & reliquus.

Vniuerſale. Vniuerſale nomen eſt, quod totam naturam eius, cui additur, verbo ſubijcit, vt, omnis, cunctus, nemo, nullus, nihil. Idem faciunt aliquando & Infinita ea, quæ ex ſimplicibus interrogatiuis fiũt, vel geminatis, vt quiſquis, qualiſqualis, quantuſquãtus, quotuſquotus, vteruter, quotquot. vel adiectione cunque, vt, quicunque, qualiſcunque, quantuſcunque, quotcunque, quotuſcunque. Vocẽtur autem vniuerſalia infinita. Huc quodammodo referantur vniuerſus

Totus. Omnis. Vniuerſus. & totus. Quorum totus, ad quantitatem continuam, ſicut omnis ad diſcretam refertur. Vniuerſus pro ſimul totus, vel ſimul omnis accipitur.

Particulare. Particulare nomen eſt, quod appellatiui, cui additur, partẽ aliquam, non totam eius naturam verbo ſubijcit. Aliter, quod minus certam definitámque rem exhibet, quàm propriũ, vt, aliquis, quiſquam, quiſpiã, vllus, quidam. Quorũ poſtremo, rem nobis aliquo

Quidam. Aliquis. modo certam, incertè ſignificamus, vt Terẽ. Fuit olim quidã ſenex mercator, nauem is fregit apud Andrum inſulã. Idem. Interea mulier quædam abhinc triennium, ex Andro commigrauit. Rurſus, Et fingunt inter ſe quandam nunc fallaciam, Ciuem Atticam eſſe hanc. Reliquis verò rem tanquam nobis etiam incertam, incerte pronũtiamus. Terent. Atque aliquis dicat, nihil promoueris. Eſt tamen vbi tranſlatitie his vtare, vt in diſtributione. Hominum quidã boni ſunt, quidam mali: vel aliqui boni, aliqui mali. Cicer. Dicimus grauedinoſos quoſdam, quoſdã torminoſos. Non quia iam ſint, ſed quia ſæpe. Diuerſi ab his generis particularia ſunt, nec nomen ad-

Quilibet. Quiuis. Particularia infinita. Alteruter. huc ſortita, quilibet & quiuis. Significant enim proprie vnum è multis, ſed indifferenter hunc vel illum, vocentur autem (ſi libet) particularia infinita. Additur his alteruter, quod vnum ſimili ratione ex duobus ſignificat. Plin. nat. hiſt. Alterutrũ fore in cauſa, hoc eſt pleniluniũ aut interlunium, non erit dubium. Luca. Placet alea fati alterutrũ merſura caput. Cice. Quod ſi in alterutro peccãdum

Principale. ſit. Ex his nominis generibus, ea quę cõparationẽ recipere poſſunt, poſitiones vel abſoluta, vel principalia dicuntur, vt cãdidus, lætus.

Cõparatiuũ. Comparatiua verò, quæ exceſſum abſoluti ſui, vnius pluriúmve reſpectu ſignificant, ſoluíque poſſunt in abſolutum cum aduerbio

magis, vt doctior illo, vel illis, ideſt magis doctus.
Superlatiua verò, quæ exceſſum poſitionis ſuæ ſignificant, ſem- Superlatiua.
perque reſpectu plurium quam duorum, ſoluuntur hęc in abſolutū
cum aduerbio maxime, vt doctiſſimus poetarū, id maxime doctus.
Dictum eſt accidere nomini genus, caſum, numerum, quorum Genera.
genus in ſex diuiditur, Maſculinum, fœmininum, neutrū, cōmune,
epicœnum, dubium. Horum maſculinū eſt, quod ſolis maribus de- Maſculinum
betur, in iis quæ ſexus diſcrimen recipiunt, vt Theodorus, vir, poe-
ta. Vbi verò ſexus diſcrimen abeſt, quod vel maſculini generis adie-
ctiuis, vel proprijs, appellatiuiſve maſculinis, in publico latinę lin-
guæ vſu, coniungi ſolet, vt lapis, niger, Qui. Fœmininum eſt, quod Fœmininū.
ſolis debetur fœminis, vbi ſcilicet ſexus diſcrimen adeſt, vt mulier,
poetris, Cornelia. In alijs, quod fœminini generis adiectiuis vel pro
prijs, appellatiuiſve fœmininis iungi ſolet, vt petra, nigra, Quæ. In
quibus verò ſexus facile diſcernitur, ſi quæ voces ſunt, quę maribus
pariter fœminiſque conueniant, communis duum generis merito Commune
ſunt, vt bos, ſus. At in quibus obſcurior diſcretio eſt, altero ſæpe ge duum.
nere, vtrunque ſexum confundit vſus, appellauitque huiuſmodi vo
ces promiſcui generis, Græci ἐπίκοινον vocant, vt paſſer, miluius, Epicœnum.
quæ ſub maſculino: aquila, muſtela, quæ ſub fœminino, vtrunq; ge-
nus comprehendunt.
Sunt contrà quæ nulla ratione, ſed ſolo authorum arbitrio, ab Dubium ge-
alijs maſculine proferūtur, ab alijs fœminine. Ideóque dubij generis nus.
appellantur, vt margo, cortex, dies. Neutrum.
Neutrum genus eſt, quod nec mari nec fœminæ proprium eſt,
quódque in communi loquendi vſu, nec marium nec fœminarum
adiectiuis appellatiuiſve, ſed ſibi proprijs iungi ſolet, vt ſaxum, iu-
mentum, nigrum, quod.
Cōmune trium vel communiſſimū genus eſt, quod vocibus cu- Commune
iuſque generis iungi poteſt, vt velox, felix, potens. trium.
Caſus ſi ad vocem ſpectes & finem declinatarum ab vno nomi Caſus.
natiuo vocum variatum, in vno numero reperientur plurimū qua-
tuor, vt in ſecunda & tertia declinationū formis, à nominatiuo Do
minus, domini, domino, dominum, domine. A nominatiuo Lebes,
lebetis, lebeti, lebetem, lebete. In reliquis plurimū tres, vt à nomi-
natiuo plurali. Poetæ, poetarum, poetis, poetas. A nominatiuo Ma-
nus, manus, manū, manu. A nominatiuo Dies, diei, diem, die. Sin
ad res, ſiue perſonas quas exhibent, longe plures, quod docti vete-
rum fortaſſe videntes, datiuo octauum, ablatiuo ſeptimum adiece-
runt, ſicuti alijs fortaſſe alios, ſed quorum appellationes ad nos non

veneruntNos eorũ dúntaxat ſex, quæ publice recipiuntur, deſcriptiones quaſdam ponemus.

Nominatiu9 Nominatiuus igitur eſt, qui rem ſignificat abſolute, citráque omnem circũſtantiam, ac ſemper vel finitis verbis à priori iungitur, vel ei, quod eiuſmodi verba præcedit, ſub eiuſdem perſonæ ratione innititur. Hic niſi propter nominatiuum multitudinis, caſus non diceretur, ſed rectus, ſicut reliqui omnes obliqui.

Rectus. Obliquus.

Genitiuus. Genitiuus eſt, qui rem ſignificat vt cuius ſit quippiam, potéſtque in poſſeſſiua ſubinde verti, vt filius hæri, hærilis filius, enſis Euãdri, Euandrius enſis. Hic & patrius & gignẽdi caſus dicitur, priſcis etiam interrogandi caſus dicebatur.

Datiuus. Datiuus ſiue dandi caſus eſt, qui id ſignificat, cui damnum, gratificatio, miſſio, paritatis vel æqualitatis collatio, denique acceſſio fit.

Octauus. Sub huius voce aliqui octauum comprehenderunt. quem tum incidere volebant, cum quod aliâs per accuſatiuum cum præpoſitione vſurpabant, per hunc caſum proferebant, vt in illo, It cælo clamor.

Accuſatiuus Accuſatiuus, qui etiam incuſatiuus vel cauſatiuus dicitur, eſt, qui rem ſignificat, tum infinitis verborum à priori, tum actiuorum tranſitioni accommodatam.

Vocatiuus. Vocatiuus, qui & ſalutatorius dicitur, eſt, qui vocandis appellãdiſve perſonis, eſt accommodus, vt Tityre. Iungitúrque vocãdi aduerbijs, vt heus Angele, ô Hermolae, nũquam verbo, ideóque abſolute ſemper conſiſtit, quaſi cũ aduertentiam effecerit, officio defunctus. Itaque etiam ſenſus in ſermone vicem obtinet.

Ablatiuus. Ablatiuus eſt, qui aliquid ſignificat, tanquam in quo, cum quo, vel abſquo. Item per vel propter quod, aliquid fiat. Et eſt paſſiuorum perſonæ agenti, item pretio, cauſæ, & inſtrumento, ſignificandis accommodatus. Hic, latinus, & ſextus & comparatiuus dicitur. Eundem nominum itémque pronominum caſum, aliqui ſeptimum dixerunt, Quando ſcilicet, vt Priſcianus refert, ſine præpoſitione legitur.

Numerus. Singularis. Numeri duo ſunt, ſingularis, qui vnum dúntaxat ſignificat, vt pater. Huius vim habent & quæ pro nominibus ſumuntur, verba infiniti modi, vt ſcire, velle: & ſenſus quidam, vt quod legis, vel legas, vt ſcribas. Et quæ δεικτικῶς, vel τεχνικῶς accipiũtur, vt Tullius, in illo, Tullius eſt cognomen. & Pergama, in illo, Pergama eſt.

Pluralis. Plurale, multitudinis numerus eſt, qui multa ſignificat, vt patres. Huius vim merito obtinent duo vel plura propria, vel appellatiua, copulatiua coniunctione connexa, vt Socrates & Plato, ignis & aer, quo minus mihi figurate viderentur huiuſmodi conſtructiones. So-

crates & Plato docent, niſi conſtructionem in vocibus naturaliter ſpectandam ſcirem. Sed de hac re alibi fortaſſe plura.

DE PRONOMINE.

PRONOMEN eſt pars orationis, quæ inflexa caſibus, indiuiduam maxime eſſe etiam ſignificat, ſine vlla quidem temporis, ſed nunquam ſine definitæ perſonæ differentia. Pronomen

ALITER, Pronomen eſt pars orationis, quæ caſibus inflexa, certius aliquid quàm proprium nomen ſignificat, idque veluti demonſtratum, relatum, vel poſſeſſum, cum aliqua ſemper perſonæ differentia. Species pronominis ſunt quatuor, demonſtratiua, relatiua, poſſeſſiua, & gentilia vel patria. Species pronominis.

Demonſtratiua pronomina ſunt, quæ aliquid veluti indicatum ſignificāt. Sunt autem numero octo, ego, tu, hic, iſte, ille, is, & ipſe, & vnum in obliquis ſui. Ex ijs ego loquentem tantum indicat perſonam. Tu ad quam ſermo dirigitur. Reliquorum tria hic, iſte, ille tertiam omnino perſonam demonſtrant, non tamen eandem, ſed hic, præſentem ei qui loquitur: Iſte, præſentem ei ad quē fit ſermo. Similes loci differentias demonſtrant localia ab ijs declinata. Hic, iſthic, hinc, iſthinc, huc, iſthuc. Terent. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. Verg. Per caput hoc iuro. Cice. in Anton. Remoue pauliſper iſtos gladios. Quinque verò cum vno cōpoſito Idem in relatiua tranſeunt, quando ſcilicet aliquid, quod in oratione præceſſit, repetunt. Vnum etiam Ipſe, quod alioqui diſcretionem quandam ab alijs perſonis adnotat, trium perſonarum ſignificationem repræſentat. Primæ, vt in illo Verg. Quæque ipſe miſerrima vidi. Secundæ, vt in illo Ouidij, Nil mihi reſcribas, attamē ipſe veni. Tertiæ, vt in illo Terent. Ipſus ſe fallit, haud ego. Hoc Greci epitagmaticon vocant, Donatus ſubiectiuū, quod reliquis omnibus pronominibus ſubijci poteſt, ſupérque nominibus, tum proprijs, tum appellatiuis, vt iā patebit. Et pronominibus quidem, vt Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala. Cicer. in Tuſcu. Tibi ipſi pro te erit maxima corona cauſa dicāda. Idem, Sed quia profitentur ipſi illi, qui eos ſcribūt, ſe neq; diſtincte neq; eleganter neq; ornate ſcribere, lectionē ſine vlla delectatione negligo. Terent. Atque iſthuc ipſum nihil pericli eſt. Verg. Ipſi te fontes, ipſa hæc arbuſta vocabāt. Cice. in Tuſc. At idipſum odioſum eſt, ſine ſenſu eſſe. Idem, Ex tuo ipſius animo cōiecturā feceris. Idem, Cum verò perſpicuum ſit, nihil poſſe in eo eſſe, qui ipſe

Demonſtratiua. Epitagmaticon.

non ſit, quid poteſt eſſe in eo odioſum, qui nec careat nec ſentiat. Proprijs autem & appellatiuis vt Idem. Sed videamus Herculem ipſum, qui tum dolore frangebatur, cum immortalitatē ipſam morte quærebat. Omnibus perſonis iungi poteſt & compoſitum Idem primæ, vt Cice. Atque idem contendo cum ad naturam eximiam. &c. Secundæ, vt Terent. Tu tamen idem has nuptias perge facere, ita vt facis, Tertiæ, vt Vergilius, Atque idem iungat vulpes, & mulgeat hircos.

Reciprocū. Reſtat ex demōſtratiuis vnū nempe ſui reciprocum à quibuſdam dictum, quòd tranſitum à tertia perſona, in ipſam rurſus reflectit, qua ratione tertiæ etiam perſonæ merito eſt, quòd ſolius eius tranſitū remittit. Eadem ratione & obliquos dúntaxat recipit, vtiq; quod non niſi in tranſitu perſonæ legitur. Sunt qui relatiuū putent, ſed errore, cum ſenſum à priore non deſyderet.

Poſſeſſiua. Poſſeſſiua pronomina ſunt, quæ aliquid ceu poſſidentis ſignificant. Sunt autem quinque, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter.

Pronomina gentilia. Gentilia vel patria pronomina ſunt, quæ non ſolum nationem vel patriam, ſed etiam partes ſectámve ſignificant, vt noſtras & veſtras, quæ ideò inter pronomina ſunt poſita, quòd certæ perſonæ differentiam ſecum afferunt.

Genera pronominum. Genera pronominum ſunt quatuor. Maſculinum, fœmininum neutrum, & commune duum. Maſculinum eſt, quod vel marē demonſtrat, vt ego, quum vir loquitur, vel maſculinis iungi ſolet, vt meus. Fœmininum verò, quod fœminam demōſtrat, vt ego, quum fœmina loquitur, vel cum fœmininis iungi ſolet, vt mea. Neutrum eſt, quod neutrum aliquod demonſtrat & nominibus neutris iungi ſolet, vt illud. Commune duum, vt noſtras, veſtras.

Perſona duplex. Perſona duplex eſt, altera ſermonis, altera cōſtructionis. de hac alibi agemus, illa triplex eſt. Prima perſona. Prima, quæ rem tantum vt loquentem demonſtrat, vt ego. Itaque nihil miri ſi quæ verba ad ea pertinent, quæ omnino loquela careant, prima deſtituuntur: huiuſmodi ſunt quorundam actiuorum paſſiua, vt aratur, arantur. Indicio eſt, quod talium rerum, cum per proſopopœiam finguntur loqui, non dubitant authores etiam verbis, quæ ijs proprie debentur, primas perſonas tribuere.

Secunda perſona. Secunda perſona eſt, quæ rem ſignificat, ad quam ſermo dirigitur, vt tu. Qua ratione efficitur, vt tū omnis vocatiuus ſecūdæ ſit perſonæ, cū quidquid vocamus, id omnino alloquamur, nō tamē cōtrà quidquid alloquimur, id cōtinuo vocemus. Tripho. Quæ res fortaſſe Triphonem fefellit, qui pronomē tu tantū eſſe vocatiui caſus putabat,

tum ad quæ ſermo dirigi non poteſt, ea prorſus vocatiuis careant. Eiuſmodi nomina ſunt interrogatiua, relatiua, infinita, partitiua & particularia.

Nam vniuerſalium quibuſdam, præſertim eorum, quæ ſic proprie dicuntur, neſcio cur vocatiuus deſit, fortaſſe etiam nec particularium quibuſdam deſit, vt in illo Verg. Exoriare aliquis noſtris ex oſſibus vltor. Pronomina vero eiuſmodi ſunt ego & quę tertiæ perſonæ ſunt primitiua. In illo enim Cicer. O nox illa quæ tenebras attuliſti, non tam demõſtratio aliqua (quę propria ſit pronominibus) quàm nobilitatis ſiue eminentiæ indicatio quædam ſignificatur. Simile quid videtur in illo Tibulli, Idem, ſi fas eſt, mos precor ille redi.

Tertia perſona eſt, quæ aliquid ſignificat, vt de quo ſermo habetur. Sub hac comprehenduntur omnia nomina, etiam pronomina, & participia, pręter ego & tu, & vocatiuos. Quod à Græcis poſtpoſitiuus articulus dicitur, à Latinis, alijs prouocabulum, alijs pronomen infinitum, alijs relatiuum nomen (eſt enim ſubſtantiæ relatiuum) nempe qui, quę, quod. Ideo inter pronomina à Latinis grãmaticis eſt coniectum, quod fortaſſe iccirco inter nomina ponendũ non cenſuerunt, quòd & quorundam pronominum declinationem imitetur, & Græci articulo pro eo vtantur, nec eius vnius cauſa numerum partium augendum exiſtimarent. Diſtat tamen à pronomine, quòd nullam in ſe certam perſonæ differentiam includit, quod proprium, vt Ariſtarcho placet, pronominis eſt. Sed omnibus coniungi promiſcue poteſt, vnde & Infinitum pronomen à veteribus appellatum eſt, ad Infiniti verbi ſimilitudinem, quòd item cum nullam perſonam habeat, omnibus iungi perſonis ſine diſcrimine poteſt. Cæterũ cũ multis nominibus apud veteres appellatur, nos interim prouocabulũ qui, vel relatiuum qui, diſtinguẽtes, videlicet ab alijs, tum ſubſtantiæ relatiuis, qualia ſunt pronomina, tum accidentis, qualia ſunt qualis & quantus, claritatis cauſa vocabimus.

Tertia perſona.

Qui quæ quod.

Ariſtarchus.

Cur infinitũ pronomẽ dicatur.

DE VERBO.

VERBVM eſt pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, eſſe aliquid agere ve, aut pati ſignificat.

Verbũ quid.

ALITER, Verbum eſt pars orationis cum tempore & modis ſignificatiua. Verborum, quod ad ſignificationem ſpectat, tria ſunt genera, actiuum, paſſiuum, & neutrum. Vocis ratione, duo, principale, vt edo: declinatum, vt eſurio. Terminationis ratione tria maxime, in o, in r, & in m. Significationis pariter & terminationis reſpectu, quinque, Nempe actiuum, paſſiuum, neu-

Verbi diuiſio varia.

trum commune,& deponens. Conſtructionis ratione duo, abſolu‑tum, vt frigeo: tranſitiuum, vt vro.

Actiuum, Actiuum eſt quod o finitum, ab agente in aliud ceu patiens tranſfundit actionem, tranſpoſitiſque patiente in nominatiuum, & agente in ablatiuum cum à, vel ab præpoſitione, eundem ſenſum, non repugnante publico dicendi vſu, paſſiua voce reddere poteſt.

Actiuorum tres ſpecies. Habétque tres ſiue gradus, ſiue ſpecies, generáve dicere mauis. Alia enim paſſiuam interpretationem in omni perſona & numero recipiunt, veluti ea, quorum actio in rem præditam loquela ſiue rationalem recipitur, vel(vt Priſc la. interpretatur) quæ fateri poteſt id, quod in ſe fit, vt doces, vel docet me, doceor à te, vel ab illo. Alia in tertia dúntaxat vtriuſq; numeri: vt ea, quorum actio in id tantum proprie tranſit, quod loqui nō poteſt, doctiſſimus Theodorus ὁλοιενεργητικὰ vocat. Sicuti aro agrum & agros, aratur ager, arantur agri. Nauigo Tyrrhenum æquor, & Tyrrhenum æquor nauigatur à me. Poto flumen, & poto flumina, potatur flumen, & potantur flumina. Cicer. Quo in genere etiam in repub. multa peccantur. Lucan. Plus cinerum Hæmoniæ ſulcis telluris aratur. Ouid. Quot piſcibus vnda natatur. Hæc tamen in Proſopopœia primas & ſecundas perſonas accipere poſſūt. Alia in tertia dúntaxat ſingulari talē interpretationē admittūt, vt ea, quorum actio in aliquid cognatæ tantum ſignificationis tranſit, quo modo tertia perſona quorūdā, quæ aliàs neutra abſoluta ſunt, paſſiuam interpretationem recipit, vt curritur ſtadium. quāquam nihil prohibet, quo minus hæc quoque, ſi opus ſit, pluratiue proferantur. Tametſi Diomedes repugnat, ſed nulla nixus ratione. Cur enim non curruntur ſtadia, ſicut curritur ſtadium, dicas? Aliter, & breuius, Actiuorū triplex eſt ratio. Alia, quæ in tres perſonas tranſit, vt amo, doceo, me, te, illum. Alia quæ in tertiam dúntaxat, ſed vtriuſq; numeri, vt aro campum, & campos. Tertia quæ in aliquid cognatæ ſignificationis tranſit, modo in quid tranſeat, explicetur, vt curro ſtadium, viuo vitam duram, hactenúſque actiuum eſt.

Paſſiuum Paſſiuum eſt, quod r finitum tranſpoſitis perſonis interpretari retro actiua voce poſſis, ſic, Docemur à præceptore, præceptor docet nos.

Paſſiuorum triplex ratio Paſſiuorū ſicuti actiuorum triplex eſt ordo. Vnus eorū, quæ à primo actiuorum genere ducuntur, quæ omnes perſonas & numeros recipiunt, vt doceor. Ad quem ordinem illa quoque ſignificationis ſaltem gratia referātur, Vapulo, vēneo, fio, liceo, quæ neu‑

Neutralia paſſiua. tralia paſſiua Priſcianus vocat. Græci αὐτοπαθητικά. Alius eorum, quæ à ſecundo, quæ tertias vtriuſque numeri perſonas habent, vt aratur, arantur: quæ etiam per Proſopopœiam(vt dictum eſt) pri‑

mas & ſecũdas recipere poſſunt. Tertius eorum, quæ à tertio, quæ tertiam ferè ſingularem recipiunt, vt ſtatur, curritur, dormitur. Imperſonalia ideò dicta, quòd ſine patientibus perſonis à fronte expreſſis ferè legantur.

Commune

Commune eſt, quod or finitum, actiuorum, paſſiuorúmque ſignificationem complectitur, vt veneror, moror.

Neutrum

Neutrum eſt, quod o vel m finitũ, nihil vt in patientis perſonam tranſfundit. Itaque nec reciprocam interpretationem paſſiuã recipit, niſi ſicuti paulo antè dictum eſt. Sunt autem neutroiũ variæ ſpecies, ſubſtantiæ vna, nempe ſum es eſt. Altera eorum, quæ Græci ἀυτοουλετίξα dicunt, Latini abſoluta, vel abſolutiua, ſic vtique appellantes, quòd per ſe ſenſum abſoluant. Veteres (vt Diomedes refert) ſupina vocarunt. Talia ſunt duplicia. Alia, quibus actio ipſo verbo completa ſignificatur, vt curro, ambulo, pluit. Qua ratione quæcũque verba ad quæſtiones factas per ago, vel facio redduntur, cuiuſcunque aliàs ſint generis, huiuſmodi verborum naturę ſunt. quòd ſic videlicet ſola verbi actione, ſatiſ factum quæſtioni videtur. vt Quid agis, vel facis? amo, ſcribo, loquor, diſco. Alia, quibus paſſio in ipſo verbo completa ſignificatur, quæ ἰδιοπαθῆ Græci vocant, vt palleo, rubeo. Talia ſunt & plæraque eorum, quæ veteres inchoatiua vocarunt. Laurent. Valla cõtinuatiua, vt palleſco, nigreſco.

Abſoluta, abſolutiua ſiue ſupina.

Abſoluta duplicia.

Deponens

Deponens eſt, quod or finitum, vel actiui ſignificationem obtinet, vt tueor, contemplor, loquor: vel neutri vt philoſophor, labor. Abſolutum verbum quid ſit, iam dictum eſt.

Trãſitiuum

Tranſitiuum id dicimus, quod in aliquem caſum fertur, diuerſum ab eo, qui ipſum præceſſit, vt lego, egeo, placeo, careo.

Quæ verbo accidant.

Tempus.

Tempus triplex.

Præſens

Præteritum

Verbo accidunt quatuor, tempus, modus (quem ſtatum & qualitatem aliqui appellarunt) perſona, numerus. Tempus eſt, quod certam actionis qualitatem ſecundũ prius & poſterius demonſtrat. Diuiditur grammatico in tres partes, præſens, præteritum, & futurum. Actionis nomine hoc loco & paſſionem & neutram affectionem intelligi poſtulo. Præſens tempus, quod & inſtans grammaticis dicitur, eſt, quo actio nunc geri ſignificatur, vt ſcribo. Præteritũ eſt, quod præteriſſe actionem ſignificat. Huius triplex eſt ratio.

Triplex præteritum.

Imperfectũ.

Nam aliud imperfectum dicitur, quo prius quidem aliquid agi ſignificatur, non tamen abſolutam perfectámve actionem eſſe. Aliter, quo continuatio præteriti alicuius, non perfectio ſignificatur. vt Vergilius, Hic templum Iunoni ingens Sydonia Dido

Condebat. Erat enim adhuc in opere. Et Plin. in præfatione, Et ea, quæ mirando non ſatiamur, pendente titulo inſcripſiſſe, vt Apelles faciebat, aut Polycletus tanquam inchoata ſemper arte & imperfecta. Aliud perfectum, quod prẹteritam abſolutámque ſignificat actionem, quod idem Plin. paulo infra verbis illis oſtendit, Tria non amplius (vt opinor) abſolute traduntur inſcripta Ille fecit. Hoc in paſſiuis, communibus & deponentibus duplex eſt, itaque etiam duplici circuitione explicatum. Alterum, quo proxime prẹteritum aliquid ſignificatur, vt pranſus ſum. Alterum quo vlterius præteritum, vt pranſus fui. non enim ſi modo pranſus ſis, pranſus fui, commode dixeris. Aliud pluſquamperfectum, quod præteriſſe actionē, ſed reſpectu præteriti imperfecti, perfecti ve ſignificat. Futurum eſt, quod rem in futurum gerendam ſignificat. vt Naſcetur pulchra Troianus origine Cæſar. Hoc promiſſiuum modum vocarunt aliqui, quòd aliquando non tam plane futurum aliquid denuntiat, quàm aliquid promittit, ſeu velle quid facere oſtendit, vt Verg. Ibo, & Chalcidico quæ ſunt mihi cōdita verſu Carmina paſtoris Siculi modulabor auena. Et Ouid. Ibimus ò nymphæ, monſtratáque ſaxa petemus. Huius aliud genus facit Pomponius, nempe quòd exactum vocat, vt videro, abiero. Quanquam Donatus talia ſubiūctiua pro indicatiuis poſita putat, vt in illis, Dictum & factū, inueneritaliquam cauſam, quam ob rem eijciat oppido. Et alibi, At ſi pergis, abiero ego. Inuenerit pro inueniet, & abiero pro abibo. Hoc genus Græci nō habent, ſed vtuntur pro eo participio præteriti cū futuro verbi ſum Γεγραφὼς ἔσομαι. ἐγνωκὼς ἔσομαι. Ariſt. Topic. δείξαντες ὅτι παντὶ ὑπάρχει, καὶ ὅτι τινὶ ὑπάρχει, δεδειχότες ἐσόμεθα, quod latine vt ſaltem huc quadret, ſic interpretere, Qui aliquid omni ineſſe monſtrauit, etiam alicui ineſſe monſtrauerit. Demoſt. θεάσεσθε ὃμ τρόπομ ὑμᾶς ἐστρατηγηκότες πάντα ἔσεσθε ὑπὲρ φιλίππου. Videtúrque ex præterito & futuro mixtū, vt interpretatio indicat, ſed & diuerſorum modorum commune. Indicatiui, vt Verg. Suggere tela manu, non vllum dextera fruſtra Torſerit in Rutulos. Terent. Sed ſi te ẹquo animo ferre accipiet, negligētem feceris. Et interrogatiue. vt Verg. in ix. Vnus homo, & veſtris ò ciues vndique ſeptus Aggeribus, tantas ſtrages impune per vrbem Ediderit? iuuenum primos tot miſerit Orco? Subiunctiui. vt Ouid. Sicne perdiderit, non ceſſat perdere luſor. Cecil. Plin. ad Vrſum, Ero enim ſecurior dum legam, ſtatímque timebo quum legero. Significat enim plane, ὅτι ἀνεγνωκὼς ἔσομαι. De optatiuo non ſuccurrit exemplum, eóque minus, quòd nec ſimplicis in hoc mo-

Perfectum.

Duplex perfecti vox in paſſiuis.

Pluſquā perfectū quid.

Futurum.

Promiſſiuus modus.

Pomponius.

Futurū exactum.

do futuri facile inuenias.Id euenit propter iſodynamon potentiaſlis cum promiſſiuo modo,ſiue futuro tempore,quorum vtroque ſignificatur volũtas,vel debitum,vt in modis latius apparebit.Grocinus vt in omni literarum genere,ita in hoc quoque curioſus,aliter tempora diuidere ſolebat. Nam præſens, præteritum, & futurum,ſingula duplicia fecit,hoc modo,Præſens imperfectũ, vt ſcribo,præſens perfectum παρακείμενον Græce dictum, vt ſcripſi.Hactenus cum Stoicis ſentiens,vt ex Priſciano accipimus. Deinde futurum imperfectum,vt ſcribam.Futurum exactum ſiue abſolutũ, vt ſcripſero.Rurſus præteritum imperfectum,vt ſcribebam,perfectum,vt ſcripſeram. Grocinus. Grocini temporũ diuiſio.

Modus latine,ſicuti Græce τρόπος,latiꝰ patere videtur,quàm id quod Græci ἔγκλισιν vocant.Itaque nec mirum eſt veteres,qui ſub verbi appellatione, quicquid agere,patíve ſignificat, intelligebant,etiam participialia,verborum modis adnumeraſſe,atque ea, gerundi modum, vt alium fatendi, alium imperandi appellaſſe. Nos cum Græcis verbi vocabulo arctius contracto,etiam modum ad ἔγκλισιν contrahimus, quam ipſi ſic definiunt, vt ſit volũtas, vel affectio animi per vocem ſignificata. vbi rectius adſignificata vel conſignificata(mea quidem ſententia)dixeris.Hunc Græci Latinique in quinque,ad ſummum ſex diuiſerunt. Indicatiuum, qui aliàs & finiendi,& interrogandi,& fatendi,& pronuntiatiuus dicitur.Imperatiuum ſiue imperandi,Hypotheticon,quem cum imperatiuo coniungunt. Optatiuum ſiue optandi. Subiunctiuum ſiue ſubiungẽdi.Et Infinitum,quem etiam alij verbum infinitum, Gellius Indefinitum vocat. Stoici nomen potius verbi putarunt, quòd nec ſolui(vt videtur) in aliud, ſicut reliqui modi poſſit, nec voluntatis vllius, aut affectionis ſit adſignificatiuus, cæteros omnes Syncategoremata & Symbamata dicunt.Nobis alium his adijcere viſum eſt. In quo eſt latini ſermonis non ſolum lepos, ſed etiã compendium,cum quod aliàs per debeo,vel poſſum,eſt interpretandum,vna voce dixiſſe liceat,vt mox oſtendemus. Modus. Modorũ diuiſio.

Eſt igitur indicatiuus, qui rem vt indicatam narratámve ſignificat. vt Nos patriam fugimus.Hunc & per interrogationem,& dubitationem ſæpiſſime vſurpamus,vt Quis leget hæc? An in aſtu venit? Hic modus omnia recipit tempora,diſcretis etiam vocibus, vt in ipſorum temporum exemplis palàm fecimus. Indicatiuus.

Imperatiuus eſt, qui rem vt imperatam iuſſamve ſignificat.Huic ex perſonis prima non datur, quòd nimirum cum imperatio ſine ſecunda conſiſtere non poſſit, nemo ſibi vt loquenti commode imperet.Tertia tamen datur,qua Imperatiuus

in abſentem imperari aliquid ſignificetur. Nuſquam tamen ſine ſecundę conſortio, ad quam videlicet imperatio fiat. Interdum per tertiam permiſſio tantum ſignificatur. Vnde permiſſiuus modus dicitur. Ex temporibus verò (mea quidem ſententia) futurum, hic modus non habet, quòd ad gerendum aliquid, opinione ſaltē imperantis, ſemper fit imperatio. Itaque etiam futuri temporis aduerbijs coniungi omnibus ſuis temporibus poteſt, vt ſcribe nunc, vel cras: nunquam præteritis, non enim dicas, ſcribe, aut ſcripſeris heri. Sed nec Græci, propria ſaltem voce, futurum in hoc modo habent. Fuitque hæc vetus opinio, vt Apollonius ipſe fatetur, qui tametſi aliter ſentit, mihi tamen ratione vlla non perſuadet. Reliquorum temporum (id quod conſtat) præſens & præteritum recipit. Et præſens quidem duplici voce & ſua, prętéritum vna & cum ſubiunctiuis communi. Præſens, vt Vergilius, Nudus ara. Item, Primus humum fodito, primus deuecta cremato. Item, Laudato ingentia rura. Exiguum colito. Horatius, Non ſatis eſt pulchra eſſe poemata, dulcia ſunto, Et quocunque volent, animum auditoris agunto. Cur enim has voces, quæ in to, tor, tote exeūt, futura eſſe velint grammatici, ipſi viderint. Ego certè non video, qui eas conſunctas cum alteris videam, quas fatentur præſentis eſſe. vt Propertius, Aut ſi es dura, nega: ſin es non dura, venito. Vergilius, Tityre dum redeo (breuis eſt via) paſce capellas. Et potum paſtas age Tytire, & inter agēdum, Occurſare capro (cornu ferit ille) caueto. Sed nec Porphyrio, qui iam poſitos verſus enarrans, Sunto, inquit, & agunto, Sint & agant ſignificant. Nec Seruius (vt videtur) qui ſuper illud Vergilij, Nullus amor populis, nec fœdera ſunto. Sunto pro ſint interpretatur, & eam formā à tertia plurali præſentis indicatiui deduci ait, o litera metri cauſa adiecta. Idem Diomedes facit, & Mandatiuum à nonnullis vocatum ait. Præteriti exemplū ſit illud Cicer. ad Attic. Sed amabo te nihil incommodo valetudinis tuę feceris. Et martialis, Dic quotus es, quanti cupias cœnare, nec vllum Addideris verbum, cœna parata tibi eſt. Idem, Viue velut rapto, fugitiuáque gaudia carpe. Perdiderit nullum vita reuerſa diem. Et paſſiua illa, quæ fatetur Priſcian. præteriti eſſe, licet actiua neget, dictum ſit, determinatum ſit. Et Quintilianus, Inſtitution. De pueris inter quos educabitur ille huic ſpei deſtinatus, idē quod de nutricibus dictum ſit. Idem etiam de præſentibus annis præceptum ſit, ne quod cuique diſcendum eſt, ſero diſcere incipiat. Et permiſſiue. vt Vergilius, Si ſine pace tua, atq; inuito numine Troes Italiam petiere, luant peccata, nec illos Iuueris auxilio. Quibus ta-

Permiſſiuus.

Futurū iperatiuis deeſſe

Mandatiuus modus.

men omnibus præteriti formis, ſi quis penitus inſpiciat, perfectio abſolutioq; potius, quàm actio vlla præterita ſignificatur, ne quis non gerendum aliquid imperari putet. Ego verò & pluſquamperfectum ſaltem permiſſiue, apud nos quoque nõ minus, quàm apud Græcos, legere videor. vt in illo Vergilij, in quarto, Verùm anceps pugnæ fuerat fortuna, fuiſſet, Quem metui moritura? Hypotheticos, qui aliter Authypotactos dicitur, eſt cum nos vna cum alijs ad aliquid ſubeundum ſummittimus. Hic primam perſonam multitudinis dũntaxat recipit, vt, Eamus, & in media arma ruamus. Hunc nonnulla ratione Latini cum imperatiuo coniungunt. Et quòd vt gerendum ſemper aliquid ſignificat, & quòd ſine ſecunda perſona adhibita non conſiſtit. Tempora videtur habere poſſe eadem, quæ imperatiuus.

Pluſquãperfectum imperatiui.

Hipotheticos.

Quæ optandi modo à grammaticis tribuuntur voces, rem veluti optatam ſignificant, nec refert factãne ſit, an fiat, an facienda ſit (quod poſteriores veterum fefellit) incerta tamen eſſe ei, qui optat, omnino videtur. Itaq; Græcis nullo tempore deficitur. Sed nec Romanis ante Donatũ, vt Priſcian. in VIII refert. Is enim primus leuiſſima ratione inductus, pręſens & præteritum ſuſtulit, quorum tamen vſus frequentiſſimus eſt. Cuius Priſcianus cũ non eſſet ignarus, mirum eſt contra tum Gręcos, tum Latinorum veteres, vnum Donatum ſequi voluiſſe, nec exemplo ſaltem, quod ipſemet ex Lucano protulit, admoneri potuiſſe. Dij vota ſecũdent. Et fibris ſit nulla fides, ſed cõditor artis finxerit iſta Tages. In quo quis præſentis exempla non videt? Quis verò veterũ lectioni aſſuetus, vt Priſcianus fuit, ferè omniũ huiuſmodi temporũ vſum nõ vbiq; aduertat? Pręſentis ſine ſigno. vt Terent. Dij illũ perdãt, & Dij te eradicẽt. Et cum ſigno. vt, Vtinã ſic ſint, qui mihi male volunt. Cicero ad Att. Atq; vtinã ipſe Varro incumbat in cauſam. Imperfecti, vt Terent. Vtinam iſthuc verbũ ex animo diceres. Perfecti. vt, Vtinam hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit. Pluſquamperfecti. vt, O vtinã tunc, cũ Lacedæmona claſſe petebat, Obrutus inſanis eſſet adulter aquis. Verg. Feciſſentque vtinã. De futuro ſua præſertim & propria voce magis eſt incertũ, quãquã Priſcian. in illo Verg. Hac Troiana tenus fuerit fortuna ſequuta, verbũ fuerit tam præteriti, quàm futuri ait eſſe poſſe. Quare illud Hypſipyles ad Iaſonem, Credula res amor eſt, vtinam temeraria dicar Criminibus falſis inſimulaſſe virum. Et Cicero ad Att. Eſt mihi præcipua cauſa manendi, de qua vtinam aliquando tecum loquar, cum ſimilibus ad præſens potentiale, quod ſæpe (vt antea eſt dictum) futuro eſt iſodynamon, reijciendũ,

Optandi modus.

quæ res multis fortaſſe impoſuit, qui idcirco putarunt eiuſmodi voces eſſe futuri.

Potentialis modus.

Potentialem vocamus, quem Græci per ἂν coniunctionem & verbum duplicis modi, aliàs indicatiui, aliàs optatiui explicant, quò minus illis modum vnum ſtatuere licuit. Nobis, quibus id nō obſtat (quippe qui optatiui voce tātum vtimur) ratio vnum modum ſtatuendi non deſit, & alioqui ſic faciamus oportet, niſi confundere diuerſiſſimas affectiones volum⁹, quales ſunt huius de quo nūc agimus, & optatiui. Siquidem in altero indicatio eſt potentię, debitive, aliquando voluntatis. In altero tantum ſignificatur optatio. Rurſus ille per interrogationē ſæpe vſurpatur, ſicut etiam optatiue aliquādo, vt paulo antè diximus. Hic per interrogationem accipi non poteſt. Nec eſt (vt arbitror) quod aliquem torqueat, quò minus hic duos eſſe modos concedat, propterea quòd vna ſit vtriuſq; vox, non magis quàm vbi optatiuum & ſubiunctiuum duos facit, quorū non minus, vt clare liquet, vna eſt vox. Hæc verò noſtra ſententia cui placebit, poteſt, ſi volet, hunc, quem nouamus modum, potentialem appellare. Cui diuerſa ſententia erit, ſiue optatiuum eſſe contendat, (nam ſubiunctiuum eſſe (vt Priſcianus non rectè cenſet) nulla ratio efficit), ſiue voces quinque temporum, quæ publice ſubiunctiuo tribuuntur, triplici ſignificato donet, optandi, potentiæ, ſubiunctiui (hoc autem eſt indicandi, cæterum ſub altero verbo ſubiecti, vt poſt dicetur) dummodo ſignificationis ipſius & vſus admonitus, latinius loqui incipiat, me certè non offendet. Cæterum, quò melius hunc quem volumus, quaſi de facie agnoſcat, exempla per ſingula tempora ponemus. De præſenti huius rationis. Cicero de prætura vrbana, Si quis noui quid inſtituerit, is non omnia, quæ antè acta ſunt, rata eſſe patiatur, id eſt non debet pati rata eſſe, vt Priſcianus ipſe interpretatur. Plinius de Æſopo hiſtrione, & filio eius, Non ſit tamen (vt verum fatear) facile inter duos iudicium turpitudinis. Vergilius, Quicquid eris, nam te nec ſperent tartara regem, Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido. Vbi ſperent poſſunt ſperare, & veniat poteſt venire, ſignificant. Iuuen. Expectes eadem à ſummo minimóque poeta. pro potes expectare. Quintil. Non expectes, vt ſtatim gratias agat, qui ſanatur inuitus. pro debes expectare. Columel. Non enim dubium eſt Marſici, Surrentinique & Albani, atque Cecubi agri vites omnium, quas terra ſuſtinet in nobilitate vini principes eſſe, fœcunditas ab iis fortaſſis deſyderetur. Huius perpetuo modi eſt & quod in illa figura legitur. Terent. Nihil eſt, quod vereare Clinia. Cicer. ad Qu. frat.

Nihil eſt quod vetear de eius eruditione. Idem, Quod labores nihil eſt. pro debes laborare. Horat. Nō eſt quod multa loquamur. Et per interrogationem. Verg. An memorē portus Lucrinoq; addita clau ſtra? Idem, Quis cladem illius noctis, quis funera fando Explicet, aut poſſit lacrymis æquare dolores? Vbi ſimul interpretatio huius temporis eſt. Horat. Spectatū admiſſi riſum teneatis amici? Liui. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? Et ſub infinita particula, Cicer. ad Att. Ex eius nūtio Maciſq; meditabor, quo modo cum illo loquar. Quint. Ego dubito, an id proprium potius appellem. De imperfecto, vt Terent. Diceret, quid feci? quid commerui, aut quid peccaui pater? pro poterat dicere. Idem, Fundam tibi nunc nimis vellem dari, vt illos procul hinc cederes, ex occulto facerent fugam. pro deberent, aut vellent facere. Vergil. Progeniem ſed enim Troiano à ſanguine duci Audierat, Tyrias olim quæ verteret arces. pro deberet vertere. Et per interrogationē. Idem, Quid facerem? neque ſeruitio me exire licebat. De præterito perfecto, Horat. Illum & patris crediderim ſui fregiſſe ceruicem. Terent. in Andria, Vbiuis facili⁹ paſſus ſim, quàm in hac re me deludier. pro poſſum crediſiſſe, & poſſum paſſus eſſe. Idem in Hecyra, Denique hercle aufugerim, potius quàm redeā, ſi eò mihi redeundū ſcirem. Verg. Non ego te menſis & dijs accepta ſecundis Tranſierim Rhodia & tumidis Bumaſte racemis. pro poſſum, vel debeo trāſiſſe. Terent. Vbi paululum ſi quid te fugerit, ego perierim. pro debeo periiſſe. Horat. Non tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera. Quintil. Qualis adhuc fortaſſe nemo fuerit. pro debet fuiſſe. Qua periphraſi vſus eſt Plin. vbi dicit, Pœnitentia hoc primùm debet inueniſſe. pro inuenerit. Talia ſunt, Non improbe ſperauerim, conceſſerim, prope dixerim, & ſimilia. Et per interrogationē. Iuuenal. Quis tulerit Graccos de ſeditione querētes? Et infinite. Valer. Max. Itaq; Corneliam, neſcio vtrum feliciorem dixerim, quòd talem virum habuerit, an miſeriorem, quòd amiſerit. Pluſquamperfectum, Vergil. Faces in caſtra tuliſſem, Impleſſémque foros flammis, matrémque patrémque, Cum genere extinxem, memet ſuper ipſa dediſſem. pro volueram, vel debueram ferre, implere, extinguere, dare. Cicer. de Prætu. vrb. Voconia lex te videlicet delectabat. Imitatus eſſes illum ipſum Voconium, qui hæreditatem lege ſua ademit nulli, id eſt debueras imitari. Qua periphraſi vſus eſt Iuuenalis, Agmine facto Debuerant tenues olim migrare Quirites. Exempla huius temporis in potentiæ ſignificatione, rara inuenio, fortaſſe quòd periphraſis eius magis vſurpetur. Cicer. ad Att. Sed cum hæc ſcri-

bebam v Calend. Pompeius iam Brunduſium potuerat veniſſe. Videtur tamen eiuſmodi eſſe illud Ciceronis ad Aul. Cecin. Dicerem quę antea futura dixiſſem, ni vererer, ne ex euentu fingere viderer. Videtur enim pro potuiſſem dicere, accipiendum eſſe illud dixiſſem. Per interrogationem, exemplum authoris modo non ſuccurrit. Sed tale omnino inueniatur, quale ſit, An te nō ſalutato diſceſſiſſem? Aut quò te inuito me contuliſſem? In hoc modo ſingularis quædam natura duorum temporum obſeruatur. Præteriti imperfecti & præteriti pluſquamperfecti, quorum prius duorum temporum aduerbijs, præſentis & futuri rectè coniungitur. Nunc ſcriberem, cras, vel perendie ſcriberem. Poſterius trium, pręteriti, præſentis, & futuri. Heri, vel olim ſcripſiſſem. Hodie, vel nunc ſcripſiſſem. Cras, vel poſt hac ſcripſiſſem. Futurum huius rationis maxime videtur in incerto ob ſocietatem quandam & cum futuro exacto, & cum præterito eiuſdem modi, cum quo vt in voce (præterquam in prima perſona) ita in ſignificatione ferè recurrit. In illo enim Vergilij, Tamen hæc quoque ſi quis Inſerat, aut ſcrobibus mandet mutata ſubactis, Exuerint ſylueſtrem animum. videtur vel præteriti quædam ſimul & futuri ſubeſſe ſignificatio, quæ futuri eſt exacti, quaſi ἐκδεδυκότα ἔσονται: vel potentialis præteriti huius de quo agimus modi, quaſi ἐκδύσαιεν ἄν, vt Priſcianus Græce interpretatur, hoc eſt exuiſſe debent.

Præteriti imperfecti & pluſquā perfecti in hoc modo proprietas.

Subiūctiuus

Subiunctiuus eſt, qui alteri ſemper verbo, & plærunque coniunctioni, vel relatiuo qui vel infinitæ particulę eſt ſubiunctus, ac ſignificatum indicatiui maxime reprę ſentat. Huius futurum paſſiuum geminam periphraſim recipit. Alteram ex participio cum futuro ſubiunctiui verbi ſum, vt amatus fuero. Alteram cum futuro indicatiui eiuſdem, vt amatus ero. Cicer. ad Terent. Cum eo, ſi locuta eris, intelliges. Idem, Quum profectus erit, faciam te certiorem. Ouid. Cum fuerit lectus Scyron, toruúſq; Procuſtes.

Infinit⁹ modus.

Infinitus modus eſt, qui agere, aut pati ſignificat, ſed citra omnem numeri aut perſonæ differentiam, qua ſcilicet ratione infinitus eſt appellatus. Huius cum quinque ſunt tempora, Latina lingua duabus vocibus actiuis, quatuor eorum refert, vna pręſens & præteritum imperfectum, vt, amare: altera præteritum perfectū & pluſquamperfectum, vt, amauiſſe. Futurum vnicum reperitur fore. Reliqua tum actiua, tum paſſiua, circuitione ſupplet, vt, amaturum eſſe, amandum eſſe, quæ periphraſes per genera & numeros pro ratione eorum quibus adhærent, variantur in omnibus verbis, vt, amaturum vel amaturam eſſe, amādum vel amandam eſſe. Etiam per nominatiuum caſum, amaturus vel amandus eſſe, præ

ter tertium paſſiuorum genus, in quo hæc neutra tantum voce proferũtur, cuius generis eſt Amatum iri cum ſimilibus, quæ futuris paſſiuorum ſunt iſodynama, potius quàm vera futura, non tamen eorum actiua amatum ire, & ſimilia tantundem valent, quantum actiuum futurum amaturum eſſe. Soluuntur in hunc ferè reliqui modi. Indicatiu⁹, vt, ſcribis, aio vel iudico te ſcribere. Imperatiuus, vt, ſalue, iubeo te ſaluere. Optatiuus, vt, vtinam valeas, opto te valere. Potentialis, vt, impleuiſſem, potueram, debueram, vel volueram implere. Aliter & compendio de modis, Modi, ſi vocũ diſcrimen ſpectes, quatuor tantum ſunt. Primus, qui in prima perſona ſingulari actiuę vocis, per o, bam, i, ram, bo, vel am, finitur. Secundus, qui & in ſecunda ſingulari præſentis temporis actiuæ vocis per a, e, vel i, vel ſolas, vel etiam ſyllaba to adiecta deſinit, vt, ama, vel amato: doce, doceto: lege, legito: audi, audito. Tertius, qui in prima ſingulari actiuæ vocis, em, vel am, rem, rim, ſem, ro, finales voces recipit. Quartus, qui per re, vel ſe, in actiua voce terminatur, vt amare, amauiſſe. Cuiuſque horum varius eſt vſus. Primi, ad res indicandas narrãdáſve, vocatúrque Indicatiuus, finitiuus, vel pronuntiatiuus, vt Arma, virúmque cano. Idem modus & per interrogationem vſurpatur. vt, Sed vos qui tandem, quibus aut veniſtis ab oris? Secundi, ad res imperandas, vocatúrque Imperatiuus, cuius ſupra poſuimus exempla. Idem in tertia maxime perſona aliquando permitti rem ſignificat, & Permiſſiuus appellatur. vt, Viuat Arturius iſthic. Tertius, aliàs rebus optandis conuenit, qua ratione optatiuus dicitur. vt, O tantum libeat mecum tibi ſordida rura, Atque humiles habitare caſas. Aliàs poſſe, vel debere fieri aliquid oſtendit, vt ſupra varijs exemplis docuimus. Aliàs velle aliquid, vt apparet ex illo Vergilij in Georgicis, An deus immenſi venias maris. Reſpondet enim ad illud, Vrbéſne inuiſere Cæſar, Terrarúmque velis curam. Eſtque hactenus hic modus innominatus. Nos primi potentialem vocauimus. Aliàs ſignificationem indicatiui, ſed altero verbo ſubiuncti exhibet, ſicque ſubiunctiuus rectè dicitur. Priuatim hic tertius in prima multitudinis perſona ſubmittere ſe quenquam cum alijs ad aliquid gerendum ſignificat. vt, eamus. Vocatúrque hic græco nomine Hypotheticos vel Authypotactos. In tertia verò præſentis & præteritorum perfecti & pluſquamperfecti, permiſſiue accipitur, vt antè monſtratum eſt, ſicut in tertia præſentis & præteriti etiam imperatiue, vt in illo Martialis, Perdiderit nullum vita reuerſa diem. Quartus actionem ſignificat citra omne perſonæ, aut

Amatum iri

Solutio reliquorum modorũ in infinitum.

Permiſſiuus modus.

Subiũctiuus modus.

Hypotheticos vel authypotactos.

numeri diſcrimen, ponitúrque vice nominis nonnunquam, vt ſupra eſt traditum. Paſſiuis quoque modorum vocibus ſignificationes ad portionem applicentur. Perſona in verbo prima eſt, quæ de loquente dicitur, vt, lego. Secunda, quæ ei, ad quem fit ſermo, accōmodatur, vt, legis. Tertia, quæ ei, de quo loquens agit, cōuenit, vt, legit. Numer⁹ verbi duplex eſt. Singularis, qui de nominibus, & pronominibus ſingularibus dicitur. Multitudinis, qui de pluralib⁹.

Perſona.

Numerus.

DE PARTICIPIO.

Participiū.

PARTICIPIVM eſt pars orationis, quę partem capit à nomine, partem à verbo, partem ab vtroq;. Capit enim à nomine genera & caſus: à verbo ſignificationē & tempus: ab vtroque numerum & perſonā. Significatio ſiue genus participiorum eſt triplex, Actiuum, vt, amans. Paſſiuum, vt, amādus. Neutrum, vt, ſedens, profectus. Tempora participiorum ſunt tria, præſens, præteritum, & futurum. Actiuæ ſignificationis tempora ſunt tria, præſens in ns, vt amans: futurum in rus, vt amaturus: & in deponentibus actiuis præteritum in tus, vel in ſus, vt, locutus, orſus. Paſſiuæ ſignificationis ſunt itidem tria, præſens & futurum vna voce in dus, vt, amandus: præteritum in tus, vel in ſus, vel in xus, vt, amatus, lęſus, flexus. Neutrorū verò tria, præſens, vt, ſedēs: futurum, vt, ſeſſurus: & in neutris deponētibus etiam præteritū, vt profectus. Huius formæ ab actiuis, vel neutris etiam non deponentibus notantur quædam, Auſus, gauiſus, fiſus, ſolitus, pręterea cœnatus & perteſus, quorum verba veteres Tranſgreſſiua vocarūt, poſteriores Neutropaſſiua. Talia ſunt & licitum, libitum, placitum, & complacitum. De præſenti paſſiuo, quoniam id grammatici videntur adhuc non admittere, veniam dabit lector, ſi paulò pluribus agam, quò res controuerſa, ſit nécne Latinis eiuſmodi participium ſemel decidatur. In quo mihi Laurentij authoritas (viri de lingua Romana non minus propè dixerim meriti, quàm olim de imperio Romano Camillus) non paruo adiumento erit. Qui participium hoc genus, primùm cunctanter, mox planè admittit, cæterum cum alio genere omninò à participijs diuerſo confundens. Quod mihi docendum cum ſit, haud ſcio vnde melius, quàm ex ipſius verbis in primo elegantiarum libro incipiam.
» Ea ſic ſe ad verbum habent, Neſcio, inquit, an dicendum ſit gerun
» dium eſſe participium præſentis temporis, more Græcorum, cu
» ius rei hoc argumentum eſt, quòd idem eſt in legendo, & in ipſo

Triplex particip. genus.

Tēpora participiorum.

Trāſgreſſiua Neutropaſſiua.

Præſens paſſiuorum participium.

legere,(quod Gręci melius ἐν τῷ ἀναγινώσκειν)& in legẽdis libris,
videlicet qui leguntur (nam ſic corrigo locum corruptum, cum ali-
ter nihil probet de pręſentis ſignificatione, ſiue rei adminiſtratione)
In his verbis, quis non videt, quòd primùm quaſi dubitans dixit,
nempe gerundiũ eſſe participium præſentis temporis, eius rei poſt-
ea argumentum afferre, pergénſque mox ex nominatiuo & voca-
tiuo eius participij inuentis, quod cunctanter dixerat, ſine cuncta-
tione confirmat, & obiter quid ſibi velit per rei adminiſtrationem,
oſtendit his verbis, Nolunt autem grammatici gerundium habere
rectum caſum, ſed quatuor tantum obliquos. Fortaſſe & caſu recto
non caret, vt apud Lucretium, atque Vergilium, Voluenda dies an
attulit vltro. Voluenda, non tempus futurum intelligit, ſed rei ad-
miniſtrationem, dies videlicet quæ voluitur, non quæ voluenda eſt,
vel voluetur. Vnde indicatur gerundium eſſe participium præſen-
tis temporis. Iuſiurãdum enim poteſt videri eiuſdem caſus, etiam
vocatiui. Hactenus Laurent. In his cum indicari dicat gerundiũ eſſe
participiũ præſentis temporis, conſtat planè eũ hoc tempus eſſe cõ-
firmare. Et alioqui nõ omnes(arbitror)caſus, & genera, & numeros
gerundio tribuiſſet, niſi id participium eſſe crediſſet. Ita Lauren-
tium quidem præſens paſſiuum participium ſtatuere, & cũ gerun-
di confundere, ex his liquet. Nos ea primùm diſtingui, & ſeparata
inter ſe genera eſſe doceamus. Deinde id quod Laurentius per om-
nia genera, & caſus inclinat, participium eſſe, mox etiam præſentis
temporis oſtendere tentemus. Iam primùm conſtat paſſiuum parti
cipium, ſiue id præſentis ſit, ſiue futuri, nuſquam ſignificare actiue
poſſe. At participialia, ſiue vt Laurent. noue vocat gerũdia, tum a-
ctiue accipi, tum paſſiue poſſe, ipſe etiam fatetur, vt cuius hæc ſint
verba, Cum ſubſtantiuis ſociata ſunt, paſſiue accipiuntur: diſiuncta
verò, actiue, nonnunquam paſſiue. Addit etiam, quibus rem cõfir-
met, de ijs quæ in do, & dum finiuntur, exempla. Atqui paſſiuum
participium, ſiue præſentis ſit temporis, ſiue futuri, actiue pror-
ſus accipi non poteſt. Ita gerundium quod vocat, & participium
pro eodem ſumi prorſus non poſſunt. Præterea hæc, quæ actiue &
paſſiue accipi poſſe ait, cum vbi actiue ſignificant, nec certum nu-
merum, perſonámve habeant, & conſtructionem ſuorum verbo-
rum ſeruẽt, vbi paſſiue, & abſolute ponantur, nec cum proprijs ap-
pellatiuíſve intranſitiue iungantur, quis ea non plurimum differre
ab ijs, quibus omnia ſunt contraria, dixerit? Eiuſmodi porrò ſunt,
hęc, quæ nos præſentis participia cenſemus. Quippe quæ certũ nu-
merum, perſonam, & ſignificatum ſemper habeãt, & nunquam ſi-

ne proprijs appellatiuíſve adiunctis legãtur. Accedit quòd ſignificatio præſentis participij paſſiui, & participialis, ſiue gerundi paſſiui (quò minus eadem putentur) omnino diuerſa eſſe videtur. In illo enim, Vritque videndo fœmina, ſiue intelligatur generalis aliquis ab latiuus agentis perſonæ, vt vir, vel aliquis, ſiue addatur, tametſi vſu addi non ſolet, ſignificatur tamen, dum fœmina videtur à viro, vel ab aliquo, vrit illum, quod ſæpe vſu venit. At in illo, Videndo viro vrit, ſignificatur, dum vir videtur, vrit illum, quod vſu venire non experitur. Quid quod veteres id demum participiale, ſiue gerundi appellarunt, quo Grecorum infinitum cum articulo interpretabantur, ídque per omne verborum genus, vt τοῦ ζῆν ἕνεκα, viuendi cauſa, ἐν τῷ ὁρᾶν, καὶ ἐν τῷ ὁρᾶσθαι in videndo, & videndo. μεταξὺ τοῦ γινώσκειν inter cognoſcendum. Cum participium potius per gentile ſuum participium exponatur, τύπτων verberãs, τύψων verberaturus, τυφθεὶς verberatus, τυπτόμενος vapulans vel verberandus, eo modo quo voluenda dies, & Iuſiurandum, licet parum in vſu ſub hoc caſu ſit. τυφθησόμενος verberandus ſiue vapulaturus, ſicut προσαγορευθησόμενος ſalutandus. In talibus, Eo ad ſalutandum fratrem, ad ſalutandam ſororem, ad ſalutandos affines. Nec eſt quòd cuiquam gerundi, & participium paſſiuum iccirco idem eſſe credantur, quòd eundem ſenſum per vtrunque genus interpretari licet, vt Legendo noſtra, & legendis noſtris. Inter accipiendum de commodis ſuis rationes, inter accipiendas rationes. Sic enim actiuum quoque participium præſentis cum gerundi ſit idem, cum ſit idem ſenſus dicentis, Legendo noſtra proficies, & legens noſtra proficies. Et quanta quæſo ſit abſurditas eiuſdem poſitionis, quatuor caſus ſingularis formæ, ſine numero & perſona eſſe, & verborum ſuorum cõſtructionem ſeruare, & ab omni verborum genere deduci poſſe, reliquos tum ſingulares, tum plurales, tantum à paſſiuis? In ſumma gerundi ſiue participiale per o finitũ, cum omnium grammaticorum conſenſu, communem habeat vltimam ſyllabam, participium eſſe non poteſt, cuius caſus per o finitos eorundem grammaticorum conſenſus longam eam habere contenderit, nemine in hunc diem aliter præcipiente, obſeruantéve. Nemo enim (arbitror) in illis, De accuſatore conſtituendo, in agro colendo, do ſyllabam communem eſſe affirmauerit. Et quòd gerundi quidem diuerſum omnino ſit ab eo, quod Laurentius, præſentis participium vocat, his puto rationibus quiſque ſibi perſuaſerit. Nunc quod ille præſentis participium alicubi vocat, eiuſmodi participium verè eſſe oſtendere tentemus. Primùm igitur participium

id eſſe, inde maxime intelligatur, quòd in ablatiuo conſequentiæ ſæpe legitur, vt in illo Cicer. Orationem latinam legendis noſtris efficies profectò pleniorem. Conuenit autem inter grammaticos omnes, tum Græcos, tum Latinos, eum ablatiuum cõſiſtere ſine participio non poſſe. At in talibus nullum aliud reperiri participium poteſt. Legi autem eiuſmodi ablatiuos in conſequentia, declarat tum redditum illis ſtatim verbum cum nominatiuo diuerſæ rei, vt in omnibus id genus ablatiuis fit: tum ipſa interpretatio omnium talium ablatiuorum propè communis per dum vel cum, vt in multis talibus licet perſpicere. Legendis veteribus proficis, dum leguntur veteres. Et participium quidem eſſe hinc puto liqueat. Æque pręſentis eſſe temporis comprobat eadem interpretatio, vt quæ per verbum præſentis temporis fiat, non futuri. Defringendo ramo, dum defringitur. Sicut interpretatio futuri per verbum futuri, non præſentis. Vergilio cras enarrando, tu diſcedis, id eſt cum cras legetur. Quòd ſi alicubi in imperfectum præteritum reſoluitur, vt Defringendo heri, vel olim ramo, feciſti iniuriam, pro dum defringebatur, confirmat magis noſtram ſententiam, cum participium præſentis tam Græcis, quàm Latinis etiam imperfecti ſignificationem vnà comprehendat. Iam vtrunque, & participium, & præſentis tẽporis eſſe indubitato probat duplex interpretatio, & huius quod præſens vocamus, græce per præſens paſſiuum, & Græci præſentis paſſiui per hoc latine. Nã & illa etiã Laurent. exempla, Defringendo ramo fit iniuria domino fundi: & orationem latinam legendis noſtris efficies pleniorem, ſic græce ad verbum vertuntur, ῥηγνυμένου κλάδου, & ἡμετέρων ἀναγινωσκομένων. Alia variam recipiunt græce ad verbum interpretationem, ſicut occupatio iuris dicendi, ἀσχολία δίκης λεγομένης, ſiue δικαζομένης, & τοῦ λέγεσθαι ſiue δικάζεσθαι δίκην, ſicut etiam latine, dicendi iuris, dicendi ius. Rurſus inter accipiendas rationes, μεταξὺ τοῦ λαμβάνεσθαι τοὺς λόγους, & μεταξὺ τοῦ λαμβάνειν τοὺς λόγους, ſed & μεταξὺ λαμβάνων τοὺς λόγους. Itidẽ in committendo prælio, ἐν τῇ μάχῃ συντιθεμένῃ, & τῷ συντίθεσθαι τὴν μάχην, & τῷ συντιθέναι τὴν μάχην. Et præſens græcũ latine ſic, φίλου τυπτομένου ἐλυπούμην, Amico verberãdo dolebã. Quod Priſcian. cõfirmat, quum illud Homeri, οὔτις ἐμεῦ ζῶντος, καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο σοὶ κοίλαις παρὰ νηυσὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει, ita latine vertit, Nullus me viuo, & ſuper terrã vidẽdo. Pręterea participiũ eſſe præſentis tẽporis in paſſiua ſignificatione cõfirmat Donatus ſuper illud Terent. Vix ſum apud me, ita animus cõmotus eſt metu, ſpe, gaudio, mirando hoc

tam ſubito & repentino bono. Vbi ait mirando participiũ eſſe, & pro dum miror accipi, quæ planè præſentis eſt interpretatio, cuius generis paſſim ſunt exempla. Terent. Niſi eos qui in opere faciũdo facile ſumptũ exercent ſuũ. Plin. ad Pom. Falcid. Abſtinui cauſis agendis. Cicer. ad Qu. frat. Sed res multis querelis de rep. interponẽdis trãſacta eſt. Idem, ad Appiũ Pulch. Quid enim ad me nõ perſcripſitte non ſolũ authoritate orationis, ſed etiã opera, cõſilio, domũ veniendo, conueniendis meis, nullũ onus officij cuiquam reliquum feciſſe? Idem, Quid tam difficile quàm in plurimorũ controuerſijs dijudicandis ab omnibus diligi? Idem, Exercenda eſt memoria ediſcendis ad verbum quàm plurimis & noſtris ſcriptis, & alienis. In nominatiuo raro legitur, quòd eò fortaſſe euenit, quòd cum efficere aliquando ambiguitatem poſſet, præſens ne eſſet, an futurũ, per actiuum loqui authores maluere. Quod Vergil. in illo, Olim voluentibus annis, feciſſe videtur. Nam Homer. περιπλομένων ἐνιαυτῶν dixit. Verum illud, voluenda dies, nominatiuum eſſe, diſſimulari nõ poteſt, & præſentis eſſe temporis facile declarat, tum interpretatio ipſa, vt prædictum eſt, tum verbum attulit ſequens, quod futurum id dici non patitur. De præſentis paſſiuorũ participio, quæ pro noſtra facerent ſententia, hæc habuimus.

DE PARTICIPIALI VERBO.

N VNC de illo genere agamꝰ, quod veteres inter verbi modos (vt prædiximus) numerarunt, participiale verbũ, vel gerundi modum, vel ſupinum appellantes. Nam gerundiũ, vel gerundiuum, nulla video analogia nominatũ eſſe. Nos potius participijs adnumerandũ, quàm verbo cenſemus, cũ conditiones, vnde maxime participiũ ſortitum nomen eſt, huic quoque generi pleræque competant. Capit enim vt participiũ, à nomine genus & caſum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius cuiuſdã notæ ſignificationem. Cæterũ cum temporum diſcrimen diſcretis vocibus nõ recipiant, nec certos numeros & perſonã ſicut participia, quò minus iuſta eſſe participia poſſunt, vocentur recepto nomine participialia quidẽ, quòd ſimilia participijs ſunt, ſicut prouerbialia dicimus, quæ ſimilia ſunt prouerbijs. Participialia verò verba, vt diſcernãtur à participialibus nominibꝰ, de quibꝰ mox. Horũ terminationes ſunt di, vt amãdi: do, vt amãdo: dum, vt amandũ: um, vt amatũ: u, vt amatu. Participialia nomina vocãt participia ipſa, quoties à propria ſignificatione, qua rem verbi cum tempore, caſu,

Participialia nomina.

& conſtructione ſignificant, ſunt mutata. Fiunt autem ex præſentibus actiuæ vocis participialia nomina, alia cōmunis generis, quoties ſcilicet pro verbalibus in tor, vel trix, vſurpãtur, & genitiuis iunguntur, vt Fugitãs litium. Appetens alieni. Cuius generis alibi multa in conſtructione genitiui ſunt poſita, quibus etiam adnumerentur vt communis generis, continens pro continuus, diligens pro eo qui ſedulam dat operam, euidens pro manifeſtus, indulgens pro eo cui indulgetur. Alia neutri, vt accidens, contingens, antecedens, cōſequens, decens, conueniens, præſens, continens pro firmamento rationis. Alia maſculina, vt oriens, occidens, profluẽs pro flumine, & confluens, vbi duo flumina coeunt. Alia fœminina, vt continens pro terra quæ non eſt inſula, animans, conſonans, pręgnans, ſi modo hoc à verbo venit, & ſerpens, quod modo in fœmineo genere legitur. vt Plin. Nota eſt in Punicis bellis ad flumen Bragadã à Regulo imperatore baliſtis tormentiſque vt oppidum aliquod, expugnata ſerpens x x pedũ longitudinis. Modo in maſculino. vt Verg. Serpens amplexus vterque implicat. Ex præteritis autem paſſiuis, cum in voce paſſiua ſignificant actionem, vt ea quæ Laurentius recenſet, circumſpectus, cōſyderatus, diſertus, cautus, tutus, ignotus, argutus, falſus, contentus, tacitus, profuſus, fluxus, ſcitus, quæ omnia niſi ſic ſignificent, participia manent. Ex futuris in rus fit participiale nomen, quoties (vt Laurentio placet) non tempus innuit, ſed qualitatem, atque animi voluntatem. vt in illo Senecæ, Nullam autem mentionem fecit cometarum, non prętermiſſurus ſi quid explorati apud illos habuiſſet. Et Quintil. Neq; omnino huius rei meminit vſquam poeta, ipſe profectò non taciturus de tanta ſua gloria. Et Cecilij Plinij, Puellæ noſtræ confero quinquaginta millia nũmûm, plus collaturus, niſi à verecundia tua, ſola mediocritate munuſculi impetrari poſſe cōſiderem, ne recuſares. Cui ſimile eſt illud Quintil. in x de Terentio Varrone, Plures hic libros & doctiſſimos compoſuit peritiſſimus linguæ latinæ, & omnis antiquitatis, & rerum græcarũ, noſtrarumque, plus tamen ſcientiæ collaturus, quàm eloquentiæ. A qua Laurentij interpretatione, quatenus ſcilicet voluntatem animi ſignificari his dicit, non valde abhorret noſtra, qui illa ſicut aoriſton græcum cum ἂν potentiali particula, per debens, volens, vel potens, quæ omnino cum futuro ſocietatem quandã habent, potius interpretanda cenſeam. Non taciturus, non debens, vel non volens tacere. Non prætermiſſurus, non debens prætermittere. Collaturus, potens conferre, aut debens conferre. Et Martial. Antoni Phario nil obiecture Photino, id eſt non potens obijcere. Et

In ns.

In tus, ſus, vel xus.

In rus.

Quintil. Detinet, atque obruit ingenia melius aliis vacatura. pro potentia, vel debentia vacare. Non eſt ab hoc loco alienũ illud monuiſſe, hæc, quæ ſocietatem quandam habere cum futuris dixi, generalius aliquid quàm verè futura ſignificare. Quod ex eo intelligi licet, quòd qui dicit, Omnes poſt occaſum ſolis huc vẽturos exdudã, eos dũntaxat qui venient, ſignificat, nõ qui volunt, debẽt, aut poſſunt venire. Cõfirmare videtur hãc interpretationẽ noſtram ille Martial. verſus, Victurus geniũ debet habere liber, vbi & participiale pro interpretatione, & interpretatio pro participiali poni poſſe videtur, victurus, pro debens viuere, & debet habere, pro habiturus eſt. Ex futuro in dus fit participiale nomẽ, quoties mea ſententia & ſimili modo eſt interpretandũ, & græce per ea quę in τος finiũtur, eſt vertẽdũ, vt ſi illud Sene. in paſſiuã vocem ſic mutes, Nullã fecit comentarum mentionẽ, non prætermittendã ſi quid explorati apud illos cõperiſſet, ita id interpretandũ cenſeam, non debentem prętermitti. Et græce ad verbũ ὃν παραλειπτέαν, ſic apud authores alia multa paſſim, latine græcêque interpretanda legas. Terent. Eijciũda hercle eſt hæc animi mollicies, id eſt eijci deber. Et Iuue. Res memorãda nouis annalibus, debens memorari, vel quæ debeat memorari. Et Verg. Quid memorandum æque baccheia dona tulere, æque debens memorari, vel quod ęque debeat memorari. & gręce ad verbũ. ἐκριπτέα ἐστὶν αὐτὴ ἡ μαλακότης. Et πρᾶγμα διὰ μνήμης σχητέον. Et τί οὕτω μνημονευτέον παρέσχον τὰ τοῦ Βάκχου δῶρα. Priſciano quoque hanc interpretationem confirmãte, cuius verba ex octauo, vbi de modis agit, hæc ſunt, Amandus, da, dum, ὁ φιλητέος, ἡ φιλητέα, τὸ φιλητέον, id eſt qui, vel quę, vel quod debet amari. Ac ne quis gerũdi hæc putet. Idem in x nomina eſſe teſtatur, vbi docet multa tum nomina eſſe, tum participia. Eius verba ſunt, dicẽdus, ὁ λεχθησόμενος καὶ ὁ λεκτέος. legẽd9, ὁ ἀναγνωσόμενος καὶ ὁ ἀναγνωστέος. amandus, ὁ φιληθησόμενος καὶ ὁ φιλητέος, Nec aliter latine licet interpretari græcũ nomen in τος, quàm per hoc participiale, vt Luciani illud καταπεμπτέος δὲ ὁ γανυμήδης πάλιν εἰς τὴν ἴδην. Demittẽdus autem rurſus eſt Ganymedes in Idam. Nec fallere quẽquam debet, quod participiale hoc, eodem nonnunquam in loco & participiale eſſe poteſt, & participium, vt in illo, Ecce iterum Criſpinus adeſt mihi ſæpe vocãdus ad partes, licet enim interpreteris, vel qui ſæpe à me vocari debet ad partes, propter varia vicia, vel qui ſæpe à me vocabitur.

Participiale in dum.

Huius participialiũ generis dixerim & quod in caſibus tantũ nominatiuo & accuſatiuo, genere dũntaxat neutro per dum finitur.

Quod ſcilicet ſimili id modo & græce per τὸν vertitur, & latine per debet cum infinito paſſiuo, præterquam in deponentibus, & pauciſſimis neutris, interpreteris licet, vt mox apparebit. Et differt ab illis, quod cum ea tantum paſſiue vſurpentur, & adiectiuorum conſtructionē vbique ſeruent, vt in ſupra poſitis exemplis liquet, hoc tum actiue accipi, tum paſſiue poteſt. Et paſſiue quidē ab omni alio caſu eſt abſolutum, præterquam datiuo, qui omnibus huius terminationis participialibus eſt cōmunis, vt Cæſar. Quibus rebus quàm maturrime occurrendū putauit. Terent. Herus ſi redierit, molendū mihi eſſe, pro moli debere, & occurri debere. Et Iuuenal. Viuendum eſt rectè tū propter plurima, tum de ijs præcipue cauſis, id eſt viui debet rectè. Actiue etiā verbi ſui caſum recipit, porro actiue hoc loco latius accipi poſtulo, vt ſe ad neutra & deponētia extēdit, vt recordandū eſt beneficij, parcēdū eſt ſupplicibus, pro parci debet ſupplicibus. Pli. Vtendū græcis erit vocabulis. Recipit autē & accuſatiuū, priſcis quidē ſæpiſſime, vt Varro de Re ruſti. Canes potius cū dignitate acres & paucos habendū. Idem, Singulis vbi pariant, faciendū haras quadratas. Idem, In fœtura dandū potius hordaceos panes quàm triticeos. Lucret. Externas quoniā pœnas in morte timendum. Cæteris rarius. Vergil. Pacem Troiano ab rege petēdum. Cice. Attic. Iterandum eadem iſta mihi. Cæſar de bel. gal. Sequanis qui, intra fines ſuos Arioui ſtum recepiſſent, quorum oppida omnia in poteſtate eius eſſent, omnes cruciatus eſſe perferēdum. Cor. Cel. Imponendum eſt, quæ ſunt puri mouendo. Quibus exemplis ſignificatur debere haberi, debere fieri, debere dari, debere timeri, debere peti, debere perferri, debere imponi. Declarat quod dicimus, quod ſæpe hanc interpretationem pro eiuſmodi participialibus poſitam ab authoribus reperias, vt Cornelius Cel. Paulatim ergo debebit omiſſis his legibus, eò tranſire vt arbitrio ſuo viuat, poterat enim dici, paulatim eò tranſeundum eſt. Excepimus paulo ante ab hac interpretatione deponentia & quædam neutra, vt quæ propterea quod paſſiuum de ſe infinitum non creant, commode per debet & paſſiuum infinitum interpretari nequeas, per oportet & actiuum infinitum (ſicut grammatici faciunt) queas, idque Grecorum exemplo, qui ſuum θετικὸν, quod huic de quo agimus, reſpondet, per δεῖ vel χρὴ explicant. Veſcendum eſſet homini fructibus, oporteret hominem veſci fructibus. Vtendum erit græcis vocabulis, oportebit vti græcis. Recordandum eſt beneficij, oportet recordari beneficij. Item, Carendum eſt culpa, oportet carere culpa. Non eſt gaudendum alterius incommodis,

non oportet gaudere alterius incommodis. Sic & illa, quæ accuſatiuos adſciuere, actiue ſoluere licet. Habēdum eſt canes acres, oportet habere canes acres. Quod ſi cui poſtremū hoc participialiū genus, participiale potius verbum ſiue gerundi modum, ſiue ſupinū nominari placet, ſicut Seruius petendum in illo, Pacem troiano ab rege petendum, nominat, huic ego non admodum refragor, dūmodo intelligat ab alijs, quæ eodem nomine à me ſupra ſunt nūcupata, omnino eſſe diuerſum. Cum illa pro infinito græco cum articulo (vt ſupra dictum eſt) vbique vſurpentur, hoc pro aduerbio, quod Græci θετικὸν vocant, vt Vadendum pro βαδιστέον. Nauigandum pro πλευστέον. Veſcendum pro σιτητέον. Petendum pro αἰτητέον.

DE PRAEPOSITIONE.

Præpoſitio PRAEPOSITIO eſt pars orationis, quæ certā eorū, quibus additur, habitudinem, vt loci, termini, ordinis, cauſæ, vel actionis determinat, feréque, quibus cōiungi ſolet, ijs præponitur, vt aduenio ad vrbem, redeo ab vrbe.

ALITER, Præpoſitio eſt pars orationis, quæ præpoſita alijs partibus ſignificationē earum aut complet, aut mutat, aut minuit. Complet, vt intercipio, demiror. Mutat, vt aufero. Minuit, vt ſubrideo. Sunt quæ extra compoſitionem vſu ſint receptæ numero plus minus quinquaginta. Ad, apud, ante, aduerſus, vel aduerſum, cis citra, circum, circa, circiter, contra, erga, extra, intra, inter, infra, iuxta, ob, penes, per, pone, poſt, prope, propter, præter, ſecūdum, ſupra, ſecus, trans, vltra, verſus. A, ab, abs, abſque, cum, coram, de, è, ex, pro, pre, palam, ſine, tenus. In, ſub, ſuper, ſubter, & clàm, & procul, vt quibuſdam placet, harum pleręque variæ confunduntur, de quibus, quæ mihi ſuccurrent, nunc ſubijciam.

Præpoſitiodes quot numero.

A D. AD, motū ad aliquid ſignificat, vt ad te ibam. Item iuxta, vel prope, vt Curtius, Erat ad ripam fluminis ingēs arbor. Liui. Habes ortos ad Tiberim. Idem, Ad Senam caſtra alterius conſulis erant. Idem, Ad Capuam caſtra locāt. Apud, vt Cice. Decem fiſcos ad Senatorem quēdam relictos. Idem, Ad Marcum Leccam te habitare velle dixiſti. Verg. Prima quod ad Troiā pro charis geſſerat Argis. Liui. Dum hæc ad Veios geruntur. Contra, vt Cice. Ne ad ea meditere, imparatum te offendam. Et propter, vt Properti. Panditur ad nullas ianua nigra preces. Aliquando vtilitatem quandam, vel contra, vel aduerſus, vt in talibus, Ad parotidas, ad tormina. Item in cōparatione, vt Nihil ad tuum equitatum. Terent. Sed nihil ad noſtrā

hanc. Circiter, Cicer. ad Quin. fratrem, Sanè frequẽtes fuimus omnino ad ducentos. Cæſar, Ex ijs qui arma ferre poſſent, ad millia nonaginta duo. Summa omnium fuerunt ad millia CCCLXVIII. Pro circa, Cicer. ad Att. Tu quoniam iturum te in Aſiam eſſe putas, ad quæ tempora te expectem, facias me certiorem, velim. Hircius de bel. Aphri. Cum iam ad ſolis occaſum eſſet. Item, Varro de Re ruſt. Nam refert in agro, ad quam partem cęli quiſq; locus ſpectet, ſicut ad quod tempus quæque res facillime creſcat. In quo exemplo, priore loco pro verſus, poſteriore pro circa accipitur. Aliter verò in talibus, vt, Cæſar, Is dies erat ad quintum Calend. Aprilis Lucio Piſone, Aulo Gabino coſſ. Idem, Si quid vellent, ad Idus Aprilis reuerterentur. Videtur enim ſignificari ipſe quintus dies ante Calẽd. & ipſe dies Iduum. Innuere videtur hæc præpoſitio & breuitatem quandam, vt in eo quod dicimus, Ad tempus, vt Quintil. Fingere nimirum ad tempus videbor. Varro, Qui cum ad tempus latitaſſet, tandẽ ſub ſponda iacens inuentus. Accipitur & pro ante. Sueto. Ad pedes ſtare, paſſus eſt. Et quaſi pro In, vt ad diem venit. vbi defectus articuli, ambiguitatem facit. Significat enim ipſo die, vel ſtatuto die. Pro poſt, vt Cicer. ad Att. Aut neſcio quid interſit, vtrum illuc nunc veniam, an ad decem annos. Itẽ ad eundem, Solebat me pungere, ne Sampſicerani merita in patriam, ad annos ſexcentos maiora viderentur quàm noſtra. Aliquando acceſſionem, vel vltra ſignificat, vt in illis ad hæc, ad hoc, quę pro cõiunctionibus multi accipiunt. Pręterea iungitur actioni. Cicer. Hic autem locus ad agendum ampliſſimus. Sunt & alia ſignificata, ſed quæ facilius ex ipſis intelligentur exemplis, quàm interpretatione per alia verba, qualia ſunt in illis, Canit ad lyram. Studet ad lucernam. Pinxit ad exemplar. Et in illo Horatij, Ad ſtrepitum citharæ ceſſatum ducere curam. Et Ouidius, Mortua crede mihi, tamen ad tua verba reuixi.

APVD, quæ hoc præcipue ab Ad differt, quòd poſt verba motus non adhibetur, & tum ad locum, tum ad perſonam refertur. Et ad locum, vt Terent. Apud forum modo è Dauo audiui. Ad perſonam, Cicer. ad Att. Ego cum triduo cum Pompeio, & apud Pompeium fuiſſem. Item pro, A vt Cicer. Apud maiores noſtros factitata. Idem, Huius ſententiæ grauitas à Platonis authoritate repetitur. Apud quem, ſæpe hæc oratio vſurpata eſt. Apud.

ADVERSVS vel aduerſum & pro erga ponitur. Terent. Et id gratum fuiſſe aduerſum te, habeo gratiam. Et pro contra, Idem in Phor. Ego te complures aduerſus ingenium meum menſes tuli, Aduerſus. Aduerſum.

pollicitantem & nihil ferentem. Et pro contra vel eregione. Plin. Et Letuia aduerſum Antipolim.

Cis. Citra. CIS, cui aduerſatur vls, quæ iam exoleuit: Et citra, cui opponitur vltra, inuicem ex ſe intelliguntur. Cis tamen ferè montium & fluminum nominibus iungitur, vt Liuius, Cis montes caſtra Ligurum. Item cis Tiberim, & cis Alpes dicimus. Citra tum iiſdem quibus Cis iungitur, idémque valet. Cæſar, Qui ſunt citra Rhenum. tum pro ſine accipitur, Quintilianus, Tum nec citra muſicen, grammatice poteſt eſſe perfecta. Pro intra quoque, ſed vt ad rem refertur, non locum. Seneca, Edi citra cruditatem, bibi citra ebrietatem.

Circiter. CIRCITER, & ad tempus refertur, vt Cicer. ad Att. In quibus ſcriptum eſſet te in Epirum iturum circiter Calendas ſextiles. Plaut. in Moſtel. Redito huc circiter meridiem. Et ad numerum, vt Curt. Multi eo bello capti, circiter duo millia deſyderati.

Extra. EXTRA, præpoſitioni intra opponitur, alteráque ex altera intelligitur. Nam & foris eſſe aliquid ſignificat. Horatius, Iliacos intra muros pugnatur & extra. Et pro præter legitur. Terent. in Phor. Extra vnam ancillulam. Plin. de Coron. Extra ſupradictos ſcripſit Theophraſtus apud Græcos.

Intra. INTRA, præter id quod aduerſatur extra, vt in Horat. exemplo, etiam quaſi citra aliquid, vel non vltra, vel nō exiens ſignificat, vt Cicer. ad Sulpit. veluti citat Gell. Sed tamen quum effugi eius occaſionem, qui fortaſſe arbitraretur, me hanc rem imperite nō putare, ſi perpetuò tacerem, modice hoc faciam, aut etiam intra modum. Horat. Tutus & intra ſpem veniæ cautus. Celſus in quarto, Sed interdum omne malum intra dolorem eſt, íſque modò tarde, modò celeriter ſoluitur. Interdum vſque ad perniciem procedit. Idem in tertio, Ex phreneticis alij hilares, alij triſtes ſūt, alij facilius continentur, & intra verba deſipiunt: alij conſurgunt, & violenter quædam manu faciunt.

Inter. INTER. & pro in medio legitur, vt inter os & offam. Et pro inuicem, Ad, vel In. Verg. Cōuerſíque oculos inter ſe, atque ora ferebāt. Et pro in ſocietate, vel cœtu, vel in numero, vt inter vicinos, inter æquales, inter reges. Et pro in tempore, vt inter quietē, inter pugnandum, inter cœnam. Cicer. Si hoc tibi inter cœnam & in illis immanibus poculis tuis accidiſſet. Idem Trebatio, Illuſeras heri inter ſcyphos, quod dixeram.

Ob. OB, & propter ſignificat. Verg. Cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis. Et ante, vt Plaut. in Moſtel. Glaucoma ob oculos

obijciemus. Cicer. pro Rabirio, Mors ob oculos ſæpe verſata eſt.

PENES, authore Feſto perſonam, & dominium, ac poteſtatem ſignificat. Apud verò perſonam cum loco. Ouidius, Me penes eſt vnum, vaſti cuſtodia mundi. Horatius, Quem penes arbitrium eſt, & ius, & norma loquendi. Etiam paulo aliter, vt Fides eſto penes authores. Aliquando ad locum refertur, vt in Rhet. ad Herennium, Ita petulans eſt, atque acer, vt ne ad ſolarium quidem (vt mihi videtur) ſed penes ſcenam, & in eiuſmodi exercitatus ſit locis. Penes. Apud.

PER, tranſitum per aliquid ſignificat, vt Terent. Per impluuium fucum factum mulieri. Refertúrque ad locum, & tempus. per noctem, per tramites. Aliquando periphraſis eſt ſolius, quaſi ſine alio ſignificet. Cicer. Reliqua per nos agem⁹. Mart. Hoc per me didici dicere, Cęſar aue. Cato in Re ruſt. Conterito in mortario per ſe vtrunque. Aliquando cauſam, vel impedimentum inſinuat, vt Terent. Si fieri poteſt, vt ne pater per me ſtetiſſe credat, id eſt mea cauſa, vel me impediente. Cicer. lib. x epiſtol. Et poſtquam de meo curſu reipublicæ ſum voce reuocatus, nunquam per Marc. Antoniū quietus fui. Item lib. primo epiſt. Senatus haberi ante Calend. Febru. per legē Puppiam, id quod ſcis, non poteſt. Aliter quoq; ſumitur, vt cum in iureiurando obteſtandóque adhibetur. Ouidius, Pérque nouem iuro numina noſtra deas. Verg. Per caput hoc iuro. Terent. Quòd ego te per hāc dexteram oro, obteſtórque. Aliquādo pro ſub quodam modo accipitur, vt Liui. Per ſpeciem venandi vrbe egreſſi. Idem, Cum appropinquaret ianuæ rex, vt per cauſam aliquam in anguſtijs ſuſtineret à tergo agmen. Et pro in paulo tamen aliter quàm ſuprà. Suet. in Cæſare, Nam viſus erat per quietem matri ſtuprum intuliſſe. Plaut. in Menech. Non potuiſti per tempus magis aduenire, quàm nunc aduenis. Cuius contrarium videtur ſignificare poſt tempus. Cicer. pro Quintio, Ego pro te hoc conſulo poſt tempus, & in aliena re: quoniā tu in tua re, cum tempus erat, conſulere es oblitus. Item pro ad vel in, vt Suet. At negan te quodam per contumeliam facile hoc vlli fœminæ fore. Per.

PROPTER, & cauſæ effectrici inſeruit, vt Vergilius, Te propter Libycæ gētes, Nomadúmque tyranni Odere infenſi Tyrij te propter eundē. Et prope vel iuxta ſignificat. Idem, Propter aquæ riuum viridi procumbit in vlua. Idem, Atheſim ſeu propter amœnum. Terent. Propter hunc aſſiſte. Cicer. in Rhet. Fluuius Eurotas qui propter Lacedæmonem fluit. Idem in Piſonem, Mihi hic vir clariſſimus qui propter te ſedet. Propter.

Præter. PRAETER, aliàs exceptionem dicit, vt Horatius, Graijs ingenium, Graijs dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris. Aliàs contra ſignificat, vt præter ſpem, præter opinionem, præter ætatem. Terentius, Adeò impotenti eſſe animo vt præter ciuium morem atque legem & ſui voluntatem patris, tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probro. Aliàs ſupra vel vltra. Plinius, Præter hominem, ſomniare equos, canes, boues, pecora, capras, palàm eſt. Terentius, Et quia erat præter cæteras egregia forma, ac liberali. Aliàs ante, vt Cicero in Verrinis, Præter oculos ſoli ferebant.

Poſt. POST, & ad rem refertur. Vergilius, Tu poſt carecta latebas. Et ad tempus, qua ratione illa dicta ſunt, poſtea & poſt illa, id eſt poſt ea tempora, & illa tempora. Etiam illa, poſt hominum memoriam. Cicer. in Verrem, Quod nemo vnquam poſt hominum memoriam fecit. Idem pro Milone, Vnius poſt homines natos fortiſſimi viri, id eſt, poſt id quod homines poſſunt meminiſſe, & poſtquā homines ſunt nati.

Secundum. SECVNDVM, & pro iuxta vel poſt legitur, vt Ser. Sulp. Duo vulnera accepiſſe, vnum in ſtomacho, alterum in capite, ſecundū aurem. Aliàs pro poſt, Cicer. Proxime autē & ſecundū deos, homines hominibus maxime vtiles eſſe poſſunt. Idem ad Att. Secundū te, nihil eſt mihi amicius ſolitudine. Idem ad eundē, Spem oſtēdis ſecundum comitia. Aliàs loco pro, vt ſecundum te litem do. Idem ad eundem, Serranus quoque horum loco ſentētiam rogatus, multa ſecundum cauſam noſtram diſputauit. Aliàs pro In, vt ſecundum quietem. Pro per vel iuxta. Idem, Scribis tibi in animo eſſe obſeruare Cæſarem: & ſi ſecundum mare ad me ire cœpiſſet, conſeſtim in Samnium ad me venturum: & pro ſuper, vt Saluſtius in Iugur. Secundum ea vti deliberetis, vt è repub. &c. Aliàs imitationem quandam dicit, vt ſecundum Pythagoram viuo. Etiam Græco more pro κατὰ ponitur, vt ſecundum Platonem. Quintilianus, Ego tamen ſecundum conſuetudinem ſæpe dixi, dicámque, perfectum oratorem eſſe Ciceronem, quod genus, aliqui per iuxta proferunt.

Iuxta. IVXTA Platonem. Iuxta Ariſtotelem.

Supra. SVPRA pro ἐπάνω, velut opponitur Infra. Verg. Olli ceruleus ſupra caput aſtitit imber. Et pro vltra. Idem, Rara ſit, an ſupra morem ſit denſa, requiras. Sic & viginti ſupra centum dicimus.

A. RVRSVS A & motum à loco ſignificat. Vergilius, Et iam argiua phalanx inſtructis nauibus ibat A Tenedo. Et ad agentem

cauſam refertur, vt victus à Scipione. Et pro poſt accipitur. Plin. Virus equi à coitu ſtatim collectum. Et pro de, vt Terentius, A villa mercenarium vidi. Sic Paulus, Ab haſta Pompeia, vel à nouo caſtro, dicimus potius, quàm de haſta Pompeia, vel de nouo caſtro. Quanquam ſic quoque loqui aliquos inuenias, nec indoctos. Et vice pro. Cicero, Vt nemo contra ciuium perditorum popularem, turbulentámque dementiam, à ſenatu, & à bonorum cauſa ſteterit conſtantius. Item pro ἕνεκα, ſiue quantũ ad videtur interdum accipi. Idem ad Attic. Sumus flagitioſe imparati cum à militibus, tum à pecunia, quam quidem omnem non modo priuatam quæ in vrbe eſt, ſed etiam publicam quæ in ærario eſt, illi relinquimus. Idẽ ad Att. Qui ſic inopes & ab amicis, & ab exiſtimatione ſunt. Colu. Diem deinde, quo domituram auſpiceris, bonum à tempeſtatibus & religionibus matutinum eligito. Idem de bobus, Apeninus duriſſimos, omnémque difficultatẽ tolerantes, nec ab aſpectu decoros. pro quantum ad milites, pecuniam, tẽpeſtates, aſpectum. Et aliter, vt in tali ſermone. Cæſar, Opportuno atq; occulto loco à millibus paſſuum circiter duobus, Romanorum aduẽtum expectabant, pro interuallo duûm millium paſſuum. Idem, Poſitis caſtris à millibus paſſuum quindecim, auxilia Germanorum expectare contendunt. Et verſus. Plin. x x x i i i de coticulis, Quod à ſole fuit, in ijs melius, quàm quod à terra. pro verſus ſolem & verſus terram. Et ſeparationem, vt Defendo à frigore myrtos, abhorreo à bello. Aliter quoque in illo Cæſaris cum ſimilibus, Amplitudo cornuum & figura & ſpecies multum à noſtrorum boum cornibus differt. Hæc ſtudioſe conquiſita, ab labris argento circumcludunt. pro eo quod eſt à parte labrorum. Idem, Ab Decumana porta erumpere conãtur. Et miniſterium aliquod per circuitionem explet, vt à manu, à ſtudijs, à commentarijs, à libellis, à rationibus, pro miniſtro vel ſeruo, qui præeſt ſtudijs, commentarijs, libellis, rationibus. Suet. Super hos Polybium à ſtudijs, Narciſſum ab epiſtolis, & Palantẽ à rationibus, quos decreto quoque ſenatus, non prẹmijs modo ingentibus, ſed & prætorijs, quæſtorijſque ornamentis ornari libenter paſſus eſt. Synonyma huic ſunt Ab & Abs, vſu tamen omnino inter ſe differunt, vt Priſcian. in primi Vergiliani carminis examine præcipit. Ait enim, A & Abs vocali ſequente non adhiberi. Ab verò non modo vocalibus ſequentibus, ſed etiam conſonantibus quibuſdam, quæ videlicet non male ſonent, ſi ab præcedat. Plaut. Da puere ab ſummo. Idem, Num nam hinc ab nobis domo eſt? Cæſar in Commẽtarijs,

Hoc conſilio probato ab ducibus. Idem, Ne id quidem Cæſar ab ſe impetrari poſſe. Cicer. quoque, Ab tuo & ab Cordilio ait. Abs verò præcedere Q. vt, abs quiuis homine. & T. vt abs te. Abſque verò pro ſine accipitur. Terent. Nam abſque eo, eſſet rectê.

Cum. CVM, comitatum ſignificat, vt Verg. Feror exul in altum Cum ſocijs, natóque, penatibus, & magnis dijs. Alibi circunſtantiam inſtrumenti, qua ratione ſemper tacetur.

De. DE, ſignificat materiam ſiue περί (neceſſe eſt enim Græcis interdũ vti) vt Cæſar ſcripſit de grammatica. Et à vel ex, vt Terent. Liceret diſcere id de me. Idem Andr. Clamat de via. Vergil. Templum de marmore ponam. Cicer. ad Att. Emi domum de Craſſo. Plaut. in Penul. De te quidem didici hęc omnia. Cicer. ad Att. Poſtea Meſſala de Pompeioque ſiuit. Et propter. Terent. Quantum nos amas de fidicina hac? Et lætus eſt de amica. Cicer. in Acad. Et niſi de via feſſus eſſet, continuò ad vos venturum fuiſſe. Idem, Vt primo Punico bello Regulus captus, cum de captiuis commutandis Romam miſſus eſſet. Plaut. Trucul. Nam mihi de vento miſerè condoluit caput. Et ſecundum vel pro. Vergil. Nanque humeris de more habilem ſuſpenderat arcum. Item Cicer. ad Att. Id ego ita fieri volui, de Caij Duronij ſententia, quem & amiciſſimum Miloni perſpexeram &c. Idem, Quid ſentis igitur? Nihil niſi de tua ſententia. Et per, vt Quintil. ex Cicerone pro Murena, Vigilas tu de nocte, vt tuis conſultoribus reſpondeas. Horatius, Vt iugulent homines ſurgunt de nocte latrones. Cicer. ad Qu. fratrem, Properando etiam citius quàm ſi de nocte vigilaſſent, perueniant quò velint. Aliter quoque accipitur, & quaſi pro quantum ad, vel quod ad, vt Cicer. ad Terẽtiam, De familia quo modo placuiſſe amicis ſcribis, faciemus. id eſt quod ad familiam attinet. Terentius, De vxore ita vt poſſedi nihil mutat Chremes. Et pro poſt, vt Cæſar, Cum de tertia vigilia Petreius & Afranius caſtra mouiſſent. Idem, De media nocte miſſus equitatus. Idem, Reliquos de media nocte proficiſci iubet.

E. Ex. E & EX, ad materiam referuntur. Vergil. In foribus pugnam ex auro ſolidoque Elephanto Gangaridum faciam. Et poſt vel ab ſignificant. Idem, Tempore iam ex illo caſus mihi cognitus vrbis. Et ſecundum vel pro. quo modo dicimus ex dignitate, ex vſu, è repub. ex ſententia, ex pacto. Terent. Hunccine erat æquum ex illius more, an illum ex huius viuere? Idem Eunucho, Ad omnia hæc magis opportunus, nec magis ex vſu nemo eſt. Cicer. Acad. Cõſcendẽs nauem ſapiens num comprehenſum animo habet, atque perceptũ

ſe ex ſententia nauigaturũ. Idem Att. Statues vt ex fide, fama, réq; mea videbitur. Et culpam vel vicium inſinuat. Cicer. E renib⁹ laborat. Terẽt. Laborat ẽ dolore. Et à vel In. vt Cæſar, Ex vinculis cauſam dicere. Et Cicer. Ex tempore officium quæritur. Et A vel per, vt Terẽt. Grauida ẽ Pamphilo eſt. Et propter, vt Cæcil. Plin. In Narnienſi verò balneum etiam ex epiſtolis meis.

PRO, & cauſam ſignificat, vt Terẽt. Ego te pro iſtis dictis &c. ſcelus vlciſcar. Et ante. Saluſt. Quòd niſi Catilina pro curia ſignum dare maturaſſet. Suet. Religato pro forib⁹ cane. Et quaſi pro ratione vel modo, vt Ouid. Grauius Saturnia iuſto, nec pro materia fertur doluiſſe. Verg. Pro ſe quiſque viri. Cæſar Comment. Pro multitudine autem hominum, & pro gloria belli atque fortitudinis, anguſtos ſe fines habere arbitrabantur. Idem, Pro tempore & re, conſilium caperet. Saluſt. Iugurth. Quod ſinguli pro opibus quiſque quàm plurimas vxores, denas alij, alij plures habeant. Verg. Nunc te marmoreum pro tempore fecimus. Et In, vt pro tribunali. Item, quaſi in defenſionem vel auxiliũ ſignificat. Verg. Stabant pro templo. Item, Pro curribus aſtant. Ouid. Triſt. Mulciber in Troiam pro Troia ſtabat Apollo. Terent. Pro iſto haud ſtares. Sic dicimus, Cicero pro Milone, Rabirio, vel Ligario. Modò veluti loco alicuius vel iure ſignificat, vt Terent. Pamphilum pro vxore habere hanc peregrinam. Idem, Hoc tibi pro ſeruitio debeo. Silius, Cerno equidem nec pro nihilo eſt mihi fœdera rumpi. Sic ſæpe dicitur pro nihilo habeo, pro nihilo duco. Terent. Nunc hæc planẽ eſt pro noua. Plin. Iunipero ſpina pro folio eſt. Saluſt. Audacia pro muro habetur. id eſt loco folij, & muri. Cauendum tamen ne rei veræ in hoc ſignificato hanc præpoſitionem præponamus, vt ſi filius ſis, dicat aliquis, habeo te pro filio. Pro.

PRAE, ſignificat ante. Liui. in primo, Propter Tyberim fluuiũ, qua præ ſe armentum agens nando traiecerat. Sic dicitur, præ me fero, præ te fers, pro eo quod eſt, Ante me, ante te. Et propter vel ob vt præ nequitia Apulei, præ luxuria cuncta profuderat. Terentius, Miſera præ amore excluſiſti hunc foras. Idem, Vide quàm iniquus ſis præ ſtudio, dum id efficias quod cupis &c. Modò quaſi in comparatione. Liuius de bello Macedon. Sed quia iſta præ iis, quæ à te tuiſq; quotidie alia ſuper alia facinora eduntur. Idem, Paruam Albam præ ea, quæ cõderetur, fore. Sic iungitur cum quàm, vt Plaut. in Aul. Sed hoc etiam pulchrum eſt, præquam vbi ſumptus petunt. Cum vt. Terent. Ludum iocũmq; fuiſſe illũ alterum, præ vt huius rabies quæ dabit. quanquam hæc ad conſtructionẽ potius. Præ.

Reliquæ ſunt de ijs, de quibus agere inſtitueram, quatuor, In, ſub, ſuper, & ſubter. De quibus, quoniam conſtructionem cum ſignificato mutant, præterea duabus alijs, quarum cōſtructio variat, alio loco agemus.

DE ADVERBIO.

Aduerbium

ADVERBIVM EST pars orationis, quę vt proprij, vel appellatiui adiectiuum, ſic ipſa verbi maxime, aliquando etiam adiectiui ſignificationē, vel determinat, vt recte facio, valde grauis: vel deſtruit, vt non ſcribit, non grauis. hoc etiam cum appellatiuis iungitur, vt non homo. Sunt autem aduerbiorum genera multa.

Localia.

Nam & localia duplicia. Interrogandi, vt vbi, vnde, quo, qua, quorſum, & quæ ad ea redduntur.

Vbi.

Ad vbi, hic, iſthic, illic, ibi, intus, foris, vbique, vtrobique, paſſim, vſquam, nuſquam, neutiquam. Item ſupra, infra, ſubtus, extra, intra, cum in aduerbia migrant.

Vnde.

Ad vnde, hinc, abhinc, pro ab hoc loco. Iſtinc, illinc, inde, eminus, cominus, alicunde, vndeunde, vndequaque, vndecunque, indidem, ſuperne, inferne.

Quo.

Ad quo, huc, iſthuc, illuc, eo, illo, aliquo, quoquo, quocunque, intro, foras, vſque, quod abſolutionem ſpatij tum in loco, tum in tempore ſignificat, vt vſque ad Cordubam, vſque ad noctem.

Quorſum.

Ad quorſum, horſum, iſthorſum, illorſum, prorſum, rurſum, quoquouerſus, quaquauerſus, peſſum, ſurſum, deorſum,

Qua.

Ad qua, hac, iſthac, illac, quaqua, quacunque. Ad quo & vnde, ſimul, vltro, citro.

Temporis.

Et temporis, rurſus duplicia & interrogandi, vt quando, quandiu, quandudum, quampridem, quouſque, quoties, & quæ his redduntur.

Quando.

Ad quando, heri, hodie, cras, pridie, poſtridie, perendie, nudius tertius, nudius quartus, quintus, ſextus, ſeptimus, & deinceps. Diu, noctu, interdiu, nunc, iam, nuper, aliquando, aliâs, olim, pridem, dudum, quod tum ad breuitatem temporis refertur, vt Terentius, Narro huic, quæ tu dudum narraſti mihi. Tum longitudinem. Plaut. Quàm dudum è foro aduenisti domum. Non ita dudum, quod Priſciani etymologiæ conſentit, qui dudum quaſi diu dum, dici putat. Tum pro tunc, cui etiam addatur eius redditiuum Quum. Interim, interea, ſero, tempori, ſerius, temperius. Ouidius, Temperius cęlo modo ſerius incidis vndis. Prius & poſterius. Statim, continuo, protinus, illico, antehac, poſthac, commodum. Apul. Commodum limen euaſerant, & fores ad pri

ſtinum ſtatum integrę reſurgunt. Primum cum alijs cumprimum, quamprimum, vtprimum, Eueſtigio extemplo, actutum, repente, derepente, ſubito, ocyus.

Ad quandiu, tantiſper, pauliſper, aliquantiſper, parumper, ſemper, vſque pro aſſidue. Ouid. Vſque metu micuere ſinus. Terent. Vt animus in ſpe atque in timore vſque ante hac attẽtus fuit. Æternũ, ætatem, diu, iamdudũ, iampridem, cum ſcilicet præſenti iungitur, vt in conſtructione dicetur. præterea, iamolim. Quandiu.

Ad quoties, ſæpe, raro, ſubinde, identidem, plærũque, quotidie, quotannis, indies, nũquam, toties. Et quę numeralia dicunt, Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, & ſic deinceps millies, pluries, infinities. Si modo legantur apud idoneos veterum. Quoties.

Ad quouſque, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, Indiem, Inhotam, Quorum alterum, quaſi ipſius tantum diei ratione habita ſignificat. Alterum, quaſi vnius tantum horæ. Quintil. Non vt feræ volucres, pręſentis modo cibi memores in diem viuũt. Saluſt. Panẽ in diem mercari. Cicer. Philip. Hęc quæ inhoram viuunt, non modo de bonis ciuium, ſed ne de vtilitate quidem ſua cogitauerunt. Ponitur Indiem aliquando & pro in ſpatium vnius tantum diei. Ouid. Metam. Currus petit ille paternos, Inque diem Alipedũ ius & moderamen equorum. Item, Indies, Inhoras, quæ per ſingulos dies, & per ſingulas horas ſignificant, ſed ferè cum incremento aliquo. Itaque ferè comparatiuis, vel verbis incrementũ ſignificantibus iuncta leguntur. Cicer. Cum id malum ſerperet indies magis. Liui. Creſcẽte indies multitudine. Vergil. Gallo cuius amor tantum mihi creſcit inhoras, Quantum vere nouo viridis ſe ſubijcit alnus. Aliquãdo tamen cum alijs. Cecil. Plin. Expectantem inhoras. Videntur etiã hæc poſteriora quaſi pro die & hora accipi. Plin. decimo, Condit in theſauros maxillarum cibum Sphingiorum & Satyrorũ genus, mox inde ſenſim ad mandendum manibus exprimit. Et quod formicis in annum ſolenne eſt, his indies vel inhoras. Huius generis ſunt æternum, ſemper, ætatem. Nec ignoro ex his multa etiam ad quãdiu reſponderi poſſe. Quouſque. Indiem. Inhoram. Indies. Inhoras.

Proxima his ſunt, quæ ordinis dicũtur, vt inde, deinde, dehinc, deinceps, nouiſſime, poſtremo, imprimis, primum, iamprimum, inuicem & viciſſim pro ſecundo loco, denique, demum, tandem, adſummum, inſumma, omnino. vt Cæſar de bello gal. Sibi autem mirum videri quid in ſua Gallia, quam bello viciſſet, aut Cęſari aut omnino populo Ro. negotij eſſet. Tria tamen illa, Denique, demum, tandem, etiam ſermonis abſolutionem cum celeritate nonnunquã Ordinis.

indicant. Vergil. Nil noſtri miſerere, mori me denique cogis. Plinius Natur. hiſt. Ea demum ſola auium non niſi volando paſcitur. Cicero, Quouſque tandem abutêre patientia noſtra Catilina? Fungitur horum vice interdum breuiterque. Plin. de Luſcinijs, Breuitérque omnia tam paruulis in faucibus quæ tot exquiſitis tibiarũ tormentis ars hominum excogitauit.

Diuidendi. Sunt & quæ diuiſiua vel diuidendi vocentur, vt bifariam, trifariam, multifariam, aliquotfariam.

Alia interrogãdi ſpecies. Et interrogatiua ſiue interrogandi, à iã dictis diuerſa, Cur, quare, Quin pro cur nõ, quidita, quianam pro cur, quamobrem, quẽadmodũ, quomodo, ecquid, quod Donato ſignificat aliquantulúm ne. Et quo, pro ad quem vſum vel quam vtilitatẽ. Horat. Quò mihi fortunã, ſi non permittitur vti? Et vnde, vt Iuuenal. Vnde tibi frontem libertatémque parentis. Præterea quantũ, & quàm pro quantum. Scire licet omnia interrogandi aduerbia, cuiuſcunque ſint generis, nõ minus quàm interrogatiua nomina, infinite vſurpari poſſe, vt video cur venias. Sunt in aduerbijs & alterius generis infinita tum particularia tum vniuerſalia, vt quamlibet, quantumcunque, quantumlibet, quantumuis, & quanuis pro quantumuis.

Vocandi. Sunt & vocandi aduerbia, vt heus.

Reſpondẽdi Et reſpondendi, vt heu.

Negandi. Et negandi, vt non, haud, nequaquam, ne pro non. Terent. Hoc modo te obſecro, vt ne credas à me allegatum hunc ſenem. niſi potius totum illud vt ne ἵνα μὴ ſignificat. Parum pro nõ, vel nõ ſatis. Saluſt. Nobis ea res pro magnitudine parum comperta.

Affirmatiuæ reſpondendi Affirmatiuę reſpondendi, Etiam, ſic, ita, quidni.

Concedentis Concedentis vel de opinione cedentis, vt Quid iſthuc. Terent. Quid iſthuc, ſi ita animum induxti tuum? Seruio præterea cõcedentis ſunt, licet & eſto.

Cõfirmationis. Affirmationis vel confirmationis, Vt certe, profecto, ſanè, planè, prorſus, adeò, nempe, vtique, nimirum, ſcilicet. Cicer. ad Att. Si taceo oppreſſus & captus, quo dolore eſſe debeo? Quo ſum ſcilicet. videlicet, ilicet. Et næ diphthongo ſcriptum, vt Terent. Nę iſta iſtũ haud nouit. Cicer. in Philip. Næ tu ſi id feciſſes, melius famæ, melius pudicitiæ tuæ conſuluiſſes. Et quidem aliquando, vt Cicer. Aut enim nemo, quod quidem magis credo, aut ſi quiſquam eſt, ille ſapiens fuit. pro certe magis credo. Et equidem, quòd ideò inter hæc potius conieci, quàm inter coniunctiones, quòd ſenſus non coniungit. Perſius, Per me equidem, ſint omnia protinus alba.

Iurandi. Iurandi, vt hercule, mehercules, Pol, ædepol, caſtor, ecaſtor, dius

fidius, mediusfidius.

Hortãdi, vt Eia, age, agite, agedum, ehodum, ſodes, ſultis, amabo, amabote. Hortandi.

Prohibendi, vt ne. Prohibendi.

Optandi, vt vtinã, ſi, oſi, ſiſi, vt, ô. Differũt hæc à verbis optandi, quòd hæc notæ velutique nomina ſint optandi. Verba rẽ aliquã definitã, cum optandi affectu ſignificant. Simile quiddã intelligatur in homine & vno. hoc nãque nomen eſt numeri: homo etiam ſubſtantiam ſignificat, cui incluſa ſit vnitas. Simile notatur diſcrimen inter ego & ſcribo, & inter age & ſcribe, & doctiſſimus ac valde. Optandi.

Excluſionis ſiue ſolitudinis, Tantum, ſolum, tantummodo, ſolummodo, dũtaxat, modo, demum. Excluſionis.

Cõgregandi, vt ſimul, vnà, pariter, vniuerſim, coniunctim. Cęſar, Huius omnis pecuniæ, coniunctim ratio habeatur, cum quibus aliquid confine habent. Vniuerſaliter, generaliter, in vniuerſum, in totum, generatim. Congregãdi.

Et quę negatæ ſolitudinis, ſiue ea cõgregandi vocate velis, Nõ ſolum, non tantum, non modo, nedum. Negatæ ſolitudinis.

Separãdi, vt ſeorſum, ſegregatim, priuatim, ægregie, ſpeciatim, nominatim, vt Cicero ad Ser. Duo quidẽ nominatim rogo, primũ vt ſi quid ſatis datum erit, amplius eo nomine non peti cures. Separandi.

Sunt & diuerſitatis, vt aliter, ſecus. Diuerſitatis.

Eligendi, vt potius, potiſſimum, imo, & ſatius. Eligendi.

Qualitatis, vt docte, pulchre, fortiter, ſapienter. Qualitatis.

Quantitatis, vt parum, minime, maxime, adſummum, ſummum, longiſſime, omnino. Colum. Ea extet minime tribus pedibus. Cicer. pro Milone, Vnus aut adſummum duo inuenti ſunt, qui Milonis cauſam non probarẽt. Idem ad Att. Scies igitur fortaſſe cras, ſummum perendie. Plin. Pars noſtra terrarum, de qua memoro, ambiẽte vt dictum eſt, oceano velut innatans, longiſſime ab ortu & occaſu patet. Cæſar de bel. gal. Erat omnino in Gallia vlteriore legio vna. pro ad ſummum. Præterea ſi modo aduerbia ſint, ac non potius nomina ad Græcorum imitationem per eclipſim dicta, modicum, paululum, minimum, plurimum. Sunt & qui vt plurimum vſurpent, ſicut Græci ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, quod plurimum veteres dixerunt. Quantitatis.

Comparandi, vt magis, minus, maxime, minime. aliter quoque, comparationis ſiue collationis ſunt, tam, & quam, tantum, ſiue intantum, & quantum. Item cum pro tam & quam ſumuntur æque & Ac, ſed proprie in quantitate. Suet. Cęſari nihil æque ac iudicis acerbitas profuit. Cõparandi.

Intendendi. Intendendi, vt valde, perquam, longe, prorſus, penitus, omnino, magnopere, impenſe, impendio, apprime, & aliquando bene, male, peius, peſſime, admodum, adeò pro valde, & imprimis pro valde.

Remittẽdi. Remittendi, vt ſenſim, paulatim, pedetentim, vix, ægre.

Rei nõ peractæ. Et quæ rei nõ planè peractæ appelles, vt pene, ferè, temerè pro ferè, propemodum, & tantum non, vt Suet. in Tib. Tantum nõ aduerſis tempeſtatibus Rhodum enauigauit. Et quod idem ſignificat modo non, vt Terent. in Phor. Senem per epiſtolam pellexit, modo non montes auri pollicens.

Demõſtrãdi. Demonſtrandi, vt En, ecce. Et aliter demonſtrandi, vt ſic. veluti cum dicimus, Sic percute, ſic pronuncia.

Explanandi. Explanandi ſiue declarandi, Græci Διασαφήσιως vocant, vt id eſt, hoc eſt, & ſiue aliquãdo. Cicer. ad Att. Tum reliqua videbimus id eſt quo, & qua, & quando. Idem ad eundem, Qui dum vrbem id eſt patriam amamus, dúmque rem conuenturam putamus, ita nos geſſimus vt planè intercluſi captíque ſimus. Quint. Vt Ariſtarchus & ætate noſtra Palæmõ, qui vocabulum, ſiue appellationem nomini ſubiecerunt.

Dubitandi. Dubitandi, vt forſan, forſitã, fortaſſis, fortaſſe, forſit, fors. Vergilius, Quos illi fors ad pœnas ob noſtra repoſcent Effugia. Horat. Diſſimile hoc illi eſt, quia nõ vt forſit honorem, Iure mihi inuideat quiuis &c. Vſurpantur hæc vbi incertum eſt, factáne res ſit, nécne. vt Horat. Et fortaſſe cupreſſum ſcis ſimulare. Terent. bona fortaſſe.

Euentus. Euentus, vt fortè, fortuito, caſu, forte fortuna. Vtimur his, vbi factum quid indicatur, ſed fortuito. Verg. Fortè ſub arguta conſederat ilice Daphnis. Terent. Forte fortuna affuit hic meus amicus.

Perſonalia. Perſonalia, vt mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcũ. Sic dicta, quòd certas perſonas includant. Si modo hæc aduerbia ſunt & non potius conſtructio præpoſitionis cum pronomine, quod relatio declarat, vt Tecũ qui mihi. Sed fortaſſe fefellit grammaticos, quòd præpoſitio cum ſuo caſu ſæpe eſt ἰσοδύναμον aduerbio. Perſonalia (vt quibuſdam placet) ſunt meatim, tuatim, ſuatim, noſtratim, veſtratim, id eſt more meo, tuo, ſuo, noſtro, veſtro. Horum non admodum diſſimile eſt humanitus. Plin. Vrſi autem, vt dictum eſt, humanitus ſtrati, id eſt more humano. cum reliqua eius formæ, ſignificẽt potius id quod ea quæ græce in θεν deſinũt, vt radicitus, funditus, diuinitus, antiquitus, pro à radice, fundo, deo, antiquo.

Similitudinis. Similitudinis ſunt ſic, ita, itidem, ſicut, ſicuti, & vt, quæ omnia in qualitate quæpiam conferunt. Sicuti quomodo & quemadmodum in ratione & modo. Huc pertinent & quaſi, ceu, tanquam, ve,

lut, veluti & vti. Sed hæc imaginem potius exhibere Laurentio placet. vt verò atque vti, generalia eſſe. Eſt etiã quod Græci ἀποσατικὸν vocant vt pro ὥστε, ſicut in tali ſermone, Sic ſtudijs incumbit, vt ſanitatis ſit immemor.

DE INTERIECTIONE.

INTERIECTIO eſt vox, quæ ſub rudi incõditáque voce affectum animi demonſtrat. Hanc ideò ſeparatam ab aduerbio Priſcianus ait, quòd videtur in ſeſe affectũ verbi habere, & plenam motus animi ſignificationem, etiam ſi verbũ non addatur, demonſtrare: quod certe aduerbia nõ faciunt, vt quæ conſiſtere ſine verbo præter admodum pauca, non poſſunt. Interiectio

Habet autem varias ſpecies, ſed maxime à grãmaticis cõfuſas. Interiectionum ſpecies. Exultantis vel lætitiæ, vt Euax, vah, ô. Plaut. Euax iurgio vxorem tandem abegi. Terent. Heaut. Vah ergo mea Antiphila. Idem, O factum bene. Exultantis. Dolentis vel lugentis, vt heu, hoi, hei, ô, ah. Vergilius, Heu quæ me, inquit, tellus, quæ me æquora poſſunt ſeruare? Idem, Hei mihi qualis erat, quantũ mutatus ab illo Hectore! Terẽt. in Eunuc. I intro hoi hei. Verg. O dolor atq; decus magnum. Idem, Ah ſilice in nuda cõnixa reliquit. Dolentis. Timentis, vt hei, atat. Terent. in Andr. Hei vereor ne quid Andria apportet mali. Timentis. Admirãtis, vt papę. Terent. Papę, noua figura oris. Admirantis. Vitãtis, vt apage, apageſis. Terẽt. Apageſis Egon' formidoloſus? Vitantis. Laudantis, vt euge. Mar. Effecte gnauiter, cito, nequiter euge beate. Laudantis. Vocantis ſub incondita voce, vt eho, oh, io. Terent. Oh qui vocare? Ouid. Ecquis, io, ſyluæ crudelius inquit amauit. Vocantis. Silentium iniungentis, vt Au, Si. Terent. Au obſecro mea Pythias. Idem, Au ne comparandus hic quidem ad illum eſt. Silentium iniungentis. Deridentis vel Ironiæ, vt hui. Terent. Hui tam cito. Idem, Hui tu mihi illã laudas. Ex improuiſo aliquid deprehẽdentis, vt atat. Terẽt. Atat hoc illud eſt, hinc illæ lachrymæ. Idem, Atat data hercle mihi ſunt verba. Ridentis, vt ha ha he. Terent. Eunuch. Ha ha he defeſſa iam miſera ſum te ridendo. Ridentis. Exclamãtis, vt ô, proh, proh nefas. Lucan. Proh ſi remeaſſet in vrbẽ. Terent. Iuppiter magne ô ſceleſtum atque audacem hominem. Seneca, O paupertas felix quæ tanto titulo locum fecit. Exclamantis

DE CONIVNCTIONE.

CONIVNCTIO eſt pars orationis, quæ clauſulas in ſermone apte coniungit. Aliter, Coniunctio eſt pars orationis, quæ clauſularum inter ſe connexum declarans, plurimum ad orationis claritatem confert. Aliter, Quę tantum habitudi Coniunctio

nem clauſularum inter ſe in ſermone definit. Et coniunctionis quidem officium hoc eſt, Cum aduerbia ſicubi ſenſus iungunt, dictiones etiam reſpiciant, vt quę ſimilitudinis vocantur. Coniunctionis multæ ſunt ſpecies, vel vt veteres locuti ſunt poteſtates.

Copulatiuæ

Copulatiuæ, quibus ea nectimus quæ coniuncta ſignificare volumus. Aliter, Quę copulāt tam verba, quàm ſenſum, quales ſunt, Et, que, atque, ac, quoque, etiam, prætetea, alioqui, item, itémque, cum & tum. ſed vbi ſequitur Tum. nā vbi præcedit, aduerbia ſunt temporis. Pręterea tum multiplicatum, vt Tum veſperi, tum mane. Quinetiā, ſed &, ſupérque, inſuper, adhoc, adhæc, vt quibuſdā placet. Saluſt. Ad hoc plæraque tempora in venādo agere, leonem atque alias feras primus, aut imprimis ferire. Idem, Ad hęc accedebat munificentia animi, ingenij ſolertia. Hoc amplius & his amplius pro præterea. Quintil. Inſtit. Hoc amplius intro & intus loci aduerbia: eo tamen intus, & intro ſum, ſolœciſmi ſunt. Idem, His amplius apud eundem, Nam quis te iuuenum confidentiſſime. Adeò pro etiam. Cicer. pro Planco, Inſector, poſco, atque adeò flagito. Simul pro & vel etiam. Huc referantur & horū contraria nec, neque, neu, néve. Cicer. Lentulo, Peto à te, ne id à me, néve in hoc reo, néve in alijs quæras. Sunt autem, quæ his copulantur, aliquādo ſenſus energia, ſiue re vera, ſiue vt loquuntur, actu, vt Vergilius legit, & idem ſcribit. Aliquando poteſtate tantum, vt ego lego & tu. Si quis enim plenam conſtructionem faciet, duo ſenſus etiā re ipſa apparebunt, vt Ego lego & tu legis. Ex his quatuor nempe, &, que, nec, neque, cū

Suſpenſiuæ.

geminantur, ſuſpenſiuæ priore loco apte dici poſſunt, quòd aliam eiuſdem poteſtatis expectari faciant, vel affirmatiuam. Et fugit & pugnat. vel negatiuam, Iuuenal. Et lateri parcas nec quantum iuſſit anheles. Sunt ex his quæ explanationē quandam præcedentium inferant, ſicuti διασαφήσεως aduerbia, vt Verg. Manet alta mente repoſtum Iudicium Paridis, ſpretæque iniuria formæ. quaſi nempe iniuria ſpretæ formæ: vel id eſt iniuria ſpretæ formæ. Grammatici

Epexegeſis.

Epexegeſim vocant.

Diſcretiuæ.

Diſcretiuæ, quibus ea quæ diſcreta intelligi volumus, connectimus, vt ſed, ſedenim, at, aſt, atqui, quidem, autem, verò, porrò quin pro ſed, cęterùm, verum, verumenim, verumenimuerò. Quòd cum ſi, vel niſi, vt Iuuenal. Quòd ſi vexantur leges & iura, pro verùm ſi, vel at ſi. Terent. in Phor. Quòd ni fuiſſem incogitans, ita eum expectarem vt par fuit. Ex his nonnullæ copulatiuę leguntur. Itaque etiam Priſciano & Gręcis inter copulatiuas numerantur, ſicuti, quidem, autem, verò. Mihi ſeparatas eſſe magis placuit, & diſcretiuas appellari, quòd tali officio maxime iungantur, vt Achilles quidem

fortis fuit, Vlyſſes verò aſtutus.

Diſiunctiuæ, quibus ea iungimus, quorum alterum, non vtrūque affirmamus. Quales ſunt Aut, vel, ve, ſiue, ſeu. Hæc quoque cum geminantur, ſuſpenſiuę priori loco dici poſſunt, vt vel ſcribit, vel dictat. Diſiunctiuæ

Rationis redditiuæ ſunt, quas Priſcian⁹ propriè cauſales vocat, quibus id quod ſubijcitur, rationem eſſe eius quod præceſſit, ſignificamus, vt nam, nāque, enim, etenim, quòd pro quia, quo pro quia præcipue poſt non. propterea quòd, quippe, vtpote, ſiquidem, vt pro vtpote. Rationis redditiuæ.

Continuatiuæ ſunt, quæ (vt rectè definit doctiſſimus Theodorus) cōſequentiam aliquam ſine ſubſiſtentia ſignificantes, ſenſus coniungūt imperfectos, vt ſi diés eſt, lux eſt. Aliter, Quæ conſequē tiam omnino, eſſentiā ſub conditione, ſiue ex hypotheſi ſignificant. Aliter, Quę eſſentiam non niſi ex pacto ſignificāt. Sunt autē hę, ſi, ſin, niſi, ni, & aliquando quum & ſiue, cum ſi & ve (ex quibus componi videtur) ſignificationem habet. Cōtinuatiuę

Subcontinuatiuæ ſunt, quæ conſequentiam rerum cum ſubſiſtentia ſignificant, vt quoniam febricitas, cales. Eiuſmodi ſunt quoniam, quia, quando, quatenus. Quintil. Inſtit. Quatenus huc incidimus, paulo plus ſcholis demus. Poſtquam, & cum pro poſtquam, antequam, priuſquam, quandiu, quoad: & quod vtrunque horum ſignificat, donec & donicum. Cato, Sed vſque licebit vellas, donicum in ſemen videris ire. Poſſunt tamen multa ex his cum poſtponuntur, pro rationis redditiuis accipi, vt ſalutem debeo tibi, quoniam tu me ſeruaſti. Nec excidit poſteriora horum inter aduerbia temporis poſuiſſe me. Sed ſunt & coniunctiones, tenuiſſimo planè ab aduerbijs diſcrimine: atque haud ſcio an Latinis hoc vnico quòd ſcilicet coniunctiones cum ſunt, verbum ſuum in ſubiunctiuo inferunt. Græcis facilis eſt diſcretio, vt qui ἂν δυνητικῷ adiecto coniunctiones eas faciant. ὅταν, ἐπειδὰν, πρὶν ἂν, ἕως ἂν, μέχρις ἂν dicentes. Subcōtinuatiuæ.

Definitiuæ, quæ præcedentis verbi ſignificationem determināt, vt quod Plinius ad Seruia. Gaudeo & gratulor quòd fuſco ſalinatori filiam tuam deſtinaſti. Cicer. in Saluſt. Credo quòd non omnes tui ſimiles incolumes in vrbem veniſſent. Definitiuæ.

Perfectiuæ vel abſolutiuæ, quas alicui fini perfectioníque præponimus, ſunt hæ, vt, vti, & quo pro vt, qui pro vt, ne & vt pro ne nō. Terent. Sed vim patris vt queas ferre. Et vt ne pro vt non. Cicer. pro Milone, Opera datur, vt iudicia ne fiāt. Et Priſciano interprete, Perfectiuæ.

quatenus. Horat. Iubeas miſerum eſſe, libenter quatenus id faciat Acroni pro quandiu eo loci ponitur. Dubitatiuæ ſunt, quas ibi adhibemus, vbi de duobus dubitamus, vt ne, an, ánne, num, nunquid, vtrum, nécne. Quædam ex his & in ſolutionibus problematum græco more adhibentur, cum vel de duobus ambigimus, vtrũ optemus: vel non pro certo affirmamus quod attulimus, ſed ad legentis iudicium referimus, vt ex interpretibus, Donatus in Hecyra, Sed reprimam me, ne ægre quicquã ex me audiat. Vtrum, inquit, ægre pro male, an ægre pro inuita.

Dubitatiuæ

Collectiuæ

Collectiuę vel illatiuæ, quas etiam rationales vocat Priſcianus, ſunt, quibus conſequi aliquid ea quæ propoſita ſunt, ſignificamus, vt ergo, ideò, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, ideóque, ideo. Et quod pro poſt quod vel quare, vt Terent. Quòd te per hãc dexteram oro. Item propterea & ea re, Cicero, Ea re ſtatim ad te Ariſtocritum miſi.

Aduerſatiuæ

Aduerſatiuæ, quibus non obſtare, nec impedimento eſſe quod dicimus, ſignificamus, vt etſi, quanquam, quanuis, licet, tametſi. Et redditiuæ earundem, tamen, attamen, ſed tamen.

Epilecticæ.

Quas Græci ἐπιλεκτικὰς vocant, quáſque tum adhibemus, cũ ex duobus propoſitis alterũ pręferre nos ſignificamus, ſunt Quàm, & cum pro quàm accipiuntur Ac & Atque. Terent. Quæ ſeſe inhoneſte optauit parare hęc diuitias poti⁹, quàm in patria honeſte pauper viuere.

Elattoticæ.

Quæ Elattoticæ græce vocantur, id quod minus eſt concedi dignum, indicant, vt ſaltem, & cum pro ſaltem accipiũtur At, certe, vel, vt Ne vel latum digitum ceſſit.

Expletiuæ.

Sunt & quas expletiuas veteres dixere, tales ſcilicet tum demũ merito cenſendæ, cum additæ vel detractæ nihilo plus aut minus efficiunt, vt enim in atenim & ſedenim & enimuero, & cũ inchoat clauſulam. Cicer. ad Quint. fratrem, At enim inter hos ipſos exiſtũt graues controuerſiæ. Verg. Sed enim Troiano à ſanguine duci Audierat. Terent. Enimuero Daue nihil eſt loci ſegnitiæ, neque ſecordiæ. Idem Adelph. Enim non ſinam. Et nam aliquando. Vergil. Nã quis te iuuenum confidentiſſime noſtras, iuſſit adire domos?

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER PRIMVS, SIVE DE VIII PARTIBVS FINIT.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER SECVNDVS, SIVE DE PARTIVM ENALLAGE.

ET DE OCTO quidem orationis partibus, earúmq; ſpeciebus, quatenus nimirum ad conſtructionis rationem potiſſimum attinent, hactenus dictum eſto. ſupereſt quoniam eædem ab authoribus varie confunduntur, & aliæ pro alijs vſurpantur(Græci generaliter Enallagen, priuatim antimerian vocant)vt de hac quoq; aliquid dicamus. Prius tamen admonitis, qui legent, ne quicquid hic ab authoribus vſurpatum afferetur, licere ſibi vtcunque putēt, ſi modo veteribus, quos ſibi imitandos proponunt, ſimiles eſſe in dicendo ſtudent. Quis enim id ſperet, qui quod illi quauis neceſſitate, interdum vero humano lapſu, dum alio fortaſſe fuêre intenti, vel etiam incuria, ſemel aut iterum, inſumma rariſſime admiſerunt, promiſcue & familiariter vtitur? Imò verò fit diſſimillimus neceſſe eſt. Declarant id facile, qui talia maxime affectant, vt docti alioqui, ſed iudicio corruptiſſimo, ne dicam infelici. Quos tamen ab alijs intelligi, quàm à me nominari, malo. Sed illuc reuertor. Sicuti quod paſſim legis, ſecurus reponas: ità quod rarum, aut infrequens eſt, non niſi quatenus vſurpatum ab alijs eſt, ſequendū cenſeo. Ita enim perpetuò rarum manſerit. Hoc mihi pro multis locis, quorum eſt commune, dicendum fuit, nec ſcio an alibi opportunius. Fit ergo Antimeria, ſiue partium Enallage, quatuor modis. Nam aut declinabilis pars ponitur pro non declinabili: aut nō declinabilis pro declinabili: aut declinabilis pro declinabili: aut non declinabilis pro non declinabili.

PRIMVM GENVS.

IN PRIMO genere Nomen prępoſitionis loco ponitur, vt ſecundū pro κατά. Quintil. Secundū conſuetudinē. Nomen pro prępoſitione

Et loco aduerbij, adiectiuū quidem, vt recens pro recenter. Verg. Sole recens orto, aut noctem ducentib⁹ aſtris. Talia ſunt, Toruum clamat, ſublime volat, magnum ſtridēs. pro recenter, torue, ſublimiter, valde. Præterea nonnulli datiui in o, vt certò, ſedulò, optatò, auſpicatò, pſeudulò, falſò, verò. pro certē, ſedulē, optatē, auſpicatē, pſeudulē, falſē, verē. Poſtremum autem horum, id eſt vero vt Hermolaus refert, modò pro aduerbio cōfirmandi, ſiue vt Adiectiuum ꝓ aduerbio. Vero.

idem vult conſentiendi, vt Ego verò maneo. Cicer. Ego verò Serui vellem, vt ſcribis, in meo grauiſſimo caſu affuiſſes: vbi, quid ſi pro ἔγωγε Græco accipi dicas? Accipitur Donato & pro particula quę Ironiam iuuet, vt Egregiam verò laudem, & ſpolia ampla refertis, Túque, púerque tuus. modò pro cõiunctione, vt cum quidem eam præcedit. Præterea vt expletiua vel ornatiua eſt, vt Terent. Id verò eſt quod ego puto mihi palmarium me reperiſſe. Vbi ait Donatus, niſi ornatiuum eſſet, nihil ſignificaret. Idem & pro interiectione ſtomachantis accipi ait, in illo Eunuchi, Moue verò ocyus te nutrix.

Appellatiuũ pro aduerbio

Appellatiuum verò pro aduerbio, vt Nec vox hominem ſonat. pro eo quod eſt, humaniter. Et Bacchanalia viuunt, pro bacchanaliter. Quanquam hoc genus per illos ablatiuos, more, vel ritu: vel etiam eiuſmodi verba, qualia ſunt exhibet, reprę̨ſentat, prę̨fert, interpretari licet, ſic, Sonat ritu, vel more hominis: vel repræſentat, vel prę̨fert hominem. Quemadmodum Vergilius locutus videtur in decimo, Frons hominem præfert.

Quid.

Item quid pro quorſum, vel ad quid. Vergil. Quid tibi odorato referã ſudantia ligno, Balſamáq; & baccas ſemper frondẽtis acanthi? Quid nemora? AEthiopũ molli canentia lana? Idem, Quid maiora ſequar?

Nullus.

Et nullus pro non. Cicer. Philotimus nõ modo nullus venit, ſed ne per literas quidẽ, aut per nuntium certiorem fecit me, quid egerit. Idem, Quærit ex proximo vicino, num feriæ quædam piſcatorum eſſent, quòd eos nullos videret. Et Terent. Et ſi nullus dixeris.

Nomen pro interiectione

Et nomẽ pro interiectione, vt malum in illo Terentij, Quid malũ alij.

Pronomen pro coniunctione.

Idem.

Et nomen, ſiue pronomen pro coniunctione, vt Idem pro etiam authore Laurentio. Cicero, Eſt huic coniuncta beneficentia, quam eandem vel benignitatem, vel liberalitatem appellare licet. Quintilianus, Si cauſam veneficij dicat adultera, nõ Marci Catonis damnata iudicio videtur, qui nullam adulteram, non eandem eſſe veneficam dixit. Columel. Nullum enim temerè videmus locum, qui modo pigrum contineat humorem, non eundem vel nigri, vel cinerei coloris.

Pronomẽ ꝑ aduerbio.

Qua.

Et pronomen vel prouocabulum pro aduerbio, vt hic cum in loco, & hoc, eo, illo, quo cum ad locum ſignificant, & qua ſiue per locum ſignificet, ſiue pro partim accipiatur, vt Cicero ad Qu. fratrẽ, Ita omnia conueſtiuit hedera, quà baſim villæ, quà intercolumnia ambulationis. Plinius ad Marc. Medium tempus diſtentum impeditúmque, qua officijs maximis, qua amicitia principum egiſſe. Quod quoque pro cur, vel quamobrem in illa dicendi figura, cum ſimilibus, qualis eſt, Vergilius bucolic. Si ad vitulam ſpectes, nihil

eſt quòd pocula laudes. Cicer. Terent. In viam quòd te des hoc tempore, nihil eſt. Idem, Credo ego vos mirari &c. quid ſit quòd ego potiſſimum ſurrexerim. Plautus Aulul. Iam ad te reuertor, Nam eſt quòd te viſam. Et pronomen vel prouocabulũ pro coniunctione, vt quo pro quia: & eo pro propterea. Terentius, Non Pol quò quenquam plus amem, aut plus diligam, eò fcci. Cæſar Comment. His Cæſar ita reſpondit, eò ſibi minus dubitationis dari, quòd eas res quas legati Heluetij commemoraſſent, memoria teneret. Et quòd pro quia. Cicero Att. Quòd ſcribis de Hermathena, per mihi gratum eſt ornamentum Academiæ proprium meæ. Quòd & Hermes commune omnium, & Minerua ſingulare eſt inſigne eius gymnaſij. Secundo enim loco quod pro quia legitur. Idem, Vtinam illum diem videam, quum tibi agam gratias, quòd me viuere coegiſti. Et pro ſed, verum, vel at, quo modo ferè cum ſi vel niſi iungitur. Terent. in Phormione, Quòd ſi tibi res ſit cum lenone quicum mihi. Idem, Quòd ni fuiſſem incogitãs. Verg. Quòd niſi & aſſiduis terrã inſectabere raſtris. Et pro quare, vel itaque. Terẽt. Quòd te per hanc dexterã oro. Nec me præterit Donatum per Eclipſim præpoſitionis poſt huiuſmodi loca interpretari. Accipitur etiam & pro quadam tantummodo continuatione, ſiue connexione, quoties vtinam adiunctum habet. Cicero Terentiæ, Quum ad vos ſcribo, aut veſtra lego, cõficior lachrymis, ſic vt ferre non poſſim, quòd vtinam minus vitæ cupidus fuiſſem, certè nihil aut non multum in vita mali vidiſſemus. Terentius, Rogitas qui mihi tam audacis facinoris conſcius ſis? Quòd vtinam ne Phormioni id ſuadere, in mentem incidiſſet. Quaſi atque vtinam, vel vtinam autem fuiſſem: & atque vtinam, vel vtinam autem ne incidiſſet. Et pro ὅτι διαζευκτικῶς. vt in talibus, Scio quòd ſcribis vel ſcribas. Et pro καθότι vel καθόσον, ſiue quatenus. Terentius, Hæc omnia confingam, quòd erit mihi bonum, atque commodum. Cicero Attic. Nunc verò cenſeo, quòd commodo tuo facere poteris, venias ad id tempus quod ſcribis. Plaut. Menech. Non ædepol ego te, quòd ſciam, vnquam ante hunc diem vidi. id eſt quantum. Terentius, Tu ne has pepuliſti fores? Non equidem iſtas. quòd ſciam. Idem, Prodidiſti te, atque illam miſeram, & gnatum, quòd quidem in te fuit. pro quantum quidem in te fuit: niſi potius Græcum illud ſignificari putas τὸ σὸν μέρος. Cicero Terentiæ, Tu velim quod cum commodo valetudinis tuæ fiat, quàm longiſſime poteris obuiam nobis properes, id eſt quantum. Quintilianus, Ego, quòd conſuetudo obtinue-

Prouocabulum vel pronomen pro coniunctiõe.

Quod.

rit, ſcribendum quicq; iudico, quo modo ſonat. pro quo ad, vel quate- nus. In illo enim cum ſimilibus vbique prouocabuli naturã ſeruat κατ᾿ ἐναλλαγὴν πτώσεως. Terẽt. Sed ſi quid ſit, quod mea opera opus ſit, aut tu plus vides, quàm ego, manebo. videtur enim quod, pro in quo poſitum.

Verbum vel ſẽſus pro aduerbio.

Secũdo loco.

Et verbum, vel potius ſenſus pro aduerbio, vt Amabo, & amabote, ſodes, ſis, ſultis. Cicer. Att. Sed amabote nihil incommodo valetudinis tuæ feceris. Item Secundo loco, pro deinde. Cicer. Lent. Facile ſecundo loco me cõſolatur recordatio meorum temporum, quorum imaginem video in tuis rebus. Non enim præceſſit primùm, aut primo loco.

Verbum pro cõiunctione.

Et verbũ pro coniunctione, vt licet & licebit, cum pro quanuis leguntur. Mart. Tu Cæſar vel nocte veni, ſint aſtra licebit, Nõ deerit populo te veniente, dies.

Participium proaduerbio

Participiale pro interiectione.

Et participiũ pro aduerbio, vt libens pro libenter. Plaut. Duorum labori hominum parſiſſem libens. Terent. Ego verò ác lubens. Verg. At bellua Lernæ horrendùm ſtridens, pro horrende. Et participium vel participiale nomen pro interiectione, vt in illo, Nauibus infandùm amiſſis.

SECVNDVM GENVS.

Præpoſitio pro verbo.

SECVNDVM genus, quo indeclinabile pro declinabili poni diximus, ex his ſpectãdum eſt. Præpoſitio pro verbo legitur, ſed Græco more, vt Nec fuga iam ſuper vlla, pro ſupereſt. Et pro participio, vt O mihi ſola mei ſuper Aſtyanactis imago. pro περιοῦσα.

Aduerbium pro nomine.

Aduerbium pro nomine adiectiuo. Terẽt. Sic vita erat. Idem, Eſt dijs gratia cum ita eſt vt volo. In his ſic & ita, pro talis accipiuntur. Idem, Atque hæc perinde ſunt, vt illius anim⁹ eſt, qui illa poſſidet. Cor. Balb. & C. Opius Ciceroni, Nedum hominum humilium, vt nòs ſumus, ſed etiam ampliſſimorũ virorũ conſilia. Hic pro talia & qualia & quales, ponuntur derinde, ita, & vt. Terent. Vtut erat, manſum tamen oportuit, vbi vt vt pro qualiſcunque ponitur. Quam præterea ponitur pro quantum, vt alibi dicemus. Iam alia non pauca pro nominibus poſita legas. Terent. in Phor. Vt bene ſit tibi. Idem, Alijs quia deſit quod ament, ægre eſt. Verg. Terrorum & fraudis abunde eſt. Mart. Ohe iam ſatis eſt, Ohe libelle. In his enim, bene, ægre, abunde, & ſatis, pro nominatiuis nominũ ſunt poſita. Pridie quoque, & poſtridie, & ante, cũ præpoſitionibus ſubijciũtur, vt Cicer. ad Att. De Quinto fratre

nuntij nobis triſtes, nec varij venerant ex ante diem No. Iunij vſq; ad pridie Calend. Idē alibi, Ibi volo eſſe vſque ad pridie Calendas Maias. Plinius, Coitus à Delphini exortu, ad pridie Nonas Ianuarij. Item partim pro quidam vt Partim hominum venerunt, pro pars hominum, id eſt quidam homines. ſic enim interpretatur Gellius. Et cum partim hominum, pro cum quibuſdam hominibus. Et Cato ex eodem, Ibi pro ſcorto fuit, ſurrectauit è conuiuio cum partim illorum. Et Quintus Claudius, quem tamen inſolentius vſum hac particula Gellius ait. Ego tamen arbitror Claudium lingua ſui temporis non incōmode vſum. Eius verba ex XXXIII. Annal. hæc affert. Sed iccirco me feciſſe, quod vtrum negligentia partim magiſtratuum, an auaritia an calamitate populi Romani eueniſſe dicam, neſcio. Non diſſimili ratione mihi tria illa amplius, plus, minus cum in aduerbia tranſierunt, pro comparatiuis nominibus vſurpari videntur. Quod ex ſubiectis authorum exemplis eruditis viris æſtimādum relinquimus. Certè Lod. Viues, alterum lumen literarum exoriens, non improbat. Plinius x. Plus vicena quina oua incubanda ſubijci vetant. id eſt plura quàm vicena, vt ego interpretor. Idem, Torrentes verò amplius centum, id eſt plures quàm centum. Idem, Incubant totidem dies, nunquam plus ternos. Liuius, Hoſtium plus mille cæſi, Romanorum minus mille. pro plures quàm ternos, plures quàm mille, & pauciores quàm mille. Idem, Victi amplius ducentis cecidere. pro plures. Cælius Ciceroni, Amplius quadraginta diebus manſit. id eſt pluribus quàm quadraginta. Aulus Hircius, Amplius duorum millium terga verterunt. vbi etiam ſubdendus ablatiuus numero, vt ſit plures numero, duorum millium. Cæſar, Vna ex parte leuiter accliuis aditus, in latitudinem non amplius ducentorum pedum relinquebatur. pro non amplior ſpacio ducentorum pedum. Quæ nunc ſubijciam, aliter ſunt curanda, cum tamen non incommode huc referantur. Cæſar, A millibus paſſuum minus duobus caſtra poſuerunt. id eſt à paucioribus paſſibus, quàm duobus millibus. Non enim à paucioribus millibus quàm duobus accipiendum. Liuius, Amplius ſex millia hominum capta. pro plures quàm ſex millia hominum capti. vt ſit in illo amplius Enallage partis pro parte. In capta Enallage generis pro genere. In illo verò plus millies audiui, non pro nomine accipitur illud plus, ſed pro aduerbio ſæpius. Non admodum diſſimili ab his ratione leguntur duæ præpoſitiones ſupra & intra. Liuius de II bel. Punico, Carthaginenſium ſociorúmque cęſa eo die ſupra millia viginti. pro plures quàm viginti millia cęſi.

vt vel ſubaudiatur quàm, & ſupra ponatur pro plures: præterea cæſa pro cæli: vel præpoſitio cum ſuo caſu, loco ſit nominatiui, ſicut in illo aduerbium cum appendice. Amplius numero duorum millium terga verterunt. Item Plinius (vt corrigit & interpretatur feliciſſimus in vtroque genere Budæus) Huius villam intra quàm modicam, quadragies piſcinæ vendiderunt. pro minorem quàm modicã. Infra verò & ſupra cum aduerbiantur, pro aduerbijs comparatiui gradus inferius & ſuperius. Cicero, Stomachi autem partes, quæ ſunt infra quàm cibus deuoratur, dilatantur, & arteria aſpera oſtium habet adiunctum linguę radicibus, paulo ſupra quàm ad linguã ſtomachus adnectitur. pro inferius quàm vbi, & ſuperius quàm vbi. Eſt enim eiuſmodi ſubaudiendum aduerbium. Aliter quoque vicem appellatiuorum ſupplent aduerbia, vt in his, Perſius, Heſternum cras abijt. Idem, Euge tuum, & belle. Martial. Audieris cum grande σοφῶς. Niſi quis proxima hæc, δεικῶς accipi dicat, qua ratione vox quælibet pro nomine accipi poteſt. Et vice pronominis, vt Hinc illæ lachrymæ. Vergilius, Huc delecta virûm ſortiti corpora furtim. pro in hunc equum. Idem, Huc ſe prouecti deſerto in littore condunt. Et loco prouocabuli, ſed ad tempus relati. Cicero Attic. Tuas x Calend. accepi literas, quibus omnia cõſilia differs in id tẽpus, quum ſcierimus quod actũ ſit. Quum pro quo, Verg. En erit vnquam ille dies mihi quum liceat tua dicere facta. Cicero ad Attic. Vtinam illum diem videam, quum tibi gratias agam, quòd me viuere coegiſti. pro quo die. Et loco prouocabuli cum præpoſitione. Vergil. Genus vnde latinum. pro à quo. Terentius, Et prædonibus, vnde eam emerat. pro à quibus. Cicero, En crimen, en cauſa cur regem fugitiuus, dominum ſeruus accuſet. Hic cur propter quam ſignificat. Varro de Re ruſt. Loca calida prope aream faciunt, quò ſuccedant homines. pro in quę. Hoc genere Enallages veteres paſſim, libenter vti videntur. Coniunctio pro nomine. Vergilius in VI, Illius ergo venimus, & magnos Herebi tranauimus amnes. Siſenna, vt Gel. citat. Milites vt lex Calphurnia conceſſerat, virtutis ergò ciuitate donati. pro illius cauſa, & virtutis cauſa. Itẽ loco pronominis cum præpoſitione. Cicer. Terent. Eſt autem in officio Orpheus, præterea magnopere nemo cæterorum ſeruorum. Idem pro Gn. Pompeio, Eundem ab hoſtibus metui, præterea neminem. vtrobique, præterea, pro præter eum ponitur. Cicer. Seruio Sulpitio, A me verò ita diligitur, vt tibi vni concedam, præterea nemini. id eſt præter te.

Aduerbium vice pronominis.

Aduerbium loco prouocabuli.

Aduerbiũ loco prouocabuli cũ præpoſitione.

Coniunctio pro nomine.

Coniunctio loco pronominis cũ prępoſitione.

TERTIVM GENVS.

TERTIVM GENVS in quo ſcilicet declinabilium participium alia ponitur pro alia, ex his videatur. Nomen ponitur pro participio, vt prudens. pro prouidens. Plin. Ille contra vrinam ſpargit prudens, hanc quoque leoni exitialem. Ita & gnarus ſe peti apud eundem legitur, pro ſciens. Et apud Vergilium ſibila pro ſibilantia, vt Sibila lambebant, linguis vibrantibus ora. Et apud eundem coruſca pro coruſcantia, vt in Georg. Coruſca fulmina molitur dextera. Pronomen loco nominis, vt ſuus pro proprius. Vergilius, Sunt hic etiam ſua præmia laudi. Terentius, Suus cuique mos eſt. Plinius de mulis, Sed eſſe id animal ibi ſui generis. Sic dicimus, Et ſuus eſt Homeri mos. Et Is pro talis, vel tãtus, vt Vergilius, Non ea vis animo. Eo quoque & quo, ſimiliter hoc & quo ſæpiſſime pro tanto & quanto legimus. vt in illis, Eo magis, eo minus. Hoc magis, hoc minus. Quo magis, quo minus, vt Cæſar Comment. Eo grauius ferre, quo minus merito populi Romani accidiſſet. Tale eſt illud Ciceronis ad Appium, Equidem pro eo quanti te feci, quicquid feceris approbabo. Rurſus verbum pro nomine vt ſupra eſt dictum. Ouidius, Sæpe vale dicto rurſus ſum multa locutus. Perſius, Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Idem, Et noſtrum illud viuere triſte. Mart. Velle tuum nolo Dyndime nolle volo. Participium pro nomine. Saluſtius, Alieni appetens, ſui profuſus. Ars enim non recuſat appetitor & profuſor. Aliter quoque pro nomine accipitur participium, vt alibi diximus. Et pro verbo. Saluſtius, prius quàm incipias, conſulto: & vbi conſulueris, maturè opus eſt facto. pro conſuli & fieri, vt Priſcianus interpretatur. Terentius, Ira facto opus eſt. Idem in Hecyra, In arcem tranſcurſo opus eſt. Vbi tamen Donatus pro tranſcurrere interpretatur. Sed poteſt & pro trãſcurri, accipi. In illis autem, Volo datum, factum oportuit, infinitum eſſe ſubauditur. Súntque infiniti præterita, vt quibus etiam perfectio ſignificetur, non ſolum actio.

Nomen pro participio.

Pronomẽ loco nominis.

Is.

Verbum pro nomine.

Participium pro nomine.

Participium pro verbo.

QVARTVM GENVS.

RELIQVVM EST quartum genus, vbi ſcilicet indeclinabile pro indeclinabili ponitur, quod ex his ſpectetur. Præpoſitio pro aduerbio. Abſque, vt Terentius, Quàm fortunatus ſum cæteris rebus abſq; hæc vna foret, id eſt χωρὶς, vel ſeorſum, vel ſecus. Ante, Vergilius, Ante leues ergo paſcentur in Æthere cerui. pro prius. Circa, Cicer. Att. Noſtram ambulationem

Præpoſitio pro aduerbio.

& laconicum, eáque quæ circa ſint, velim cum poteris inuiſas. Circiter. Caſſius Hemina ex Gellio, Lapidem quadratum circiter in media arce iunctum candelis. Cicero Attic. Verùm hæc in Arpinati ad ſextum circiter Idus Maias non defleamus, ne & opera, & oleum philologiæ noſtræ perierit. Sed conferamus tranquillo animo. Circum. Vergilius, Anna vides toto properari littore circum. Contra. Idem, Et Veneris contrà ſic filius orſus. Vbi inuicem ſignificat, authore Donato. Coram. Idem, Coràm quem quæritis adſum. Clam. Idem, Clàm ferro incautum ſuperat. Extra. Perſius, Pinge duos angues, pueri, locus eſt ſacer, extra meite. Quintilian. Sint extra licet vſus bellici, tranſeamus, quod Achimedes obſidionem Siracuſarum in longum traxit. Iuxta. Saluſtius, in Iugurt. Hiemem atque æſtatem iuxta pati. pro æque, quo Terentius ſimiliter vtitur. Noui æquè omnia tecum. Colum. Nec nimis iuxta ſatæ fruges. Pone. Vergilius, Pars cætera pontum ponè legit. Et pone ſequens, pro à tergo, vel poſt tergum. Prope. Terentius, Propè adeſt, cum alieno more viuendum eſt mihi. Hæc tamen duo, accentu diſtingunt à præpoſitione. Poſt. Vergilius, Pòſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis. pro poſtea. Palam. Terentius, Si falſum, aut fictum, aut vanum eſt, cõtinuò palàm eſt. Præ. Idem, I præ, ſequar. Supra. Saluſtius, Pauca ſuprà repetam. Secundum. Plaut. Amphitrione, I tu ſecundum, ſequar. Subter. Vergilius, Subter (mirabile dictu) Tot linguæ. Plaut. Hinc atque hinc, Super ſubtérq; premor anguſtijs. Super. Vergilius, Satis vna ſupérque vidimus excidia. Secus. Cicero Attic. Quintus frater purgat ſe mihi per literas, & affirmat nihil à ſe cuiquam de te ſecus eſſe dictum. pro male vel inimice. Vltra. Nil vltrà facies. Vſque cum præpoſitioni adiungitur, vt vſque ſub obſcurũ noctis, vſque ex AEthiopia. Et præpoſitio pro coniunctione. Saluſt. Præter rerum capitalium condemnatis. Hic prærer ſi rectè ſcribitur (nam aliter ſcriptum hodie reperitur) pro præterquam accipitur, quæ etiam à Donato inter coniunctiones numeratur, copulátque illud condemnatis cum datiuo, qui præcedit multitudini. Priſcianus eo loco pro ſine accipit, & ablatiuo coniungit, quod ab alio fortaſſis, ſed perperam notatum accepit. Alioqui nec mirum magnopere eſt, inter tot quærenda, æſtimandáque lapſum in tantilla re fuiſſe, vt mihi quoque obiter in tot tricis caueam. Cæterum pro præterquam vel niſi vtitur Var. de Re ruſtica dicens, Præter ſi aliter nequeas.

Præpoſitio p cõiunctione.

Aduerbium pro præpoſitione.

Aduerbium pro Præpoſitione, vt Vergilius, Tale intus templo diuûm patriáq; latin⁹ Sede ſedens. Sed hoc σολοικοφανὲς eſt.

In proſa verò Quintiliano authore Solœciſmus.

Et pro coniunctione, vt quæ congregandi ſunt, præſertim ge-minata, pro copulatiuis. Quintil. Simul vt pleniori obſequio, deme-rerer amantiſſimos mei: ſimul ne vulgarem viam, ingreſſus alienis demum veſtigijs, inſiſterem. Vergil. Vna ingens Periphas, & equo-rum agitator Achillis Armiger Automedon vnà omnis Scyria pu-bes Succedunt tecto. Item Quum pro poſtquam. Plaut. in Trucul. Iam biennium eſt, cum mecum eſſe ille cœpit. Et pro copulatiua &. Vergil. Vix hæc ediderat cum effuſis imbribus atra Tempeſtas ſine fine furit. Liuius de bel. Punico, Dies haud multi interceſſerāt, quū legati venerunt. pro & atra tempeſtas, & legati. Cicer. de Orat. Vix annus interceſſerat ab hoc ſermone cohortationis meę, cum iſte ac-cuſauit Caium Norbanum. pro & iſte. Et Simul pro poſtquam ſiue aduerbium eſt, ſiue coniunctio. Ouidius, Nam ſimul aſpexit dicta acceptàque ſalute. Idem, Nam ſimul exta deo data ſunt, licet om-nia fari. Cæſar, Noſtri ſimul in arido conſtiterunt, ſuis omnibus cō-ſecutis in hoſtes impetum fecerunt. Et vt pro poſtquam. Verg. Vul-gi quæ vox vt venit ad aures. Frequenter præterea vſurpatur Vbi pro poſtquam, vt Vergil. Ille vbi naſcentem maculis variauerit or-bem. Terent. Vbi ea cauſa, quamobrem hæc faciunt, erit adempta, deſinent. Statim, Protinus, & Continuo ſubiecta negationi, quaſi pro ideo accipi Laurentio placet. Quint. Neque id ſtatim legēti per-ſuaſum ſit, omnia quæ omnes authores dixerunt, vtique eſſe perfe-cta. Idem, Non autem vt quicquid præcipue neceſſarium eſt, ſic ad efficiendum oratorem maximi protinus erit momenti. Cicer. At ſi illæ ſeditiones ſaluti huic ciuitati fuiſſent, non continuo ſi quis mo-tus populi factus eſſet, id Caio Norbano in nefario crimine & frau de capitali eſſe ponendum. Simili modo in interrogatione. Quint. Continuò ne ſi ille ſtultè cogitauit, nobis ſtultè dicendum eſt?

Aduerbi. pro cōiunctione.

Coniunctio pro aduerbio, vt atque pro ſtatim authoribus Feſto & Gellio, vt in illo Vergilij in Georg. Atque illum in præceps prono rapit alueus amni. Item & pro ἄτα græco. Cicer. Att. Vide quàm turpi leto pereamus, & dubitari poteſt quin ille ſeu victus, ſeu vi-ctor redierit, cędem facturus ſit? Verg. Et quiſquam numen Iunonis adoret, pręterea aut ſupplex aris imponat honorem? Etiam quoque pro ſic, vel ita legitur. Cicer. pro Roſcio, Si non, quomodo tabulas conficis? Si etiam, quamobrem cum cætera nomina in ordinem re-ferebas, hoc nomen triennio amplius, quod erat in primis magnū, in aduerſarijs relinquebas? Item quoq; pro ſic, vel ita legitur. Cicer.

Coniunctio pro aduer-bio.

de Diuin. Qui magis anguibus quàm lacertis, quàm muribus, quià ſunt hæc quotidiana, angues non itẽ. Sed pro Imo. Plaut. Habet gladium, ſed duos. id eſt imo duos.

Specierũ nominis Enallage.

LATISSIME etiã patet ea Enallages pars, quæ per ſpecies partium inter ſe fit. Cuius nunc per ſingulas orationis partes exempla ſubijciemus.

Propria pro ſuis poſſeſſiuis.

In nomine igitur, propria pro ſuis poſſeſſiuis, poetis nõnunquã vſurpantur, vt Verg. Et dardana ſuſcitat arma. pro dardania. Idem, Laticémque Lieum, pro lieium, vt Seruius rectè notauit. Hor. Vos ò Pompilius ſanguis.

Propriũ pro adiectiuo.

Et proprium pro adiectiuo, vt Tullius eloquio, viribus Milo. Significatur enim magn⁹ eloquio, valẽs viribus, vel eiuſmodi aliquid.

Appellatiuũ ꝓ partitiuo.

Item Appellatiuũ pro partitiuo, vt pars pro alij. Saluſt. Pars ingenium, alij corpus exercebant.

Abſolutum pro comparatiuo.

Abſolutum pro comparatiuo. Terent. Paulo qui eſt homo tolerabilis, ſcortari crebro non vult. pro tolerabilior. Cicer. Att. Si rectè ſcriptum eſt, vt non ſolum glorioſis conſilijs vtamur, ſed etiã paulo ſalubribus. Sic legi videtur & duplicia pro duplo plura. Colum. Vt ab ijs arcendus, ita cohortandus eſt ad inſtrumentorum ferramentorũmque curam, vt duplicia quàm numerus ſeruorum exigit, refecta & repoſita cuſtodiat.

Cõparatiuũ pro abſoluto

Rurſus comparatiuum pro abſoluto, vt Quint. affirmat, dicens, Vtimur vulgò comparatiuis pro abſolutis, vt cum ſe quis infirmiorem eſſe dixerit. Veteres grammatici ferè omnes, minus aliquid per comparatiuum, quàm per ipſum poſitiuum aliquando ſignificari volunt. Et Theodorus apud Græcos, veluti caſtigatius aliquid per comparatiuum aliquando ſignificari ait. Sed nonnulla veterum grammaticorum exempla, rectè reijcit Valla. Sicubi tamen ita per ſe poſitum comparatiuum ſignificet, maxime id in Quintiliani exemplo cum ſimilibus videbitur. Nam omnino diuerſum aliquid ſignificare videtur, qui ſe infirmiorem dicit, quàm qui ſe infirmum. Alioqui cur poti⁹ illo, quàm hoc vtitur? Accedit quòd comparatiua ſic poſita ſecundam tranſitionem, id eſt ablatiuum menſuræ recipere poſſunt, quales ſunt aliquanto, multo, paulo, vt Terent. Si qua eſt habitior paulo, pugilem eſſe aiũt. quod planè poſitiuum nõ facit. Quo minus eiuſmodi comparatiuum pro ipſo prorſus poſitiuo accipi videtur, ſed in ſua ipſi⁹ vi mitigata per aliquam ſubauditionem ſubſiſtere, vt qui ſe infirmiorẽ dicit, quàm iuſta valetudo poſtulet, ſubaudiat, & ſi qua eſt habitior paulo, quàm mediocris ſtatus exigit, intelligat.

Tria comparatiua pro ſuis abſolutis

Leguntur tamen comparati-

ua tria pro ſuis abſolutis, Superior pro præcedenti, etiam ſi proxime præceſſit. Poſterior pro ſequente, etiam ſi continenter ſuccedit. Plures pro multi. Cicero, Cum ſint duo genera decertandi, vnum per diſceptationem, alterum per vim. Cúmque illud ſit proprium hominis, hoc belluarum, confugiendum eſt ad poſterius, ſi vti non licet ſuperiore. Idem, Quemadmodum officia ducerentur ab honeſtate atque ab omni genere virtutis, ſatis explicatum arbitror libro ſuperiore. De plures pro multi, paſſim legas exempla. Non ignorandum ſuperlatiua ſubinde abſolute, id eſt ſine prima ſua tranſitione legi, cum aliàs, vt Quanquam mihi ſemper frequens conſpectus veſter multo iucundiſſimus, hic autem locus ad agendum ampliſſimus, ad dicendum ornatiſſimus eſt viſus. tum vel maxime, cum quàm intendendi aduerbium præ ſe poſitum habent. Quippe ita nec genitiuum ſuperlatiui debitum, nec ea in quæ eiuſmodi genitiuus ſolui ſolet, admittunt: non enim quàm doctiſſimus omnium quiſquam dixerit, ſed abſolute, quàm doctiſſimus.

Accipitur comparatiuum pro contrario poſitiui cum minus, vt in illo Phor. Quàm inique comparatum eſt, hi qui minus habent vt ſemper aliquid addant diuitioribus. hoc eſt minus pauperibus, vt Donatus interpretatur. Qua ratione, illud cũ ſimilibus interpretandum videtur, Mare Pōticum eſt dulcius cæteris maribus. id eſt minus amarum. Et illud Curtij, Mare Caſpium dulcius cæteris, ingentis magnitudinis ſerpentes alit. Cōparatiuũ pro cōtrario poſitiui cum minus.

Comparatiuum pro ſuperlatiuo, vt idem Curt. (ſi rectè ſcriptũ eſt) Duo maiora omnium nauigia ſummerſa ſunt. Cōparatiuũ pro ſuperlat.

Superlatiuum pro abſoluto, Sed vbi eius abſolutum nō eſt nomen. Terent. Quem ego infra infimos omnes puto homines. Idem, Tute ſcis poſt illa, quàm intimum habeam te. Superlatiuũ pro abſoluto

Superlatiuum primus pro eiùs cōparatiuo prior. Cicero ad Seruium, Duo quidem à te nominatim rogo, Primùm vt ſi quid ſatis datum, amplius eo nomine non peti cures. Suet. Aug. Ad modum priſtinum ſplendorem redegit, duabus lectionibus. Prima, ipſorum arbitratu, quo vir virum legit. Secunda, ſuo & Agrippę. Colum. Ab equinoctio primo, quod menſe Martio circa octauum Calend. Aprilis in octaua parte Arietis conficitur. Vult enim cōparatiuus potius partiri duo. Superlatiuus tria, vel plura.

Diuiſiua ſiue diſtributiua pro Cardinalibus maxime apud poetas & in ſingulari numero, vt Vergil. Gurgite ſepteno rapidus mare ſummouet amnis. pro ſeptem gurgitibus. Leguntur ſic & apud Diuiſiua pro Cardinalib⁹.

oratores, ſed rarò. Plinius in XXVI, Prodigioſa ſunt quæ circa hoc tradit Theophraſtus, author alioqui grauis. Septuageno coitu durare libidinem tactu herbæ, cuius nomen ſpeciémque non poſuit. pro ſeptuaginta coitibus. In plurali verò tum apud oratores, tum poetas ſæpe, vt Vergil. Tot lecti proceres bis denis nauibus ibant, pro bis decem. Idem, Per duodena regit mundi ſol aureus aſtra. pro duodecim. Idem, Bis quinos ſilet ille dies, pro bis quinque. Et bis denis Phrygium conſcendi nauibus æquor. pro bis decem. Cicero, (vt Seruius citat) Binos habebam, iubeo promi vtroſque. Cum hoc poſtremo, duo alia duplices & gemini in vſu conueniunt: quippe quæ nonnunquam pro duo & ambo legantur. Vergilius, Et duplices tendens ad ſydera palmas. Idem, Agnouit prolem ambiguam geminóſque parentes. Sed redeamus ad diuiſiuorum in plurali pro cardinalibus apud oratores vſum, apud quos videtur promiſcuus. Plin. de mauſoleo. Patet ab auſtro & ſeptentrione ſexagenos ternos pedes. Idem alibi, Ariſtolochia vel agaricō obolis ternis ex aqua calida. pro obolis tribus. vt Idem in eodem, Pota tribus obolis ſanguinis exſcreationes. Idem, Viuunt Laconici annis denis, fœmina duodenis. Cætera genera quindecim annis, aliquando viginti. pro quindenis & vigenis. Idem, Pauo à trimatu parit primo anno vnū aut alterum ouum, ſequenti quaterna. pro ſingula aut bina.

Cardinalia pro ordinalibus.

Cardinalia pro ordinalibus, vt Cicero ad Terentiam, De naui exeuntibus nobis, Achaſtus cum literis præſto fuit, vno & vigeſimo die. Idem de Senectute, Qui vno & octogeſimo anno ſcribens, mortuus eſt. In his enim vno pro primo poſitum videtur, feréque ita legas, non aliter.

Ordinalia pro cardinalibus.

Ordinalia pro cardinalibus. Iuuenal. Sexta ceruice feratur. pro ſex ceruicibus. Item pro his, quibus multiplicatio ſignificatur. Plinius in octauo, Naſcitur qualicunque ſolo cum centeſimo grano. Ipſúmque pro letamine eſt. pro centuplo grano. Varro de Re ruſt. Vt ex eodem ſemine aliubi cum decimo redeat, aliubi cum quinto decimo, vt in Hetruria & locis aliquot in Italia. In Sybaritana dicunt etiam cum centeſimo redire ſolitum.

Certus numerus pro incerto.

Accipitur & certus numerus pro incerto, vt Vergilius, O térque quatérque beati. Et Cicero, Sexcenta poſſum decreta proferre. Et Terent. Sexcentas proinde potius ſcribito. Ibi enim ter & quater, pro ſæpe. In his ſexcenta & ſexcentas, pro multa & multas.

Partitiuum pro numerali.

Item partitiuū pro numerali aliàs cardinali. Cicer. pro Cluent. Qui cū ad vnū iam & alterū diem deſyderaretur. Totū enim illud vnū & alterum, pro duobus eſt accipiēdum. Idem Att. Quid enim

eſt tãtum in vno aut altero die. pro vno aut duobus. Aliàs ordina-li. Idem Philipp. ſecunda, Proximo, altero, tertio, deniq; reliquis con ſecutis diebus. pro ſecundo, tertio. Cicer. pro Cornif. Liberalibus li-teras accepi tuas, quas mihi Cornificius altero & vigeſimo die, vt di cebat, reddidit. Liui⁹ Ab vrbe cond. Anno trigeſimo altero, quàm Roma condita erat. Idem de bel. Macedonico, Altera die quàm à Brunduſio ſoluit.

Et vterque loco collectiui. Saluſt. Vterque graues inimicitias cũ illo exercebant. Hor. Miſſi magnis de rebus vterque legati. Vterque loco collectiui.

Quidam pro aliquis, vt in Georgicis. Et quidam ſeros hiberni ad luminis ignes Peruigilat. Cicer. de Orat. Habes enim meum de oratore Brute iudicium, quod aut ſequere, ſi probaueris: aut tuo ſta-bis, ſi aliud quoddam eſt tuum. Quidam pro aliquis.

Cõtrà aliquis pro quidam, vt in illo Ouid. Atque aliquis de dijs non triſtibus optat, Sic fieri turpis. Aliquis pro quidam.

Item aliquis pro quiuis vel quicũque. Teren. Olim iſthuc, olim cum ita animum induxti tuum, hoc quod cuperes aliquo pacto ef-ficiendum. pro quouis vel quocunque pacto. Poſt negationem ve-rò ſępe trãſit in vniuerſale Laurentio authore, vt Non vidit me ali-quis, pro nemo me vidit. Item quis pro aliquis, idque honeſte, vbi has particulas ſi, ſiue, niſi, quo pro quanto, quum, & aliud, ſta-tim ſequitur, vt Si quis, ſiue quis, niſi quis, quo quis, cũ quis, aliud quid, quorum exempla paſſim inuenias. Et quiſquam pro quiuis. Cicero ad Terent. Niſi vos fortiores cognoſcerem, quàm quẽquam virum. pro quenuis virum. Et pro collectiuo, vt Plaut. Neque noſtrũ quiſquã ſenſimus cum peperit. Et quicunque pro quiuis. Quintil. Næ ego illud quidẽ Apoſiopeſin ſemper voco, in quo res quęcunque relinquitur intelligenda. Item qui, pro quis. Verg. Qui nunc cõ-curſus ad amnem? Cicer. Qui cõcurſus ex oppidis finitimis vndiq;? Liuius, Qui finis erit diſcordiarũ? Item qui pro qualis, vel quantus. Sicut is pro talis vel tantus. Ouid. Hæc ego dum ſtulte meditor, quę veſtra libido eſt. Et quo pro quanto, præſertim ante comparatiua. Terent. Memini videre, quo æquior ſum Pamphilo, ſi ſe illã in ſom nis, quàm illum amplecti maluit. Item nemo pro vllus. Cicer. Dolabellæ, Contingit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, vt ſum-ma ſeueritas animaduerſionis nõ modo non inuidioſa, ſed etiã popu laris eſſet. Itẽ Eius generis, pro eiuſmodi. Plin. nat. hiſt. Purpurę, murices, eius deniq; generis vere pariũt. Præterea quæ patrony-micorum græcorum forma ducuntur à locis, pro poſſeſſiuis vſurpa ta ſubinde legas. Vergilius, Sicelides muſæ paulo maiora canamus.

Aliquis pro quiuis vel quicunque.

Quis pro ali-quis.

Quiſquam pro quiuis.

Quiſquã pro collectiuo.

Quicunque pro quiuis.

Qui pro quis.

Nemo pro vllus.

Eius generis pro eiuſmo-di.

Heſternus & craſtinus pro pridianus & poſtridianus

Ouid. Quid mihi cum Leſbo, Sicelis eſſe volo.

Heſternus, & Craſtinus, pro pridianus & poſtridianus, vt Verg. Nunquam te craſtina fallet hora. pro poſtridiana. Terent. Cum iure heſterno panem atrum vorent.

Specierum pronominis Enallage.

E x pronominibus demonſtratiuum ſæpe apud authores accipitur pro poſſeſſiuo. Plautus, Duorum labori hominum parſiſſem libens, mei te rogandi, & tui reſpondendi mihi. Rectum enim eſſet meo & tuo. Terentius, Cuium puerum hic appoſuiſti? Veſtri. cuius veſtri? Pamphili. vbi veſtri pro poſſeſſiuo, vel certè primitiuo veſtrum poſitum eſt. Sicuti noſtri, pro primitiuo noſtrum.

Reciprocū primitiuum pro relatiuo.

Reciprocum primitiuum pro relatiuo, vt in illo Terentij, Orat te, ſi ſe ames, hera, vt ad ſe venias. Iuſtin. Trecentos exules, iudices rectoréſque ciuitati dedit. Apud quos cum potentiſſimi quique rei eius ipſius criminis poſtularentur, quod per iniuriam ſe in exilium exegiſſent. In priori enim exēplo videtur illud ſe, in ſi ſe amas, pro eam vel ipſam poſitum, vt ex ſentētia ritè ordinata magis apparet, ſic, Hera te orat, vt ad ſe venias, ſi ſe amas. pro ſi eā amas. Sic enim locutus videtur Cæſar in Com. Ei legationi Ariouiſtus reſpondit, Si quid ipſi à Cæſare opus eſſet, ſeſe ad eum venturum fuiſſe. Si quid ille à ſe velit, illum ad ſe venire oportere. In Iuſtini exemplo, Se pro eos vel ipſos, vt inſpiciēti liquet. In illo quoq; Mar. De Pantagatho, Sis licet inde ſibi tellus placata leuiſque, Artificis leuior non potes eſſe manu. Quis non videt ſibi pro illi poſitum? Cæterum in prioribus exemplis æſtimetur num vtroque modo loqui liceat.

Reciprocū poſſeſſiuum pro relatiuis.

Reciprocum poſſeſſiuum pro relatiuis tertiæ perſonę. Cicer. ad Octauium, Cur aut ingratus crudeliter, aut immemor beneficij ſui ſcelerate circumſcribis ſenatum? pro beneficij eius. Terent. in Hecyra, Mater quod ſuaſit ſua, adoleſcens mulier fecit, mirandum ne id eſt? Et Vergil. Tum breuiter Barcen nutricem affata Sychei. Nanq; ſuam, patria antiqua cinis ater habebat. In quibus ſuam & ſua pro eius Donatus notat. Et Ouid. in Heroid. Reſpice Laertem vt iam ſua lumina condas. pro eius lumina. Et Plin. Vinea ſi macruerit ſarmenta ſua comburito. Hæc tamen, vt Solœcophane vitāda cenſeo.

Poſſeſſiuum pro primitiuo.

Rurſus poſſeſſiuum pro primitiuo. Terent. Vt appareret facile deſyderio id fieri tuo. vbi tui potius poſcit ſenſus. & Donat⁹ ita cenſet. Idem, Nam negligentia tua atque odio id fecit tuo, pro tui.

Verbi ſpecierū Enallage.

I n verbi etiam ſpeciebus non minor permutatio eſt. Vbi & actiuum pro neutro legas abſoluto, ſiue ipſo paſſiuo. Verg. Siſtūt amnes, terræque dehiſcunt. Siſtūt enim

pro ſtant accipitur, vel ſiſtuntur. Plin. Vbi cũ alijs iunxere, gignunt. Var. ex Gellio, In priori verbo graues proſodiæ, quæ fuere, manenr, reliquæ mutant. Sic & Cor. Cel. de tempeſt. Peſſimæ, quæ variant maxime. Verg. Et iam nox humida cælo præcipitat. Idem, Ingeminant auſtri, & denſiſſimus imber. Terent. Atque illa ſi lauerit, nuntia mihi. Idem, Quæ res tibi vortat male. pro mutantur, variantur, præcipitatur, ingeminantur, lota ſit, & vertatur. niſi in ambobus his generibus, eclipſim potius pronominis ſe dicas. vt ſit, præcipitat ſe, ingeminant ſe, lauerit ſe, vortat ſe, præterea ſiſtunt ſe, iunxere ſe. Quam interpretationem ſecutus eſt Seruius dicens, Accingũt operi. pro accingunt ſe operi. Quo modo verbum probo ſæpe legitur. Ad eundem modum & nubo vſurpatum videtur: quod quæ tradita marito erat, ſe nubebat, hoc eſt velabat. Quam ratione non aduertentes, paſſiuũ putarunt. Cum tamen non recipiat pro agente ablatiuum cum præpoſitione, ſed datiuum περιποιητικῶς. Terentius, Qui ex te auditum aiebãt, filiam meam nubere gnato tuo. In illis quoque, perfregit brachium, vulnerauit pedem, per actiuum intelligitur paſſiuum: nempe perfractum eſt ei brachium, vulneratus eſt ei pes. Et abſolutum pro actiuo, vt ardebat Alexim, pro amabat, vt Priſcianus interpretatur. Idem in Buc. Et mutata ſuos requierũt flumina curſus. Idem in VII, Diues inacceſſos vbi ſolis filia lucos Aſſiduò reſonat cantu. Terentius, Vna omnes foras ſe proruunt. Vbi ait Donatus, Neutrale pro actiuo poſitum. Vergilius, Et ſpumas ſalis ære ruebant. hoc tamen fit per detractionem præpoſitionis è ab eruebant. Paſſiuũ pro actiuo, ſed rarius. Vergil. Bellantur Amazones armis. Idem, Expoliantur eos, & corpora nuda relinquunt, pro expoliant. Idem, Et placidum paci nutritor oliuam, pro nutrito. Sed hæc antiquitatem redolent. Apud quam videtur ſingulis actiuis datum eſſe ſuum medium, ſiue commune, ſicut apud Græcos.

Abſolutum pro actiuo.

Paſſiuũ pro actiuo.

Diuerſum omnino ab his genus eſt, quum nomen & verbum pro verbo περιφραστικῶς ponuntur, frequentiſſimum apud authores genus, maxime tamen à nobis hic, propter conſtructionis rationem notatum, quæ minus clare nonnunquam ſub hoc genere perſpicitur. Tranſit enim aliquando in infinitos verborum modos, vt in illis, Cicer. pro lege Manil. Equitibus Romanis honeſtiſſimis viris afferuntur quotidie literæ, quorum magnæ &c. Bythiniæ, quæ nunc veſtra prouincia eſt, vicos exuſtos eſſe complures. Idem, Miſit ad me puerum, ſe ad me venire. Plin. XX, Varro, quæ ſale aut aceto piſa eſt, arefactáque, vermiculis non infeſtari, author eſt. Et

Nomen & verbum pro verbo.

Ouid.Signa dedi veniſſe deum.Et Cicer.ad Varronem,In ſpem venio aduentum tuum appropinquare. In his,Afferuntur literæ,pro nuntiatur. Miſit puerum,pro nuntiauit.Author eſt, pro affirmat. Signa dedi,pro ſignificaui.In ſpem venio,pro ſpero:poſita ſunt.Talia quoque ſunt,Do fidem,pro iuro vel confirmo vt Donatus exponit.Stat ſententia,pro placet.Et metũ capio,pro metuo.Suet.Quos metus ceperat,nihil non auſurum eum in ſummo magiſtratu.Huc reducantur & illa,compertum habeo,exploratum habeo,pro comperi & exploraui.Huc etiã referas & honeſtas huiuſmodi periphraſes,Oratum velim,pro orem.Miſſum facio,effectum dabo.Terẽt. Miſſa iſthæc faciamus.Idem, Quin iam effectum dabo.pro mittamus & efficiam.In omnibus tamen his,videtur perfectius & abſolutius aliquid per participia ſignificari.Aliquãdo in infinitas particulas cum verbis ſubiunctiuis,vt in talibus, Terent.Nunc quã rem vitio dẽt,quæſo animum aduertite.Vbi animum aduertite, pro aduertite vel intelligite eſt poſitum,ne duo accuſatiui ad verbum aduertite cui vnus ſatiſfacit,referantur.Eſt enim ſenſus infinitæ particulæ ſemper loco accuſatiui.Verg.Denique quid veſper ſerus vehat vnde ſerenus &c.Sol tibi ſigna dabit.Subijciunt ſibi eiuſmodi periphraſes & alias particulas,vt in talibus,Cicer.ad Att.Vt alicui des negotium,qui quærat.Idem,Si puero negotium dederis vt quærat. Eſt quãdo aduerbium & verbum,pro verbo ſumuntur. Terentius, Alijs quia deſit quod ament, ægre eſt: tibi quia ſupereſt, dolet. Eſt etiam vbi interiectio ex duabus partibus pro verbo accipitur, vt in illo Ciceronis,Me miſerum te iſta virtute, fide,probitate,in tantas ærumnas propter me incidiſſe. pro miſeret, vel vehementer dolet. Et in illo eiuſdem, O tempora fore , quum dubitet Curtius conſulatum petere.

Specierum participij Enallage.

Actiuũ pro paſſiuo.

NEC MINVS inter participij ſpecies Enallagen reperias. Nam & actiuũ ponitur pro paſſiuo,vt Iuſt. Ille plauſtrũ quo vehẽti,regnum delatum fuerat,in templo Iouis poſitum maieſtati conſecrauit regiæ.Sic & Gel.Qui ornarent introire ſolitos equo vehentes.pro vecto & vectos. Sic vector pro vecto ponitur. Sic etiam dicitur,Euidens,pro eo quod aperte videtur & intelligitur. Et indulgentior & indulgentiſſimus , pro eo nonnunquam,cui indulgetur.Et horrentia Martis arma, pro horrenda poſitum videtur.

Paſſiua pro actiuis.

Et contrà,paſſiua pro actiuis, ſicut quæ à Laurentio notantur, Circumſpectus,cõſyderatus,incõſyderatus,diſertus,cautus,tutus, argutus,falſus,contentus,tacitus,profuſus,ſcitus,diſcretus, cõpla-

citus, inueteratus, iuratus, excret⁹, exoletus, adultus, defectus, ignotus. Non tamen hæc omnia vbique ſumuntur actiue. Sed quędam interdum paſſiue. Cautus, vt Cicer. Quo res mulieri eſſet cautior. Tutus, vt Tutus à periculo. Falſus, Terēt. Falſus es animo. Tacitus, Verg. Quis te magne Cato tacitū, aut te Coſſe relinquat. Ignotus vel frequentius, Verg. Ipſe ignotus egens.

Ponitur & paſſiuum participium pro actiuo. In Synecdoche nō rarò. Hor. Leuo ſuſpenſi loculos, tabulámque ſiniſtro. Vergil. Tum breuiter Dido vultum demiſſa profatur. Ouid. Siue aliqua eſt oculos in me deiecta modeſtos. Non incommode tamen talia per ablatiuum in conſequentia interpretere. Suſpenſis loculis, demiſſo vultu, deiectis oculis, præſertim cum pro aoriſtis, ſiue indefinitis Græcorum actiuis, poſita videantur. Quę per eiuſmodi ablatiuum commodiſſime interpretamur. Paſſiuū participium pro actiuo.

DE ALTERIVS pro altera præpoſitionum abuſu, quas alioqui in ſpecies diſtinguere non ſatis fuit promptum, dictum ſuprà eſt. Quare nunc de aduerbijs dicendum, in quibus nonnunquam notatur Enallage, vt cum ea quæ loci, pro ijs quæ temporis ſunt, ponuntur. Quod tamen contrà non fit, vt Priſ. monet. Terent. Hic ego illum contempſi prę me. Idem, Ibi, homo cœpit me obſecrare, vt ſibi liceret diſcere id de me. In quibus exemplis hic & ibi pro tunc accipit Comicus. Quinetiam appellatio ipſa loci, pro tempore ſæpe legitur. Terent. Atq; alia multa, quę nunc non eſt narrandi locus. pro eo quod eſt, narrandi tempus. Ad quem modum etiam numeri appellationem, pro Rithmo ponit Verg. Et numeros memini, ſi verba tenerem. In aduerbijs Enallage.

Aduerbia qualitatis pro aduerbijs intendendi, vt, bene, male, peius, pro valde & valdius. Cicer. Habetis orationem bene longā. Terent. Male mulctabo illā. Cicer. Addebat etiam id quod ad rem pertinere credebat, ſcriptores illos male mulctatos. Idem, Quo neminem veterani peius oderunt. Ouid. Queſtáqua peius amo. Aduerbia qualitatis pro aduerbijs intendēdi.

Ponitur & non dūntaxat, pro nō ſolum. Liuius in XLVI, Nec animū nobis dūntaxat fidelem ac bonū præſtitit, ſed omnibus interfuit bellis, quæ geſſiſtis. Paulus, Cum tutor nō rebus dūntaxat, ſed etiam moribus præponatur. Rarus tamen eſt hic abuſus. Non dūntaxat pro non ſolum.

Et nequicquam pro non. Catull. Rufe mihi fruſtra nequicquā credite amice. Perſius, Nequicquā fundo ſuſpiret nummus in imo. Nequicquā pro non.

Præterea qua pro quacunq;. Ouid. Nunc mihi qua totū Nereus circunſonat orbē, Perdendū eſt mortale genus. Idem, Qua terra patet, fera regnat Erynnis. Idē, Qua latū Nere⁹ cerulus ambit humū. Qua pro quacunque.

Intetim pro aliquando.

Et interim pro aliquando. Quintilianus, Et interim excuſantur hæc vitia.

Olim pro aliquando.

Item olim pro aliquando. Horat. Vt pueris olim dant cruſtula blandi doctores.

Tanquã pro ſicut.

Item tanquam pro ſicut. Terent. Tanquam philoſophorum habent ex ipſis diſciplinæ vocabula. Plinius I X, Vt tanquam in victu frugum noſcitur ratio, ſic omnes, qui iſtis gaudent, præmia vitæ ſuæ calleant.

Ne pro non.

Item ne pro non. Cicer. Ne ſim ſaluus, ſi aliter ſcribo ac ſentio. Idem, Miſi ad te exemplũ, vt ſi minus placeret, ne remitteres.

Aduerbium temporis pro aduerbio ſolitudinis.

Aduerbiũ tẽporis pro aduerbio ſolitudinis. Modo pro tantum. Terent. Scis te pollicitũ, Cherea, aliquid inueni modò quod ames. Quintil. Veteres enim, quorum fuerũt Ariſtoteles & Theodectes, verba modò, & nomina, & coniunctiones tradiderunt.

Adeo, tam, perinde, & ita pro valde

Adeò, tam, perinde, & ita pro valde. Terẽt. Iuuenem adeò nobilem. Plin. A pluuijs ſerenitatem non perinde certam. Quintil. Videlicet vt corpora infantium nec caſus, quo in terram toties deferuntur, tam grauiter affligit, nec illa per manus & genua reptatio. Ita verò præſertim poſt negationem. Cicer. Nec ita multo poſt edictum Bruti affertur & Caſſij. Quintil. Nec res eſt ita magni temporis ac laboris.

In cõiunct. Enallage.

IN CONIVNCTIONIBVS verò vel frequentius Enallagen videas. Statim in ipſis copulatiuis.

Que pro etiã

Que pro etiam, vt Plinius X X X V, Ab hoc eodem factũ Herculem, qui hodiéque materiæ nomen in vrbe retinet.

Quoque pro ſimiliter.

Et quoque pro etiam, vel vt Seruius exponit, pro ſimiliter, vt Tu quoque littoribus noſtris Æneia nutrix.

Copulatiua pro diſiunct.

Item copulatiua pro diſiũctiua, vt Verg. Aut pelago Danaûm inſidias ſuſpectáque dona Præcipitare iubet, ſubiectiſq; vrere flammis. pro aut ſubiectis.

Diſiunctiua pro copulat.

Et diſiunctiua pro copulatiua, vt vel pro etiam. Terent. Vel rex mihi ſemper agebat gratias.

Copulatiuæ pro rationis redditiuis.

Rurſus copulatiuę pro rationis redditiuis. Verg. Audieras, & fama fuit. pro nam, vel quia fama fuit. Similiter in illo Quintil. Has primum audiet puer. Harum verba effingere imitando conabitur. Et natura tenaciſſimi ſumus eorũ, quę rudibus annis percepimus. pro nam, vel quia. Et in illo Ouidij, Nil aliud Veſtam quàm puram intellige flammam: Natáque de flamma corpora nulla vides. pro nata enim. Nec aliter in illo Ciceronis, Non ſolum nobis nati ſumus, ortúſque noſtri partẽ ſibi vendicat patria. pro ortus enim.

Copulatiuæ pro electiuis.

Copulatiuæ pro electiuis, vt atq; & ac, pro quàm. Teret. Néve aliorſū atquè ego feci acceperit. Sed de iis in cōſtructione plenius.

Neque pro & non.

Neque pro et non diuiſis. Terent. in Phor. Neque eum æquum ait facere. Sed hoc Græcum eſt.

At pro ſaltē.

Item at pro ſaltem. Cicer. pro L. Flacco, Si non propinquitatis, at ætatis ſuæ. Si nō hominis, at humanitatis rationem haberet.

Nā pro autē

Nam pro autem, vel ſimili diſcretiua, vt Cicer. in Saluſt. Nam quod in vxorem, & filiam meam tam petulanter inuectus es. Non ignorandum hanc & ingreſſum tantum rei aliquando ſignificare. vt Terent. Eo pacto & gnati vitam, & cōſilium meū cognoſces, & quid facere in hac re te velim. Nā is poſtq̄ exceſſit ex ephebis &c.

Niſi pro quā

Niſi pro quàm. Saluſt. Nihil aliud ſe fatigando, niſi odium quære-rere. Terent. Nihil volo aliud niſi Philomenam. Cicero, Cura igitur nihil aliud niſi vt valeas. Idem, Quid eſt aliud Gygātum more bellare cum diis, niſi naturæ repugnare? Rectum enim in his omnibus videtur, ſi quam loco niſi, ponas.

Vt non pro niſi vel quin.

Non eſt admonitu alienum & quòd vt non pro niſi vel quin, honeſta varietate accipitur. Cicer. pro lege Manil. Non enim poſſunt vna in ciuitate multi rem atque fortunas amittere, vt non plures ſecum in eandem trahant calamitatem

An pro ſiue.

Videtur quoq; & An pro ſiue accipi in illo Liuii in primo, Eò ex finitimis populis turba omnis ſine diſcrimine, liber an ſeruus eſſet, auida rerum nouarum perfugit. niſi in genitiuo totum illud, liber an ſeruus eſſet, ſub appellatiuo illo diſcrimine intelligas.

Siue pro ſi & vel.

Item vna illa ſiue pro duab⁹ ſi & vel. Cicer. Att. Et Hillarū ſuū libertum veniſſe à Sexto cum literis ad conſules, ſiue quo alio nomine ſint. pro vel ſi quo alio nomine ſint.

Vt pro quod

Vt quoq; pro quod Priſc. authore legitur in tali figura, qualis eſt Terēt. in Phor. Si eſt ò patrue, culpā vt Antipho in ſe admiſerit, nō cauſam dico. Et Plin. XVIII, Neq; eſt vt putemus ignorari ea ab animalibus, quæ quidē quæ præparauerint cōtra ſerpentiū dimicationē quæ poſt prœliū ad medēdū excogitauerint, indicauim⁹.

Sunt & aliæ rationes, ſed ad tropon potius referendæ, quales ſunt, cum triſtis pro ſimilis triſti accipitur, vt Terēt. Accipio triſtis, terrā intuens modeſte. Et turbatus pro ſimili turbato. Verg. Nanq; vt conſpectu in medio turbatus inermis. Simile eſt cum dicimus & loquimur pro dicere & loqui ſolemus, vſurpamus. Et cum ſpeciali vtimur pro generali, vt Ouid. Iuppiter è terra genitam mentitur. vbi mentitur, pro dicit poſitum eſt. Idem, Iuſſit & extendi campos, ſubſidere valles. vbi extēdi & ſubſidere pro fieri poſita ſūt.

Hęc autem Enallages ratio, eſt Gręcis familiariſſima. Et interpretes ipſius ignaros, nonnunquam torquet. Præterea cum factum pro dicto ponitur, vt Vergilius in Bucol. Paſiphaen niuei ſolatur amore iuuenci. pro canit, vt ſic dicam ſolatam, vel adiungit ſolatam. Rurſum, Tum Phaetontiada muſco circundat amaræ Corticis, atque ſolo proceras erigit alnos. Vbi circundat, & erigit, pro canit circundatas, & erectas. Non aliena ab his ſunt talia, quali Plinius vtitur, Tertium molibdenam in plumbo dicendam. Intelligitur enim in tractatione vel capite de plumbo.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER SECVNDVS, SIVE DE PARTIVM ENALLAGE FINIT.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER TERTIVS SIVE DE CONSTRVCTIONE NOMI-NIS ET PRONOMINIS.

AC DE ENALLAGE TVM partium ipſarum generalium, tum quæ ſub his comprehenſa ſunt, generum, hactenus dictum eſto. Deinceps de ipſa partium inter ſe emendata ſtructura, quæ etiam conſtructio dicitur, agamus. Eſt igitur conſtructio, debita partium orationis inter ſe compoſitio, ſicuti recta grammatices ratio exigit. Porrò recta grammatices ratio ea eſt, qua veterum probatiſſimi plurimum, cum loquendo tum ſcribendo ſunt vſi. Hanc, cum admodum ſit varia, diuiſiſſe in genera, ſicuti in alijs artibus fieri ſolet, vt docendi compendio plurimum conducet, ita fateor vereri me, ne à proprio artis fini nonnullos retardet, dum huc auocati, curioſius iſta quàm ex vſu ſit, diſquirent. cuiuſmodi vitio vtiliſſimas ſaluberrimáſque artes ad garrulitatem verbáque propemodum rediſſe ſcimus. Sed cum mea culpa non erit, ſi quod ago, peruerſa ingenia in aliam partem, atque ego deſtinaui, rapiant, & ſimul ſperem vertendum mihi vitio nō eſſe, ſi aliarum artium ſcriptores imitatus, breuitate dilucidíitatéque (quam apta generum diſtinctio maxime profectò præſtat) felicioribus ingenijs conſulam, tentabo confuſam conſtructionis laxitatem in certa genera diducere. Quod tamen ſi minus aptè præſtitero, quiſquis ad publicam vtilitatem id corriget, huic tantum aberit, vt veluti correptori ſuccenſeam, vt etiam tanquam adiutori, debere me ſim profeſſurus. Sunt ergo conſtructionis duo prima genera. Alterum, cui nec deeſt quippiam, nec redundat, nec loco ſuo abeſt, nec immutatur. quod non immeritò Iuſtum appelletur. Alterum contrà, cui deeſt aliquid, vel redundat, vel loco ſuo abeſt, vel immutatur, non tamen ſine ſummorum in Romana lingua virorum exemplo. quod figuratum dici poteſt. Horum quoniam vtrunque tractare ſeorſum ſtatuimus, prius in duplex rurſus genus diducimus. Alterum, quod ex perſonæ ratione totum pendet, quam ab argumento proſopicen appelles. Alterum, quod perſonæ diſcrimen non agnoſcit. Perſonam hoc loco generaliter appello, quicquid rationem exhibet alicuius vt ſubſiſtentis, vel vocati, vel agentis, vel patientis, vel cui accedit, decedítve

Cōſtructio.

Duo prima genera conſtructionis.

Perſona.

quippiam, vel cauſæ, vel loci, vel temporis, vel inſtrumẽti, vel denique quod caſus alicuius propriam rationem præfert. vocetúrq; (ſi non diſplicet) hæc, conſtructionis perſona. Sicuti altera quæ ab hac eſt diuerſa, ſermonis: nempe quæ loquitur, ad quam ſermo dirigitur, de qua ſermo habetur. Proximum genus, quod perſonæ differentiam non agnoſcit, rurſus in duas ſcinditur ſpecies. Vnam quæ non declinata Syncategoremata recipit, vnde & Syncategorematicen non incommode dixeris. Voco generatim Syncategoremata, quæ nec ſolidum quippiam ſignificãt, nec in oratione niſi cum alijs iuncta conſiſtunt. Quod genus ſunt non declinatæ partes omnes, & ex declinatis interrogatiua, & partitiua, & particularia, & vniuerſalia nomina, & quædam etiam pronomina. Alteram, quæ in vocibus dũntaxat pro linguæ Romanæ proprietate iungendis, tota verſatur. Hæc in delectu & ordine tota conſiſtit. Delectu, vt cum ſuperlatiuis quiſque potius ſubijcis quàm omnis. Ordine, cum dicis, Quam vrbem ſtatuo, potius, quàm vrbem quam ſtatuo. Videtúrque hæc reliquorum generum communis: quinetiam cum figurato interdum ſe communicare. Itaque nec certo aliquo loco à nobis, ſed ſparſim prout occaſio eius erit, tractabitur. Vocetur autẽ (ſi placet) latina, quoniam latinæ linguæ ſit propria. Omnibus his generibus illud primum cõmune eſt, quòd in vocibus, non in rebus eorũ congruentia ſpectatur. Neque enim ſi indicata muliere dixeris, hic me cædit, incõgrua ſtatim partium conſtructio arguitur, niſi mulieris vocabulum cum pronomine ſubaudias. Qua ratione tectum ſolœciſmum committi nemo neget. Si enim viri vocabulum ſubaudias, ad cõſtructionis certè congruentiam nihil deſyderatur: rebus tamen vocabula parum rectè reddideris. Verum id genus in Barbariſmum potius cadit. Similis adhibenda & in talibus diſcretio eſt, Si quis ad vnum loquens, dicat venite: aut ad multos, diſcede. nam ſi in priore ſubaudiat tu, in poſteriore vos, Solœciſmum faciat. Sin illic vos, hic tu: non Solœciſmum, ſed Barbariſmum. Commune quoque & illud eſt, quòd in duabus minimum vocibus, eorum natura ſpectatur. Id quod ex vocabuli ipſius tum vi, tum deſinitione facile intelligitur, nec ferè planè pluribus, niſi Syncategorema vel numerale ſit quod tertio loco adijcitur, vt Centum niuei iuuenci, Nullus vir bonus, Quidam homo diues, Omnes boni ciues, Hic vir prudens, Ad oceanum vſque. Cæterum ex duabus his vocibus, quibus minimis conſtare conſtructionem diximus, in proſopicis,

Syncategorema.

altera ſubiecti, & tanquam baſis rationem ſuſtinet, veluti propria nomina & appellatiua: altera, eius quod huic ſemper innititur, ac de ea dicitur, eóque ſine ea conſiſtere in oratione non poteſt, vt adiectiua, & quæ adiectiuorum naturam imitantur, & verba, & quædam Syncategoremata. Sed quam ex Perſonæ ratione pendere diximus, quæ ſcilicet latiſſime patet, & ideò cæteras tractanda naturaliter præuertitur, ea duplex eſt. Aut enim voces ex quibus conſtat, ad eandem perſonam referuntur, eandémque repræſentant; aut diuerſas. Priorem, quoniam in eadem perſona ſubſiſtitur, intranſitiuam, ſiue (ſi Græce mauis) ταυτοπροσωπικὴν ἢ ἀμετάβατον appelles. Poſteriorem, quoniam ab vna in alteram fit tranſitus, tranſitiuam, ſiue Græce μεταβατικήν. Harum ſicuti nomina ipſa, ſic naturæ proprietates diuerſæ ſunt: Quippe quibus vnica perſona ſubeſt, hæ in ijs conſtructionis accidentibus, quæ inter ſe habent communia, neceſſe eſt concordent, vt in progreſſu per exempla patebit. Voco conſtructionis accidentia generatim, caſum, genus, numerum, perſonam, modum, & tempus, Quòd in his ferè omnis legittima conſtructio verſetur. Contrà, quæ ad diuerſas referuntur, Apollonio authore, ſub diuerſis accidentibus coniungi partim poſſunt, partim omnino debent: Quippe qui caſum & perſonam adeò recurrere cenſet, vt vbi eadem ſit perſona, idem ſit omnino ponendus & caſus: Contráque vbi idem ſit caſus, eadem ſubſit & perſona. Sed huic perdifficilē inijcit ſcrupum accuſatiuus, ſi quando infinitum verbum tum præcedit, tum ſequitur, vt Chremetem percuſſiſſe Demeam: vbi diuerſas eſſe perſonas conſtat, nempe agentis, & patientis, ſub eodem tamen caſu. Sed facile fortaſſe tanto viro, cui etiā ſubſcribat Theodorus Gaza, patrocinabitur, qui librum de partibus, quem huic neceſſario præpoſuimus, accurate legerit. Nam Apollonius fortaſſe, ſicuti hi qui ſextum & ſeptimum caſum ſub vna voce comprehenſos volunt, ſic geminum vult eſſe accuſatiuum. Verùm nos certè à ſcrupis id genus, quantumlibet blandiantur, deinceps cōſulto abſtinebimus, cum ſint ad oſtentationem, quàm ad deſtinatū nobis ſcopum, magis accommodati. Illæ igitur elocutiones, Cui nunc cognomen Iulo, & Cui Africano fuit cognomen, & Fauſtulo fuiſſe nomen ferunt, cum ſimilibus, niſi eas contra rationem authorum vſus afferat, Solœcophanes ſint: cum datiuus ille propriorum, & nominatiuus cognomen vel nomen eandem perſonam repræſentent. Itaque etiam & à rectis illis arguuntur, cui Iulus, & cui Africanus fuit cognomen. Cuiuſmodi elocutionum etiam plu-

Apollonius.

Theodorus

rimus eſt apud authores vſus. Cicer. Argentarius ſextus Clodius, Cui nomen Phormio. Quintilianus, Notum eſt quid Gliconi acciderit, cui Spuridium fuit cognomen. Terentius, Hecyra eſt huic nomen fabulæ. Sed de trãſitiua & intranſitiua mox latius, ſi prius quæ mihi ante omnem de his diſputationem præſumenda videntur, appoſuero. Ea igitur ſunt huiuſmodi, Verbum definiti numeri & perſonæ conſiſtere in oratione ſine nominatiuo à fronte non poteſt. Nec rurſus nominatiuus aut ſolus, aut à verbo omnino abſolutus. Nec adiectiuum nomen, aut quod adiectiuorum naturam conſtruendo imitatur, ſine proprio vel appellatiuo, cui innitatur. Nec prouocabulum qui, relatiuúmve pronomen, ſine aliquo quod à priore ſenſu repetat, præterea ſine verbo ſuo, eóque à verbo eius quod repetit planè diuerſo. Nec rurſus duo verba in eodem ſenſu, quorum ſcilicet neutrum ſit infiniti modi, ſine nomine vel aduerbio infinito, vt teneo quid erret: præ gaudio, vbi ſim, neſcio. Nam ſi vel coniunctio, vel ſimilitudinis aduerbium expreſſum, ſuppreſſúmve interueniat, duo omnino ſenſus poteſtate & viribus ſunt, Dictat & cantat, Viuit ſicut ſcribit. Nec præpoſitio extra compoſitionem, citra nominis vel pronominis caſum. Vocatiuus ſubijcere ſibi verbum, ſicuti nominatiuus non poteſt, propterea quod agentis, vel patientis, vel ſubſiſtentis repræſentare perſonam nequit. Iam quod omni intranſitiuæ cõmune eſſe diximus, age per ſingulas examinemus. Additis etiam ſi qua vel quarundam putemus communia, vel ſingularum propria. Mox de tranſitiuis acturi. Ergo quatuor non amplius modi ſunt, quibus intranſitiue conſtrui quæpiam obſeruantur. Aut enim verbum cum eo ſtruitur, cui innititur, quæ prima Intranſitiua idcirco iure appelletur, quoniã omnis quantumlibet pleni ſermonis, ſit veluti fundamẽtum. Aut adiectiuũ cum proprio vel appellatiuo, de quo dicitur. Quæ ſecunda, Aut prouocabulum qui, relatiuúmve pronomen, cum eo quod à ſuperiore repetitum, ſecum repræſentant. Quæ tertia, Aut quod apponitur, cum eo cui apponitur. Quæ quarta, Veteres hanc Epexegeſin vocant, Neoterici Appoſitionem. Sed cum publice receptæ appoſitiones, participium Ens quod aliàs in vſu non eſt, omnino ſubauditum habeant, nos aliàs non diſſimiles eis elocutiones, in quibus tamen adhibitum participium eſt, Grammaticorum pace, huc reduximus. Cuiuſmodi ſunt hæ, Cicero deſignatus conſul, Scipio dictus Africanus. Etiam in quibus verbum inter ea, quæ ſub eandem cadunt perſonam, eſt interpoſitum, vt Cæſar erat dictator, Octa-

Prima intrãſitiua.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

uius dicebatur Auguſtus. Sed in his propria vel appellatiua tertium locum occupant. In quibus enim adiectiuum hunc locum tenet, vt terra eſt immobilis: doctorum iudicio arbitrióque relinquo, velintne eas ad ſecundam intranſitiuam, an ad hanc quartam reduci. Ipſe interim de his, quoniam nomine aliquo docenti eſt vtendũ, quaſi quartam efficiant, verba faciam: quando ſi ad ſecundam referam, fortaſſis nomina confundam, duas nimirũ eius rationes, primam ſecundámque ſtatuere coactus. Ergo cum tot nõ amplius intranſitiuæ conſtructiones ſint, verbum certè cum eo, cui à fronte coniungitur, ſi is nominatiuus eſt, duo tantũ habet accidentia cõmunia, numerum & perſonam. Itaque in totidem cum eo conueniat neceſſe eſt, vt Æneas ait. Sin accuſatiuus eſt, cui verbum infiniti modi ſuccedat, ſicuti nullum habent commune accidens, ita tranſlatitie coniungi inter ſe poſſunt, Te iſſe, vos iſſe, hunc iſſe, hos iſſe. Adiectiuum cum proprio vel appellatiuo ſuo, quoniã caſum, genus, & numerũ cum eo communia poſſidet, in eiſdem quoque conſentiet, vt Elephas Indus, Troianæ opes. Idem ſtatuendum de omnibus, quæ adiectiuorum conſtructionem imitantur. Cuiuſmodi ſunt ex nominibus, interrogatiua, relatiua, vniuerſalia, partitiua. Ex pronominibus, demonſtratiua, & poſſeſſiua. Item participia, vt quis deus, quanta gula, neutra acies, hic vir, noſter herus, vinea putanda, ager colendus, homo armatus. Prouocabulum qui, vel relatiuum pronomen, cum eo quod à ſuperiore repetitum aperte ſecũ vel tacite exhibet, tria item habet accidentia communia, in quibus etiam neceſſario cum eo conſentiet, caſum, genus, & numerũ, Qui Vergilius, Is locus, Idem vir. Sunt qui perſonam prouocabulo adijciant, ſed qua ratione nõ video, Cum prouocabulum adeò nullius ſit perſonæ, vt qui pronominibus id adnumerarunt, ideò infinitum appellarint, quòd nullam perſonam repræſentet. Id autem quod apponitur, cum eo cui eſt appoſitum, ſi quidem id adiectiuorum conſtructionem habet, in tribus ad ſummum conuenit, caſu, genere & numero. Itaque in totidem conſentiet, vt Apollonius dictus difficilis, Et Apollonius erat Alexandrinus, Redeo inde iratus. Et in alijs caſibus (fit enim ferè per omnes) vt mei redeuntis irati, Tibi eunti inuito, Me ire inuitum. Sin appellatiuum eſt, ſiue continuo ſuccedat, ſiue verbum vllum participiúmve intercedat, caſu certè omnino conſentiet. Homerus fons poetarum, Et Homerus dictus fons poetarum. Quæ incedo regina, Iouiſque & ſoror, & cõiunx. Illud ergo Vergilij, Veráne te facies, verus mihi nũtius affers: niſi aliqua ratione accurate leniatur, videri poteſt Solœcophanes.

Omnibus his intrãſitiuarum generibus, commune eſt, quòd in ſin-
gulis, non ſolum vnum vni coniungi poteſt, ſed etiam vnum duo-
bus. Quod cum multis modis fiat, natura & proprie dupliciter au-
thore Gaza fit. Vno, cum id quod vnius rationem obtinet, ſecũdo
loco ponitur & pluratiue, vt in prima, Socrates & Plato philoſo-
phantur. In ſecunda, Socrates & Plato Athenienſes. Et adiectiuis
ipſis vt videtur, appellationem pręcedentibus. Ouid. de triſtib. Ma
gna minórque feræ. niſi appoſitionem dicas. In tertia, Quos Socra-
tem & Platonem laudant. In quarta, Socrates & Plato philoſophi,
Allia Serpillúmque herbas. Altero modo, cum quod vnius rationẽ
habet, ſingulariter duobus vel præponitur, vel interponitur, vt Phi
loſophatur Socrates & Plato, Socrates philoſophatur & Plato. Mi-
hi verò ſecunda hęc ratio omnino figurata eſt, vt proximo libro ap-
parebit. Sunt qui dubitent, vbi copulatiua coniunctio propria vel
appellatiua tum pręcedit, tum intercedit, num adiectiuo, verbo, &
prouocabulo, tam ſingulari liceat, quàm plurali vti. Sed fruſtra, vt
authorum vſus docet, qui & ſingulari vtuntur, vt Cicer. Quæ qui-
dem abs te cũ dies venerit, & ego & Cicero meꝰ flagitabit. Et Col.
Nam ſi neglecta cruditas eſt, & inflatio ventris & inteſtinorũ ma
ior dolor ſequitur, qui nec cibos capere ſinit. Seneca, Eſt autem no-
xia aqua, in Theſſalia circa Tempe, quam & feræ, & pecus omne
deuitat. Et plurali, idque honeſtius, vt Seruio placet in illo Vergil.
Ventúſque gubernatórque vocabant. Idem, Egregiam verò laudẽ
& ſpolia ampla refertis, Túque puérque tuꝰ. Ouid. Mulciberis ca-
pti Márſque, Venúſque dolis. Colum. Ita vt & actor & familia pec-
cent. Terent. Hæc ſi neque ego, neque tu fecimus.

Primæ, tertiæ & quartæ cõmune.

At primæ, tertię, & aliquatenꝰ quartæ, illud cõmune eſt, Quòd
in ſingulis, ſenſus quoque pro baſi eſſe poteſt. In prima, vt Tempo-
ri venire præſtat, quàm ſerò. In tertia, vt In tempore ad eam veni,
quod omnium eſt primum. In quarta, vt Quintil. Cogitet oratorẽ
inſtitui, rem arduam, etiam cum ei formando nihil defuerit. Item,
Venire in tempore, omnium eſt primum. Tertiæ verò & ei quã pre
cario vocamus quartam, quòd nõnunquã ibi prouocabulũ, hic ver-
bum cum poſteriore aliquo iungitur, cui in accidentibus adſimile-
tur, Verum eò demum poſteriore, quod cum priore cum quo con-
ſtrui deberent, ſit idem. Adderem (vt Dialectici loquuntur) præſer-
tim ſubiecto, niſi quicquid ſupra grammaticum putem, toto ope-
re conſulto refugiã. Sed ſi illud vel pachymeros lector attingat, vti-
le mihi ad quædam alia fortaſſe fuerit. Cæterum quòd poſterius il-
lud, cui interim concordat verbum vel prouocabulũ, idem ſit cum

eo quod hæc præcedit, declarat, quòd vbi hoc incidit, verbum non aliud eſt, quàm vel ſubſiſtẽdi, vel vocandi. Exemplum verbi eſt, illud Plinij, Iuſtum erat duæ libræ in ſemodios. Terent. Amantium iræ amoris redintegratio eſt. Relatiui autem, illud Saluſtij, Eſt locus in carcere, quod Tullianum appellant. Sed de his diffuſius in figuris, quo magis attinent. Nam rectum planè in his eſt, vt cum ſuperiore conformentur: quemadmodum magnorum authorum exempla docent. Plin. Proditur certè in Creta expugnato oppido, quod vocabatur Archadia, ceſſaſſe fontes. Cicer. de natur. deorum. Propius à terra Iouis ſtella fertur, quæ Phaeton dicitur. Liuius, Herculi ſacrificium fecit in eo loco quem Pyram (quòd eo loco mortale corpus eius dei ſit crematum) appellant. Quint. Curt. Darius ad eum locum, quem Amanicas pilas vocant, peruenit. Pomp. Mela, Ab eo flumine, quod Saliam vocant. Ouidius, Vnus erat toto naturę vultus in orbe, Quem dixere Chaos. Cicer. de orat. Tum etiam eloquentem conſtat fuiſſe Scipionem Naſicam, qui eſt Corculum appellatus. Secundæ autem cum tertia & aliquatenus quarta commune eſt, quòd in ſecunda & quarta, Interrogatiua, relatiua, & infinita, in tertia prouocabulum Qui, ſenſus ſui proprium vel appellatiuum ſemper præcedunt. Interrogatiuum in ſecunda, vt Qualis tabella eſt? Quis homo eſt? & quas fabulas narrat? Relatiuum in ſecunda, vt quantam turbam non vidi. Infinitum in ſecũda, vt ſcio quis homo ſit, & qualis tabella ſit, & quas fabulas narret. In quarta ſicut in tali ſermone, Talis eſt Budæus, qualis erat Her. Barbarus. Prouocabulum in tertia, vt Qui homo mihi fabulas narrat. Secundæ autem cum quarta illud aliqua ex parte conuenit, quòd vtrobique adiectiuum cum proprio vel appellatiuo de quo dicitur, in tribus conſentit, vt ſupra apparuit. Differunt in eo, quòd hic ſemper verbum participiúmve interuenit, ibi non. Rurſus hic adiectiuum natura ſemper ſequitur, niſi (vt iam dictũ eſt) interrogatiuum, infinitum, vel relatiuum ſit, ibi aliàs ſequitur, aliàs præcedit, vt Vir bonus, bona fortuna. Niſi forte aut patrium gentiléve ſit, quod ſequi magis videtur propenſum, Plato Athenienſis, Vergilius Mantuanus, Eraſmus Roterodamus, Budæus Parisienſis. Aut tranſitionem aliquam ſibi annexam habeat. nam tum ſequi omnino potius debet, vt Vir ignarus omnium, homo peritus rerum. Participiũ quoque ſequi proprie videtur, vt Ariſtoteles ambulans, Plato nauigans.

Secũdæ, tertiæ, & quartæ cõmune.

Secundæ & quartæ commune.

Secũdæ verò cũ tertia illud cõuenit, quòd eas per tranſitiuã interpretari nõnunquam licet, adiectiuo ipſo vel prouocabulo verſo

Secundæ & tertiæ commune.

in neutrum,& appellatiuo in genitiuum.quæ locutio, maioris etiã eſſe vehementiæ videtur. Adiectiuum tamen in hoc genere plerũque generalem aliquam ſignificare qualitatem ſolet. Quod genus ſunt multum,minimum,exiguum,paululum,tantum,quantum, aliquid,nihil,vt Multa eruditio,multum eruditionis,Paulula opera,paululum operæ, Maior eloquentia,plus eloquentiæ,Minor ſapientia,minus ſapientiæ.Vſurpantur tamen & alia ad eundẽ modum,vt Quis animus,quid animi,Id tempus,id temporis,Abditæ res,abdita rerum.Relatiui exemplum ſit,Qui ager,quod agri. Cicer.Et militum quod haberent,ad vos deducerent.Sicuti contrà in paucis,qualia ſint medius,primus,poſtremus,ſummus cum ſynonimis,ſimilem tranſitiuam per intranſitiuam efferimus.Terenti⁹, Mediam mulierem complectitur.pro eo quod eſt, medium mulieris.Verg.Medióque ex hoſte recepi.Cicero,Quib⁹ in extremis ſcriptum erat.pro quarum in extremis.Idem, Cum ipſa prima æſtate Euphratem trãſiturus ſit. Illud ſecũdæ proprium videtur,quòd tertium declinabile eodẽ ſenſu recipit,ſed Syncategorema, vt quidam vir doctus. Quartæ illa priuatim ſunt propria, primum quòd dictio,quæ appoſiti vicẽ ſuſtinet, quicquid illi ſucceſſerit, cũ proprio vel appellatiuo,cui apponitur,omnino cõuenit,potiſſimũ ſi ea dictio adiectiuum ſit, vt Plin. Boues animalium ſolæ,etiã retro ambulantes paſcuntur.Idem de coturnicibus, Quem ſolæ animalium ſentiũt pręter hominem.Terent.Qui ſe primos omnium rerum volunt. Nemorúmque Ioui quę maxima frondet Æſculus. Plin.Sequitur natura auium,quarum grandiſſimi & penè beſtiarũ generis ſtruthiocameli.At ſi participium ſit,aliàs cum eo quod primo loco ponitur concordat, vt Iuſtinus de Semiramide, Puer credita eſt.Plin.Areſcítve in gemmas carbunculis ſimiles,igneo colore fulgentes Lyncurium vocatas. Vergil. Atque habitæ Graiis oracula quercus. Aliàs cũ eo quod ſuccedit.Liuius,Gens vniuerſa Veneti appellati.Cicer.Non omnis error,ſtultitia eſt dicenda.Sunt tamen hæc quoque figurata: cum iuſtior omnino ſit cum priore cõcordia.Deinde quòd appellatiuum,quod apponitur,interdum diſſidet ab eo cui apponitur.Aliàs numero,vt cum dictioni quæ voce ſit pluralis, ſignificato ſingularis, apponitur appellatiuum ſingulare cui ſit etiam plurale. Thebæ vrbs Bœotiæ, & Thebæ ſunt vrbs Bœotiæ. Item contrà cũ ſingularẽ habenti apponitur appellatio pluralis tantum numeri.Verg.Formoſum paſtor Coridon ardebat Alexin Delitias domini.Diſſidet nõnunquã eiuſmodi appellatiuum & perſona,vt cũ pronomini primæ vel ſecũdæ perſonæ,ap-

Secũdæ proprium.

Quartæ proprium.

ponitur aliquid quod ſit tertiæ, vt Ego homuntio hoc nõ facerem? Et illi victor ego & tyrio conſpectus in oſtro, Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus. quo genere quando duo ſunt nominatiui, is qui prior natura eſt, id eſt, cui ſit appoſitio, propterea verbo quod ſequitur, accidentia præſcribet, quod is demum eſt, qui interrogatiuo quis vel quid cum verbo præponitur, reſpondet, vt in illo, Ego homuntio hoc non facerem? Quis hoc non faceret? ego. Sicuti rurſus alter nominatiuus reſpondet, cum eiuſmodi quæſtio participio ens quod in omni tali appoſitione eſt ſubauditũ, poſtponitur, vt Ego quis, vel ego ens quis, hoc nõ facerem? homuntio. Itaque cũ in vtraque cõſtructione, tum ea quæ primam intranſitiuam efficit, tum ea quæ quartam, prior nominatiuus ſubiecti ſiue baſis vicẽ ſuſtineat, meritò in vtraque accidẽtium legem ei quod aſtruitur, præſcribit. Fruſtra igitur hic recentiores nouam, & veteribus tum Græcorum tum Latinorum inauditam cõſtructionis figuram, euocationem ſuam excogitarunt, quam (ſi qua in tali dicendi genere eſſet) auocationem potius appellarent. Sed quod de verbo poſt eiuſmodi appoſitionem eſt præceptum, idem de prouocabulo qui ſicubi id ſequitur, eſt ſtatuendum: quippe ad id, quod prius natura eſt, referetur. Vergil. Nos tua progenies cæli quibus annuis arcem. Cicer. Hic ego ille vehemens conſul, qui verbo ciues in exilium eijcio, quæſiui à Catilina. Idem in ſecunda quoque appoſitione ſeruabitur. Plin. de viris illuſt. Ludos Cõſualia ſimulauit, ad quos cum vtriuſque ſexus multitudo adueniſſet, dato ſuis ſigno, virgines raptæ ſunt. Verg. Ille ego qui quondam gracili modulatus auena Carmen, & egreſſus ſyluis vicina coegi, Vt quanuis auido parerent arua colono. Brutus ad Ciceronẽ, Ego verò is ſum (vt iſthuc reuertar) qui non modo nõ ſupplicem, ſed etiam coerceam poſtulantes, vt ſibi ſupplicetur. Sicubi autem verbum, relatiúumve in eiuſmodi locutione aliter leguntur, Enallage eſt, vt in figuris docebimus. Præterea quod vbi infinitus modus ijs quæ apponũtur, interuenit, ſi nominatiuus ſequatur, non debet accuſatiuus ante infinitum præponi, nec ſubaudiri: nec contrá, ſi accuſatiuus præcedat, nominatiuus ſequi. Non enim aut volo aſcribi primum, aut volo me aſcribi primus, dicas: ſed volo me aſcribi primum, & volo aſcribi primus.

Primi generis appoſitio multifariam

Hoc loco non alienũ ſit, adijcere primi generis appoſitionem multifariam fieri poſſe. Nam & dictionis ad dictionem, vt ſuprà videre licet. Et ſenſus ad dictionem, vt in illo Ouidij, Vnus erat toto naturę vultus in orbe, Quem dixere chaos, rudis indigeſtáque moles, Nec quicquam niſi pondus iners, congeſtáque eódem, Non bene iunctarum diſcordia ſemina

rerum. Quintil. in ſuperius poſito exemplo, Cogitet oratorem inſtitui, rem arduam, etiam cum ei formando nihil defuerit. Et integri ſenſus ad ſenſum, vt Studes philoſophiæ, id quod me magnopere delectat. Si modo hic appoſitio ſit, cum aliter non ſuccurrat talis generis exemplum. Interdum aliquot dictionum, ſiue imperfecti ſenſus, ad ſenſum perfectum. Verg. Coegi, Vt quanuis auido parerent arua colono, Gratũ opus agricolis. Idem, Tris Eurus ab alta in breuia & Syrtes vrget, miſerabile viſu. Interdum ad aliquid ſubauditũ fit appoſitio, vt in illo Vergilij & ſimilibus, Quo ſæpe ſolem⁹ paſtores ouium teneros depellere fœtus. Et Horat. Maxima pars vatum, pater, & iuuenes patre digni, Decipimur ſpecie recti. Nec eſt in eiuſmodi ſermone, quanuis vocandi vel ſubſiſtendi verbum non adſit, quemadmodũ & Apollonio, & qui ab eo diſcedere neſcit Cæſarienſi Priſciano videtur, Solœciſmus. Non indignum etiam ſcitu eſt, fieri primam appoſitionem, modò ſpeciei ad genus. Saluſt. In tugurio mulieris ancillę. Idem, Vrbem Romam ſicuti ego accepi. Vergilius, Tum gemini fratres Cratillus acérque Coras. Modò generis ad ſpeciem. Liuius, Super Numicum amnem. Idem, Prope Tyberim fluuium. Vergil. Cratillus, acérque Coras, Argiua iuuentus. Vtrobique tamen declarandæ rei cauſa. Et voces quæ ſub vnius perſonæ repræſentatione conſtruuntur, ad iam dictum modum, in orationẽ congerentur. Nunc quemadmodum quæ ad diuerſas referuntur, inter ſe iungendæ ſint, idque per ſingulas partes quæ ſic iungi poſſunt, eſt agendum. Interiectis, vbi occaſio erit, quæ latinæ conſtructionis ſunt propria.

Omnibus trãſitiue coniunctis commune.

Omnibus igitur tranſitiue coniunctis commune eſt, quòd vox à qua trãſitus perſonæ fit, natura præcedere poſtulat eam, in quam tranſitus fit. Pater Pamphili, Filia Chremetis, Dixi natura. Nam ſi Rhetorum ſtructura auribus potius cõſulens, hoc non ſeruat, nihil id ad grammaticum. Excipienda ſunt ab hoc præcepto, Interrogatiua, relatiua, & infinita ea, quæ ſubiuncta vocauimus. pręterea negatiua nomina, quæ dictionem à qua fit in ipſa tranſitus, vnà cum ijs quibus intrãſitiue adhęrent, natura præcedunt, vt Cui non riſere parentes. Quémnam hic laudat? Vtrã mauis? Quali digna tabella? Quãtas ſollicitudines mihi fecit? Neminis miſereri. Nulli dixeris. Nullúmne habes vitium? Priorẽ locum vindicare & poſſeſſor, quoties à poſſeſſione ſua, in ipſum fit tranſitus, ſcilicet quo ſit reciproco locus. Cicer. Sed illum vlciſcentur mores ſui.

Appellatiua in genitiuos.

Tranſeunt appellatiua omnia in genitiuos propriorum & appellatiuorum, eorũ præcipue quę vel poſſidentis perſonam exhibent, vel totius, vel eius ad

quod quicquã quoquo modo ſpectat. Codex Vergilij, Caput Ciceronis, Diſcipulus Platonis, Vmbra platani, Examen apũ, Amphora vini, Iugerũ agri, Cibus hominis, Luteũ oui, Clunes leporis. Ac videntur quidem omnes hi genitiui poſſeſſoris perſonam exhibere, propterea quòd ſi quis per Proſopopœiã ipſis loquelã det, ſinguli, quod ſub nominatiuo eſt ſignificatum, dicere ſuum poſſint, vt Vergilius ſuum Codicem, Cicero ſuum caput, Plato ſuum diſcipulum. Atque ad eundem modum reliqui. Itaque & per poſſeſſiua pleraq; efferuntur. Euandrius enſis, Herilis filius, Paterna domus. Appellatiuorũ verò in genitiuos tranſitus, etiam reciprocat, vel per ſe, vel additis adiectiuis, vel pronominibus. Apes huius examinis, alucíve, Vinum vnius amphorę, ager trium iugerum, homo vel hoſpes non multi cibi, ſed multi ioci, ouum pauci lutei, lepus magnarũ cluniũ, proba antiqui moris fœmina. Quæ verò ambigua diximus, quoties pro appellatiuis accipiuntur, meritò in genitiuos, ſicut appellatiua, feruntur. Rex hominum, pater deorum, pellex Iunonis. Aliquãdo in datiuum. Lucan. Vrbi pater eſt, vrbiſque maritus.

Item verbalia, potiſſimũ quæ ſub appellatiuorum ſpecie ab actiuis verbis ducuntur. Amator ſtudiorum, amatrix virtutũ, Tegmen fagi, Textura virginis, Lectio præceptoris, Vſus rerum, Dogma Platonis. Nec in hos modò genitiuos, qui ſcilicet poſſidentiũ, ſiue agentium ſpeciẽ referunt, ſed etiã ſicut ipſa tũ actiue, tum paſſiue accipi poſſunt, in alios qui patientiũ ſpeciẽ exibent, & quos ferè per ablatiuum cum præpoſitione de interpreteris. Terent. Amor, miſericordia huius, nuptiarum ſollicitudo, tum patris pudor, qui me tam leni paſſus eſt animo. pro pudor de patre, & miſericordia de hac, & ſollicitudo de nuptijs. Cæſar, Multi ex noſtris vulnerabantur, magnúſque inceſſerat timor ſagittariorum. Saluſt. Sed gloriæ inter ipſos maximũ certamen erat. Cicer. Neque enim valde aduentus eius eſt opinio. Seneca, Nullam fecit cometarum mentionem. pro de ſagittarijs, de gloria, de aduentu, de cometis. Verbalia in genitiuos.

Tranſeunt in hunc caſum & varia adiectiuorum genera, veluti partitiua omnia. Alter Aiacum, Singulæ ſororũ, Sola auium, Vterque noſtrũ, Quiſque vel vnuſquiſque veſtrũ. Et interrogatiua quędam. Quis deorum? Vter Atridarum? Quot hominum? Et particularia nonnulla, Quidam vel aliqui noſtrum. Si quiſquam, vel vllus veſtrũ. Et quę particularia infinita diximus, vt quilibet, vel quiuis veſtrum. Et quę infinita vniuerſalia vocauimus, Quiſquis fuit ille deorum, quicunque hominum. Illud non ignorandum, partitiua quoties non habent, cum quo intranſitiue conſtruantur, à genitiuo In genitiuũ varia adiectiuorũ genera.

qui ſequitur, genus ſuum contrahere, quod ratione euenit. Nam cũ ex his ſint, quæ alteri omnino adhærent, niſi cui hęreant expoſitum ſit, neceſſe eſt aliunde id mutuentur. Senſus autem in ea, quam propoſuimus ratione, nihil ſuggerit, niſi quod ex genitiuo accipias, vt in illis exemplis, Solæ auium. Singulæ ſororũ. pro ſolæ aues, de numero auium: & ſingulæ ſorores, de numero ſororum. Quoties verò cũ aliquo intranſitiue conſtruuntur, ab eo quoque genus, cæterorum adiectiuorum ritu, ſortiũtur. Mutatur partitiuorum genitiuus, modò in ablatiuum cum præpoſitione E, vel Ex. Ouid. in arte, Eſt deus è vobis alter & alter erit. modò cum de, vt Idem, Solus de ſuperis, qui tua terga vides. Quæ infinita ſubiuncta vocauimus, ſiue nomina ſint, ſiue aduerbia, ea ex modis vel ſubiunctiuos vel potentiales perpetuò poſtulãt. Terent. Scio quid conere. Idem, Nec quid agam ſcio, hęreo an agam. Verg. Nanque videbat vti bellantes Pergama circum, Hac fugerent Graij, premeret Troiana iuuentus. Cicer. Att. Itaque id ipſum dubito, an excuſationem aliquam ad Silium parẽ. Raro aliter legas, niſi aut mendum ſit, vt in illo fortaſſe ad Att. Ille alter ita nihil eſt, vt planè quid erit, neſciat. vbi quod videtur ſcribendum. aut apud poetas Græcorum more, qui huiuſmodi particulas indicatiuis iungunt, vt Plaut. Obſeruatote quàm blande mulieri palpabitur. Et Terentius in Adel. Nunc vide vtrum vis argentũ recipere, an cauſam meditari tuam. Et alibi, Quid fiet rogas? quę tamen figurate ſunt dicta, vt etiã Donatus ſentire videtur, qui in illo Eunuchi, Viden' ocium, & cibus quid faciat alien⁹? Legitur inquit, Et quid facit, vt ſit figura per modos, pro quid faciat. Et in illo Hecyræ, Idque ſi nunc commemorare velim, quàm fideli animo, & benigno in illam, & clementi fui, verè poſſum. Indicatiuũ pro ſubiunctiuo poſitũ eſſe ait, nempe fui pro fuerim. Aut priuatim poſt vnũ aut alterum verbum, cuiuſmodi ſunt dico, & quæro. Terent. Quin tu vno verbo dic, quid eſt quod me velis. Mar. Dic quotus es, quãti cupias cœnare. vbi vtriuſque modi exemplũ eſt. Cicer. Att. Sed quęro quid illi opus erit, Athenis permutari vt poſſit. Quorum verborum quanquam multa ſunt exempla, videntur omnia diſtinctione defendi poſſe, nec præceptum conuellere, Si ea poſt imperatiuũ dic ſtatim adhibeatur. Sicuti in illa dicendi figura, quæ non minus vellicare præceptum videtur, Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Ordo ipſe defendit à vitio, ſic, Oculus neſcio quis. Tale eſt illud Plinij, Tum mihi neſcio quis in aurem ſuſurrauit. Nec ſi Gellius aliter nonnunquam loquitur, vt in illo primi libri, Video quouſque progreſſus eſt, id mihi pro lege ſit. In hoc tamen genere obſeruaſſe

videor pro futuro ſubiunctiui, periphraſin eius frequentius poni, veluti pro ſcripſeris, ſcripturus ſis, quod fortaſſe ob amphibologiā vitandam accidit. Cicer. Att. Et ſi id ſcire cupio, quod ad temp⁹ recte ad te ſcribere, id eſt quandiu Romæ futurus ſis. Idē, Tu quæſo quid agas, vbi quoque hoc tempore futurus ſis, quales res Romæ reliqueris &c. cura vt ſciamus. Rarius per futurum ipſum. Quint. Præcipue illa inſigat animis, quæ in œconomia, quæ in decoro rerum, quid perſonæ cuique conuenerit. quanquam etiam conuenerit hoc loco abſolutum videri futurum poteſt. His non obſtāt, quæ per ſi quis ferè ſub Indicatiuo efferūtur, vt Cicer. ad Att. Velim tamen ſi quid eſt de Antonij aduentu quod audieris, ſcribas ad me. propterea quòd ſi quis eiuſmodi Infinitum non eſt. Raro cū ſubiunctiuo, vt Idem Att. Sed quęſo vt ſcribas quàm ſæpiſſime, non modo ſi quid ſcies aut audieris, ſed etiam ſi quid ſuſpicabere. Niſi illud audieris, futuri etiam abſoluti dixeris. Acriter tamen attēdendum in infinitis aliquando eſt, ne prouocabulum qui nobis pro infinito imponat, vt Audiui quæ legiſti. vbi ſi quæ vt prouocabulum ceperis, rectè habet, pro illa quæ legiſti. Si pro Infinito legeris: non legiſti dicendum erat, ſed legeris. Nam quoties accuſatiuus præcedit, qui trāſitū verbi excipiat, omnino prouocabuli vox eſt, quę ſub ſpecie Infiniti quis ſequitur. Infinitū enim cum ſuo verbo, ἀμέσως transitionem verbi, accuſatiui vice excipiunt. Atque hac ratione illud Ouidij defenditur, Ede ſimul cauſam cur de cæleſtibus vnus, Sítque quod à tergo, ſitque quod ante vides, ſi illud cur in propter quam ſoluas. Prouocabulum Qui ſiue relatiuum ſubſtātiæ, de quo in partibus inter pronomina propter veterum cōſuetudinem meminimus, quoties continuato cum præcedentibus ſermone legitur, ſubiunctiuis verborum quàm indicatiuis frequentius iungi videtur. Verg. Omnia ventorum concurrere prælia vidi, Quæ grauidam late ſegetem ab radicibus imis Sublime expulſam eruerent, ita turbine nigro Ferret hyems, culmúmque leuem ſtipuláſque volantes. Horat. Dicitur & plauſtris vexiſſe poemata Theſpis, Quæ canerent agerént que perūcti fecibus ora. Cicer. Nam Pomp. non dubitat ea, quæ de republica nunc ſentiat, mihi valde probari. Idē, Sum enim ſolus, aut cum altero, cui neque ad illos reditus ſit, neq; ab iiſipſis quicquam ad ſpem oſtēdatur. Idem, Dices, Quid igitur proficis, qui anticipes eius rei moleſtiam, quam triduo ſciturus ſis? Legitur ſic quoque & cum Indicatiuis, ſed minus frequenter, vt Idem, Erant in his literis, quas ad me Philotimus ſcripſerat. Idem, Quare cum me afflictum, & cōfectum luctu audies, exiſtimato me

ſtultitiæ meæ pœnam ferre grauius quàm eueniti, quòd ei credideſrim, quem eſſe nefariũ nõ putaram. Idem, Nunc illum, qui pedem porta, quoad hoſtis cis Euphratem fuit, nõ extulerit, honore augeri, Me in cuius exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem nõ aſſequi dedecus eſt noſtrũ. In quo ſermone ſi rectè ſcribitur, vtriuſque modi eſt exẽplũ. Coniungitur ſub eadẽ ratione & Potentiali. Verg. Progeniẽ ſed enim Troiano à ſanguine duci Audierat, Tyrias olim quæ verteret arces. Vbi verò talis cõtinuatio non eſt, indicatiuũ potius vult. Verg. Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuere coloni, Quam Iuno fertur terrã magis omnibus vnã Poſthabita coluiſſe Samo. Idẽ, Nec procul hinc Rhœſi niueis tentoria velis Agnoſcit lachrymãs, primo quæ prodita ſomno Tytides multa vaſtabat cæde cruentus. Rurſus vbi cauſam ſignificat, ſubiũctiuis tantũ iungitur. Terent. And. Satin' ſanus es, qui me id rogites? Idem Phor. Rogitas, qui tã audacis facinoris mihi ſis cõſcius? Verg. Nos delubra deum miſeri, quibus vltimus eſſet Ille dies, feſta velamus fronde per vrbẽ. Idem, Haud credo inuiſus cæleſtib⁹ auras Vitales carpis, Tyriam qui aduenerìs vrbẽ. Cor. Nepos in vita Pom. Attici. At ille, qui amicis officia præſtãda ſine factione exiſtimaret, ſempérq; à talibus cõſilijs ſe remouiſſet, reſpondit ſi quid Brutus &c. Idem Cor. Nepos, Attic⁹, qui ciuitatẽ cõſeruatã cuperet, pecuniã numerauit de ſuo. Quòd ſi quãdo cũ indicatiuis ſic legitur, rarũ id arbitror, vt Cicer. Att. Epheſum vt venerim noſti, qui etiã mihi gratulatus es illius diei celebritatẽ. In hac loquendi figura, Quint. & alij illius ætatis, particulã vt pro vtpote relatiuo præponunt, vt Quint. in primo Inſtit. Et omnia noua offendit, vt qui ſolus didicerit, quod inter multos faciẽdũ eſt. Colum. Locũ neque pinguẽ neq; ſtercoratũ, ſed apricũ deſyderant, vt quæ macerrimo ſolo per ſe maritimis plerunq; regionibus naſcãtur. Sub quippe etiã indicatiuo, vt Saluſt. Quippe quæ probitatẽ, induſtriã aliáſq; bonas artes, neq; dare, neq; eripere cuiquam poteſt. In illa verò particulariũ periphraſi Eſt qui, Sũt qui, Eſt quãdo, Eſt vbi, vterque vſurpatur modus. Indicatiuus, vt Horat. Sunt quos curriculo puluerẽ Olympicum collegiſſe iuuat. Subiũctiu⁹, vt Idem, Sunt quibus in Satyra videar nimis acer. Colum. Sunt qui teneræ laurus cauliũ librã, cũ abrotani macerati pari portione dent, cum aquæ calidæ duobus ſextarijs, atque ita faucibus infundant, eadémque pabulo, vt ſuprà dixim⁹, obijciant. Ouid. Faſt. Sed erũt, qui me finxiſſe loquantur, Nullàque mortali numina viſa putent. Niſi hæc proxima potentialis modi, pro indicatiui futuris dicas.

Vllus. De particulari verò vllus quod ad latinitatis proprietatem ſpe-

ctat, priuatim obſeruatur, nec ſermonẽ id inchoare, nec niſi in ne-
gatione, interrogatione, vel ſubiunctione ferè adhiberi. In negatio-
ne, Terentius, Nec mora vlla eſt, quin vxorem illam ducam. Oui-
dius, Neque enim mandata dediſſem vlla. Poſt ſine quoque & ci-
tra cum pro ſine accipitur, quoniam latentem negationis vim ha-
bent, adhibetur. Itaque ſine vlla laude, gratia, fruge, & citra vllum
incommodum dicimus. In interrogatione, Vergiliꝰ, Creditis auectos
hoſtes, aut vlla putatis Dona carere dolis Danaûm? In ſubiunctio-
ne, Cicer. Att. De mulieribus noſtris, in quibus eſt tua ſoror, quæ-
ſo videas, vt ſatis honeſtum nobis ſit, eas Romæ eſſe, cũ cæteræ vlla
dignitate diſceſſerint. Itẽ, Si vlli remiſeris, erraueris. Videtur & poſt
vniuerſalia infinita adhiberi poſſe, vt Quiſquis vel quicunꝙ exu-
les vllos acceperit. Et poſt quàm comparationis, vt Iuſt. Priuſquam
vlla nauis littore excederet, hoſtias cædit. Celſ. Plus alimenti eſt in
carne quàm in vllo alio. Huius naturam imitatur & vnquam Vnquam.
aduerbium, Nemo vnquam, Quis vnquam, Si vnquam.

Quiſquam quoque ſimilem in pleriſque vſum habet. Nam & Quiſquam.
in negatione, & interrogatione & ſubiunctione legitur. Verg. Non
illa quiſquam me nocte per altum Ire, neque à terra moneat cõuel-
lere funem. Idem, An quiſquam nobis tali ſit munere dignꝰ? Cicer.
Hunc hominem parum gratum quiſquam putet? Terent. Si quiſ-
quam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis quamplurimis. Cicero Att.
Quòd ſi non modo tu, ſed quiſquam alius fuiſſet. Idem, Socijs mul
to fidelioribus vtimur, quàm quiſquã vſus eſſet. Vniuerſalia in-
finita, cuiuſmodi ſunt quiſquis & quicũꝙ, ſi orationem inchoant,
aliũ ſenſum poſtulãt. Verg. Quicquid erit, ſuperãda omnis fortuna
ferẽdo eſt. Ouid. Quicquid erit, melius quàm nũc erit. Iuuen. Quo-
cunꝙ in triuio, cuicũꝙ eſt obuia, narrat. In illo enim Martialis, Nõ
quicũꝙ capit ſaturatas murice veſtes, Nec niſi delicijs cõuenit iſte
color: Videtur quicũꝙ poſitũ pro quiuis, vel quod græce dicitur ὁ
τυχών. Cũ verò ſenſum aliquẽ ſequuntur, aliũ non deſyderãt. Plin.
Naſcitur qualicunꝙ ſolo. Quiſquis & omnis id latinæ conſtru- Quiſquis.
ctionis diſcrimen habent: quòd omnis ferè poſitiuis ac cõparatiuis Omnis.
iungi notatur. Omnes boni, vtiliora omnia. Raró autẽ ſuperlatiuis,
vt Cecil. Plin. ad Romanũ, Poſt longũ tẽpus epiſtolas tuas tres pa-
riter accepi, omnes elegãtiſſimas. vbi tamẽ poni quiſꝙ non poteſt.
Idẽ in panegyr. Nec videri poteſt optimus, niſi qui omnibꝰ optimis
in ſua cuiuſque laude pręſtantior eſt. Quint. in IIII, Demus ali-
quas (nã id exigit ratio nõnunquã) etiam ne potẽtiſſimas omnes,
id eſt totam cauſam. Trebonius Ciceroni, Non enim neſcis quanti

te faciam, & quàm pro noſtro veterrimo, veriſſimóque amore, omnibus tuis etiam minimis commodis, nō modo tam bono gaudeā. Terent. Quem ego infra infimos omnes puto homines. Vergil. Extrema per omnia duco. Horum tamē poſtremorū poſitiones nomina nō ſunt, quo minus mirū eſt ita vſurpari.

Quiſq́. Quiſque verò vel ſuperlatiuis, vel his, quæ horum ſimilē habent naturam, qualia ſunt ex numeralibus ordinalia cum ſuo interrogatiuo vel infinito quotus, vel poſitiuis his, quę ſuperlatiua publico vſu non recipiunt, vel duobus pronominibus ſui & ſuus vel obliquis relatiui ſubſtantiæ, ferè iunctum inuenias. Optim⁹ quiſque. Et aliquādo in diuerſo caſu à ſuperlatiuo, vt maximo quiſq́ animo. Validiſſimi quiſq́ corporis. Quarto quoque anno. Quotus quiſque. quo ſermone nullus vel rarus ſignificatur. Cicer. Tuſc. Quotus enim quiſque philoſophorum inuenitur, qui ita ſit morat⁹. Idem de diuin. Quota enim quæque res euenit prædicta ab iſtis. Strenuus quiſque. Vnus quiſque. Et vt Laurentius cenſet, quoniam ſuperlatiuum non habent, Singularis quiſque, Principalis quiſque. Item pro ſe quiſque viri. Et trahit ſua quenque voluptas. Quint. Cui quodque loco ſit aptiſſimum. Rarò abſolutis alijs, vel comparatiuis. Suet. Ferebatur & vagari noctibus ſolitus, atque inualidum quenque obuiorum, vel potulentum corrigere, ac diſtēto ſago impoſitum, in ſublime iactare. Tacit. Trepidatione vulgi inualidus quiſque obtritus. Quint. Erit etiam eo obſcurior, quo quiſque deterior.

Vter. Ex interrogatiuis vter potius comparatiuis iungitur, iiſque partitiuorū ritu vſurpatis, de qua ratione mox dicetur.

Quis. Quis ſuperlatiuis. Quint. Ita non tantū vtrum ſit melius, ſed quid ſit optimū, quæritur. Et iterū, ex duobus vter dignior, ex pluribus quis digniſſimus. Declarat autem comparatiua in talib⁹ partitiue ſumi, quod licet illis genitiuum addere, vt Vter horum dignior. Nam comparatiue etiam cum quis iunguntur, vt Quis doctior illo? Quid meli⁹ turdo? Superlatiua quoque, quæ partitiuorum naturam aliqua ex parte imitantur, quod ſcilicet vnum ex multis ſignificant, in genitiuum feruntur, ſed hunc pluralem, vt grauiſſima corporum. Niſi aut collectiuum ſit, vt Danaûm fortiſſime gentis Tytidæ. Aut per Metonymian accipiatur. Cicer. pro Rabir. Virum vnū totius Græcię, facile doctiſſimum Platonem. Plin. Craſſus orator fuit in primis nominis Romani. Interpretantur authores genitiuum hunc, modo per ē vel ex. Cicer. Acerrimū autem ex omnibus noſtris ſenſib⁹, eſſe ſenſum vidēdi. Saluſt. Sed Hiemſal, qui minimus ex ipſis erat. Modò per inter, vt Inter & Acheidas longe pulcherrima matres.

Modò per ante. vt Primus ibi ante omnes magna comitãte caterua. Plin. Fideliſſimi ante omnia homini canes atque equi. Neq; ſanè intereſt Grãmatici, ad idem, an ad diuerſum genus referantur, modò cõſtructionis legem ſeruent. Quãuis enim vera (ſi quis rem exigere ad vnguẽ velit) in his eſſe affirmatio non putetur, niſi ad idem genus referãtur, negatio tamen certè poteſt, vt Eſt timidiſſimus hominũ, non quadrupedũ. Sum breuiſſimus noſtrum triũ, nõ illorũ. Hæc non eſt pulcherrima ſuarũ ſororum. Fortaſſe etiã in tali figura, vbi ſubeſt affirmatio, vt ſum maximus noſtrum triũ, potius quàm illorũ. Quãquam in affirmatione quoque pro veris eiuſmodi elocutiones vſurpare authores inuenias. Plinius x x i i, Mitridates maximus ſua ætate regum, quem debellauit Pompeius, omnium ante ſe genitorũ diligentiſſimus vitæ fuiſſe argumentis, ſuperq; fama intelligitur. Idem x x x i i i i, de Cadmia, Oſtracitis tota nigra & cæterarum ſordidiſſima. Macrob. Age Serui non adoleſcentium, qui tibi æquæui ſunt, ſed ſenum quoque omniũ doctiſſimus. Qualis loquendi licentia & in alijs quibuſdã deprehenditur. Plaut. Stich. Neuter neutri inuidet. Cæſar in Com. Cũ vterque vtriq; inſidiaretur. Et quod imitatione græca dictũ eſt. Cicer. Att. Familiaritas autem tanta, quanta cũ Siculo nullo. Et Plin. in opuſculo de viris illuſtrib. Aduerſus ingentẽ Gallum prouocatorẽ, ſolus Valerius tribunus pleb. omnibus territis proceſſit. Et Valer. Max. Omni ciue temporibus ſuis maior. Quæ ferè omnia, tametſi moroſius diſquirenti deprehendũtur falſa, pro veris tamen ab ipſis authorib9 ſunt vſurpata. Nec legibus grãmatices reclamant. Si cui autẽ hæc falſa ex ipſa ſaltem elocutionis natura non videntur, is reputet falſa illa, quæ nos per hęc ſignificari cenſemus, aliter quàm ſic enuntiari nõ poſſe: Et authores quædã aliter alibi interpretari, vt Cicer. Quorũ vterque ſuo ſtudio delectatus cõtempſit alterum. Quint. Cũ enim vterque alteri obijciat, palàm eſt vtrunque feciſſe. Idem, Ita fiet, vt cũ æquali cura linguã vtranq; tueri cœperimus, neutra alteri officiat. Quo modo hos duos ſemper locutos Laurentius putat. Sed quod ad conſtructionem ſuperlatiuorum etiã attinet, illud nõ ignorandum, quòd ea quoque, ſicuti partitiua, quoties nõ habent cum quo ametabatos id eſt ſub eodem caſu cõſtruantur, genus à genitiuo qui ſequitur, ſortiuntur, vt Luc. Minimas rerũ diſcordia turbat, pacẽ ſumma tenent. Plin. Ampliſſima arborum ad hoc æui, exiſtimatur Romę viſa. Niſi in neutro genere ponantur, vt Luc. Cogũt tamen vltima rerũ ſpem pacis tentare ducẽ. Liuius, Vt nihil belli domiq; poſtea niſi auſpicato gereretur, Concilia populi, exercitus

vocati, ſumma rerũ, vbi aues non adeſſent, dirimerentur. Ouid. Sic ego ſum rerũ nõ vltima Sexte tuarũ, Tutelæq́ feror munus opúſq́ tuę. Priuatim verò ex ſuperlatiuis proxim⁹ peculiariter datiuo iunctum legitur. Sal. Proxima Carthagini loca. Et accuſatiuo, Cicer. in Piſonem, Proximus Pompeiũ ſedebam. Et cũ præpoſitione, Ouid. Proximus ad dominam nullo prohibente ſedeto.

Proximus.

Numeralia in Genitiuũ.

In pluralem gignẽdi caſum feruntur & numeralia, tum cardinalia, præſertim cum partitionẽ quandã ſubindicãt, tum ordinalia omnia. Tres fratrum. Quatuor iudicum. Primus, ſecundus, tertius librorum Æneidos. Ordinalia tamen alio ſenſu, & cum auferendi caſu ſub præpoſitione iunguntur. Primus ab Hercule. Tertius ab Ænea. Alio etiam ſenſu cum dandi caſu, vt Nulli pietate ſecundus. quo ſermone vel primus omnium, vel par cuiuis ſignificatur.

Quod ad latinã conſtructionẽ ſpectat, obſeruatur numeralium inter ſe legittima quædã diſpoſitio, quæ nõ inutiliter hoc loco tradetur. Nã in cardinalib⁹ vocatis à decem ad ſedecim, minor numerus ſemper pręcedit, idq́ in cõpoſitione, vndecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, ſedecim. Ab his ad viginti dupliciter proferuntur, & ſine copula ad iã dictorũ modũ, ſeptemdecim, octodecim, nouemdecim: & cũ copula, maiore numero præcedente, decẽ & ſeptem, decẽ & octo, decẽ & nouẽ. Horum poſteriora etiã alijs nominibus efferuntur, duodeuiginti, quo ſignificantur octodecim: & vndeuiginti, quo ſignificãtur nouemdecim. quæ ratio ante omnes quæ in ginta finiuntur, vſurpari poteſt, Duodetriginta, vndetriginta. Duodequadraginta, vndequadraginta, & ſic ante alios. A viginti verò ad cẽtũ, ſi cõiunctionẽ adhibueris, minor numer⁹ pręponi debet, vnus & viginti, duo & viginti, tres & viginti. Plin. de Epimenide, Puerũ æſtu & itinere feſſum, in ſpecu ſeptẽ & quinquaginta dormiſſe annos. Sin cõiunctionẽ ſubtraxeris, maior præcedet, vt viginti vnus, viginti duo, viginti tres. Idem, Ex fœminis Liuia Rutilij, nonaginta ſeptẽ annos exceſſit. Supra cẽtum, & cum copulandi cõiunctione, & ſine ea, naturalẽ ordinem ſeruãt, Nempe vt maior pręcedat, Centum vnus, centum duo, centũ tres. Mille vnus, mille duo, mille tres. Item, Centum & vnus, cẽtum & duo, centum & tres. Quint. de Gorgia, Is beneficio longiſſimæ ętatis (nam centum & nouem vixit annos) cum multis ſimul floruit. Plin. ſeptimo, Epigenes centũ & duos annos impleri negauit poſſe, Beroſus centum ſeptemdecim. Idem, Fauentiæ vna mulier centum viginti quinque, Parmæ duo, centum triginta. Scire tamen licet in ipſis millibus numerandis eam ſeruandam eſſe rationẽ, quæ

intra centum eſt præcepta, Sex & viginti millia, vel viginti ſex millia. Col. Fit in aſſem ſumma ſortis & vſurarum, x x x i i millium quadringentorum octoginta nũmorum. Idem, Has ſummas inter ſe multiplicabis vicies & ſemel ducentos & vnũ, atque ita efficies quatuor millia ducentos & viginti vnum. Similis ratio & in his quę diſtributiua, item quæ ordinalia vocantur, & ſupra viginti obſeruatur, & ſupra centũ. In diſtributiuis nãque, ſine copulãdi particula, vigeni vel viceni ſinguli dicim⁹, Viceni bini, viceni terni, viceni quaterni. Et cum copulandi particula, Singuli & vigeni, Bini & vigeni, Terni & vigeni, & ita deinceps vſq; ad centũ. Rurſus à centũ, Cẽteni ſinguli, Cẽteni bini, Cẽteni terni, Milleni ſinguli, Milleni bini, Milleni terni. Plin. Centũ denũ, homines quatuordecim. Centũ vigenũ quinum, homines quatuor. vbi tamẽ centenũ, pro centũ ſcribendũ arbitror. Et cũ copulatiua, Cẽteni & ſinguli, Cẽteni & bini, Cẽteni & terni. Milleni & ſinguli, Milleni & bini, Milleni & terni.

Trinus, na, num, huius generis nõ videtur, cum plurimum pro tribus legatur. Cęſar Com. Trinis cathenis vinct⁹. Tacit. Trina bella ciuilia, plura externa, atq; plerũq; permiſta. quãuis & pro ternus legatur. Cicer. pro Mure. Trinos ludos ædiles fecerũt. Liui⁹, Trinis caſtris exuti. pro ternos & ternis. Cicer. Att. Literáſq; reddidit trinas. Plin. de pyrauli. Mutatio & in alias figuras tranſitus trinis aut quadrinis diebus. pro ternis. Et in ordinalib⁹ ſine copulatione, Viceſimus primus, viceſimus ſecundus, viceſimus tertius. Cũ copulatione verò, Primus & viceſimus, Secundus & viceſimus, Tertius & viceſimus. Pro primus tamẽ & ſecundus ante viceſimus ſæpius legimus vnus & duo, vt vnus & viceſimus, duo & viceſimus, vſu magis, quàm ratione probante. Plin. Quantas enim dimetiens habeat ſeptimas, tantas habere circulũ duo & viceſimas. Cicer. Plato vno & octogeſimo anno ſcribens, eſt mortuus. Fabius i i i i Annalium ex Gellio, Primum ex plebe alter conſul factus eſt, duo & viceſimo anno, poſtquam Galli Romã ceperunt. A centũ verò, Centeſimus primus, Centeſimus ſecundus, Centeſimus tertius. Milleſimus primus, Milleſimus ſecundus, Milleſimus tertius. Vel Centeſimus & primus, Centeſimus & ſecundus, Centeſimus & tertius. Milleſim⁹ & primus, Milleſimus & ſecundus, Milleſimus & tertius. Plin. Ab anno vrbis, quingẽteſimo ſeptuageſimo nono. Idem de tõſoribus, In Italiam ex Cilicia venere poſt Romã conditam Anno quadringenteſimo quinquageſimo quarto. Cicer. Att. Item poſt Leuctricã pugnã die ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto. Cicer. pro Milone. Centeſima lux eſt hæc ab interitu P. Clodij, & opinor altera. Trinus.

Non tamen vſque adeò religioſe ſupra centum obſeruatur ratio cũ cõiunctione. Idem enim Plin. in VII natur. hiſt. Ei quod de Epimenide citauimus, hæc verba ſubiecit, vt tamẽ in ſeptimũ & quinquageſimũ atq; centeſimũ duraret annũ. Colu. Satiatque ſemodius cibi in dieb⁹ ſingulis vicenas & centenas turtures. Cæterũ in his duobus generibus intra viginti, ibi poſt duodecim ſtatim ex duobus integris dicim⁹ Ternideni, Quaternideni, Quinideni, Senideni. In tribus verò etiam cõuerſo ordine, vt Vallæ placet, Deni quaterni, Deni quini, Deni ſeni. Quo ordine dũntaxat dicuntur, quæ deinceps habentur, Deni ſepteni, Deni octoni, Deni noueni. Hic verò Terti⁹ decimus, Quartus decimus, Quintus decimus, Sextus decimus, Septimus decimus, Octauus decimus, Nonus decimus. Plin. Nanque octauo decimo die excludunt, ſtatimque concipiunt. Et Papinius in ſyluis, Primo autem ſeptimum decimum Germanici noſtri triũphum adoraui. Similis diſpoſitio & in aduerbijs eſt obſeruanda, Vndecies, duodecies, tredecies, quatuordecies, quindecies, ſedecies, ſeptieſdecies, octieſdecies, nouieſdecies, præterea vicies. Et vicies ſemel, vicies bis. Item ſemel & vicies, bis & vicies, & deinceps pro ratione iam dicta. Plin. x. Idem ſella curruli ſemel & vicies ſedit. Colum. Quinquies & vicies duceni quadrageni ſinguli fiant ſex millia & viginti quinque. De his ſine copula Plin. mox. Peculiariter ad hoc genus pertinet, quòd vltra nongenta nonaginta nouẽ millia, his aduerbijs vti veteres animaduertas. Quod Plin. exẽplo ſaltem monet. Eius verba in trigeſimo tertio hęc ſunt, Non erat apud antiquos numerus vltra centum millia. Itaque hic & hodie multiplicatur, vt decies centum millia, aut ſæpius dicantur. hæc Plinius, Vltra hunc numerum ſic proceditur numerando, Vndecies, duodecies, tredecies, quatuordecies, centena millia, & ſic deinceps vſque ad vicies, à quo tricies, quadragies, quinquagies, vſq; ad centies. Ab hinc ducẽties, trecenties, quadringenties, quingenties vſq; ad millies centena millia. Valer. Max. Filiam in matrimonium cum decies centum millibus talentûm. Iuſtin. I I, Naues quoque decies centũ millia numero habuiſſe fertur. Suet. Patet in circuitu ad bis & tricies centum millia paſſuum. Ipſe Plin. in ſecundo, Pars noſtra terrarum de qua memoro, ambiẽte vt dictum eſt, oceano velut innatans, longiſſime ab ortu & ab occaſu patet, hoc eſt ab India ad Herculis columnas Gadibus ſacratas, octogies quinquies centena ſeptuaginta octo millia paſſuum, vt Artemydoro placet authori: vt verò Iſidoro, Nonagies octies centena decẽ & octo millia paſſuũ. Sed intra ſupradictum numerum (quam partem præcepti doctiſſ.

Budæus egregie obſeruauit)ſine hac per aduerbia multiplicatione locutos veteres doceamus. Cecil. Plin. ad Romanum, Offero tibi ad implendas equitis facultates, trecenta millia nummûm. Idem ad Fabatum, Adijcis poſſe eos nongentis millibus vẽnire. Emilius Probus in Pauſania, Quod eo duce Mardonius Satrapes regius, natione Medus, regis gener, in primis omnium Perſarum & manu fortis & conſilij plenus, cum ducentis millibus peditum fugatus eſt. Cicer. ad Rufum. Nam de ſeſtertijs noningentis millibus certe ita relatum eſt, vt tu ſiuę frater tuus referri voluit. Quintil. I X. Et ne illa quidem teſtimonia recito, quæ dicta ſunt de ſeſtertijs ſeptingentis millibus. Horat. Si ſeptingentis ſex, ſeptem millia demas. Mar. Quadringenta tibi non ſunt. Varro, Et vnæ quadrigę conſtiterint millibus quadringentis. Cæſar de Britannia, Huius eſt longitudo vt fert eorum opinio, ſeptingentorũ millium. Priuatim de quibuſdam numeralibus obſeruantur hæc. Mille cum non ſolum vt cætera numeralia, adiectiuum ſit omnis generis & pluralis numeri, ſed etiam appellatiuum neutri generis & numeri ſingularis, quod olim Macrobio authore declinabatur, mille millis, duplicem merito ſortitur conſtructionem & intranſitiuam, ſicuti adiectiua, vt mille homines, mille iumenta, & tranſitiuam in genitiuum, ſicuti appellatiua. Cicer. in Philip. Inuentus eſt, qui Lucio Antonio mille nummûm ferret expẽſum. Et pro Milone, In quibus propter inſanas illas ſubſtructiones, facile mille hominum verſabatur. Millia quoque vtpote ab hoc ſingulari declinatum, appellatiuum eſt, & in genitiuum tranſit, vt millia paſſuũ, millia ſtadiorum, millia ſeſtertiûm vel nummûm. Suet. Octoginta millia nummûm diurna erogauit. Cicer. Si doceo, iudices, eos qui quadraginta millia modiûm lucrifaciunt. Sicubi autem in ſimili caſu continenter cum alio appellatiuo legatur, apud idoneum præſertim authorem, ſuſpectus plane habendus eſt locus: cum & ratio refragetur, vt mox oſtendam, & frequens paſſim authorum vſus reclamet: & quod non minimum argumentum eſt, in verſu nihil tale (quod ſciam) legatur. Nam quod ex I X Vergilij quidam afferunt, Tot millia gentes arma ferunt Italæ. Ego gentis potius lego, vt ſit gentis Italæ, nulla nec carminis nec ſenſus, vt opinor, iniuria. Accedit quòd opportuna res ad corruptelam vtroq; generę fuit, & numeri ipſius ratione, Cum veteres tum mille, tum millia per M literam ſignarint, & appellatiuorum, quorum genitiuos potiſſimũ menſuram quamlibet ponderis magnitudiniſ ve ſignificantes, per ſyncopen ferè, vt Priſcianus teſtatur, proferebant, vel certis notis,

Mille.

uel certe dimidiatos ſcribebãt. Quæ poſtea vel à librarijs male ex-cepta, vel à ſciolis male ſuppleta, cæteris minus curioſis errãdi oc-caſionem dedere, vt cum pro duo millia Seſtertiûm, talentûm vel modiûm, II M. LLS. vel talent. vel Seſt. vel mod. ſcriptum inue-nirent, illi duo millia ſeſtertia vel talenta vel modios ponerent: Cum duo appellatiua ſub vnius perſonæ ratione iungi continen-ter non poſſint, niſi vt Valla mederi vitio conatur, per appoſitio-nem. Quæ tamen nullum habere locum in talibus videtur: cum nec generalitatis contrahendæ cauſa, vt mulier ancilla: nec variæ ſignificationis determinandæ, vt canis ſydus: nec ſignãdę proprie-tatis, vt Ariſtides vir iuſtiſſimus: adiectus is numerus videri in ta-libus poſſit, qui alioqui præponi in tali loquẽdi genere ſemper no-tatur: Cum appoſitio natura ſequi debeat id cui apponitur. Ita ta-li medela datur potius negligẽtiæ ſecuritas, quàm vindicatur à vi-cio corrupta loquendi ratio.

Vnus. Vnus quoque vt Priſcianus obſeruat, hãc peculiarem habet in conſtructione proprietatem, quòd pluralis eius numerus ijs dunta-xat pluralibus iungitur, quæ pro ſingularibus intelligũtur. Saluſt. Hi poſtquam in vna mœnia cõuenere. pro in vnam vrbem. Verg. Satis vna ſupérque vidimus excidia. pro vnum excidium. Lucan. Totúmꝗ in partibus vnis Bellorum fecere nefas. pro in vna par-te. Liuius, Hæc tum ſacra Romulus vna ex omnibus peregrina ſu-ſcepit. pro vnum ſacrũ. Ita cum in prolepſi eiuſmodi pluratiuum nomen ponitur, in prolepſeos partibus plurale huius numeralis ſubijcimus, vnas & alteras, non vnam & alteram dicentes, vt Ci-cer. Appio. Nam quas ex itinere antequam ex Aſia egreſſus es, ad me literas miſiſti, vnas de legatis à me prohibitis proficiſci, alteras de Apameorum ædificatione impedita, legi perinuitus.

Diſtributiua pro cardina-libus. Diſtributiua cum ijs nominibus quæ ſingulari numero defici-untur, cardinalium loco iungi ſola poſſunt, cardinalibus excluſis. Binæ literæ, terna arma, quaterni codicilli. nõ duæ, tria, quatuor, dicendũ. Adhibẽtur præterea vbi ſingulis multorũ ſimilẽ aliquem numerum diſtribuimus, veluti exempla in primo libro docent.

Quæ in ariꝰ. Quæ in Arius finiuntur, cum ijs quæ numerantur iungi non ſolent. Non enim dicitur centenarius annus. Sed cum ijs ad quæ pertinent, aut referuntur ea, quæ numerantur, vt homo centena-rius, qui centum eſt annorum, Lapis centenarius, qui centum eſt librarum. Cicer. ad Att. Cohortes habet quadringentarias. Nume-rum tamen centenarium, denarium & ternarium dicimus, ſi cui hoc ſcitu non indignum videtur.

Feruntur in genitiuum diuerſæ perſonæ, & ex adiectiuis verbalibus quæ per ax finiuntur, Audax, capax, edax, ferax, fugax, pertinax, rapax, ſagax, ſpernax, tenax. Papin. in Sil. Audax ingenij. Ouid. Sanctius ijs animal mẽtiſque capacius altæ. Idem, Tempus edax rerum. Verg. Illa ferax olei eſt. Senec. Eſto viciorum fugax. Tacit. Opum contemptor, recti pertinax. Plin. Omnium vtilitatum & virtutum rapaciſſimi. Horat. Vtiliúmque ſagax rerum. Sil. Ductor Piſo viros ſpernaces mortis agebat. Horat. Iuſtum & tenacem propoſiti virum. Quę per ax.

Ex ijs quæ in Idus terminantur, Auidus, callidus, cupidus, inuidus, impauidus, prouidus, timidus, trepidus, & validus. Plin. Vt eſt natura hominum nouitatis auida. Tacit. Nemo illa tempeſtate militaris rei callidior habebatur. Ouid. Cupidus ſtudiorum. Plaut. Cupidus leno auri. Sil. Impauidus ſomni ſeruat pecus. Iuuenal. Et ſubiti caſus improuidus. Liuius, Trepidi rerum ſuarum. Horat. Timidúſq; procellæ. Tacit. Validus animi & corpore ingens. Similiter ijs indigus & prodigus. Verg. Haud opis indiga noſtræ. Lucan. Terra ſuis contenta bonis, neque indiga mercis externæ. Horat. Et animæ magnæ prodigum Paulum ſuperante Pœno. Quęin idus.

Et pauca terminata in ius, non tamẽ omnia verbalia, Anxius, conſcius, dubius, deuius, egregius, inſcius, neſcius, nuncius, obnoxius, præſcius. Sil. Anxia fati. Verg. Et mens ſibi cõſcia recti. Idem, Nec ſum animi dubius. Sil. Sed deuius æqui. Papin. Tu tamẽ egregius facti. Verg. Etiámque tremens, etiam inſcius æui. Ouid. Viri quaſi neſcia quærit. Verg. Tam ficti prauíque tenax, quàm nuncia veri. Liuius, Spei liberam, obnoxiam timoris. Vergil. Præſcia futuri da, nõ indebita poſco. Conſcius tamen alia ratione in datiuũ. Terent Egomet, quæ mihi ſum conſcia. Quæ in ius. Conſcius.

Ex participialibus quoque multa eorum quæ in ens, vel ans finiuntur, vt Abundans, amans, audiens, appetens, abſtinens, cupiens, efficiens, experiens, ferens, fugiens, fugitans, fidens, furens, metuens, negligens, obſeruans, patiens, potens, præſtans, proſpiciens, reuerentior, ſitiens, ſeruans. Verg. Quàm diues pecoris, niuei tam lactis abundans Iuuenal. Viue bidentis amans. Senec. Amantes tui ama. Plaut. Audiens imperij. Horatius, Abſtinens ducentis ad ſe cũcta pecuniæ. Sal. Alieni appetẽs, ſui profuſus. Plaut. Cubat complexus, cuius cupiens maxime eſt. Cicer. Virtus eſt efficiens vtilitatis. Ouidius, Experiénſque laborum. Tacit. Corpora hominum ſalubria & ferentia laborum. Cæſar, Nemo erat tam tardus & fugiens laboris. Terentius, Herus eſt perliberalis & fu- Quæ in ens vel ans.

gitans litium. Verg. Fidens animi atque in vtrunque paratus. Idem, Nanque furens animi. Colum. Cum ſit molliſſimum genus & ſeruitutis indignantiſſimum. Iuuen. Metuens virgæ iam grandis Achilles. Tacit. Vitellius amicorum inimicorúmque negligens. Sal. Corpus patiens inediæ. Vergil. Tempeſtatúmque potentem. Stat. Haud tulit armorum præſtans animique Corebus. Ouid. Nec reuerentior vlla deorum. Sil. Et ſemper famæ ſitiens. Verg. Et ſeruantiſſimus æqui.

Quæ in tus vel ſus.

Et ex ijs quæ in tus, vel ſus exeunt, Conſultus, contentus, doctus, indoctus, eruditus, expertus, falſus, lapſus, mactus, mutatus, oneratus, præfectus, profuſus, ſuſpenſus, victus. Horat. Conſultus iuris & actor cauſarū. Liui. Contentus libertatis. Horat. Indoctúſque pilæ diſcive trochíve quieſcit. Idem, Docte ſermonis vtriuſque linguæ. Verg. Expertos belli iuuenes Aſcilua trecentos. Plaut. Falſus animi. Idem, Ita me amor lapſum animi ludificat. Mart. Macte animi quem rarus habet, morúmque tuorū. Apul. Derepente animi mutatus. Pacuuius ex Nonio Mar. Oneratus frugum & floris liberi. Plin. Præfectus prętorij eius. Saluſt. Profuſus ſui. Apul. Oppidò ſuſpenſus animi. Tacit. Animi validus. Vergil. Immemor heu victus animi. Hæc cum participia ſunt, alijs etiam caſibus merito iunguntur, ſed qui ex verborū natura haud difficulter intelligantur, vt paucis contento, Arci præfecto, Doctus iter melius, Victus à Scipione, Macte virtute eſto. Reliqua quæ in patrium caſum feruntur, quoniam de verbalibus & participialibus ſeorſum egimus, quæ ſuccurrent per ordinem literarum exequemur, potius quàm parū tuto per locos. Legūtur igitur cum hoc caſu iuncta, Amens, auarus, alienus. Verg. Iſque amens animi & rumore accenſus amaro. Horat. Præter laudem nullius auaris. Cicer. Acad. Et vno nomine omnia, quæ eſſent aliena famæ & conſtantis aſſenſionis, à virtute ſapientiáque remouebant. Benignus. Horat. Vini ſomníque benignus. Item Cæcus, certus, incertus, certior, compos. Quintil. Inſtit. At ſi quis tam cæcus animi eſt, vt de alijs dubitet. Gell. Certus rei, incertus vitæ. Tacit. Sententiæ Vitellij certior fieret. Val. Max. Imperatores compotes victoriarum. Item Elegans, æmulus, expers. Gell. Elegātiſſimus verborum latinorum. Ouid. Vt tamen exemplis intelligat æmula laudis. Idem, Pérque nouem luces expers vndéque cibíque, Sedit humo nuda. Et feſſus. Vergil. Expediunt feſſi rerum. Et gnarus. Colum. Armorum militiǽque gnaros. Præterea integer, imperitus, inops, inanis, inſolens, ignarus, immunis. Horat. Integer vitæ, ſcelerí ſque purus. Terent. Imperitos rerum,

eductos libere, in fraudem illicis? Ouidius, Illuc mentis inops. Idem. Sanguinis atque animæ corpus inane fuit. Hoc & cum ablatiuo iungitur. Cicer. Attic. Nulla enim abs te per hos dies epiſtola inanis re aliqua vtili & ſuaui venerat. Sal. Inſolens malarum artiũ. Verg. Ignaróſq; viæ mecum miſeratus agreſtes, Ingredere. Idem, Proſpicit ignarus rerũ ignarúſque ſalutis. Ouid. Immunibus huius eſſe mali dabitur. Item Largus, liber, liberalis. Verg. Largus opum, lingua melior, ſed frigida bello Dextra. Saluſt. Laudis auidæ, pecuniæ liberales. Terentianus, Libera legis. Illa quoque, Maturus, memor, immemor, miſer. Verg. Atque æui maturus Aceſtes. Terent. Vt memor eſſes ſui. Idem, Nam iſthæc commemoratio, quaſi exprobratio immemoris beneficij eſt. Plaut. Ciſtel. Petulantia mea, me animi miſerã habet. Item proſper, pauper, parcus, particeps, præceps peritus, prudens, imprudẽs. Horat. Proſperã frugum, celerémq; pronos voluere mẽſes. Idem, Horũ ego ſemper optarẽ pauperrimus eſſe bonorum. Suet. Pecuniæ parcus ac tenax. Iuuenal. Qui te participem ſecreti fecit honeſti. Verg. Et præceps animi Tinarus. Horat. Agricolam laudat iuris legũmq; peritus. Idem, Rerúmque prudẽs, & in ſecundis temporibus dubiíſque rectus. Terent. Imprudens harum rerum. Item reus & rudis. Ouid. Spretarúmque agitur legum reus. Perſius, Arator luciferi rudis. Cicero, Græcarum literarum rudis. Adhæc ſanus, ſatur, ſecurus, ſerus, ſollicitus, ſterilis, ſuperſtes. Plaut. Satin' tu ſanus mentis atque animi tui es? Vergil. Securus amorum germane. Terent. Adel. Sed poſtquam intus ſum omnium rerum ſatur. Hor. O ſeri ſtudiorum. Tacit. in 11, Virtutum ſterile ſeculum. Verg. Cum tibi ſollicito ſecreti. Plin. natur. hiſtor. Marcus Perpenna & Lucius Voluſius Saturnius, omnium quos in ſenatu ſententiam rogauerunt, ſuperſtites fuere. Præterea vecors, & vanus. Apul. Iam vecors animi tectum ſcandulare conſcendit. Verg. Aut ego veri vana feror. Sunt ex iis nonnulla & quæ cum alijs iuncta caſibus apud authores legũtur, præſertim ablatiuis. Cicer. ad Brutũ. Me velim de tuis rebus conſiliíſque facias diligentiſſime certiorem. Liuius, Præda compotem. Plaut. Dono te ob iſthuc dictũ, vt expers ſis metu. Cicer. de Orat. Inops verbis. Plin. Caprificus omnibus immunis eſt, quæ adhuc diximus. Ouid. Ambroſiæ ſucco ſaturos. Cicer. Alienum eſt dignitate tua. Et cũ præpoſitione. Idem, Non alienus à Sceuolæ ſtudijs. Inane.

DANDI CASVM adſciſcunt cũ multa ex iam dictis (quanquam alia quapiam ratione) nempe aliqua ex iis, quæ iam dicentur. vt amator illi, præceptor mihi, vſibus capax. Cecil. Plin. Villa Nomina in datiuum.

vſibus capax, non ſumptuoſa. Tum generaliter quibus lucrum, damnum, voluptas, gratia, ſummiſſio, denique commodi, incommodíve acceſſio alicui ſignificatur. Hæc enim omnia metabaticos in datiuos tranſeunt, eorum aduerſus quæ ſic ſe habent, vt vtilis, damnoſus, periculoſus, difficilis, fidus, gratus, iucundus. Supplex tibi. Fidus verò & in genitiuum. Vergil. Præterea regina tui fidiſſima, dextra occidit ipſa ſua.

Fidus.

Datiuum adſciſcunt & quæ ſimilitudinem, paritatem, vel ſimul eſſe ſignificant, & quæ ex con præpoſitione componuntur. Præterea ex ijs quæ ad aliquid dicuntur, quæ æquiperantia vocant, vt ſimilis, diſſimilis, par, impar, æqualis, æquus, contrarius, aduerſus, ſocius, contubernalis, commilito, conſeruus, cognatus, communis, vicinus, finitimus, propinquus, amicus, inimicus, & cum his proprius & Idem ſiue nomen id voces ſiue pronomen. Quinetiam ex his multa genitiuis iuncta reperias, partim poſſeſſionis lege, vt amicus Senecæ, inimicus Cæſaris. partim aliter. Lucanus, Quem metuis, par huius erat. Vergil. Atque impar congreſſus Achilli. Terent. Domini ſimilis es. Cicer. Acad. Eorum quatuor, quæ ſupra dixi, diſſimile. Idem, Commune animantium omnium eſt coniunctionis appetitus, procreandi cauſa. Hoc verò præter datiuum & genitiuum etiam cum auferendi caſu & præpoſitione iunctum legitur. Cicero, Hoc enim onere, quod mihi tecum eſt commune. Idem, Quibus eſt cum oratoribus illa ex repugnantibus ſententiis communis concluſio. Horat. Niſi nos vicina Triuici villula cepiſſet. Iuſt. Chalybes fluuij hui9 finitimi appellati.

Communis.

Ad hęc verbalium quæ in lis, & participialiũ quæ in dus ſyllabis finiuntur, præſertim quæcunque à paſſiuis verbis declinantur, paſſiuorum datiuum recipiunt, vt amabilis, docibilis, execrabilis, legibilis, penetrabilis, amandus, docendus, viſendus. Stat. Nulli penetrabilis aſtro lucus erat. Horat. Nulli flebilior quã tibi Vergili. Idem, Hic tibi ſit potius quàm tu mirabilis illi. Vergil. Nec dictu affabilis vlli. Sil. Superiſque habitabile ſaxum. Ouid. O mihi poſt nullos vnquam memorande ſodales.

Nomina in accuſatiuũ.

IN ACCVSATIVVM tranſeunt ex adiectiuis nominibus ea, quibus generalis menſura ſiue dimenſio ſignificatur, latus, longus, craſſus, profundus, altus. Sed eius dictionis, quæ priuatã menſuram ſignificat. Plin. nat. hiſt. Caulis palmum altus. Idem, In hoc cæli circumplexu equinoctij die media, vmbilicus, quem gnomonem vocant, ſeptem pedes longus, vmbram non amplius quatuor pedes longam reddit. Præterea in genitiuum. vt Colum. In morem horti areas latas pedum denum, longas pedum quinquagenum fa-

cito. Idem, Atque ita menſe vltimo Aprilis ſeritur tantum, quantum ſinguli cyathi ſeminis locum occupent decem pedũ longum, & quinque latum. Item in ablatiuum. Idem, Auarius quidam du pondio & dodrante altum ſulcum, latum pedum quinque, deinde ter tanto ſpacium crudum relinquunt. vbi etiam accuſatiui eſt vſus. Plin. x x x v, Longum ſeſquipede, latum pede. Alia rurſus in modum infinitum, vt bonus, dignus, indignus, aptus, ineptus. Verg. Cur non Mopſe bonis quoniam cõuenimus ambo, Tu calamos inflare leues, ego dicere verſus. Pom. Mel. Verum aſpici cognoſcique digniſſimum. Ouidius, Sed puer eſt ætas mollis & apta regi. Eodem modo Cereus pro aptus. Hor. Cereus in vitium flecti. Pro actiuo tamen infinito, proſa ſcribentes accuſatiuo gerundi modi cum præpoſitione potius vtuntur. Vehemens ad dicendum, Piger ad ſalutandum. Commodus, incommodus, vtilis, inutilis ad militandum. Pro paſſiuo autem, vel vltimo gerundi modi, quod per u finitur, vt optimum factu, digniſſimum memoratu, horridũ viſu. Hor. Sapiens vitatu quidque petitu ſit melius, cauſas reddet tibi. Plin. ad Apol. Quæ & tibi auditu & mihi relatu iucunda erũt. Vel paſſiuo eo, quod per dum terminatur, cum præpoſitione ad. Cicer. Quod non facile ad credendum eſt. pro eo quod eſt creditu, vel vt credatur. Vtrunque modum interim & per prouocabulum qui nõ ineleganter interpretari authores videas. Priorem, vt Terẽt. Nam ſi ego digna hac contumelia ſum maxime, at tu indignus qui faceres. Poſteriorem. Cicero, Non erit idoneus, qui ad bellum Aſiaticum regiúmque mittatur.

ABLATIVVM verò diuerſæ perſonæ adſciſcunt ſibi hæc, Dignus, indignus, plenus, vacuus, diues, dis, locuples, fœtus, fœcundus, viduus, caſſus, orbus, truncus, extorris, præditus. Terent. Dignus es odio cũ ſuſpicione iſthac tua ſcelus. Iuuenal. Quanquã plena omnia gypſo Chryſippi inuenias. Cicer. Cũ ſumus neceſſariis negocijs curiſq; vacui. Hor. Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis. Pom. Mel. Tantũ pecore ac ſinib⁹ dites. Cicer. pro Roſc. Locuples metu. Verg. Loca fœta furentibus auſtris. Plauſt. Amor & melle & felle eſt fœcundiſſimus. Hor. Viduus pharetra riſit Apollo. Verg. Nunc caſſum lumine lugẽt. Ouid. Orba parente ſuo, quicunq; volumina cernis. Idem, Et generat truncas pedibus pernicibus alis. Verg. Finibus extorris complexu auulſus Iuli. Cicer. pro Rabir. Senectute affectum, morbo præditum. Terent. Qui filium haberem tali ingenio præditum. Imitantur hæc & duo participia captus & cõcetus. Illud quoties parti iungitur, vt mẽte capt⁹, oculis Nomina in ablatiuum.

captus. Verg. Atq; oculis capti fodere cubilia talpę. Hoc, vt Horat. Centena dediſſes huic parco paucis contento. De hoc vero vt cũ genitiuo iungitur, ſuprà eſt dictum, cum quo etiam ſuperiorum nonnulla legas. Ouid. Militia eſt operis altera digna tui. Verg. Deſcendam magnorũ haud quaquam indignus auorum. Saluſt. Ager aridus & vacuus frugũ. Tacit. Annonæ fœcunda. Verg. Diues opũ variarum. Idem. Trunca pedum primo. Idem, Quæ regio in terris noſtri non plena laboris? Hoc tamen vt Quintilianus ait, ſuo tempore, ablatiuo iunxerunt, plenus vino dicentes, non autem vini, vt veteres. Qui igitur veteribus eſſe ſimilis cupit, videt in hoc quid ſequatur. Diuerſitatis quoque nomina ablatiuos ſibi cum præpoſitione ſubijciũt, Alter ab illo, Aliud ab hoc, Diuerſus ab illo. Alius vero & ſine præpoſitione. Hor. Alius ſapiente bonóque. Item numeralium quæ ordinalia dicuntur, Primus à Dardano, Secundus ab Homero. Ablatiuis iunguntur & comparatiua omnia, idque vel ſingularibus, vel pluralibus, vt frigidius glacie, leuius ventis, niſi partitio potius ſignificetur, quàm collatio, ſic enim in genitiuum partitiuorum ritu feruntur, vt maior iuuenum. Soluitur cõparatiuorum ablatiuus in quàm coniunctionem electiuam, & nominatiuum eiuſdem vocis, vt doctior Platone, doctior quàm Plato. Quam ſolam conſtructionem videntur diminutiua comparatiuorum habere. Plin. Duriuſculum ſe fecit, quàm volebat exiſtimari à vernariolis tuis & famulis. Teren. Thais quàm ego maiuſcula eſt. Genitiuus autem per ẽ vel ex partitiuorum ritu. Cæſar. Com. In teſtamento Ptolemæi patris hæredes erant ſcripti, ex duobus filijs maior. Et Ouid. Cum minor ẽ pueris iuſſus ſtudióque videndi Conſtitit ad geminæ limina prima foris. Et per inter. Quint. in gladiat. Qui inter eos vt apparet, fortior fuit. Admittit comparatiuus nonnunquam & alterum ablatiuum, nempe eius dictionis quæ menſuram exceſſus ſignificat, vt multo antiquior Socrate, nihilo ſegnior illo. Vocetur autem (ſi libet) hęc comparatiui tranſitio ſecũda, ſicut quæ in priorem eſt ablatiuum, prima. Verum poſterior ablatiuus, aliorum quoque quorundam eſt communis, ſicut ſuperlatiuorum nonnunquam. Quintil. Declamandi ratio vt eſt ex omnibus nouiſſime inuenta, ita & multo eſt vtiliſſima. Catullus, Tanto peſſimus omnium poeta, quanto tu optimus omnium patronus. Cæterum, comparatiua cum duplicem habeant ablatiuũ, alterum per e, alterum finitum per i, obſeruat Laurentius, cum fœmininorum ablatiuis intranſitiue ſunt conſtructa, ſæpius ea per e legi, vt fecundiore fama, lætiore fortuna. Cum alijs potius per i.

Iuuen. Conſtat leuiori bellua ſumptu. Notatur verò & per comparatiuum collatio quadruplex. Vna ſubſtantię ad ſubſtantiam diuerſam, vt homo eſt mitior leone. Altera ſubſtantiæ ad tempus, vel ad ſeipſam temporis ratione variatam, vt ſum hilarior ſolito. Terent. Ah quanto nunc formoſior vidêre quàm dudum. Tertia adiectiui ad diuerſum adiectiuũ, vt Eſt magis fortis quàm doctus, magis fœlix quàm prudens. Hoc modo comparatiuum cum comparatiuo nonnunquam committimus, etiam cum aduerbio magis authore Priſciano, vt fuit Achilles Æ nea fortior, magis quàm iuſtior. Et Hieronymus noſter de paupertate, Quidam ex fratribus parcior, magis quàm auarior. Et ſine aduerbio magis. Quintil. Sit ſalubrior ſtudijs, quàm dulcior. Colum. lib. v I, At ſi lõgior fuerit, quàm latior. Eadem ratione & per an vtimur. Gel. Perincert⁹ ſtolidior, an vanior. Solin. Calamitoſior, an beatior fuerit Auguſtus, ambiguum. Quarta collationis ratio eſt, cum ad opus vel affectionem alicuius fit cõparatio. Et ea triplex. Aliàs per ablatiuum nominis, vt ditior opinione hominum, id eſt quàm vt homines opinentur. Et paulo aliter, vt cauſa vel lis minor dignitate noſtra, pro quàm vt deceat, vel quàm quę deceat dignitatem noſtram. Maior prætoria cognitione ſumma. pro quàm vt prætor cognoſcat. Aliàs per quàm dupliciter, modo cum vt apoſtatico, & actiue, vt notius eſt quàm vt ego id præcipiam. Quintil. Sed nec bonus præceptor maiore ſe turba quàm vt ſuſtinere poſſit, onerauerit. qua ratione exempla quędam modo interpretati ſumus. Et paſſiue, Notius eſt quàm vt à me præcipiatur. Quint. Sed hoc apertius eſt, quàm vt probandum ſit. Modo per relatiuum qui. Notius eſt, quàm quòd ego pręcipiam, & notius eſt quàm quòd à me præcipiatur. Quint. Ideò ne ſuſcipiẽdę quidẽ plures ſunt cauſæ, quàm quibus ſuffecturũ ſe ſciat. Illa verò, Maior viginti annis, minor viginti annis, pro eo quod eſt ſupra vel infra ætatem viginti annorum, monadica puto. Nam maior viginti annorũ, per defectum potius ablatiui ætate, dicitur, vel vt Priſcianus interpretatur, per defectum illo qui eſt, vt ſit, maior illo qui eſt viginti annorum. Maior verò & maximus natu, & grãdior natu cum ſimilibus, ſicut maior & maximus ætate, dicuntur. Eſt enim illud natu monoptoton.

De cõparatiuorũ pariter ſuperlatiuorũmq; natura, illud prætereundum nõ arbitror, quòd præter hactenus dictas cõſtructiones, etiam poſitionum ſuarum caſus nonnunquã recipiunt, diuerſæ videlicet perſonæ, vt dignum laude, & dignius & digniſſimum laude. Auidus habendi, & auidior & auidiſſimus habendi. Amicus

nobis,& amicior & amiciſſimus nobis. Horatius, Sapiens vitatu, quidque petitu ſit melius,cauſas reddet tibi. Aliquando diuerſum & à poſitionis ſuæ caſu & ſuo. Saluſt. Nulla arte cuiquam inferior. Plin. de Pado, Nulli amnium claritate inferior. Pleraque etiam adiectiua in ablatiuum feruntur eius rei ſecundum quam, vel ratione cuius de quopiam affirmantur. Andria genere. Syrus natione. Fuſcus colore. Prudens cõſilio. Verg. Forma pulcherrima Dido. Mar. Caſtus moribus, integer pudore, velox ingenio, decore felix. Et quæ apertius per Synecdochen dicuntur. Idem, Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus.

PRONOMINVM CONSTRVCTIO.

PRONOMINA ſuapte natura tranſitionem in alia nõ faciunt, habent tamen aliàs in coniunctione cum alijs partibus proprietatem quandam, grammatico nõ prætermittendam. Duplices enim demonſtratiuorum primę & ſecundæ perſonæ genitiui, pro duplici ſignificatione, certarum vocum tranſitionem recipiunt, certarum reſpuunt. vt enim qui per is vel um finiuntur, quarundam vocum tranſitioni priuatim ſunt addicti, ita qui per i terminantur, certas voces habent, quibus ſuccedãt. Quippe quoties poſt verba participia & participialia, vſus genitiui vtriuſuis horum pronominũ incidit, ijs qui per i finiuntur, eſt vtendum, quorum etiam naturam & ſui genitiuus ſequitur, vt me tui pudet, nil noſtri miſerere, oblitúſque ſui eſt Ithacus. Item, vt pleniore obſequio demerereramãtiſſimos mei. Excipiũtur, quod ſciam, ex omni numero verborũ dũntaxat tria: quorum duo intereſt & refert. Quòd ex eo nomine compoſita ſunt, quod in hoc genus genitiuos tranſire non poſſit (vt mox dicetur) poſſeſſiua alterius generis, id eſt eorum qui per is vel um finiuntur, cum ipſo nomine quod in ſe cludunt, intranſitiue conſtructa accipere ſolent, ſic, Intereſt & refert mea, tua, noſtra, & veſtra, quibus adduntur ſua & cuia. Cicer. Rufo, Quin ego omnia faciã, quæ intereſſe tua, aut etiã vellete exiſtimem. Idem in eadem, Et quod tua nihil referebat. Idem ad Curio. Quod eos ſcire, aut noſtra, aut ipſorũ intereſſet. Terent. Mea nil refert, dum potiar modo. Idem, Quid tua, malum, id refert? Cicer. pro Murena, Ea cædes crimini potiſſimũ datur ei, cuia interfuit, non ei cuia nihil interfuit. Quòd autem ex nomine re vel res cõponãtur ea verba, de intereſt quidẽ, declarãt

verba Plauti, quibus id ſolute pronũciat. Vtrunque veniat nécne, nihil in re eſt mea. Et Terent. in And. Si in re vtrique eſt vt fiant, accerſi iube. Nec eſt quod datiuus ille ſcrupum vlli inijciat, cũ eundem quoque verbo refert ſubiectum inuenias. Quod etiam ex eo nomine compoſitum eſſe docet, prima eius ſyllaba longa. Horat. Vel dic quid referat intra naturæ fines viuenti. Tertium eſt ipſum eſt ſimplex. Quod tamen aliter eiuſmodi poſſeſſiua nõ recipit, niſi cum pro intereſt legitur, vt Plaut. in Amphyt. Quid eſt mea? Legi etiam pro intereſt declarat illud Ciceronis ad Att. Scio quanti reipub. ſit, omnes copias in vnum locum primó quoque tempore conuenire. Item Columel. Nám non eſt noſtri negotij alterum imperare & alterũ docere. Simili modo & poſt adiectiua feré omnia, quæ in genitiuum feruntur, iiſdem genitiuis id eſt i finitis vtendum. Expers tui, fidiſſima tui, compos ſui, æmulus mei. Terent. Hanc meritã eſſe, vt memor eſſes ſui. Cicer. ad Terent. Reliquum eſt, quod ipſæ optime conſyderabitis, veſtri ſimiles fœminæ ſint ne Romæ. Ex adiectiuorum numero demuntur, Numeralia, partitiua, particularia, & ſuperlatiua, quæ quoties in genitiuum multitudinis feruntur, eos demum horum pronominum genitiuos recipiunt, qui per um finiuntur. Vnus & primus noſtrum, ſinguli, vterque, vnuſquiſque, quidam vel aliquis veſtrum, & maximus natu noſtrum. Terent. Ne cui veſtrum ſit mirum, cur partes &c. Illud enim Quintiliani quod ſupra poſui, Vt pleniore obſequio demererer amantiſſimos mei, cum ſimilibus, abſoluti nõ ſuperlatiui propria conſtructio eſt. Poſt appellatiua verò (vt ſumma quadam complectar) ſiue ſubſiſtendi verbũ intercedat, ſiue non, iis qui per is & um finiuntur, vel quæ generaliter horum loco accipi poſſunt, poſſeſſiuis vtẽdũ, vt fundus, ager, codex, pes, oculus meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, vel noſtrũ & veſtrum, vel eſt meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, vel noſtrum & veſtrum. Plaut. Da diem hunc ſoſpitem rebus mis agundis. Cicer. in Philippic. 11, Frequentia veſtrũ incredibilis. Gellius quoque ex antiquis codicibus Saluſtianis, maiores noſtrum ſcribendum eſſe cõtendit. Sed mis & tis priſcis quidem vſitata, poſtea exoleuerũt. Itaque eorum loco, poſſeſſiuis neceſſario nunc vtimur. Cæterum ſi quod per appellatiuum ſignificatur, aut pars ſit generalis, non ſpecialis, eius quod ſignificatur per pronomen, aut plané extra id quod ſignificatur per pronomen, nec ab eo poſſeſſum, per genitiuos in i loquendum eſt. Exemplum partis, quam voco generalem, vt dimidium, pars, aliquid, nihil, multum, reliquum, reſiduum, plurimum mei, tui, ſui,

noſtri, veſtri. Cicer. de orat. Ex quo vereor, ne nihil ſim tui, niſi ſupplotionem pedis imitatus. Exemplũ eius, quod extra eſſe nec poſſeſſum intelligo, & reſpectu cuius (authore Laurentio) genitiuus pronominis accipitur paſſiue, vt cura, ſollicitudo, memoria, copia, dolor, poteſtas, vtilitas, vſus, vis, faſtidium, fauor, deſpectus mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, pro his nimirum ipſis, quæ non in nobis de aliis, ſed in aliis de nobis habentur. Nã ſi penes nos ſint & de aliis habentur, dicendum potius eſt, cura, ſollicitudo, memoria, copia, dolor, poteſtas, vtilitas, vſus &c. meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, vel noſtrum & veſtrum. Prioris rationis exempla ſunt, illud Quintiliani, Amore mei vicit & matrem. Item Terentij, Hem tot mei ſolliciti ſunt cauſa. Et Cicer. Att. Vehementérque tua ſui memoria delectatur. Horat. Ne ſtudio noſtri pecces. Alterius rationis exẽpla, Verg. Natę meæ vires, mea magna potẽtia. Item, Et noſtro doluiſti ſæpe dolore. Rurſus, Ad vrbẽ Sidoniã puer ire parat mea maxima cura. Sunt ſanè non adeò multa, in quibus tum genitiuis in i, tum poſſeſſiuis vti permittitur, vt cauſa, fama, imago mea, tua, ſua, noſtra, veſtra, & mei, tui, ſui, noſtri, veſtri. Per poſſeſſiua tamen eſt locutio vſitatior. Terent. Mea cauſa, cauſam hanc ſuſcipite. Illud non modo de vtriſque genitiuis, verùm etiã poſſeſſiuis obſeruatum eſt, quòd præter iam ſubijciẽdos, nullum vſquã ex omni genitiuorum numero præter fortaſſe vnum poſt ſe per appoſitionẽ recipiunt: nempe ipſius, ſolius, vnius, duorũ, trium, & ſic deinceps, omnium, plurium, paucorum, cuiuſque, & generaliter participiorum. Cicer. pro Murena, Ex tuo ipſius animo coniecturam feceris. Idem in Gab. & Piſonem, Dico mea vnius opera rempub. eſſe liberatam. Idem Att. Solius enim meum peccatum corrigi non poteſt. Quintil. Deinde cum ſatis vires eorum explorauerint, ſuæ ipſorum fiduciæ permittunt. Liuius octauo ab vrbe cond. Noſter duorum euentus oſtendat, vtra gens bello ſit melior. Plinius in Paneg. In ſua cuiuſque laude præſtantior. Cicer. de Oratore, Si volũtati omnium veſtrum parũi. Brutus ad Ciceronẽ, Qui veſtris paucorum reſpõdeat laudibus. Horat. Cum mea nemo ſcripta legat, vulgo recitare timentis. Cato ad Cicer. Libenter facio vt tuam virtutem, innocentiam, diligentiam cognitam in maximis reb⁹ domi togati, armati foris pari induſtria adminiſtrari gaudeã. Sed participium poſt poſſeſſiua hæc, ſæpe vertitur in prouocabulum qui, & verbum. Ouidius, Nũc mea ſcripta legis, qui ſum ſummotus ad Hiſtrum. pro ſummoti. Sic pro illo, Vulgo recitare timẽtis, qui vulgo recitare timeam, dixeris. Alterius rationis, id eſt fini-

torum per i, rariora ſuccurrunt exempla,vt Mei ſolius immemor. Sui ipſius memor.Cicero ad Lentulum,Quocunq; tempore mihi poteſtas præſentis tui fuerit.Idem de Orat.Lucium Craſſum quaſi colligendi ſui cauſa,ſe in Tuſculanum contuliſſe.Ouid. Heroid. Copia placandæ ſit modo parua tui.Dixi niſi fortaſſe vnum, propter illud Terentij in Heaut.Inopis te nunc miſereſcat mei.quod puto monadicon.

Priuatim de noſtri & veſtri illud ſcire licet,quòd quoties appoſitio pluralis eos ſequitur,cedere debent genitiuis in um. vt enim miſertus,aut neſcius,aut contemptor noſtri dixeris,ita miſertus, neſcius,& contemptor noſtrum duorum,vel omnium dicendum. Obſeruatio de noſtri & veſtri.

PRONOMINVM RECIPROCATIO.

TRANSITVS quoque à perſona quapiam in ſeipſam, quæ reciprocatio grammaticis dicitur, per aliud planè quàm pronomina fieri non poteſt. Fit itaque à prima perſona in ſeipſam tranſitus per idem omnino pronomen,vt Ego quæ mihi ſum conſcia.Simili modo à ſecunda perſona in ſeipſam, Tu qui tibi es conſcius.Sed à tertia in ſeipſam,per diuerſum omnino pronomen neceſſe eſt fiat. Vnicum enim primitiuum pronomen eſt Sui quod cum ſolis,tum verò omnibus tertijs perſonis in eodem præſertim ſenſū,ipſorum in ſe tranſitionem regerit, quod pręterea ipſum inchoare ſenſum nunquam poteſt.Hoc per varios caſus,varijs exemplorū formulis oſtendiſſe,non ab re puto diſcentium erit.Dicimus igitur,Cicero reminiſcitur ſui, parcit ſibi, diligit ſe,fruitur ſe,loquitur ſecum, agnoſcit contemptū ſui.Et altero interueniente verbo multifariam, Hortatur te redire ad ſe, vel vt redeas ad ſe.Dicit te læſiſſe ſe,vel quòd læſiſti ſe.In his tamen formulis,vbi duo ſunt verba citra vllam infinitam particulam,Græci antimetabaſin,Priſcianus retranſitionē vocat,In qua ſcilicet prius verbum in ſe non ſuā, ſed ſecundi verbi tranſitionem retorquet, vt exempla poſita docent.Et ſub infinito nomine alio interueniente verbo.vt Dubitant quid ſibi expediat. Et vbi non tam liquidò vnicus cernitur ſenſus.vt Dedit,quod ſibi erat chariſſimum.Obtinet enim hic quoq; relatiui ſenſus vnius dūntaxat caſualis vicem, eiúſque ad verbum dedit relati,quod eclipſin ſupplenti,facile pateat.Eſt enim plenū,Dedit illud, quod ſibi erat chariſſimum. Vbi totus prouocabuli ſenſus explicatio eſt demonſtratiui pronominis

illud. Quæ enim ſequuntur, inter vnius verbi ſenſus potius ſunt numeranda. Non magis alijs diſplicet eius negligentia, quàm ſibi. Et ita te amat, vt ſe. Si quis enim zeugma impleat, & plenos hos ſermones reddat, videbit in altera parte totam eſſe reciprocationẽ, verbi gratia, Quàm ſibi diſplicet eius negligẽtia, & vt ſe amat. Sed in quibus alterum interuenit verbum, etiam per relatiua illa ipſe, ille, & is loqui authores deprehendas. Quint. in Declam. Non petit vt illum miſerum putetis, niſi & innocens fuerit. Idem, Neq; ignorauit, quæ eum manerent pericula. Quanquam hæc rectius planè haberent, ſi ſe dixiſſet, cum nihil aliud ſit, ad quod referri reciprocum poſſit. In illis enim Ciceronis, aliud eſſe videtur, ad quod referri poſſit, vt pro Rabirio, Nec enim cuiquam eius conſilium vehementius, quàm ipſi diſplicet. Et pro Marcello, Eſt verò fortu natus, cuius ex ſalute non minor penè ad omnes, quàm ad illum ventura ſit lætitia. Aliquando fit tranſitus à tertia perſona non in ſeipſam, ſed in aliquid quod ſignificatur ab ea poſſeſſum, vel cõtrà, ab eo quod à tertia perſona poſſidetur, ad ipſam: quibus vtriſque modis dum in vna clauſula tranſitus fit, per poſſeſſiuũ ſuus omnino loquẽdũ eſt. Poſterioris modi exempla ſunt, Indiget Ciceronis ſuus filius. Martial. Et ſua riſerũt ſecula Meonidem. Cicer. ad Att. Sed illum vlciſcentur mores ſui. Inducitur à Cicerone ſuus Dicearchus. Et quod poſſeſſum eſt, poſito in obliquo. Rumor eſt Cæſa ri inſidiari familiares ſuos. Et fama eſt Alexandrum occidiſſe fami liares ſuos. Nam illa, Rogat me Cicero, vt ſuus habitet apud me fi lius, vel ſuus audiatur à me filius: nõ planè huius ſunt generis, In quibus videlicet vt per ſuus, ita per eius, ipſius, vel illius loqui poſſis. Prioris modi, hoc eſt in quo trãſitus à tertia perſona in aliquid à ſe poſſeſſum ſignificatur, exempla varijs caſibus & formulis hæc ſint. Cicero reminiſcitur clientum ſuorum. Parcit erroribus ſuis & familiarium ſuorũ. Diligit rem ſuam. Scripſit calamo ſuo. Et altero interpoſito obliquo tertiæ perſonæ, ad quẽ refertur poſſeſſio. Percuſſiſti illum gladio ſuo. Relinquã legentibus iudiciũ ſuum. Commonefecit illum vicij ſui. Item altero verbo interpoſito, Hortatur te redire, vel vt redeas domum ſuam. Dedit quod præcipuum erat rerum ſuarum. Scit quid doleat inimicis ſuis. Quæ nanq; ſequuntur ſi rectè inſpiciantur, vnius verbi ſunt exempla. Ita fauet tibi, vt intimis ſuis. Adeſt vt accipiat præmium ſuum. Mauult hic eſſe quàm in patria ſua. Et participio interueniente, modo poſito, vt vi deo hominẽ ferentem agrum ſuũ. modo ſubaudito, vt vidi columbam triſtem in periculo pullorum ſuorum. Et quauis prępoſitione

intercedente, vt Comitatus es illum ad ædes ſuas. Percõtabor illũ de regno ſuo. Cepi columbam cum pullis ſuis, vel in nido ſuo, vel extra, vel prope, vel iuxta nidum ſuum.& ita per omnes præpoſitiones: in quo maxime genere, etiam per genitiuos illos tertiæ perſonæ, eius, ipſius, illius, promiſcue, authore Valla, loqui licet, Cepi columbam cum pullis eius, vel in nido eius.

Cæterum vbi tres ſunt tertiæ perſonæ, quoniam ambiguum erit ad quam potiſſimum referatur poſſeſſio, qui amphibologiam vitare volet, per hos potius genitiuos loquetur, quoties ad ſecundo loco poſitam refertur poſſeſſio, vt Cepit columbam cum pullis eius, potius quàm ſuis. Cepit furem cum ſocijs eius, vel ipſius, potius quàm ſuis. Amat deum propter bonitatem ipſius, potius quàm ſuam. Cum verò ad primo loco poſitam poſſeſſio refertur, per ſuus potius. vt Tuetur hominem deus propter bonitatem ſuã, potius quàm eius.

EST ET alius in pronomine perſonarũ tranſitus, huic proximo affinis, nempe cum duarum mutuus inter ſe tranſitus ſignificatur, quæ Græcis Allelopathia dicitur. Hæc præcipue per duo aduerbia inuicem & mutuo, & vnam plurimũ præpoſitionẽ inter, cum aliquo pronomine fit, hoc modo, Amamus nos mutuo. Diligitis vos inuicem. Diſſident inter ſe. Diſſidemus inter nos. Eædem locutiones & per partitiuum alter geminatum proferri ſolent, ſed figurate, vt Amamus alter alterum, amatis alter alterum, amant alter alterum. Verum de inter peculiariter obſeruat Laurẽtius (cui pleraq; in hoc genere referimus accepta) quoties nominatiuus vel accuſatiuus præcedit, per ſui loqui authores. Cicer. Delectat hoc, quod inter ſe omnes partes corporis quodã lepore conſentiunt. Et Quintil. Damonem & Phinciam Pythagoreos ferunt hoc animo inter ſe fuiſſe. Cicer. tamen ad Att. ſi recte ſcriptũ eſt, aliter loquitur, cum dicit, Vna ſpes eſt ſalutis, iſtorũ inter iſtos diſſentio. Cum verò antecedit genitiuus, datiuus vel ablatiuus, per pronomẽ ipſe potius loqui ſolere, vt Cicer. Nec mihi cæterorum iudicio videtur ſolum, ſed etiam ipſorum inter ipſos cõſenſu. Quintil. Circa quem inexplicabilis & grammaticis inter ipſos & philoſophis pugna eſt. Idem, Nam magnis quoque authoribus incidunt aliqua vitioſa, & à doctis inter ipſos etiam mutuo reprehenſa.

Allelopathia

Obſeruatio de inter.

EX DEMONSTRATIVIS quatuor illa hic, iſte, ille, & is aliquando non tam extra poſitum aliquid, quàm continuo in ſermone dicendũ demonſtrant. Terent. Vereor ne illud grauius tulerit Phædria, néve aliorſum atque ego feci, acceperit, quòd heri in-

tromiſſus non eſt. Idem, Vtinam iſtud verbum ex animo ac verè diceres, Potius quàm te inimicũ habeam. Idem, ſed hoc mihi moleſtum eſt. Nam iſthęc cõmemoratio quaſi exprobratio eſt immemoris benefici. Cicer. Sed ſi hoc fuit liberis noſtris gratius, nos viuere. Terẽt. Nam id arbitror apprime in vita eſſe vtile, vt ne quid nimis. Et pluraliter, Sed iis, quas ſemper intellexi in te ſitas, fide & taciturnitate. Videtur & idem in illo Terentij, ſi rectè ſcriptũ eſt, demonſtratiue accipi, Ego dudũ non nihil veritus ſum abs te Daue, ne faceres idem quod vulgus ſeruorum ſolet, dolis vt me deluderes. Aliquando de abſente dicitur demonſtratiuum: ſed vel recens præſente, vel de quo paulo ante habitus eſt ſermo, vt in illis, Proh deum immortalem, negat Phanium hanc eſſe ſibi Demipho cognatam. Item, Neque meo cordi eſſe quenquam chariorem hõc Phędria. Idem in Andria, Sed hic Pamphilus firmauit fidem. Vbi vult Donatus hic additum, vt oſtendatur de illo fuiſſe ſermonem.

Obſeruatio de ille & iſte

Horum ille & iſte priuatum vſum habent. Prius, cum ob eminentiam quandam rem omnibus notam præſumi volumus. Cicer. Naſica ille prudens, bis conſul. Poſterius contrà, cum alicuius rei cum contemptu ſtomachóve mentionem facimus. Terent. Munus noſtrum ornato verbis, & iſtum æmulum quoad poteris, ab ea pelliſto. Idem, Cum milite iſto præſens, abſens vt ſies, me ames. Idem, Iſte Cherea, iſte ephebus frater Phędriæ.

Relatiuum.

RELATIVA SVNT, quibus repetitio fit præcedentis in oratione cuiuſpiam, quoties ſcilicet ipſum & non aliud intelligi volumus quod per aliam orationis partem, quàm relatiuum, fieri commode nõ poteſt. Si quis enim dicat, Emi agrum, & agrum relinquam tibi: incertum ſit, an de vno eodémque agro ſit ſermo. Sin, quem relinquam tibi: nemo dubitet de eodem eſſe ſermonẽ. Hanc horum pronominum vim pragmatici recentiores cum ignorauerint, inſtrumenta omnia participijs illis præfatus, prælibatus, prædictus, & ſimilibus dehoneſtarunt. Sunt autem relatiua (vt in proximo libro diximus) numero ſex, ſimplicia quinque, & vnum compoſitum, vt in ſubiectis exemplis videre licet. Hic, vt Florus, Poſtremus omnium regum fuit Tarquinius, cui nomen Superbo ex moribus datum. Hic regnum auitum quod à Seruio tenebatur, recipere maluit, quàm expectare. Ille, vt Cicero in Tuſcul. Democritum illum magnum quidem virum, ſed leuibus & rotondis corpuſculis efficientem animum concurſu quodam fortuito, omittamus. Nihil eſt enim apud illum, quod non atomorum turba conficiat. Iſte, vt Terentius, Quorum æmulari exoptat ne-

gligentiã potius, quàm iſtorum obſcuram diligẽtiam. Is, vt Saluſt. Igitur de Catilinę coniuratione quàm veriſſime potero, paucis abſoluam. Nam id facinus in primis ego memorabile exiſtimo ſceleris nouitate atque periculi. Idem, vt Cicer. ad Appium Pulchrum, Omnino tibi agit gratias, ſed idem ſcribit meas literas maximum apud te pondus habituras.

Priuatim de hic & ille obſeruatum eſt, cum ad duo antè poſita referuntur, hic ad poſterius & propius: ille ad prius, & remotius referri. Plinius, Ouium ad ſummum genera duo, Tectum & Colonicum, illud mollius, hoc in paſcuo elegantius. Colum. Quaſi ſit agricolæ contrarium paſtoris propoſitum, cum ille quàm maxime ſubacto & puro ſolo gaudeat, hic nouali graminoſoq;. Ille fructum è terra ſperet, hic è pecore. Peculiariter ille ſępe cũ cõiunctione quidẽ iungitur, cũ videlicet aliquid cõcedimus, à quo mox aliud remouebimus. Cicer. Qui autem ſummũ bonum in virtute ponũt, præclare illi quidem. Sed hæc ipſa virtus amicitiam & gignit, & continet. Legitur tamen & ſine exceptione. Hic verò & Is elegãter poſt prouocabuli ſenſum locãtur. Saluſt. Scilicet quẽ res tanta, atq; tã atrox non permouet, eũ oratio accendet? Terent. Quam ego animo egregie charã pro vxore habuerim, bene & pudice eius ductũ atq; educatum, ſinam coactum egeſtate ingeniũ immutarier? Idem in Eunucho, Qui tibi nunc videtur vir eſſe, hic nebulo magnꝰ eſt, ne metuas. Verg. Cui nõ riſere parentes, Nec deus hunc mẽſa, dea nec dignata cubili eſt. In hoc tamen genere demonſtratiua potius, quàm relatiua videtur. Ibi planè relatiua ſunt, cum poſt copulatiuam cõiunctionẽ quaſi in epexegeſi ponuntur. vt Alexander paruis copijs fretus ſuperauit Darium cum infinito exercitu, & id in adoleſcentia, vel & hoc in adoleſcẽtia. Item, Veſtis pauca & ea detrita & ſordida. & Paucis nummis ſuperbit, nec ijs ſuis. In his tamen vltimis, proprium locum habet is, non hic. Hic. Ille.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER TERTIVS, SIVE DE CONSTRVCTIONE NOMINIS ET PRONOMINIS FINIT.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER QVARTVS, SIVE DE CONSTRVCTIONE VERBI ET PARTICIPII.

V ERBORVM CONSTRVCTIO maxime non modo varia, verùm etiam perplexa planè eſt, ſi quis genera ipſa à quibus conſtructionis ratio maxime ducitur, parũ ritè diſtinguat. Sunt autem ea in vniuerſum tria, nempe actiuũ, paſſiuum, & neutrũ. Quæ enim deponens & commune vocant, vocis magis, quàm ſignificationis gratia, diuerſum ſortita ſunt nomen. Siquidem deponens, actiui vel neutri: Commune, actiui & paſſiui ſignificationem obtinent. Qui igitur vnam tantum in actiuis rationem contemplati, cæteras ad neutra relegant, vt genera ipſa confundunt, ita conſtructionis proprietates neceſſario miſcent. Idem faciũt & qui generalium conſtructionum præceptis vel omiſſis, vel ſatis adhuc ſibi nõ perſpectis, ordines quoſdam comminiſci ſunt inducti, quibus omnem verborum conſtructionem explicarent, cum interim nec vnius ferè ordinis verba ſatis comprehendant, nec vllum penè ordinem conſtituant ſub quo alterius ordinis verba non veniant.

Verborum tria genera.

Actiuorum triplex ratio.

Nos his incommodis mederi conati, primùm genera quæ memorauimus, ita diſtinximus, vt triplicem ſtatuerimus actiuorum rationem. Vnam, eorum quę omnibus numeris & perſonis paſſiuam interpretationem recipiant, vt quæ in rem præditam loquela, vel (vt Priſcianus interpretatur) in id quod fateri poteſt, quod in ſe fit, tranſeant, vt doceo, verbero. Alteram, eorum quæ in tertia vtriuſque numeri eiuſmodi interpretationem recipiant, vt quæ in ea tranſeant, quæ quoniam fateri nequeunt quod in ſe fit, nec primæ nec ſecundæ perſonæ paſſiuæ vocis vſum dederunt. Tertiam, eorum quæ in aliquid cognatæ dũtaxat ſignificationis tranſeant, ſi modo in aliquid. vt Curro, nauigo. His paſſiua triplicia in libro de partibus, quem huic neceſſario præpoſuimus, ex aduerſo reddidimus. Quod reliquum verborum eſt, quoniam nec actiui generis eſt nec paſſiui, ipſa rei natura inducti in neutra meritò coniecimus. Ita tamenſi deponentium & communium meminerimus, tamen conſtructionem eorum ad hæc tria genera referemus.

Rurſus quò tota mihi expeditior ratio ſit, generalibus verborum conſtructionibus (hæ ſunt quæ omni verborum generi adijci à tergo poſſunt) ſeorſum poſitis, proprias trium quæ memoraui-

mus generũ, per ſe reddidimus. Nec has cõfuſe, vel vtcunque ſors tulit, ſed primum ſimplices, deinde compoſitas. Quò verò adhuc dilucidior tota mihi tractatio ſit, Imperſonalium quæ vocant, numerum aſtrinxi, vt quæ paucis demptis ad perſonalium normam omnia reuocarim. In quam ſanè non tam meam, quàm veterum omnium ſententiam, vt Priſcianus & ante eum Apollonius authores ſunt, gaudeo doctos quoſdam ex Germanis Hiſpaniſque non alio quàm ipſa veritatis vi impulſos quadantenus conceſſiſſe. Ad hæc cum pleræque præceptionum, varias & perplexas exceptiones recipiãt, placuit quò minus generalium præceptionum claritatem turbarem, eas in vnam veluti ſummam includere, quam idcirco Idiomaton appellauimus, quòd quorundam verborũ priuatas conſtructiones continet: hic quoque quoad potui, ordinis ratione aliqua captata, cum hęc ipſa partim in genera, partim in literarum ſeriem digeſſerim. Sed cum hæc fortaſſe ijs, qui res ipſas expectabũt, nimium viſus fuero præfatus, quod inſtat, aggrediamur.

OMNE igitur actiuum verbum, qua vtique eſt actiuum, in accuſatiuum patientis perſonæ tranſit. vt Doceo puerum, aro campum, viuo vitam. Quæ ratio adeò recurrit, vt quicquid in accuſatiuum huiuſmodi tranſit, etiam ſit actiuum, quod etiam paſſiuum ex ſe declinari natura certè patiatur, præter admodum pauca, eáque ex vſu, qualia ſunt, Volo, malo, facio, & quæ ab eo compoſita ſeruant A, vt Calefacio, liquefacio, præterea doleo. Priuatim verò actiuorum quædam in actionem tranſire poſſunt, atque infinitum modum pro accuſatiuo habere. Talia ſunt hæc cum ſynonymis, Cupio, volo, malo, nolo, paro, cogito, affirmo, nego, cogo, incipio, inſtituo, cenſeo, ſentio, ſcio, iudico, exiſtimo, puto, dubito, dico, oſtendo, indico, audeo, timeo, ſuadeo, iubeo, impero, opto, diſco, debeo. vt Volo diſcere, & te diſcere. Nolo ire, & te ire. Puto te audiſſe. Horum autem quædam in infinitum feruntur modum, qui ſolui per vt vel quòd poteſt. Talis autem infinitus eſt, qui accuſatiuum ante ſe vel poſitum, vel ſubauditum habet, Quippe is demum ita ſolui poteſt, vt Memini me ſomniaſſe, Aio illum rediſſe, Rogo te adeſſe, Memini quòd ſomniaui, Aio quòd rediſti, Rogo vt adſis. Quædam in infinitum, qui ſolui ſic non poteſt. vt Incepi ſcribere, Audeo affirmare, quæ ſic tantum dicuntur. Quædam in vtrunque. vt Scio legere, & te legere. Doceo tacere, & te tacere. His generibus commune eſt, quoties infinitus modus ipſius perſonæ actio paſſióve eſt, quæ finitum verbum præcedit,

Actiui conſtructio.

poſſe id & poſt ſe ſimilem illi perſonæ caſum per appoſitionem (vt ante eſt traditum) recipere. vt Poſſum reſiſtere ſolus. Videor ſcripſiſſe hæc primus. Spero videri tibi amicus. Et cum nominatiuum habet poſt ſe, accuſatiuum minime habere præ ſe. Contráque, cum infinitus modus non eius quæ finitum verbum præcedit, ſed alterius perſonæ actio eſt, vt nec nominatiuum poſt ſe recipere, ita plane ante ſe accuſatiuum diuerſæ illius perſonæ neceſſario habere debere. Iubeo illum ſaluere. volo te reſcribere. Cæterum non ignorandum infinitum hunc, varie ſolui poſt varia verba ſolere. Modo (vt Græci vocant) ὁλικῶς id eſt vt verbi generalitatē definit per quod, & verbum aliàs indicatiuum vel ſubiunctiuum, vt Laurentio placet. Video te ſapere, video quòd ſapis & ſapias. Aliàs ſubiunctiuum dúntaxat. Iubeo te redire, iubeo quòd redeas. In hoc genere cenſet idem Laurentius prioris rationis eſſe, Credo, opinor, puto, gaudeo, lætor, voluptatem capio, cum ſimilibus. Poſterioris illa, Mando, iubeo, impero, exigo, volo, poſtulo, moneo, ſino, permitto, & ſynonyma. Tibul. Hanc Venus ex alto flentem ſublimis olympo Spectat, & infidis quòd ſit acerba, monet. Ouid. de Triſtib. Delitias ſi quis laſciuáque carmina quærit, Præmoneo, nunquam ſcripta quòd iſta legat. Idem in epiſt. Sapphus, Non vt ames oro, ſed quòd amare ſinas. Modo (vt iidem Græci dicunt) τελικῶς quando aliquid vt finem ſignificat, per vt, ſicut hæc proxima, Iubeo vt pergas. Volo vt narres. Terent. Orare iuſſit ſi ſe ames, hera, vt ad ſe venias. Sunt ex priore genere, quæ cum in futurum infinitum trāſeant, honeſtam eius per infinitum (fore vel futurum eſſe) periphraſim accipiant. Confido, auguror, ſpero, ſuſpicor, vel ominor homines aliquando veterum lectione delectandos eſſe. & Confido, ſpero, ſuſpicor, vel ominor fore vel futurū eſſe, vt homines veterū lectione aliquando delectentur. Sunt ediuerſo quædam tertiæ actiuorum perſonę, quæ vt poſt ſe accuſatiuum, ita ante ſe infinitum loco nominatiui accipiunt. Ea ſunt, Decet, Delectat, Iuuat. Verg. Iuuat euaſiſſe tot vrbes Argolicas. Liuius, Me quoque iuuat, veluti ipſe in parte laboris periculiq́; fuerim, ad finem belli Punici perueniſſe. Soluuntur autē eiuſmodi infiniti per quòd, & ſubiunctiuum. Iuuat euaſiſſe, Iuuat quòd euaſerim. His additur oportet quod ſimili modo infinitum ante ſe pro nominatiuo habet. Meminiſſe oportet. Recipiunt tamen hæc nihilominus & alios nominatiuos. vt Ouid. in epiſt. Tunc te plus ſolito laſciuia noſtra iuuabat. Vergilius, Non omnes arbuſta iuuant. Ouid. Lude, decent animos mollia

regna tuos.Seneca, Agricolam arbor perducta ad fructũ delectat. Decet verò & cum datiuo nõnunquã legitur.Cicer.de Orat. Quãdóque id deceat prudentiæ tuæ. Terent.in Adel.Vt vobis decet.

PASSIVA omnia cuiuſcunque ſint generis, in ablatiuũ agentis perſonæ cum A vel ab præpoſitione tranſeunt. Horat. Laudatur ab ijs, culpatur ab illis. Ouid. Non tamen illa legi poterant patienter ab vllo. Plin.ad Atrium. Amarique ab illo laboraui. Verti poteſt ablatiuus hic in datiuũ vbiq;, Græco(vt Seruio placet)more. Verg. Nec cernitur vlli. Cicer. Honeſta bonis viris, nõ occulta quæruntur. Poſt paſſiua verò participia vel frequentior eſt datiui vſus quàm ablatiui. Vergil. Nulla tuarum audita mihi nec viſa ſororum. Idem, Præterea duo nec tuta mihi valle reperti. Paſſiuorum conſtructio.

PASSIVORVM naturam & quinque illa imitantur, Vapulo, vẽneo, liceo, exulo, & fio. Quint. x Inſtitut. An ab re fuſtib⁹ vapulaſſet? Idem, Fabricius reſpondet ſe à ciue ſpoliari malle, quàm ab hoſte vẽnire. Macrob. Satur. lib. VII, Si propter hoc à conuiuijs exulabit philoſophia, procul hinc faceſſant & alumnæ eius, honeſtatem dico & modeſtiam, nec minus cum ſobrietate pietatem. Cicer. Tacitus verò ille finis teterrimus vt quãti quiſque ſe ipſe faciat, tanti fiat ab amicis. Legũtur hæc & ſine ablatiuis à tergo. Iuuenal. Si rixa eſt vbi tu pulſas, ego vapulo tantum. Plaut. Menech. Dic ſeptimi auctio fiet Menechme mane ſanè, ſeptimi venibunt ſerui, ſupellex, ædes, omnia quique licebunt præſente pecunia. Horat. Contra Leuinum Valeri genus, vnde Superbus Tarquinius regno pulſus fuit, vnius aſſis nõ vnquam precio pluris licuiſſe. Martial. Paruo cum precio diu liceret. Et Quintiliani illud, Proditionis dãnatus cũ aduocato exulet. Iuuenal. Hic fiunt homines. Recipiunt paſſiua & modos infinitos. Modo poſt ſe. vt Iuuenal. Contemnere fulmina pauper creditur. Modo ante ſe, & nominatiui loco. Verg. Cur dextram iungere dextræ non datur? Plin. in nat. hiſtor. Locuſtas pennatum attritu ſonare creditur. Idem, Qualẽ fuiſſe Quinti Sertorij ceruam traditur. Hic poſterior modus, id eſt vbi infinitus modus finitum verbum præcedit, verti in priorem, vbi ſcilicet is ſequitur, poteſt, ſic, Locuſtæ pennarum attritu ſonare creduntur. Et qualis fuiſſe Quinti Sertorij cerua traditur. Rurſus prior in poſteriorem, hoc modo, Creditur pauperem fulmina contemnere. Vtrãque figuram cõtulit Plin. in eundem ſenſum, in II, Soluique rerũ naturæ intellectum, & cõfundi omnia, ſi aut ipſe ſol lapis eſſe, aut vnquam lapidem in eo fuiſſe credatur. Videor tamen paſſiuum, alteram tantum harum rationum recipit, id eſt in qua infinitum ſe- Quæ paſſiuorum naturam imitentur.

quitur. vt Terent. in Heaut. Quod mihi vidêre præter ætatem tuā facere, & prçterquā res adhortatur tua. Et in Eunucho, Multo formoſior vidêre mihi quàm dudum. Priſcianus hoc ſignificato abſolutum vocat, pro λοκῶ græce.

Cōmunium conſtructio.

COMMVNIA ſicuti actiuorum paſſiuorúmq́ ſignificationē obtinent, ita vtriuſque generis conſtructionē ſibi vendicant. Oſculor te, & à te. Criminor te, & à te. Huius generis pauca à grāmaticis notātur, Criminor, Experior, Hortor, Interpretor, Largior, Moror, Oſculor, Veneror, Stipulor. Quibus annumeratur fungor. vt Col. Sed quiſquis ædificia volet in decliuibus areis extruere, ſemper ab inferiore parte auſpicetur, quia cū ex depreſſiore loco fuerint orſa fundamenta, nō ſolum ſuperficiem ſuam facile ſuſtinebunt, ſed & pro fulctura & ſubſtratione fungētur aduerſus ea, quæ mox ſi forté villam prolatare libuerit, ad ſuperiorem partem applicabuntur.

Neutrorum conſtructio.

EX NEVTRIS, ea quibus vel paſſio intra ipſa ſignificatur, quæ Idiopathe Græci vocant, vel actio in ipſis completa, denique abſoluta omnia, nominatiuo à priori contentá ſunt, nec tranſitum in alium feré caſum faciunt, quòd ſcilicet per ſe ſenſum abſoluant. vt Palleo, palleſco, nauſeo, ructo, curro, ambulo, iaceo, ſto. Quędam in infinitum ferri videntur. vt Ceſſo, perſeuero, deſino, & pergó pro perſeuero. Terēt. Ceſſo huc intro irrumpere? Idem, Pergin' ſceleſta mecū perplexe loqui? Idem, Et deſinant maledicere. Ouid. Deſinite ad cytharas turba venire meas.

Quædam nominatiuo ipſo (quod feré is certus eſt) abiecto, ſe ipſis ſenſum perficiunt. vt Pluit, toriat, fulminat, ningit, coruſcat, hyemat, diſſerenat, rorat, lapidat, gelat, veſperaſcit. Plin. XVIII, Cum in cacuminibus montium nubes conſident, hyemabit. Si cacumina pura fiet, diſſerenabit. Liui. Veijs de cælo lapidauerat. Pluit tamen cum ablatiuo iunctum legitur, ſed rei quæ alienæ ſit ſignificationis. vt Plin. Relatū eſt in monumenta lacte & ſanguine pluiſſe. Illud præcepto nō obſtat, quod apud eundem legimus, Quanto tu ore patris laudes tonas? Quippe quod per trāſlationem dicitur. Rorat veró cum accuſatiuo legitur. Plin. Mirúmque dictu periculum eo die eſt, ſi rorauerit quantulumcunque imbrem, aut ſi afflauerit. Peculiariter abſoluta, quæ motum totius corporis ſignificant, quoties vt pleniorem efficiant ſenſum, in actionem tranſitum faciunt, participiale in tum volunt. vt Eo perditum. Curro adiutum. Quod etiam in aliud participiale cum præpoſitione verti poteſt. vt Eo viſum, & ad videndum. Sunt & quæ infinitos verborū modos recipiunt, paſſiuis ſimiliter, id eſt tum à priore, tum à poſterio-

re.vt Apparet hic vir eſſe probus. Et Apparet hunc eſſe ſeruum domini pauperis miſeríque. Soluuntúrque hi infiniti eodem modo, quo ij qui paſſiuis iunguntur, Apparet quòd hic vir ſit probus, Apparet quòd hic ſit ſeruus domini pauperis. Cæterum abſoluta omnia, quibus intra ipſa finita ſignificatur actio, accuſatiuum ἐπιβατικῶς recipere per ſe poſſunt, ſed eius rei, quæ vel cognatæ ſignificationis ſit, vt Curro curſum, viuo vitam. Vel ad menſuram pertinet huiuſce ſignificati, vt curro multum. Quãtum percurriſti? Percurri ſtadium. Vixi ætatem. Cicer. Catone maiore, Tertiam enim ætatem hominum viuebat. Idem pro Sylla, Cum Lentulo & Catilina & Cethego, fœdiſſimam vitam & miſerrimã turpiſſima morte propoſita degeret. Quintil. Qui vitam beatam viuere volet, philoſophetur oportet. Vergilius, Longam incomitata videtur ire viã. Martialis, Te tamen vt videam, duo millia non piget ire, Vt te non videam, quatuor ire piget. Qua ratione actiua nimirũ cenſeri poſſunt, cum etiam paſſiuam interpretationem recipiant, vt in multis videre licet. Ouid. Iã tertia viuitur ætas. Plin. in x I I, Sine quis vita degi non poſſit. Cicero de finib. Ea vita quæ ex ſummo bono degitur. Martial. Tota mihi dormitur hyems. Terent. in Adelpho, Decurſo ſpatio. Quinetiam abſolute accepta id eſt citra vllum accuſatiuum, hæc eadem paſſiuam vocem accipiunt, vt curritur, ſtatur, itur. Ouidius, Viuitur ex rapto. Iuuenal. Curritur ad vocem iucundam & carmen amicæ Thebaidos. Sic tamen idipſum ſubauditum habent pro nominatiuo, quod abſoluta eorum in o, pro accuſatiuo, vt curritur, pro curſus curritur. Sicut curro, pro curro curſum. Talia enim, qualia ſunt, tum illud Ciceronis ad Trebatium, Sed nihil à me inſeruitum eſt temporis cauſa. Tum ad vxorem, Minus eſt erratum à vobis: deſyderare nominatiuum non videntur. Sunt enim nihil & minus nominatiui. quod declarant actiua, Nihil inſeruiui, Minus erraſtis. Ita videlicet dicta, ſicut Aliquid vel multum inſeruiui, vel erraui. Vocauimus hæc in tur finita, alibi tertium paſſiuorum genus: ſicut illa in o, tertium actiuorum. Ablatiuum tamẽ perſonæ actricis, modo his damus, quoties videlicet ipſam definire in animo eſt. vt Cæſar de bel. Gal. Cum ab hoſtibus conſtanter ac non timide pugnaretur. pro eo quod eſt, cum hoſtes pugnarent. Modo omittimus, vbi videlicet de ea definienda non laboramus. vt Itur in antiquam ſyluam. Sic enim tralaticius ad omnem perſonam & numerum eſt ſermo, vt ex interpretatione actiua patet. Statur enim cum per ſe pronuntiatur, pro eo quod eſt, ſto, ſtas, ſtat, ſed & ſtamus, ſtatis, ſtant, accipi indiſ-

ferenter poteſt, provt materiæ conditio poſtulat. Nec tamen cum
hoc genus paſſiua per actiua interpretamur, protinus ea eſſe acti-
uæ ſignificationis putabimus, ſicut veteres grammatici cenſent,
Non magis profectò quàm alia paſſiuorum genera, quorum nõ mi-
nus ſignificatio reddi per actiua poteſt. vt Cedimur ab hoſtibus,
Cedũt nos hoſtes. Doceor à te, Doces me. Doceris à me, Doceo te.
Illud non omittendum, in huius generis paſſiuorum temporibus
ijs quę Latini non aliter, quàm periphraſi, hoc eſt circuitione expli-
cant, participium ſub neutro genere dúntaxat vſurpari. vt Recla-
matum eſt, Itum eſt, Conclamatum eſt. Mihi quoque placet à ple-
riſque per o, finitis verbis, non modo neutris, eiuſmodi paſſiua ver-
ba trahi poſſe: quando omnia quoque, ſicuti alibi diximus, abſolu-
te, ideóque vt neutra vſurpari poſſunt. Ab actiuis, vt ſi quærenti,
quid agatur, reſpondeas, legitur aut ſcribitur. Terent. Tum ſi quis
eſt, qui dictum in ſe inclementius exiſtimat. Cicer. ad Att. Cum ad
me aditum eſſet ab ijs, qui dicerent à ſe intolerabilia tributa exigi.
Adeo enim Priſciano actiuũ eſt. Quod ex paſſiuo eiꝰ probat, apud
Ouid. in IIII Faſt. Sol aditus quam quæris ait, ne vana labores,
Nupta Iouis fratri tertia regna tenet. Plin. de canibus, Quidam ſi
vnus gignatur, nono die cernere: ſi gemini, decimo, & ab ea quę fœ-
mina ſit, ex primipera genita, citius cerni. Idem quoque in XVIII
ait, Si inter arbores viteſque aretur. Mihi verò Aro actiuum eſt, ta-
metſi in prima perſona paſſiuum non recipit. Et planè neceſſe eſt
ab actiuis quoque hæc deduci, tametſi non tanquã ab actiuis, ſed
abſolutis: cũ aliter reſpondere apte ad quærẽtem quid agatur, ſub-
inde non poſſis. A neutris verò præterquam fortaſſe ab ijs quæ in
ſco deſinunt. vt Verg. Itur in antiquam ſyluam. Terent. Quid agi-
tur? ſtatur. Idem, In ignem poſita eſt, fletur. Plaut. Quaſi cum ca-
letur, Cochleæ in occulto latent. Verùm accuſatiuus is, quem abſo-
lutis dedimus, in ablatiuum authoribus ſæpe mutatur. Plaut. Mil.
Diu videor vita viuere. Idem in Perſa. Vt memineris, dum vita vi-
uas. Seneca, Nõ licet inquam ire recta via. Suet. in Aug. Morte obijt
repentina. Difficilior in reliquis neutris, cõſtructionis ratio eſt, nẽ-
pe ijs, quæ tranſitum in aliam perſonam faciunt. Atque haud ſcio
an eiuſmodi, quæ aliter quàm per ſingula tradi commode nõ poſ-
ſit. Quod tametſi promptum non eſt, non tamen ideò referendus
pes eſt: Cum haud fruſtra, vt auguror, ab æquis æſtimatoribus ve-
niam ſperauero, ſi plurima complexus, pauca relinquam, quę haud
difficulter ſtudioſi ſuis locis inſerãt. Nec ignoro per quoſdam locos
à pleriſque ſolere hæc tradi, dicẽtibus quæ ad fauorem, occurſum,

auxilium, famulatum, obſequium, reſiſtentiam & ſimilia pertinēt, hæc datiuum poſcere. Mihi ſatius viſum eſt ſingillatim ea recenſere tentare, quàm nihil minus verborum, ſi locos eiuſmodi ponerē, exceptionibus conſumere.

FERVNTVR igitur huius generis in datiuum hæc, Parco, obedio, ſeruio, inſeruio, placeo, diſpliceo, obtempero, ſatiſfacio, benefacio, malefacio, acquieſco, ſubuenio, ſuccurro, occurro, obſiſto, obſtrepo, reclamo, obſto, repugno, faueo, ſtudeo, aſpiro, noceo, officio, adſto, hæreo, adhæreo, incumbo, impendet, imminet, tempero pro moderor, propinquo, fido, cōfido, inuigilo, inſto, ſuccēſeo, præſideo, præſto, præualeo, præniteo, benedico, maledico, conſulo pro conſilium do & proſpicio. Præterea quæ à verbo Sum componuntur, vt Adſum, obſum, deſum, præter poſſum. Sunt & alia, quæ in datiuum feruntur, ſed ferè cum infinito à priore, de quibus mox. Neutra in datiuum.

Ex iis quæ enumerauimus, ea quæ per o finiuntur (ſicuti abſoluta quæ diximus) paſſiuum tertiæ perſonæ recipiunt. vt Seruitur, placetur, reclamatur. Quibus illa etiam communia ſunt, quæ tum de recto à priore deſyderato, tum de ablatiuo cum præpoſitione à tergo & admiſſo & omiſſo in tertio paſſiuorū genere ſuprà dixim⁹, prætérque datiu⁹ ipſius neutri in o. vt Cicer. de offi. Occurritur autem nobis & quidē à doctis & eruditis. pro docti & eruditi occurrunt. Idem ad Lent. Eius orationi vehementer ab omnibus reclamatum eſt. pro omnes reclamarunt. In horum numerum referuntur tria illa, tametſi ſub voce actiua, Benefit, Malefit, Satiſfit. Quibus autem neutris ſpacium interuallúmve ſignificatur, hęc accuſatiuum ſibi ſubiiciunt, eius dictionis quæ ſpacii vel interualli menſurã ſignificat. vt Patet, porrigitur, diſtat, abeſt cũ ſynonymis. Vergil. Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo, Treis pateat cęli ſpatium non amplius vlnas. Cicer. Cum abeſſem ab Amano iter vnius diei. Ouid. Millia qui nouies diſtat ab vrbe decem. Cicer. ad Tyronem, Is locus eſt citra Leucadem ſtadia centum viginti. Curtius, Ædificia non ſunt admota muris, ſed ferè ſpacium vnius iugeris abſunt. Idem accuſatiuus & actiuis, paſſiuíſque aliquando ſuccedit. vt Columel. Campeſtris loc⁹ alte duos pedes & ſemiſſem infodiendus eſt. Accliuis regio tres. Præruptior verò collis vel in quatuor pedes vertendus. Vbi etiam præpoſitio adiecta cernitur. Sæpe etiam hoc genus per ablatiuum interpretantur authores. Ouid. in Ibin, Iugeribúſque nouem ſummus qui diſtat ab imo. Vergil. Nec longis inter ſe paſſibus abſunt. Plin. in v, A tergo eius mons Libanus orſus, centum quinquaginta ſtadiis Zamyram vſque porrigi-

tur. Idem de Palmira vrbe, Abeſt à Seleucia Parthorum, quę vocatur ad Tygrim, D triginta ſeptem millibus paſſuum. A proximo verò Syriæ littore CC quinquaginta duobus millibus paſſuum. Et Damaſco XXVII millibus.

Neutra in ablatiuum.

IN ABLATIVVM verò tranſeunt hęc, Affluo, abũdo, exubero, gaudeo, careo, egeo, indigeo, ſuperſedeo. Plaut. Adeò vt frumẽto affluam. Quint. Abundat dulcibus vicijs. Verg. in Geor. Nec requies quin aut pomis exuberet annus, aut fœtu pecorum. Ouid. Morte carent animæ. Terent. Vt malis gaudeat alienis. Ouid. Arte egeo nulla. Valer. Max. Malo virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem. Huius quoque paſſiuum protulit Plinius, de auibus Seleucidibus, Nunquam conſpectis niſi cum præſidio earum indigetur. Cicer. Sulp. Superſedeas hoc labore itineris. Idem arte Rhetor. Exemplorum multitudine ſuperſedendum eſt. Ex ijs nonnulla & genitiuum admittunt. Lucil. Quarum abundemus rerum, & quarum indigeamus. Terent. Omnes labores mei leues fuere, præterquam tui carendum quòd erat. Sed hæc antiquiora. Cicer Quid eſt quod in hac cauſa defenſionis egeat? Terent. Quaſi tu huius indigeas patris. Gaudeo verò, & cum accuſatiuo legitur, ſed vetuſte. Terent. Quem ſcio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.

AT CVM infinito à priori intranſitiue iunguntur hæc, Accidit, Contingit, Euenit, Conuenit. vt Terent. Non conuenit vnà ire cum amica imperatorem in via. Placet, libet, licet, Eſt, pro licet. vt Vergil. Cernere erat. Expedit, liquet, patet, conſtat, ſufficit, vacat. Ouid. Non vacat exiguis rebus adeſſe Ioui. Reſtat, præſtat. Saluſt. Nónne emori per virtutem præſtat, quàm vitam per dedec⁹ amittere? Supereſt, dolet. Terent. Dolet dictum imprudenti adoleſcenti & libero. ſubauditur enim eſſe. Et certũ eſt. Vergil. Certum eſt in ſyluis inter ſpelea ferarum Malle pati. Item Terent. Ita facere certũ eſt. Et ſtat, pro certũ eſt. Verg. Stat caſus renouare omnes. Horũ pleraq; cũ datiuo ſicuti neutra illa, quę ſingillatim enumeraui, iunguntur. Exẽpla horũ à me deſyderari ſcio, ſed cũ dubia eſſe nõ arbitrer, nõ eſt conſiliũ his quęrẽdis tẽpus conſumere, quod magis dubijs eſt reſeruãdũ. Quod genus eſt, quod hoc loco æſtimandũ cenſeo, nũquid infinitus modus quãdo eũ datiuus ſequitur, pro nominatiuo horũ ſit habẽdus. vt in illo Hor. Eia quid ſtatis? nolũt. Atqui licet eſſe beatis. quum datiu⁹ ille beatis cum datiuo vobis qui poſt verbum licet neceſſariò ſubauditur, eiuſdem ſit perſonæ. Sed planè hæc locutio naturalis non eſt, ſed figurata, datiuo poſteriore in accuſatiui loco per Enallagen poſito, & ad finiti verbi datiuum pro

nfiniti accuſatiuo relato, Licet eſſe beatis, pro licet eſſe beatos. Quo etiam modo authores paſſim loquuntur. Terent. Expedit bonas eſſe vobis. Et Quintilianus, Procuratorē tibi eſſe nō licuit. Non omittendum Laurentio authore Eſt cum pro licet accipitur, niſi cum negatione ab oratoribus non vſurpari, ſed docebimus in helleniſmis etiam apud oratores tum in affirmatione, tum negatione legi. Sunt qui obſeruent ſtat, & certum eſt ex temporibus præſens ſemper poſcere, vt tum in ſuprà poſitis exemplis, tum in illo, Stat conferre manum. Fit tamen hoc in pleriſque vel per ſubauditionē alterius verbi, vel per Enallagen, vt in figuris dicetur.

PRIVATIM verbū Sum variam præter cætera neutra conſtructionem recipit. Nā & in patriū caſum fertur eius rei, quæ poſſidentis rationem exhibet. vt Pecus eſt Melibœi. Exhibet autē poſſidentis perſonam, quicquid, modo loqui poſſit, de præcedente appellatiuo vel proprio, poſſeſſiuum pronomen meus affirmare poteſt, vt in propoſito exemplo genitiuus Melibœi, reſpectu nominatiui pecus eiuſmodi perſonam repræſentat, Cum poſſit Melibœus dicere, Pecus eſt meum. Tranſit & in datiuum, cum id per habeo interpretari licet. vt Eſt mihi iniuſta nouerca. pro eo quod eſt, habeo iniuſtam nouercam. Vergil. Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis, Fiſtula. Recipit autem & alium ſubinde datiuum ab hoc omnino diuerſum, nempe ſignificantem id quod accedit, aliàs ſuper iam dictum. vt Eſt mihi lucro, voluptati, curæ, vſui, honori, infamiæ. Aliàs ſolum; vt Exemplo eſt Regulus. Et ea res quæſtioni diu fuit. Sed in his datiuus pro nominatiuo poſitus videtur, quòd nominatiuum eius loco poſitum in eiuſmodi elocutione non rarò inuenias. vt Plinius in præfatione, Et ob id magna inuidia fuere ea omnia. Cicer. ad Quint. Fratr. Tanta inuidia ſunt conſules propter ſuſpicionem pactorum à candidatis præmiorum. Ouidius in Faſt. At deus obſcœna nimium quoque parte paratus, Omnibus ad lunæ lumina riſus erat. Idem de Triſtib. Quò vereare minus, ne ſim tibi crimen amicus. Inuidiam ſi qua eſt, author habere poteſt. Idem alibi, Tu procul abſenti cura futurus eris. Terent. in Phor. Quantus metus eſt mihi, venire huc ſaluum nunc patruum Getaſ Cicer. Att. Me in cuius exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem nō aſſequi dedecus eſt meum. Non diſſimile certè videtur & illud Ciceronis pro lege Manil. Veruntamen illis imperatoribus laus eſt tribuenda, quod egerunt: venia danda, quod reliquerunt. Videtur & accuſatiuum ſic vſurpaſſe Cicer. ad Att. Accipiam dolorē, mihi illum iraſci: ſed multo maiorem, nō eſſe talem,

Conſtructio verbi ſum.

qualem putaſſem. Sed hic aliud eſt verbum. Cæterum frequentiſſimus eſt datiui vſus, etiam alijs verbis nō paucis cōmunis. vt Do pignori, & do tibi pignori. Habet me deſpectui. Plin. nat. hiſt. Sāquale̅ auem atque Mimuſculū augures Romani magnæ quæſtioni habent. Datur nuptui. Cano receptui. Plaut. Menech. Bene merētem tibi habes deſpicatui. Idem, Aliam poſt hac inuenito, quam habeas fruſtratui. Horat. Nec timuit ſibi, ne vitio quis verteret olim. Verg. Venturum excidio Libyæ. Terent. Poſtulare id ſibi apponi gratiæ. Idem in Adelph. Tu nunc id tibi laudi ducis, quod feciſti inopia. Vergil. Fiſtula, Dametas dono mihi quam dedit olim. Verum poſt hæc omnia verba, datiuum per In vel ad cum accuſatiuo interpretantur aliqui, quaſi octauus ſit caſus, In pignus, in deſpectum, ad nubēdum, in vitium, ad opus, in excidium. Item vt Donatus vult, in gratiam. Qualis etiam interpretatio & poſt verbum Sum accōmodari interdum poteſt, vt Ne ea res infamię ſibi eſſet. pro ad infamiam. Poſſunt nonnulla ex iſs, & per proprium caſum verbi explicari, iuxta prius poſitum Ciceronis exemplum. Per accuſatiuum ſic, Do tibi pignus. Et venturum excidiū Libyæ. Et id ſibi apponi gratiam. Et tibi ducis laudem. Et quam mihi dedit donum. Et ne ea res ſibi eſſet infamia. Tranſit non minus tum verbum ipſum, tū etiam participium eius ens, (quod tame̅ ſemper ſupprimitur) & in ablatiuum eius appellatiui, quod perſonæ, quæ præceſſit, omnino partem aliquam corporis animíve ſignificet, vtique quum adiectiuū aliquod adiunctum habet, quod qualitatem aliquam rei per appellatiuum ſignificatæ demonſtret, & cum ipſo appellatiuo intranſitiue conſtruatur. Et verbum quidem. vt Cæſar erat procero corpore, & acri ingenio. Suet. in Cęſare, Reliqua militia ſecūdiore fama fuit. Terent. Leno ego ſum, at ita, vt vſquā fuit fide quiſquam optima. Participium ens. vt Idem, Fortè vnam aſpicio adoleſcentulam forma & vultu Soſia, adeò modeſto, adeò venuſto, vt nihil ſupra. Quo genere etiam per habeo exponitur. vt Cæſar habebat procerū corpus, & acre ingenium. Et adoleſcentulam habentem formam, & vultum &c. Dixi eius appellatiui, quod perſonæ quæ præceſſit, omnino parte̅ aliquam corporis animíve ſignificet, ne quis ſicut Gellius, rectè dictum putet, Picus quirinali lituo erat. De quo in ſyllepſi plenius. Et hic quidem per ablatiuum ſermo, ferè perpetuus eſt oratorum. Quem tame̅ etiam per genitiuum ſæpe prolatum legas. vt Cęſar erat proceri corporis, & acris ingenij. Plin. Animal ſtridoris horrendi. Columel. Veruntamen ab aſpectu non aliter probari debet, quàm vt ſit ampliſſimi corporis, ceruice valida, robuſtis ac

latis coſtis, pectore muſculoſo & vaſto, femoribus lacertoſis, ceruicibus compactis, coloris nigri vel maculoſi. Vbi ambæ conſtructiones (vt ſæpe alibi apud eum) ſunt mixtæ. Interdum adiectiuum huiuſmodi cum aliquo, quod præcedit, intranſitiue cõſtruitur, & appellatiuũ ipſum in ablatiuo ponitur. Quæ ratio hiſtoricis frequens eſt. Saluſt. At ex altera parte C. Antonius pedibus æger, quòd prælio adeſſe nequibat, M. Petreio legato exercitum permittit. Et Cor. Cel. At imbecillis ſtomacho, quo in numero magna pars vrbanorum omnéſq; penè cupidi literarum ſunt. Plin. Inuenimus in monumentis Salamiæ Eutimenis filium, in tria cubita triennio adoleuiſſe, inceſſu tardum, ſenſu hebetem, & iam puberem factum, voce robuſta, abſumptum contractione membrorum ſubita, triennio circumacto. Mart. Caſtus moribus, integer pudore, velox ingenio, decore felix. Idem, Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus. Nonnunquam in accuſatiuo, ſed Græco more & poetis dúntaxat. vt Nuda genu. Hic modus multorum etiam abſolutorum, & omnium paſſiuorum cum ſuis participijs communis eſt. vt Lædor vel lęſus manum. Pallet vel palens labra. Extenditúrque nonnunquam ad extrinſecus poſita, præſertim per participia præteriti temporis. vt Ouid. Illa ſuper ſuras tunicam collecta miniſtrat. Horat. Hæc recinunt iuuenes dictata ſenéſque, Læuo ſuſpenſi loculos, tabulámque ſiniſtro. Ouid. Viridéſque manu ſiccata capillos, Fluminis Alphei veteres narrauit amores. Videntúrque per hæc participia explicari Græcorum indefinita tempora, quaſi συλλέξασα & ξηράνασα, vt in ſuperiore libro diximus.

TRIA neutrorum generis defectiua ſunt, quæ in genitiuos, vt Grammaticis placet, ferantur, Intereſt, refert, & eſt. Liuius, Si nihil intereſt regis, peto vt dum dico, vinculis liberer. Saluſt. Iugurth. Faciendum aliquid, quod illorum magis quàm ſua retuliſſe videretur. Cicer. Att. Scio quanti reipub. ſit omnes copias in vnum locũ primo quoque tempore conuenire. Defectiua neutra in genitiuum.

DEPONENTIVM verborum quæcunque actiuæ ſignificationis ſunt, actiuorum iure, in accuſatiuos perſonæ patientis tranſeunt. Vergil. Syluestrem tenui muſam meditaris auena. Talia ſunt, Aucupor, alloquor, conſolor, deprecor, æmulor, fateor, furor, gratificor, hortor, imaginor, lucror, metor, nanciſcor, operior, percontor, queror, reor, trũcor, venor. Quæ ſi quis colligere literarum ordine ad communem vtilitatem velit, nõ inutilem laborem ſumat, Longe verò vtiliſſimum, ſi omne deponentium genus ſic colligere tentet: cum doctis quoque nonnunquam imponant, qui ea ſub Deponentiũ conſtructio.

actiuorum voce nonnunquam vſurpent. Quædam infinitum poſt ſe recipiunt. vt Molior, inficior, reor, opinor, vereor, hortor, gratulor. Verg. Hortamur fari. Ouid. Gratulor OEchaliam titulis accedere noſtris. Duo ſunt quæ in genitiuum vel accuſatiuum tranſeunt, Reminiſcor & obliuiſcor. Vergil. Oblitúſque ſui eſt Ithacus. Idem, Hinc iam obliuiſcere Graios. Terent. Eius reminiſcor. Miſereor verò in genitiuum. Vergilius, Miſerere laborum. Rariſſime verò in datiuum. Cicer. in Tuſc. Patris peſtibus miſerere.

SED quibus neutrorum abſolutorum ſignificatio eſt, ea quoque quoniã ſignificato ſuo auditori ſatiſfaciũt, nominatiuo à priori contenta, caſum in tranſitione non exigunt. Talia ſunt, Altercor, aurigor, bacchor, cachinnor, crapulor, concionor, cunctor, digladior, defetiſcor, expergiſcor, epulor, fabulor, confabulor, frumentor, gradior, geſticulor, digredior, congredior, progredior, ingredior pro gradior, graſſor, iocor, lachrymor, lignor, labor, luctor, meridior, mictor, nugor, naſcor, renaſcor, orior, exorior, obſonor, otior, proficiſcor, poetor, prælior, pergræcor, prophetor, præuaricor, ratiocinor, reuertor, rethoricor, rixor, ruſticor, ſcortor, ſpatior, ſermocinor, tumultuor, triſtor, verſor, villicor, verecundor, vociferor, velitor. Huius etiam generis abſoluta quæ motum ſignificant, ſicuti ſimilia neutra in penultimũ participiale feruntur, Proficiſcor, gradior, reuertor viſum. ſoluto etiam hoc ſupino in alterum, ſicuti in neutris, Reuertor ad videndum.

Reliquum deponentiũ neutrorũ genus, quod ſcilicet ab agente in aliam perſonam tranſitum facit, ſicuti ſimilia neutra, partim in datiuum fertur. Auxilior, aſſentior, aſſentor, adulor, aduerſor, blandior, dominor, fœneror, famulor, grator, inſidior, iraſcor, lenocinor. Plinius, Cum illi neceſſitas lenocinetur. Medeor, moderor, medicor. Verg. Et ſenibus medicantur anhelis. Hoc & accuſatiuum recipit. Vergil. Sed non Dardaniæ medicari cuſpidis ictum. Minor, minitor, obſequor, palpor. Plaut. Obſeruatote quàm blande mulieri palpabitur. Refragor, ſuffragor. Adulor autem & cum accuſatiuo legitur. Tacit. Tigillinum aut quem alium potentium adulatus eſt. Hoc & actiua voce legitur. Valer. Max. Si Dionyſium non adulares, illa non eſſes. Et huius paſſiuum. Cicer in officijs, Nec adulari nos ſinamus. Palpo quoque pro palpor, accuſatiuo iungitur. Iuuenal. Quem munere palpat charus. Gratulor quoque cum accuſatiuo. Cicero in Ver. Et voce maxima victoriam gratulatur. Partim verò tranſit hoc genus in ablatiuum. vt Vtor, abutor, fruor, fruiſcor pro fruor. Metell. Domit. Ego neque aqua nec igni careo, ſed ſum-

ma gloria fruiſcor. Fungor. Liuius, Quod annixurus pro ſe quiſque ſit, vt cum ſuam vicem functus officio ſit, parentum, etiam patriæ expleat deſyderium. Defungor, veſcor, potior. Præterea alia fortaſſis ratione, Delector, lætor. vt Aſpice venturo lætentur vt omnia ſeclo. Hoc & accuſatiuo iunxit Cicero ad Marium, Vtrunque lætor, & ſine dolore corporis te fuiſſe, & animo valuiſſe. Alia etiam glorior. Cæſar de bel. Gallico, Quod ſua victoria tam inſolenter gloriarentur.

HACTENVS verborum primas & ſimplices tranſitiones, per quinque vel potius tria genera perſtrinximus. Deinceps geminatas (διαβάσεις Græci vocant) referemus. quæ tamē in vno actiuorum genere maxime ſpectātur. Ex iis igitur quædam præter accuſatiuum, etiam in genitiuum vel ablatiuū feruntur. Ea ſunt quæ ad accuſationem, crimēnque pertinent. vt Arguo, accuſo, ago, alligo, arceſſo, aſtringo, damno, condemno, incuſo, inſimulo, poſtulo pro accuſo. Cicer. pro L. Sylla, Qui alterum coniurationis accuſet. Emil. Probus, Accuſatus hoc crimine. Idem in Pauſania, Accuſatus capitis abſoluitur. Terentius, Hic furti ſe alligat. Plautus, Ita eū furto alligat. Idem in Penulo, Furti ſe aſtringit. Suet. in Cæſare, Ne hoſpitem aut negligentię, aut ruſticitatis videretur arguere. Solinus, Peccato argutus. Et in rhetor. ad Heren. Arceſſitur Cepio maieſtatis. Cicer. de Officijs, Ne quem vnquam innocentem iudicio capitis arceſſas. Et in rhetor. ad Herén. Maiores noſtri ſi quando peccati mulierem damnabant. Cicer. in Tuſcul. Capite damnatos, morte mulctauit. Idem ad Tyronem, Etiam ſceleris condemnat generum ſuum. Idem ad Curionem, Quare ſi in me iniquus es iudex, condemnabo ego te eodem crimine. Plaut. Qui alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet. Terent. Si herum inſimulabis auaritiæ, male audies. Hypſipyle Iaſoni, Vtinam temeraria dicar Criminibus falſis inſimulaſſe virum. Suet. in Cæſare, Cōſularē & triumphalem, virū repetundarum poſtulauit. Similem his conſtructionem habet abſoluo. Cicer. ad Heren. Cecilius iudex abſoluit iniuriarum illum, qui Lucium Accium poetam in ſcena nominatim læſerat. Liuius, Latæ deinde leges, quæ conſulē regni ſuſpitione abſoluerent. Sunt ex iis & quæ Syncategorematicos conſtruantur. Gel. Quàm Thimarchum de pudicitia grauiter inſignitérq; accuſauerit. Cicer. ad Heren. Lex vetat eum, qui de pecunijs repetundis damnatus ſit, in concione orationem habere. His accedit & multo. Quint. Curtius, Is quoque inſulas præſidiis occupat, pecunia multat. Sunt tamen certa nomina, vt rectè Laurentius no-

Conſtructiones actiuorū diabaticæ.

tauit, quæ poſt huiuſmodi verba, non niſi in ablatiuo poni ſoleant, Qualia ſunt huiuſmodi partitiua, Vterque, neuter, nullus, alter, alius, & ambo. Quibus fortaſſe accedant & ſuperlatiua. vt Accuſéſne hunc furti, an ſacrilegij, an vtroque vel ambobus, vel neutro? Item, Accuſéſne hunc furti, an ſacrilegij, an inceſti, an omnibus, vel an nullo, vel an maximo ex ijs? Ex quo apparet nõ inepta cõiectura eorũ, qui genitiuos poſt huiuſmodi verba per eclipſin ablatiui alterius appellationis crimine, vel ſimilis cuiuſquam pronunciatos putãt. Quædam in accuſatiuũ, & genitiuũ tranſeunt. vt Admoneo, commoneo. Saluſt. Sed quoniam tanti viri tempus admonuit. Quintil. Grammaticos ſui officij cõmonemus. Admoneo verò, & cum præpoſitione συγκατηγορηματικῶς. Cicero in quarto epiſt. Putaui ea de re, te eſſe admonendum. Quædam cum accuſatiuo etiam datiuũ recipiunt, ſed eius rei quæ ad quæſtionem Cui, apte redditur. vt Confero, comparo, do, reddo, impero, præcipio, veto, prohibeo, nuntio, iudico, vindico, addico, mitto, remitto, oppono, obijcio, ſpondeo, promitto, ſubmitto, ſubijcio, cum ſynonymis. Item, Dedo, deuoueo. Cęſar comment. Neq; adhuc hominum memoria repertus eſt quiſquam, qui eo interfecto cui[9] ſe amicitiæ deuouiſſet, mori recuſaret. Ouid. Deuoueo capiti triſtia bella tuo. Et ſine datiuo, Idem in Ibin, Illum deuoueo, quem me[9] intelligit Ibin. Præterea quæ à præ vel ante componuntur, vtique actiua. vt Præpono, antepono hunc illi. Idem faciunt & deponentia ſimilis generis. vt Loquor, fatur, teſtificor, polliceor, gratificor hęc amicis. Etiam obſequor. vt Terent. Cœpi his omnia facere, obſequi quæ vellent. Ex ſupra dictis quædã pro datiuo, accuſatiuum cum ad recipiunt, Scribo, reſcribo. Mitto, remitto.

SVNT quæ alterum recipiunt accuſatiuum, cuiuſmodi ſunt hæc, Doceo, erudio, edoceo, peto, poſco, repoſco, poſtulo, rogo, oro, exoro, obſecro, precor, flagito, exigo, exuo, cælo, induo, cingo, percontor, admoneo, hortor, moneo. vt Cicer. ad Trebat. Filij cauſam te docui. Stat. Theba. Et quæ te leges præceptáque fortia belli Erudijt, genitrix nimium didiciſſe queretur. Gell. Græcas literas eruditus. Saluſt. Per legatos cuncta edoctus. Tacit. Experimentis cognitum eſt Barbaros malle Romam petere reges, quàm habere. Plin. Qui Luſitaniam & Taraconenſem accolunt, iura Cordubã petũt. Verg. Pacem te poſcim[9] omnes. Plaut. Quam tu virginem me repoſcis? Cicer. Hoc te vehemẽter etiam atque etiã rogo. Terent. Primum hoc te oro. Plaut. Hanc veniam illis ſine te exorẽ. Cicer. Hoc te obſecrat, Luc. Dux etiam votis hoc te fortuna precatur. Cicer.

pro Plantio, Dicendum eſt id, quod ille me flagitat. Idem de legib. Te veritatem exigant. Verg. Troianos exue ceſtus. Ouid. Hoc te cęlauimus vnum. Hoc aliter quoq; Cicer. in epiſtola. Baſſus noſter de hoc me cælauit. Martial. Dum mutat cultus induitúrque togã. Vergil. Et inutile ferrum cingitur. Plaut. Sũt quæ te volumus percontari. Terent. Ridiculum eſt te admonere me iſtud Clitipho. Cicer. in Catil. Quod te iamdudum hortor. Terent. Ni metuam patrem, habeo pro illa re, quod illum admoneam probé. Sunt ex ijs non pauca, quæ pro altero accuſatiuo, ablatiuũ cum præpoſitione recipiant. Cæſar de bel. Gall. Qui de ſuo aduentu doceant. De ijs, quibus peti aliquid ſignificatur, mox plura.

ALTERVM etiam accuſatiuum accipiunt & quæ vocandi actiua vocantur. vt Vocas me Didymum. Nomino te Iulium. Et cum his facio, & præſto. vt Facio te arbitrum. Præſta te eum mihi, qui à teneris vnguiculis es cognitus. Sunt & quæ accuſatiuum ablatiuo excipiant, qualia ſunt, Spolio, priuo, emungo, viduo, ſepono, onero, exonero, fraudo, leuo, vacuo, impartio, participo, impleo, compleo, expleo, imbuo, inſtruo, libero, munero, ſiue muneror, dignor, afficio, proſequor, communico, expedio, oblector, delibuo, abdico, conficio, & conficior. Vergilius, Poſtquam illum vita, victor ſpoliauit Achilles. Cicer. Graui teſte priuatus ſum, patre tuo clariſſimo viro. Horat. Scim⁹ inurbanũ lepido ſeponere dicto. Terent. Emunxi argento ſenem. Cicer. in epiſt. Homines nequiſſimi quibus te onerarunt mendacijs? Terent. Vos quoque amicos eius exoneraſtis metu. Idem, Ego nunc mihi ceſſo, qui hunc humerum exonerem pallio. Verg. Quem regno heſperiæ fraudo, & fatalibus armis. Idem, Ego te hoc faſce leuabo. Terent. Plurima ſalute Parmenonem ſummum ſuum impartit Gnato. Plaut. Nã ille nõ potuit, quin aliquam familiarem ſuo ſermone participauerit. Hoc & in genitiuum. Idem, Paternum ſeruum ſui participat conſilij. Verg. Impleuítq; mero paterã, pinguíſq; ferinæ. Idem, Vterúmq; armato milite complet. Terent. Atq; animum eius expleam gaudio. Colum. in x, Quibus liquoribus mundã lanã imbuere oportebit. Idem, Nonnulli ſtrenue fabricant nauigia, nec cõſummata, proinde inſtruunt armamentis miniſtriſq;. Horat. Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem Teſta diu. Terent. Obſecro te quàm primum hoc me miſerum libera metu. Et cum præpoſitione. Cice. Nihil antiquius fuit, quàm vt te à ſceleratorum hominũ calumnijs liberarẽ. Macrob. Regni eũ ſocietate munerauit. Cicer. in OEcono. Homo ex eo numero hominũ, qui apud nos hoc no-

mine dignantur. Item Verg. Haud equidem tali me dignor hono- re. Cicer. Magno me dolore affeciſſent tuæ literæ. Hoc & abſolute legitur. vt Hoc magis afficit. Sic & paſſiuũ eius. Colum. Pulmo to- tus afficitur. Cicer. in Ver. Iſte iratus hominem verbis vehemẽtio- ribus proſequitur. Plaut. Cõmunicabo te ſemper menſa mea. Te- rent. Te hoc crimine expedi. Solinus, Vnguentis eum delibuit. Li- uius, Dictator magiſtratu ſe abdicauit. Cicer. Plagis confectũ ante oculos tuos cecidiſſe. Quædam ex ijs & cum genitiuo ſuper accu- ſatiuum conſtruuntur. Plaut. Hæ res vitæ me ſoror ſaturant. Verg. Poſtquã dextra fuit cædis ſaturata. Liuius, Adoleſcentem ſuæ te- meritatis implet. Plaut. Amph. Erroris ambo ego illos & dementię complebo. Cicer. in Ver. Completus iam mercatorum carcer eſſet. Verg. Implentur veteris Bacchi, pinguiſque ferinæ. In ablatiuum ſuper accuſatiuum feruntur, & quæ prælationem, exceſſũmve ſi- gnificant, ſed eius rei quæ menſuram exceſſus demõſtrat. vt Præ- fero hunc multo. Paulo illum ſuperat. Aliquanto eum præcedit. Iuuenal. Tota cohors pede non eſt altior vno. Item eius rei, in qua eſt prȩlatio vel exceſſus. vt Præcellit virtute. Valer. Maximus, De- forme exiſtimãs, quos dignitate præſtaret, ab ijs virtute ſuperari. Non deſunt ex actiuis & quę præter accuſatiuũ, ablatiuum quoq; cum præpoſitione A vel ab συνκατηγορηματικῶς ſuſcipiant. Ta- lia ſunt quæ ablationem, ſeparationẽmve ſignificãt. vt Aufero, eri- pio, adimo, auello, furor à te. Idem ablatiuus & in datiuum muta- ri poteſt. vt Adimo tibi. Item quibus peti, interrogarive aliquid ſi- gnificatur: quippe quæ pro altero accuſatiuorum, ablatiuum cum præpoſitione nonnũquam recipiunt. vt Peto, poſco, poſtulo, rogo, oro, quæro, flagito, interrogo à te. Sicuti ex deponentibus, Sciſci- tor & percontor à te. Cicer. pro Sylla, Hanc à me orationem flagi- taſſent. Plaut. in Bac. Ego quidem ab hoc certȩ exorabo. Verg. Ve- niámque oremus ab ipſo. Luc. Vxor & à charo poſcet ſibi fata ma rito. Cicer. de reſpon. Aruſp. Niſi à Senatu prȩſidium poſtulaſſent. Fab. in IX, Quod precatus à diis immortalibus ſum. Cicer. rhe- tor. II, Ab aduerſarijs percontabitur accuſator. Idem ad Mem- mium, Nunc à te illud primum rogabo. Saluſt. in Iug. A Metello petendi conſulatum gratia, miſſionem rogat.

Caſum in diabaſi etiã paſſiuis communem.

EORVM quæ hactenus memorauimus actiuorum, exceptis ijs quæ vocandi dicuntur, communis etiam paſſiuis eſt caſus, qui in diabaſi eſt poſitus. Accuſaris à me furti vel furto. Reddũtur no bis à te literæ. Doceor à te literas. Spolior à te veſte. Superaris ab hoc multo. Aufertur à te veſtis. Cum ſcilicet ſignificatur alterum

auferre à te veſtem.Induitur togam. Petor à te veniam,nō autem petitur à te veniam,propter cauſam alibi aſſignatam.

COMMVNES OMNIVM VERBORVM CONSTRVCTIONES.

Communes in datiuum.

QVAE DEINCEPS ſequuntur cōſtructiones,omni verborum generi communes ſunt.Quippe omne verbum in datiuum ferri poteſt eius perſonæ, in cuius gratiam, vel commodum,vel horum contraria, verbi actio cedit. vt Verg. Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Idem,Pòſt mihi non ſimili pœna commiſſa luetis.Ouid.Diruta ſunt alijs, vni mihi pergama reſtant. Iuuenalis, Mœchis foliata parantur,His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi.Verg.Tibi res antiquæ laudis, & artis ingredior.Terēt.Si quid peccat Demea,mihi peccat.Itaq; hunc datiuum veteres per In gratiam, vel in detrimentum ſæpe interpretantur.

Communes in ablatiuū. In inſtrumētum.

OMNE PRAETEREA verborum genus ablatiuo iungi poteſt eius rei, quæ inſtrumenti rationem obtinet. Alo lacte. Cædo virgis.Placeo obſequio.Curro pedibus.Coerceor vinculis.Premor onere.Etiam alijs ſingulorum generum conſtructionibus adhibitis.Alo te lacte.Coerceor à te vinculis.Placui illis obſequio.Similiter eius rei,quæ cauſam ſignat, ob quam,ſiue propter quam verbum de nominatiuo dicitur.vt Verberat hunc,odio.Vituperat,inuidia.Non donat,penuria.Non prodit,pudore.Pulſus eſt,vel exulat,inuidia.Qua fortaſſe ratione dicuntur illa,Gaudeo,Lætor,Delector tuis commodis.

In cauſam.

In precium.

IAM OMNE verborū genus ablatiuum ſibi ſubijcere poteſt eius rei, quæ precij rationem obtinet: ſed ita, ſi appellatiuum ſit. vt,Vendidit hic auro patriam. Horatius, Eritque tuus nummorum millibus octo. Liuius, Multo ſanguine ac vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Perſius,Et centum Græcos vno centuſſe licetur. Mart. Paruo cum precio diu liceret. Pauci appellatiuorū genitiui ſunt, qui poſt non multa verba precij rationem habent, Flocci, nauci,nihili,lucri,pili,aſſis,cum verbo facio.vt Floccifacio, nihilifacio, lucrifacio. Plautus in Curgul. Reſpicio vos, nihili meam gratiam facere. Idem in Ruden. Minacias ego iſtas flocci non facio.Vergilius,Non aſſis faciunt.Catull.Nec pili facit. Legitur & in Plauto, Vt præter operam reſtim ſumpti fecerim. Et terunci faciam, Simile accidit & verbo pendo. Terent. Ego illum floccipen-

dere. Item æſtimo. Catul. Omnes vnius æſtimemus aſſis. Cæterum ex adiectiuis octo vel nouem maxime notauit Laurentius, quę ſi ſecum appellatiuum adhibitum non habent, in genitiuo poni ſemper ſolent. Sunt autem ſimplicia quatuor, Tanti, quanti, pluris, minoris. Cōpoſita quinque, Quantiuis, quantilibet, quanticunq́, tantiuis, & tantidem. Si modo poſtremum hoc, adiectiuum eſt. vt Res tanti valet, quanti vendi poteſt. Liuius, Mancipia minora annis viginti, quæ poſt proximum luſtrum decem millibus æris aut pluris vēniſſent, ea quoq́ decem tanto pluris, quàm quāti eſſent, æſtimarētur. Iuuenal. Atq́ ideò pluris quàm Coſſus agebat. Plin. x x x v, Neminem minoris docuit talento. Horat. Quāti emptæ? Paruo. Quāti ergo? Octuſſibus. Eheu! Iuuen. Tanti tibi nō ſit opaci omnis arena Tagi. Plin. tamen in x i i, hoc in ablatiuo poſuit, ſi rectè ſcriptū eſt. Tanto nobis deliciæ & fœminæ cōſtant. Iuuenal. Quanticunq́ domus conſtet. Quint. In paſtu cadauerū hoc vnum ſupererat, vt deuectum tantidem venderes. Cicer. in Ver. Aiebat te tantidem æſtimaſſe, quanti ſacerdotem. De tanti tamen nō inutile notatu ſit, quòd aliquando non tam planè ad precium referri videtur, quàm aliquid quod magni ponderis ſit & æſtimationis. vt in illo Didus ad Æneam, Non ego ſum tanti, quod non medite ris inique, Vt pereas, dum me per freta lōga fugis. &, Vix Priamus tanti, totáq́ Troia fuit. Plin. Tu qui te deum credis aliquo ſucceſſu tumens, tanti tamen perire potuiſti. Sin eiuſmodi adiectiua appellatiuum, quo precium indicatur, ſecum habent, in ablatiuo vſurpentur, præter tantidem, quod ablatiuo caret. Et itē pluris, quod adhuc notarim. Liuius x x i i, Hic miles magis placuit, cum precio minore redimēdi captiuos copia fieret. Iuuenal. Quāto metiris precio, quod ni tibi deditus eſſem, Deuotúſq́ cliens, vxor tibi virgo maneret. Nec obſtat pręcepto, vel quod Liui⁹ x x v i i ait, Sed nequaquā tantum relictū eſt, quantę ſummæ damnatus fuerat. vel Terent. in Andria, Cū faciem videas, videtur quātiuis precij. vel Plaut. in Epid. Fateor me eſſe minimi precij. Cū in illo Liuij nō tam preciū, quàm mulcta ſignificetur, vt etiā Laurentius monuit. In alijs appellatiuū aliquod homo vel res ſubaudiatur, vt ſit, Homo vel res minimi precij, quale eſt illud, Agrum in his regionibus meliorē, nec precij maioris habet nemo. pro neq́ agrū maioris precij.

QVATVOR item adiectiua ſunt, quorum genitiui in precio ſignificando poſt duo illa intereſt & refert vſurpantur. Ea ſunt duo ex iam dictis, quantus & tantus, & cum his magnus & paruus. Cicer. Tyroni, Quanquam magni ad honorē noſtrū intereſt

quàm primum ad vrbem me venire. Terētius in Phor. Quid tua, malum, id refert? Magni. Rurſus duo hæc poſteriora cum tribus ſuperlatiuis, Maximus, minimus, plurimus, alijs quoque verbis, cuiuſmodi ſunt, Facio, æſtimo, pendo, puto, curo, in precio indicando genitiuos ſuos ſubijciūt. Emil. Prob. in vita Cat. Magniq́ opera eius exiſtimata eſt in prælio apud Senam, quo cecidit Haſdrubal frater Hanibalis. Terent. Andr. Meritò ſemper te maximi feci Chreme. Idem Heaut. Tu illum nunquam oſtēdiſti, quanti penderes. Idem Adel. Ego quoque à meis amari, & magni pendi poſtulo. Catul. Noli ſpernere nec putare parui. Terent. Tu quid de me fiat, parui curas. Cicer. in epiſtola, A me minimi putabantur. Duobus autem primis intereſt & refert apte (vt Laurentius vult) iunguntur, ſiue accuſatiuos, ſiue etiā aduerbia dicere mauis, Multum, plus, plurimum, parum, paulum, pauxillum, nihil, aliquid, & ſimilia. vt Multum refert. Plurimum intereſt. Plin. ad Pomp. Fal. Plurimum refert, quid eſſe Tribunum putes. Et in eadem, Plurimum intereſt, quid eſſe Tribunatum putes.

SANE pauca quædā notantur, quibus addere appellatiuum, vel demere pro arbitrio poſſis, Magnus, paruus, minimus, paululus, nimius. Terent. Quid agas, niſi vt te redimas captum, quàm queas minimo: ſi nequeas paululo, at quāti queas? Verg. Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ. Horat. Quāti emptæ? paruo. Senec. Cōſtat paruo fames, magno faſtidium. Luc. Ære merēt paruo. Terent. Hecy. Quàm minimo precio ſuam voluptatem explent. Plaut. Paciſci cum illo paula pecunia potes. Val. Max. lib. v, Magno vbique precio virtus æſtimatur. Duo ſunt quibus addi appellatiua non ſolent caro & vili. Plaut. in Epid. Quanti eam emit? Vili. Declarat idem & vilipendo. Prioris loco, aduerbium legitur. vt in epiſtola Bruti ad Ciceronem, Valde care æſtimas tot annos. niſi caro ſcribendum eſt.

Rurſus quatuor ſunt comparatiua, quæ ad precium demonſtrandū, ipſa non adhibentur, ſed loco ſuo aduerbia de ſe ſufficiūt. Carius, vilius, melius, peius. Mar. Carius ergo cacas.

HVIC AFFINE pręcepto eſt, quanquam non tam multorū verborum commune, Quòd poſt non pauca verba dictio qua pondus, liquidive menſura ſignificatur, in ablatiuo ponitur. Plin. nat. hiſt. Iocinori priuatim teucria bibitur, recens drachmis quatuor in poſcæ hemina. Betonicæ in aqua calida cyathis tribus ad cordis vitia. In frigida cyathis duobus. Idem, Agaricum victoriati pondere tritum, & in mulſa quinque cyathis datū. Idem, Ariſtelochia obo- In pondus liquidive mēſuram.

lis ternis ex aqua calida, aut lacte aſinæ pota.

In præpoſitionem cum ſuo caſu.

PRAEPOSITIO quoque cum ſuo caſu omni verborum generi ſuccedit. vt Sum in agris. Iaceo ante pedes, & iuxta muros, & prope flumen. Doceo & doceor in ludo, & cum alijs, & ſub tecto. Occurri ante ædes, & circa meridiem. Lætor, iocor cum amicis, in feſto, ſine inuidia. & ſic de alijs præpoſitionibus.

Cõmunis in certas prępoſitiones.

PRIVATIM VERO quę ex his præpoſitionibus A, ab, ad, con, de, e, ex, & in componuntur, modo præpoſitiones ipſæ vim ſuam ſeruent, pleraque ſimilem omnino præpoſitionem cum ſuo caſu recipiunt, & actiua quidem præter legitimum ſuum accuſatiuum, vt in ſubiectis authorum exemplis videre licet.

Abſtineo. Abſtineo. Cicer. in Saluſt. Facilius ſe à viris abſtinuerunt.

Accõmodo. Accommodo. Idem de orat. Affricano illi ſuperiori coronam in conuiuio ad caput accommodant.

Addo. Addo. Idem ad Ruff. Etſi meo iudicio nihil ad tuum prouinciale officium addi poteſt.

Adijcio. Adijcio. Plaut. Mercat. Ne ad illam me animum adieciſſe aliqua ſentiat.

Adhibeo. Adhibeo. Cicer. in Tuſc. Quod vetat Chryſippus ad recentes quaſi rumoris animi remedium adhibere quicquam, præter naſturcium.

Aduoco. Aduoco. Terent. Amicos aduocabo ad rem hanc.

Adiungo. Adiungo. Cicer. in Philip. Cæſar ſe ad neminem adiunxit.

Admoueo. Admoueo. Cæſ. de bel. ciuil. Ad turrim hoſtium admouent.

Adhortor. Adhortor. Cicer. in Philip. Vt ad defendendam rempublicam te adhortarer.

Affero. Affero. Plaut. Epid. Non meminiſti auream ad te afferre natali die.

Appello. Appello. Terentius, Poeta quum primum animum ad ſcribendum appulit.

Applico. Applico. Cicero de orat. Si ſe ad aliquem quaſi patronum applicuiſſet.

Auerto. Auerto. Suet. in Ner. A philoſophia eum mater auertit.

Impono. Impono. Pallad. Imponítque leues in ſtipite phyllidis vmbras. Plaut. in Bac. In te ergo hoc onus omne impono.

Induco. Induco. Terent. Iſthuc in animum inducas tuum.

Includo. Includo. Cicer. in Ver. Includuntur in carcerem condemnati. Idem, In paucis villis incluſas eſſe videtis.

Inijcio. Inijcio. Terent. Quæ ſeſe in ignem inijcere voluit. Plaut. Tragulam inijcere in te adornat.

Expedio. Terēt. in Hecy. Quin te citius expedias ab ijs ęrūnis. Expedio.

Expello. Cęlius ad Ciceronē, Nam me cum expuliſſet ex Italia Pompeius. Expello.

Extraho. Terent. in Heaut. Ex quanta ærumna extraxeris. Extraho.

Exuo. Statius Theb. 1 x, Magnoq; ē vulnere telum Exuit ipſe gemens. Exuo.

Exonero. Plaut. Atque ita profectò vt ex hoc exoneres agro. Deeſt autem accuſatiuus. Exonero.

RELIQVA VERO ex iam dictis præpoſitionibus compoſita, quæ actiua non ſunt, ipſam præpoſitionem cum ſuo caſu ſine accuſatiuo omnino recipiunt. vt,

Abſum. Cicer. Cū abeſſem ab Amano. Idem, Quomodo igitur iucunda vita poteſt eſſe, à qua abſit prudentia, abſit moderatio? Abſum.

Adſum. Cato, Mulier ne ad rem diuinam adſiet. Adſum.

QVAEDAM VERO actiuorum non vtrunq; pariter vt iam dicta verba, hoc eſt accuſatiuū & caſum cum præpoſitione, ſed ex ijs alterum recipiunt.

Abhorreo. Suet. in Calig. Nec abhorret à veritate. Catul. Sæuáque abhorrebas priſci præcepta Catonis. Abhorreo.

Adeo. Suet. Libera & fœderata oppida ſine lictoribus adibat. Terent. Edicit, ne vir quiſpiam adeat ad eam. Cicero in tert. epiſtolarum, Ad me adire quoſdam memini. Adeo.

Aſpicio. Verg. Iupiter omnipotens precibus ſi flecteris vllis, Aſpice nos. Plaut. in Cap. Agedum aſpice nos. Aſpicio.

Euado. Suet. in Tiber. Carmilius me euaſit. Cicer. pro Sylla, Cum ex inſidijs euaſeris. Euado.

Exeo. Terent. Cum limen exirem. Idem, Poſtquā exceſſit ex ephebis. Cicer. epiſtolarum quarto, Ne aut tibi exire ex vrbe neceſſe ſit. Exeo.

Intro. Suet. in Veſpaſ. AEdem Serapidis ſummotis omnibus ſolus intraſſet. Cicer. pro domo ſua ad Pont. In Capitoliū intrare. Intro.

Inuado. Saluſt. in Catil. Tanta vis morbi, vti tabes pleroſq; ciuium animos inuaſerat. Cicer. Qui in fortunas huius inuaſerant. Sic vſurpari poſſe videntur & compoſita ab inter. Cicero, Magno me metu liberabis, dum modo inter me atq; te murus interſit. Inuado.

PRIVATIM ex ijs quæ de Ad, con, & in componuntur, tum actiuis, tum neutris, multa non modo præpoſitionem ipſam (vt dictum eſt) cum ſuo caſu recipiunt, verùm etiam loco eius datiuum. vt,

Accedo. Ouid. Tum verò poſtquā ſolitas acceſſit ad iras Cau- Accedo.

ſa recens. Idem, Accedit fatis matris miſerabilis infans.

Accido. Accido. Terent. Iſthuc verbum verè in te accidit. Cicer. in Lelio, Nihil mali accidiſſe Scipioni puto.

Accõmodo. Accommodo. Quint. Auribus accommodent curam.

DE accuſatiuo cum præpoſitione ſuprà dictum eſt exemplum, itaq; nec repeto. Sicut nec in ſubiectorum quibuſdam.

Adhæreo. Adhæreo. Plaut. in Penul. Ne ad fundas viſcus adhęreſceret. Apuleius, Quæ clauſtris adhærent.

Adhibeo. Adhibeo. Verg. in VIII, Hos caſtris adhibe ſocios.

Adijcio. Adijcio. Ouid. Adijce præceptis hoc quoque Naſo tuis.

Adiungo. Adiungo. Verg. Vlmiſque adiungere vites, Conueniat.

Addo. Addo. Ouid. in quarto Meta. Additur his Niſeus.

Admoueo. Admoueo. Valer. VII, Qui in equæ genitalem partem manũ miſſam cum in eum locum ventum eſſet, naribus equi admouit.

Adeſſe. Adeſſe. Verg. Cum creber ad aures viſus adeſſe pedum ſonitꝰ. Cæſar, Omnibus his pugnis Dolabella affuit.

Hoc & ablatiuo cum ĩn iungitur. Cicer. de orat. In Pauli pugna nõ affuerat.

Affero. Affero. Plaut. in Epid. Affer domum auxilium mihi.

Appropinquo. Appropinquo. Hircius libro V, Donec ad ipſas portas ac murum appropinquaret. Cæſar de bel. Gall. Cum iam muro appropinquaſſent.

Adſcribo. Adſcribo. Horat. Et adſcribi quietis ordinibus patiar deorum. Hoc & cum ĩn iungitur. vt Cicero in Philip. Tu verò adſcribe me talem in numerum.

Aſſueſco. Aſſueſco. Cæſar libro VI, Sed aſſueſcere ad homines & manſueſieri ne paruuli quidem excepti poſſunt. Verg. Vbi libera colla ſeruitio aſſuerint.

Comparo. Comparo. Valer. lib. VII, Quàm porro ſubtiliter Anacharſis leges aranearum telis comparabat.

Confero. Confero. Cicer. pro leg. Cor. Cum legibus conferemus. Iuuenalis, Confer & his, veteris qui tollunt grandia templi Pocula. Cecil. Plin. Quis ex iſtis, qui tota vita literis aſſident, collatus illi &c. Aliter quoque confert pro vtile eſt, vel auxilio eſt, vel addit. Fab. libro III, Interim confert admirationi multum etiam infirmitas. Idem, Scio queri etiam, naturáne plus ad eloquentiam conferat, an doctrina.

Immineo. Immineo. Cicer. in Phil. VII, Qui in Gallia delectus habent. qui in noſtras fortunas imminent. Ouid. Imminet his aer.

Incedo. Incedo. Terent. Vnde noua nunc religio in te iſthæc inceſſit,

cedo? Verg. Regibus inceſſit magno diſcordia motu.

Includo. Cicer. ad Att. Topetheſiam quam poſtulas, Miſeni & Puteolorum, includam orationi meæ. Includo.

Impono. Iuuenal. Imponit finem ſapiens, & rebus honeſtis. Impono.

Inſideo. Verg. Inſideat quãtus miſere deus! Cicer. pro leg. Cor. Sed in animis omnium penitus inſideat. Inſideo.

Incumbo. Cicer. epiſtolarũ x, Vt in remp. cogitatione, curáq; incumberes. Idem, Mi Plance incumbe toto pectore ad laudem. Verg. Incũbens tereti Damon ſic cœpit oliuę. Plin. nat. hiſt. Nanque in illo caua in ſe conuexitas vergit, & cardini ſuo. hoc eſt vndique terræ incumbit. Incumbo.

Inſilio. Plaut. in Rud. Ambæ in ſcapham inſiluimus. Luc. Sed cæca nocte carinis inſiluit Cæſar. Inſilio.

Inſum. Terẽt. In amore hæc omnia inſunt vitia. Suet. in Tito, Cui non minus authoritatis ineſſet. Inſum.

Illabor. Verg. Mediæque minans illabitur vrbi. Idem, Senſit medios illapſus in hoſtes. Illabor.

Inſiſto. Plaut. in Mil. Age nunc iam inſiſte in dolos. Fabius, Simul ne vulgarem viam ingreſſus, alienis demum veſtigijs inſiſterem. Terent. Quam inſiſtam viam. vbi legatur, qua inſiſtam via, vt dubitari poſſit de illo alienis veſtigijs datiuíne ſit, an ablatiui. Idem accidit aliquando & de præpoſitioni. Inſiſto.

Detraho. Ouid. de Triſt. Detrahat authori multum fortuna licebit. Et ſine accuſatiuo eclipticos. Cicer. ad Appi. Ego ſi in prouincia detrahere de tua fama vnquam cogitaſſem. Idem de reſponſis Aruſp. Qui in concione detrahat de Pompeio. Detraho.

EX IIS verò quæ de Ab, à, de, ex, componuntur, non pauca ablatiuum citra præpoſitionem accipiunt.

Abſtineo. Cicer. Qui me oſtreis & murenis abſtinebam, à beta & malua captus ſum. Abſtineo.

Auerto. Verg. Nec poſſe Italia Teucrorum auertere regem. Auerto.

Auello. Idem, Fatale aggreſſi ſacrato auellere templo Palladium. Auello.

Abſum. Suet. in Cæſare, Italia abeſſet. Abſum.

Amolior. Luc. Humeris iam pondere feſſis Amolitur onus. Amolior.

Detrudo. Verg. Detrudunt naues ſcopulo. Detrudo.

Deſiſto. Idem, Méne incœpto deſiſtere victam? Deſiſto.

Deijcio. Cæſar, Heluetij ea ſpe deiecti. Deijcio.

Emoueo. Verg. Emoti procumbunt cardine poſtes. Emoueo.

Egredior. Idem, Eſt vrbe egreſſis tumulus. Egredior.

Exire. Exire. Idem, Neque ſeruitio me exire licebat.

Exigo. Exigo. Italia exigitur.

SIMILEM conſtructionem habent, quanquam non ex ſimilibus præpoſitionibus compoſita, Arceo, Sepono, Summoueo, Pello. vt Italia pelleretur. Italia ſummouit. Verg. Arcebat lõge Latio. Suet. Domit. Philoſophos omnes vrbe Italiáq; ſummouit. Horat. Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto. Sicuti quæ ex Ad, con, in, & per componuntur, etiam harum prępoſitionum qualibet nõ adhibita, caſum tamen eius admittunt. vt,

Aduenio. Aduenio. Verg. Tyriam qui adueneris vrbem.

Accedo. Accedo. Idem, Quas vento acceſſerat oras.

Concludo. Concludo. Terent. Vt ab illa excludar, hac concludar.

Infigo. Infigo. Verg. Hęrent infixi pectore vultus.

Perlabor. Perlabor. Idem, Atque rotis ſummas leuib⁹ perlabitur vndas.

HAC maxime ratione videntur exulo & expedio ablatiuum ſibi ſubijcere.

Expedio. Expedio. Terent. in Heaut. Téque hoc crimine expedi.

Exulo. Exulo. Cicer. Tuſc. Telamonem pulſum, patriáque exulantẽ. Terentius, Domo exulo.

Cõmunis in vrbem oppidúmve. PRIVATIM quoque vrbium & oppidorum propria, poſt quoduis accommodatum verbum ſuccedere citra præpoſitionem poſſunt. Vtique quod tanquam ad locum ſignificat, vel quod ad quæſtionem factam per Quo, redditur, in accuſatiuo. vt Eo Romam, Tarentum, Carthaginem. Quorum naturam duo etiam appellatiua imitantur, rus & domus. Terẽt. Ego rus ibo. Ouid. Quò ruitis? veſtras quiſque redite domos. Verg. Ite domum ſaturæ, venit heſperus, ite capellæ. Quod verò veluti à loco ſignificat, vel ad quæſtionem Vnde reſpondetur, in ablatiuo. Veni Roma, Tarẽto, Thebis. Adde etiam rure & domo. Eodem caſu vſurpantur nonnunquam & quæ veluti per locum ſignificant, ſiue quæ percontãti Qua, reddas. vt Tranſiui Roma, Tarento, Rure, Domo. Hoc tamen modo loquendi vtimur & in alijs quàm vrbium nominibus, vt Horat. Ibam fortè via quadam, ſicut meus eſt mos. Aliquando etiam præpoſitione cum vrbium nominibus addita. vt Hircius de bel. Hiſ. Et ad Cordubam ſe recepit.

At quæ in loco ſignificant, vel ad quæſtionem Vbi referũtur, ſi primę nominum declinationis, vel ſecundæ ſint, & ſingularis numeri, in genitiuo verba ſequi ſolent. vt Fui Romæ, Tarenti, vel Londini. Quorum naturam appellatiua quatuor imitantur, Domi, militiæ, belli, humi. Horatius, Me primis vrbis belli placuiſſe

domique.Cicer.de offi.ſecundo,Præterea quibuſcunque rebus vel belli vel domi poterunt,remp.augeant.Saluſt. Sed mihi multa legenti, multa audienti, quæ populus Romanus domi militiæque mari atque terra præclara facinora fecit. Liuius, Quibus artibus domi militiǽque & partum,& auctum imperium ſit.Humi quoq; ad imitationem horum vſurpatum eſt, non tamen eodem omnino ſignificato,Cum aliàs ſuper humũ ſignificare videatur. vt Vergilius,Qui legitis flores, & humi naſcentia fraga.Horat.Serpit humi,tutus nimium, timidúſque procellæ. Aliàs in humum, vel ad humum.vt Idem,Procumbit humi bos.Stat.Sternet humi populos, miſerúmque exhauriet orbem. Comprobat hanc interpretationem,quòd etiam authores ſic loquantur.Curt. Plura in humũ innoxia cadebant. Tacit.Proiectus in humũ.Ouid.Vipereos dentes in humum pro ſemine iactos.Aliàs intra humum. Colum. Cumulíſque exaggeruntur, vt latius ſeſe frutex humi diffundat.
Sin vel pluralis numeri ſint,vel genitiuum in is mittāt,proſa ſcribentibus, vt Seruius obſeruat, in datiuo verbis ſuccedunt. Plin. Cum ſpectare antiqui moris ſupplicium Tiburi concupiſceret. Suet. Lentulus Getulicus Tiburi genitum ſcribit. Cicero ad Att. Conuento Antonio Tiburi. Idem ad eundem, Sextum nuntiauit cum vna ſola legione fuiſſe Carthagini. Liuius, Neglectum Anxuri præſidium.Simili modo ruri.Colum.Ruri moretur.Terēt.(Vt cuius,quanquã poetę,proſæ quàm verſui propior ſit oratio.)Ruri ferè ſe continet.In quo Feſtus ſentire cũ Seruio videtur.Eius verba ſunt, Ruri eſſe, non rure eſſe dicendum, teſtis eſt Terentius Phormione,cum ait,Ruri ferè ſe cōtinebat, vbi agrum de noſtro patre colendum habebat. Poetis verò in ablatiuo. Horat. Romæ Tibur amem, ventoſus Tibure Romam.Idem,Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum.Verg.in quarto,Tyria Carthagine qui nunc expectat.Perſius, Rure paterno eſt tibi far modicũ.Iuuenal. Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno viuentis.Priſcianus ſine exceptione tum vorſa,tum proſa ſcribentibus,in ablatiuo ponenda cenſet: Sed quàm verè, facile exiſtimari ex propoſitis licet. Cæterum non infrequens eſt eorum in ablatiuo vſus etiam apud oratores.Cicer.in Philip. Cum tu Narbone menſas hoſpitum conuomeres.Idem de natura deorum, Sepultus eſſe dicitur Lacedemone.Idem ad Seruium Sulp.Commendo tibi domum eius,quæ eſt Sicyone.Plin.nat.hiſt.Effectũ Sicyone primum,deinde in tota Græcia.Nō eſt ignorandũ,quod eorũ de quibus egimus,genitiuus domi quinq; tãtum pronomina,Meæ,tuæ,ſuæ,noſtræ,& veſtræ,

& vnum nomen alienæ iungi ſecum patitur, vt Domi meæ, tuæ, ſuæ. Domi alienæ.

Cõmunis in datiuũ gratię

OMNE præterea verbum in datiuum ferri poteſt eius perſonæ in cuius gratiam vel detrimentum actio verbi cedit. vt Vergil. Cui pẽdere ſua patereris in arbore poma. Idem Geor. Cũcta mihi Alpheum linquẽs, lucóſque Molorchi. ſignificatur enim, In cuius gratiam. In meam gratiam, vel honorem.

Communis in tempus.

DICTIO præterea qua tempus rei gerendæ ſignificatur, ſi veluti ad quæſtionem Quamdiu, redditum ponitur, cuicunq; verbo ſuccedit, & continuatum aliquod tempus neceſſario ſignificare videtur, & per accuſatiuum vel ablatiuum efferri poteſt. Verg. Hic iam ter centum totos regnabitur annos. Cicer. pro reditu ſuo, Qui totos dies de officio, & de virtute diſſerũt. Suet. in Auguſto, In lectum deinde tranſgreſſus, non amplius cum plurimũ, quàm ſeptem horas dormiebat, & ne eas quidem continuas, ſed vt in illo temporis ſpacio ter aut quater expergiſceretur. Plin. nat. hiſt. Sub arctico vertice, nemo ſex menſibus videt ſolẽ. Suetonius in Calig. Vixit annis XXIX, imperauit triennio & decem mẽſibus, diebúſque octo. At ſi veluti ad quæſtionem Quando redditur, in ablatiuo plurimũ vſurpabitur. vt Veni hora prima. Cicer. Superioribus diebus veni in Cumanũ. Idem pro Roſcio, Criminatio tua, quæ eſt, Roſcium cum Flauio pro ſocietate decidiſſe. Quo tempore? Ab hinc annis quindecim. Dicimus tamen tanquam eiuſmodi quæſtioni reddentes, etiam præpoſitione adhibita, Veni ad diem ſtatutum, & in ipſo tempore. Et in epiſtola Ciceronis ad Terentiam, Athenis ad quintumdecimum Calendas Nouẽbris. Rarum omnino in accuſatiuo. vt Plin. ad Canid. Rufum, In hac tamẽ tranquillitate annum quintum & ſexageſimum deceſſit. Cicer. pro Milone, Profectus eſt id tempus, cum iam Clodius, ſiquidem eo die Romam venturus erat &c. Sed hic Græca videtur Eclipſis. Si tamen alicuius harum, Ante, poſt, intra, vel circiter, circunſtantia in eiuſmodi ſermone eſt explicanda, ipſis præpoſitionibus omnino poſitis vtẽdum. vt Veni poſt, vel ante feſtum, & circiter Calendas. Abſoluam opus intra paucos dies. Hoc tamẽ vltimum & per ablatiuum honeſte ſæpe interpretamur. Terentius, Paucis diebus, quibus hæc acta ſunt, Chryſis vicina hæc moritur. Plin. Filix biennio moritur, ſi frondem agere non patiaris. Cicer. Qui his paucis diebus factus eſt pontifex. Idem, Triduo aut ad ſummum quatriduo periturum. Sic dicitur Memoria noſtra, & memoria patrum noſtrorum. Cæſar, Hic pagus cum vnus cum domo exiſſet, patrum

noſtrorum memoria L. Craſſum conſulem interfecerat. pro intra memoriam. Videtur & præpoſitionem poſt cum ſuo accuſatiuo, per ablatiuum interpretatus Cicero ad Caſſium, cum dicit, Vt te quem iam diu plurimi facio, tanto interuallo viderẽ. id eſt (vt mihi videtur) poſt tantum interuallum.

NVLLVM præterea verbum eſt, quod ſenſum vt coniunctionis ſubiectum telicos admittere poſt ſe non poſſit. Doceo grammaticam, vt alij diſcant. Doceor grammaticam, vt emendate loquar. Adſum vt doleas. Surgo vt ſedeas. Ipſe ſeruio, vt tu ſis liber. Hunc ſenſum poetæ interdum per infinitũ modum Græco more interpretantur. vt in Helleniſmis dicetur. Vergil. Hoc regnum dea gentibus eſſe, Si qua fata ſinant, iam tum tenditque fouetque.

Communis in vt telicon

Quinque numero defectiua notãtur, quæ imperſonalia vulgo grammaticorum dicuntur, Pœnitet, tedet, miſeret, piget, pudet. Hæc quoties infinita verborũ adiuncta non habent, in genitiuum & accuſatiuum feruntur. vt Miſeret me fratris, Piget me laboris, Pœnitet illum impendij. Cum verò infinitum adnexum habent, ſi quid poſt ſe recipiunt, in accuſatiuo ponetur, infinito ipſo nominatiui locum ſupplẽte. vt Pœnitet nos, te non affuiſſe. niſi quis infinitum hoc, genitiuum eſſe contendat, ſic, Pœnitet nos huius rei, Cuius? Nempe te nõ affuiſſe. Quod vtique à reſolutione horũ verborum, quam Priſcianus affert, alienum nõ eſt. Sic enim reſoluit, Pœnitet, tedet, pudet, miſeret me tui: Pœnitentia, pudor, tedium, miſericordia habet me tui. Additur miſereſcit, quod horum naturam imitatur. Terẽt. in Heaut. Inopis te nunc miſereſcat mei. Item veritum eſt, pro puduit vel puditum eſt. Cicer. de Finib. Primum Ariſtippi Cyrenaicorũmque omnium, quos non eſt veritum in ea voluptate, quæ maxima dulcedine ſenſum moueret, ſummum bonum ponere. Item in præſenti, Sed apud Actium ex Nonio, Veretur te progenitoris. Leguntur tamen & cum nominatiuis aliqua horum intranſitiue coniuncta. Mart. Nulli Thai negas, ſed ſi te nõ pudet iſtud, Hoc ſaltem pudeat Thai negare nihil. Terẽt in Adel. Hei mihi, non te hæc pudent? Luc. VIII, Semper metuit, quem ſæua pudebunt ſupplicia. Plaut. Neminis miſereri certum eſt, quia nemo miſeret mei. Terentius, Neque ſe id pigere. Vbi circa infinitum duo ſunt accuſatiui, quorum prior agentis eſt perſonæ. Cicer. Rhet. II, Deinde vtrum facinus ſit, quod pœnitere fuerit neceſſe. Et in alio ſignificato, nempe pro parum eſt, vel videtur, vt Gellius & Donatus interpretantur. Terent. Me quoque quãtum hic operis ſit, pœnitet. Idem, An pœnitebat te authore flagitij quod feciſ-

Conſtructio pœnitet, tedet &c.

ſet adoleſcens, ni miſerum patri inſuper etiam indicares? Cicero, Nec pœnitet me quantum profecerim. Mœrorem minui, dolorem nec potui, nec ſi poſſem, vellem. Item pro pudet. Vergilius, Nec te pœniteat calamo triuiſſe labellum. Liuius, Nec me eorum ſententiæ eſſe pœnitet. Vel pro tedet. Cicer. in Cato. Num igitur ſi centeſimum vixiſſet annum, ſenectutis eum ſuæ pœniteret? Non ignorandum quibuſdam ex ijs duplicia præterita dari. Legimus enim puduit, & puditum eſt. Sil. x, Mens abijt, puduitque fugæ. Plaut. Neque me, neque te tuis intus puditum eſt factis. Stat. v i i, Nec pigitum paruóſque lares, humileſque ſubire. Quibuſdam vnicum & paſſiuæ vocis. A miſeret enim, miſertum eſt, Et à tedet vel potius pertedet, perteſum eſt. Terent. Heaut. Sic me dij amabunt, vt tuarum miſertum eſt fortunarum. Vergilius, Si non perteſum thalami, tedǽque fuiſſet. A miſeret & tertij ordinis paſſiuum legitur. Cicero pro Liga. Cauete fratrum pro fratris ſalute precantium vos miſereatur.

Notantur & ſex tertiæ verborum perſonæ, quæ quoties infinitis vocatorum impersonalium, aut etiam tertij generis paſſiuorũ iunguntur, abſolutorum formam ſuſcipiunt. Ea ſunt hæc, Incipit, Cœpit, Deſinit, Debet, Solet, & Poteſt. vt Quint. in v i, Vbi primum cœperat non conueniri, quæſtio oriebatur. Idem, Sed vt perueniri ad ſummã, niſi ex principijs non poteſt. Idem, Mihi quoq; profectò poterit ignoſci. Tedere ſolet auaros impendij. Solet quęri à multis. Debet ſtari ante hoſtium Thaidis. Cicero, Non poteſt iucunde viui, niſi cum virtute viuatur.

VERBORVM IDIOMATA.

NVNC QVAE promiſimus certorum verborum, quæ varijs caſibus iunguntur, idiomata quædam, id eſt priuatas quaſdam rationes aggrediemur. Ea igitur in duplex genus diducimus. Alia enim pro diuerſa ſignificatione, in varios caſus feruntur, Alia ex vſu tantum authorum. Quorum generum nonnulla quæ repeiuntur communia ſparſim in ijs duobus prout alterutrius magis viſa erunt, tractabuntur, ſeruato in generibus literarum ordine. Ergo quæ pro diuerſo authorum vſu, in varios feruntur caſus, talia ſunt,

Abſtineo. ABSTINEO genitiuo. Horatius Abſtineo, dixit, iratũ caliđæque rixę. Et ablatiuo. Ouid. Eſt virtus placidis abſtinuiſſe bonis. Iuſtin. Contenti victoria, imperio abſtinebant. Ablatiuo & accuſa

tiuo. Liuius, Romano bello fortuna Alexandrum magnum abſti-nuit. Ablatiuo cum præpoſitione. Luc. A trepido vix abſtinet ira magiſtro. Et cum accuſatiuo adiuncto. Liuius, Bellum ab innoxio populo abſtineat. Et datiuo, loco ablatiui cũ præpoſitione. Plaut. Abſtine iſti hanc tu manum.

Admoneo in genitiuum. Sal. Iug. Sed quoniam tanti viri tem-pus admonuit. Ouidius, de triſt. Ocia delectent, admoneántque mei. In accuſatiuum. Cicer. ad Treb. Sed vt ego quoque te aliquid admoneam. Terent. Ridiculum eſt te iſtud me admonere. In abla tiuum cum præpoſitione de. Cicer. Epiſtolarum libro IIII, Pu-taui ea de re te eſſe admonendum. Idem pro lege Manil. De quo vos paulo ante admonui. Admoneo.

Antecedo in datiuum. Cicer. de officijs, Quantum natura ho-minis pecudibus, reliquiſq; beſtijs antecedat. In accuſatiuũ. Suet. in Auguſt. Et magnificentia omnes anteceſſit. Antecedo.

Anteeo in datiuũ. Plaut. Amphit. Virtus omnib⁹ rebus anteit profectò. In accuſatiuum. Saluſtius in Iugurth. Et cum omnes glo ria anteiret. Anteeo.

Anteſtat in datiuum. Gellius, Qui geſtus & vocis claritudine & venuſtate cæteris anteſtabat. In accuſatiuum. Apul. Tunc inter eos vnus, qui robore cæteros anteſtabat. Anteſtat.

Attendo in datiuum. Suet. in Galb. Inter liberales diſciplinas attendit & iuri. In accuſatiuum. Cicer. pro Archia, Quoniam me in hoc nouo genere dicendi tam diligenter attenditis. Attendo.

Affluo in ablatiuum. Plaut. Atque adeò vt frumento affluam. In datiuum. Ouid. Affluit incautis deſidioſus amor. Affluo.

Adſcribo datiuo. Horat. Adſcribi quietis ordinibus patiar deo-rum. Et accuſatiuo cum in. Cicer. Philip. Tu verò adſcribe me in ta lem numerum. Adſcribo.

Aſſentio & aſſentior datiuo. Cicero, Senatus mihi aſſenſus eſt. Et datiuo cum accuſatiuo. Idem de orat. Cætera aſſentior Craſſo. Idem, Nam neque ego aſſentior illud Theophraſto. Aſſentio.

CELO ET CELOR in accuſatiuũ. Ouid. in epiſtola Canac. Hoc te celauimus vnum. In ablatiuum cum præpoſitione. vt Ci-cer. pro Deiot. De armis, de ferro, de inſidijs celare te voluit. Idem in epiſtola ad Metellum, Debes exiſtimare te maximis de rebus, à fratre eſſe celatũ. In datiuũ. Terent. Phormione, Si hoc celetur pa tri, in metu ſum. Emil. Prob. Id Alcibiadi celari diutius nõ potuit. Celo.

Cõfido in datiuũ. Cæſar de bel. Ciuili, Cui maxime cõfidebat. In ablatiuum. Idem de bel. Gall. Multum natura loci cõfidebant. Confido.

Conduco. Conduco in datiuum. Colum. Id minime conducit agricolæ. Cicer. Lentulo, Id reipub. rationibus putem conducere. In accuſatiuum cum ad. Plaut. Cap. Ad victum cōducunt. Item in accuſatiuum cum in. Plaut. Ciſtell. Quod tuam in rem bene conducat. In accuſatiuum, ſed alia ſignificatione. Iuuenal. Conducūt foricas.

Compleo. Compleo in genitiuum. Cicer. in Ver. Completus iam mercatorum carcer eſſet. In ablatiuum. Vergil. Vterúmque armato milite complent.

Conqueror. Conqueror accuſatiuo. Suet. in Aug. Vicem ſuā conqueſtus eſt. Idem in Claudio, accuſatiuo cum ob. Ipſe quodam libello cōqueritur ob hanc eandem valetudinē. Ablatiuo cum de. Idem in Aug. Tiberio quoque de eadem re ſedulò violentius apud ſe per epiſtolam conquerenti, ita reſcripſit.

Decet. DECET datiuo. Tacit. Decere nobis terram. Cicer. de oratore, Quandoque id deceat prudentiæ tuę. Accuſatiuo. Ouid. Lude, decent animos mollia regna tuos. Huius compoſitum dedecet, & accuſatiuo cum præpoſitione. vt Cicer. in officijs, Vt ſi quid dedeceat in illos, vitemus ipſi.

Diſcrucior. Diſcrucior in genitiuum. Plaut. in Aul. Diſcrutior animi. In accuſatiuum & ablatiuum, vt Diomedes ait, Diſcrutior animum & animo.

Do. Do accuſatiuo & datiuo ſimul. Plaut. in Trinum. Eſt ager ſub vrbe hic nobis, eum dabo dotem ſorori. Vergil. Dono mihi quam dedit olim. Item accuſatiuo cum in. Terent. Me pręcipitem in piſtrinum dabit. Idem, Vtinam mihi eſſet aliquid hic, quò me præcipitem darem. pro in quod.

Doleo. Doleo in accuſatiuum. Ouid. de Triſt. Tu verò tua damna dole. Stat. in Theb. Bellorum extrema dolemus. Suet. Se quoque reſpondit vicem eorum dolere. Hoc tamen Priſcianus pro inuicem exponit. In ablatiuum. Verg. Et noſtro doluiſti ſæpe dolore. In accuſatiuum cum propter in eodem ſignificato. Quint. in IX, Nec poteſt ei credere aut propter eum dolere & iraſci iudex, cui putat hoc vacare. In datiuum. Terent. Aut hoc tibi doleret, itidem vt mihi dolet. In ablatiuum cum de, ſed in ſignificato propter. Ouid. Sum miſer, & de me quòd doluere nihil.

Diſſentio. Diſſentio tibi, & à te. Quintil. Inſtit. Huic opinioni neque omnino accedo, neq; planè diſſentio. Columel. Sed ego plurimorum opinioni diſſentiens, precioſum vinitorem imprimis eſſe cenſeo. Cicer. M. Marcello, Non quin ab eo ipſo diſſentiam, ſed quòd ea te ſapientia eſſe iudicem, vt meum conſilium non anteponam tuo.

Dico in Epexegeſi quiddam peculiare habet. Nam & in accuſatiuo vſurpatur. Cicer. ad Att. Nam fuit apud me Cornelius, hunc dico Balbum. Idem, Itaque Cæſaris amici, me dico & Oppium, diſrumparis licet. Et in aliis caſibus. Quint. Incipiamus ab eo, qui cũ frequẽtiſſimus eſt, tum longe pulcherrimus, tranſlatione dico. Hor. Ser. Tutior at quãto merx eſt in claſſe ſecunda, libertinarum dico. Dico.

FACIO genitiuo. Cicer. ad Att. Tranquilliſſimus autem animus me9, qui totum iſtud æqui boni facit. Item infinito. Idem Philip. Facite hoc meum conſilium, legiones nouas non improbare. In ſubiunctiuum cum vt, cum veluti periphraſis alterius eſt verbi. Cicer. ad Att. Non faciam vt enumerem miſerias omnes in quas inci di per ſummã iniuriam. Terent. Ne faceres idem quod vulgus ſeruorum ſolet, dolis vt me deluderes. Cæſar cõment. Omnibus Gallis idem eſſe faciendum, quod Heluetij fecerunt, vt domo emigrẽt. Columella, Hoc enim & ſalubrius, & elegantius eſt, quàm illud quod quidã faciunt, vt palis in parietes vehementer actis vimineos quallos ſuperimponant. pro Non enumerabo, Emigrandum eſt, Superimponere. Simili ratione vſurpatur huius verbi paſſiuum fio. Iuuenal. Vnde fit vt malim fraterculus eſſe gygantum. Horat. Inde fit vt rarò, qui ſe vixiſſe beatum Dicat, & exacto contentus tempore vitę Cedat, vti conuiua ſatur, reperire queamus. Significat enim, Vnde malo, Vnde rarò reperire quimus. Similis periphraſis & per verbum eſt inuenitur. vt Terent. Phor. Si eſt patrue, culpã vt Antipho in ſe admiſerit, ex qua re minus rei foret, aut famæ temperans. Idem, Si vis mihi vxorem dare quam deſpondiſti, ducam. Sin eſt vt velis manere illã apud te, dos hic omnis maneat Demipho. pro, Si admiſit, Sin vis. Non diſſimilis periphraſis eſt & in illo Catonis, Eſt interdum præſtare populo, mercaturis rem quærere, ni tã periculoſum ſiet. pro Præſtat interdum. Facio.

Fido in datiuum. Verg. I x, Et fidere nocti. Et in ablatiuũ. Idem in ſeptimo, Molliri iam tecta videt, iam fidere terra. Fido.

Faſtidio in genitiuum. Plaut. Aul. Abijt, neque me certiorem fecit, faſtidit mei. In accuſatiuum. Verg. in Bucc. Inuenies alium, ſi te hic faſtidit Alexis. Faſtidio.

Fungor in accuſatiuum. Suet. in Auguſto, Qui ſuam vicẽ præſidendo fungerentur. Idem, Senatoria munera fungeretur. Terent. in Adel. Liberalis functus eſt officium viri. In ablatiuum. Idem, Et tuo officio fueris functus. Fungor.

GAVDEO in datiuũ. Cicer. ad Baſil. Tibi gratulor, mihi gaudeo, te amo, tua tueor. In ablatiuum cum præpoſitione. Terent. in Gaudeo.

Hecy. Vt tacita mecum gaudeam. In ablatiuum. Idem in Andria, Vt malis gaudeat, atque ex incommodis alterius, ſua vt comparet commoda. In ablatiuum cum de. Cicer. ad Marium, De burſa te gaudere certo ſcio. In accuſatiuum cum propter. Idem de finibus, Eſt autem à te ſemper dictum, nec gaudere quenquam niſi propter corpꝰ, nec dolere. Et ibidem, Vt is qui propter me aliquid gaudeat. In accuſatiuum. Idem de claris oratoribus, Simul illud gaudeo, quod & ęqualitas veſtra &c. Plaut. in Moſtel. Hæc qui gaudet, gaudeant perpetuo ſuo ſemper bono. Cælius Ciceroni IX epiſtolarũ, In theatrum Curionis Hortenſius introijt, puto vt ſuum gaudiũ gaudeamus. Terentius in And. Hunc ſcio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.

Grauor. Grauor in accuſatiuum. Suet. in Auguſt. Ampla & operoſa prętoria grauabatur. In ablatiuum. Vergil. Pluuia cum forte grauantur. Seruius, Grauor, grauiter fero.

Habito. HABITO in ablatiuum cum in. Terent. In hac habitaſſe platea dictum eſt Chryſidis patrem. In ablatiuum. Verg. Habitabant vallibus imis. Propertius, Et ipſe ſtraminea poſſet dux habitare caſa. Verg. Lucis habitamus opacis. In accuſatiuum. Idem, Habitarũt dij quoque ſyluas.

Incido. INCIDO IN æs & ære. Liuius tertio ab vrbe cond. Leges in æs inciſas in publico propoſuerũt. Cicer. in Ver. Inciſum in ære nobis tradiderunt. Cæcil. Plin. in Panegy. Incidenda in ære cenſuiſtis. Frequentior eſt tamen accuſatiui vſus.

Inceſſit. Inceſſit in datiuũ. Verg. Geor. Regibus inceſſit magno diſcordia motu. Liu. Grauior cura patribus inceſſit. Valer. Max. Nec mihi cuncta complectẽdi cupido inceſſit. Et in accuſatiuũ. Liuiꝰ, Magnus plebem metus inceſſit. Idem, Timor deinde patres inceſſit. Curtius, Non mediocres omnium animos formido inceſſerat. Et cum in præpoſitione. Terent. Vnde noua nunc religio in te iſthæc inceſſit, cedo?

Illudo. Illudo in datiuum. Verg. Certántque illudere capto. In accuſatiuum. Idem alibi, Verbis virtutem illude ſuperbis.

Inſulto. Inſulto in accuſatiuum. Saluſt. Multos à pueritia bonos inſultauerat. In datiuũ. Suet. in Cæſare, Ex eo inſultaturum omniũ capitibus. Et abſolute. Verg. Cernis vt inſultent Rutuli, id eſt per cauillationem irrideant, vt Seruius interpretatur.

Inuado. Inuado in datiuum. Varro, Tãta porro inuaſit cupiditas bonorum pleriſque. Et accuſatiuo. Saluſtius Iugurth. Milites Iugurthini ſigno dato caſtra hoſtium inuadunt. Verg. Inuadunt vrbem ſomno

vinóque ſepultam. Etiã cum præpoſitione in. Cicer. Non potui magis in arcem illius cauſæ inuadere. Idem, Accuſant hi, qui in fortunas huius inuaſerũt. Saluſt. Catil. Tanta vis auaritiæ in animos eorum, veluti tabes inuaſerat.

Inuideo in genitiuum. Plautus in Moſtel. Qui inuident, ne vnquam eorum quiſquam inuideat prorſus commodi. In accuſatiuũ & datiuum. Vergil. Liber pampineas inuidit collibus vuas. Cicer. Optimam nobis naturam inuidiſſe videantur. Plin. Neque vt multi, inuideo alijs bonum, quo careo. In ablatiuum. Luc. Inuidet igne rogi miſeris. In ablatiuum cum in. Cicer. pro Luc. Flac. Purpuream tyriam, in qua tibi inuideo. Huius etiam paſſiuum legitur. Plinius, Nonne ſi inuideris, maior es eo qui inuidet? Horat. Ego cur, acquirere pauca ſi poſſum, inuideor? Inuideo.

Impleo in genitiuum. Liuius, Adoleſcentẽ ſuæ temeritatis impleuit. Vergilius, Implentur veteris Bacchi pinguiſque ferinæ. In ablatiuum. Idem, Impleuitque mero pateram. Luc. Implentur valido tyrone cohortes. In ablatiuum cum de. Martialis, Hos niſi de flaua loculos implere moneta. Non decet argentum, vilia ligna ferant. Impleo.

Interdico cum datiuo & ablatiuo. Suetonius Auguſto, Alteri ob ingratum & maleuolum animum domo, & prouincijs interdixit. Et paſſiue. Cicer. in Catone, Male rem gerentibus, patrijs bonis interdici ſolet. Cæcilius Plin. Priſco in biẽnium Italia interdictum. Et ablatiuo ſine datiuo. vt Interdicunt aqua & igne. Et datiuo ſine ablatiuo. Cicero ad pontifices pro domo ſua. Veluti iubeatis, vt M. Tullio aqua & ignis interdicatur. Suet. Claudio, Hi, quibus magiſtratus interdicerentur. Actiuum verò, & accuſatiuo cum datiuo. Suet. Domit. Interdixit hiſtrionibus Scenam. Liuius XXXIIII, Fœminis dúntaxat vſum purpuræ interdicemus. Iuſtin. Cui paulo ante omnem humanam opem interdixerant. Ouid. Cui quondam regia cõiunx orbem interdixit. Item accuſatiuo cum ablatiuo. Cæſar de bel. Gall. Omni Gallia Romanos interdixiſſet. Et datiuo ſoli. Cicer. in Ver. Pater improbus, cui nemo interdicere poſſet. Sed hic pro obſiſtere, vel obſtare ponitur. Interdico.

Impertio & impartiòr in accuſatiuum & ablatiuum. Terent. Adel. Cur ceſſo herã his malis impartiri? Idem Eunucho, Plurima ſalute ſuum ſummum Parmenonem impartit Gnato. Et accuſatiuo cum datiuo. Cicero, Huic rei aliquid temporis impartias. Itẽ datiuo cum ablatiuo & de. Cicero officijs, Sæpe idoneis hominib⁹, & indigentibus de re familiari impartiendum eſt. Impertio.

Iubeo. Iubeo,accuſatiuo.Terent. Heaut.Imò filiũ potius iube. Plaut. Si reſpexeris,donec ego te iuſſero.Et abſolute.vt Populus iuſſit.pro decreuit. In hoc tamẽ aliquid ſubaudiri videtur. Et infinito. Verg. Infandũ regina iubes renouare dolorem.Et datiuo.Macrob.Satur. Sacrorum cuſtodibus iuſſit,ne mulierem intereſſe permitterent.

Loquor. LOQVOR,datiuo & accuſatiuo.Ouidius,Nec dubites illi verba ſecunda loqui.Accuſatiuo & ablatiuo,intercedente cum.Idem, Et modo cum chara coniuge multa loquor. Et ablatiuo per ſe.Suetonius Claud.Etiam heroicis loquutus eſt verſibus. Et altero accuſatiuo cum præpoſitione ad.Plautus,Merc.Decide caput,ſi falſum ad te loquor.

Ludo. Ludo,in accuſatiuum.Suet. Cæſar.Troiam luſit turba duplex maiorum minorúmque puerorum.Idem Aug.Aliquãdo vt vincat, ludit aſſiduc aleam.In ablatiuũ.Idem,Vel talis,vel par impar ludere.Idem Claud.Alea ſtudioſiſſime luſit.Plaut.in Moſtel.Scis ſolere illac ætate tali ludo ludere.

Miror. MIROR,in accuſatiuum.Verg.Miratur portas.In genitiuum. Idem,Iuſtitiæne prius mirer,belline laborum?

Miſceo. Miſceo,datiuo.Luc.VI, Turbæ ſed miſtus inerti.Et ablatiuo, interpoſito cum. Columella, Nonnulli pellem ſerpentis obrutam cum vino miſcent.Et interpoſito in.Verg.Craſſũmque cruorẽ Ore reiectantem, miſtóſque in ſanguine dentes. Et ſine præpoſitione. Ouid.Quæ ſanguine miſta recenti Coxerat ære cauo.

Moderor. Moderor,in accuſatiuum.Suet.in Aug.Nec ſucceſſum victoriæ moderatus eſt.In datiuum.Saluſt.in Catil.Fortuna,cui⁹ libido gẽtibus moderatur.Cicer.pro Celio,Quod & pudor tuus moderatur orationi meæ.Lucil.Syderibus quæ ſola fuga moderantur olympi.

Miſereor. Miſereor,in genitiuum.Verg. Nil noſtri miſerere,mori me deniquc cogis.In datiuum rariſſime.Cicer.in Tuſc.Perge,aude, nate illachryma,patris peſtibus miſerere.

Nitor. NITOR,in ablatiuum.Verg.Ille vides pura iuuenem qui nititur haſta.In accuſatiuum cum ad.Quint. Altius tamen ibunt,qui ad ſumma nitentur.

Obliuiſcor. OBLIVISCOR,accuſatiuo.Cicero ad Att.Suauiſſimam habui recordationem clariſſimi iuris iurandi, quod ego non erã oblitus.Verg.Hinc iã obliuiſcere Graios.Cicer.Att. Quod laudas,quia obliuiſci me ſcripſi antefacta & dicta noſtri amici. Ego verò ita facio.In genitiuum.Verg.Oblitúſque ſui eſt Ithacus.

Obtrecto. Obtrecto,in datiuũ.Suet.in Tyb. Germanico vſq; adeò obtrectauit.Cicer.pro lege Man.Qui huic obtrectãt legi.In accuſatiuũ.

Valer. Max, libro VII, Quod ſtultum & inutile ſit eas obtrectare vires, quas ipſe foueris.

Occumbo in datiuum. Verg. Seu certè occumbere morti. In accuſatiuum. Suet. in Aug. Voluntariam occubuiſſet necem. Occumbo.

Oleo in accuſatiuum. Cicer. in Antonium, Vinum redolẽtibus. Plaut. in Moſtel. Metuo ne oleant argẽtum manus. In ablatiuum. Ouid. Per lucos ſacros, & olentia ſulphure fertur. Verg. Redolẽtq; thymo fragrantia mella. Oleo.

PALPO ET palpor in accuſatiuum. Iuuenal. Quem munere palpat char⁹. In datiuũ. Plaut. in Amphitryone, Obſeruatote quàm blande mulieri palpabitur. Palpo & palpor.

Perteſus in genitiuum. Macrob. Perteſus neceſſitatis. Vergil. Si nõ perteſum thalami, tedæque fuiſſet. In accuſatiuũ. Suet. in Aug. Perteſus, vt ſcribit, morum peruerſitatem eius. Et in Cæſare, Quaſi perteſus ignauiam ſuam. Perteſus.

Potior, genitiuo. Cicer. Illius regni potiri. Saluſt. Iugurth. Priuſquam legatos conueniret, Atherbalis potiretur. Idem, Romani ſignorum & armorum potiti ſunt. Ablatiuo. Verg. Egreſſi optata potiuntur Troes arena. Ouid. Túque tuis armis nos te potiremur Achille. Accuſatiuo, ſed antique. Hic potitur gaudia. Potior.

Præire in datiuum. Cicer. pro Milone, Incitati ſunt, vt vobis voce præirent. Quint. Doctores non poſſe ſemper præire ſingulis legentibus. In accuſatiuum. Liuius, Agedum pontifex publicus populi Romani præi verba, quibus me pro legionibus deuoueam. Præire.

Præſtolor in accuſatiuũ. Terent. in Eunucho, Quem præſtolare Parmeno? Plaut. in Caſſ. Te ecaſtor præſtolabor. In datiuum. Cicero libro primo Inuect. Qui tibi ad forum aurelium præſtolarentur. Præſtolor.

RECORDOR in accuſatiuũ. Cicer. in Philip. Recordare igitur diem M. Antoni illum, quo dictaturam ſuſtuliſti. In ablatiuum cum de. Idem pro Plancio, Quin iſtis veſtris lachrymis de illis recordor, quas pro me ſæpe & multum profudiſtis. Recordor.

Refertio genitiuo. Cicer. Referto prædonum mari. Et ablatiuo cum de. Idem, De nugis referti libri. Refertio.

SATVRO in genitiuum. Plaut. in Sticho, Hæ res vitæ me ſoror, ſaturant. Et ablatiuum. Varro de Re ruſtica, Dum agnoſcant matrem agni & pabulo ſe ſaturant. Saturo.

Subeo in datiuum. Verg. Iámque propinquabant tectis, muróque ſubibant. In accuſatiuum. Idem, Hæc inquit limina victor Alcides ſubijt. In accuſatiuum cum ad. Ad tecta ſubibant pauperis Euandri. Subeo.

Satiſfacio. Satiſfacio in datiuum & accuſatiuum. vt Satiſfaciet tibi hęc. Et accuſatiuo per ſe. Cato de re ruſtica, Quin pecuniam ſatiſfaceret. In datiuum quoque & ablatiuum cum de. Seneca, Lachrymas ſollicita mater abſtergit, cui de pædagogo ſatiſfactum eſt.

Vtor. VTOR hac re, & hanc rem. Cicer. Pręposteris vtimur conſilijs. Terent. Mea bona vtantur.

Vlciſcor. Vlciſcor accuſatiuo. Cicero, Sed illum vlciſcentur mores ſui. Terent. Vt te vlciſcar ſcelus.

IN SECVNDO genere ex multis hæc annotauimus.

Auſculto. AVSCVLTO pro obtempero, datiuo. Terent. Pamphilum ne adiutem, an auſcultē ſeni. Et datiuo vel accuſatiuo pro audio, vt Idem, Auſculta pauca.

Accedo. ACCEDO pro aduenio, vel adeo, accuſatiuo cum præpoſitione. Terent. Accedo ad pediſſequas. Et ſine præpoſitione. Verg. Vos & Scylleam rabiem, penitúſque ſonantes Acceſtis ſcopulos. Pro addor vel adiungor, datiuo vel accuſatiuo cum præpoſitione ad. Ouid. Poſtquā ſolitas acceſſit ad iras Ira recens. Aliquando datiuo & ablatiuo cum præpoſitione ā vel ab. Liuius, Hæc tibi à me dotalia dona accedent. Pro aſſentior, datiuo tantum. Fab. Nec Celſo accedo.

Animaduerto. Animaduerto, pro obſeruo, vel aduerto, in accuſatiuū. Cato de Re ruſtica, Vicini quo pacto niteant, id animaduertito. Pro punio, accuſatiuo cū in. Suet. in Aug. Peruſia capta in plurimos animaduertit.

Caueo. CAVEO pro prouideo, datiuo. Cicer. ad Appiū, Melius enim ei cauere volo, quàm ipſe alijs ſolet. Et accuſatiuo, pro Vito vel declino. Suet. in Galba, Caueret periculum. Ablatiuo cum prępoſitione, pro defendere vel munire ſe. Idem in Calig. Vt à Caſſio caueret. Ablatiuo cum de pro meminit ad cautionē. Idem in Auguſto, Cū de numero, & de conditione ac differentia eorum, qui manumitterentur, curioſe cauiſſet. Et in Tiberio, Quod nihil de ijs Auguſtus teſtamento cauiſſet.

Cedo. CEDO pro diſcedo, ablatiuo. vt Cede bonis, & Cedo iure. Et datiuo cum ablatiuo. vt Cedo tibi bonis. Hic ablatiuus in accuſatiuum verti poteſt. vt Vergilius, Cedat ius proprium regi. Papin. Hortantur, cedúntque locum. Sed tum pro concedo ponitur. Item pro diſcedo vel abeo, ablatiuo cum ex. Lucil. Quandoque pudor ex pectore ceſſit. Pro contingit, tantum datiuo. Vergilius, Ceſſerit Auſonio ſi fors victoria Turno. Item pro dare locum, vel parēre. Verg. Cede deo. Pro loco alicuiꝰ eſſe, ablatiuo cum pro. Columella, XII, Nam pro pulmentario cedit ſicuti ficus. Diuerſum omnino ab hoc verbum eſt, quod pro Dic, vel Da legitur. vt Terent, Cedo,

cuium puerum hic appoſuiſti?&, Quin tu mihi argentũ cedo?Non diſſimile eſt & illud eiuſdẽ in Heaut. Dum nos ſermones cędimus, relictæ ſunt mulieres.

Conſulo te illud, & de illo, pro peto conſiliũ. Plaut. in Menech. Ibo & conſulam hanc rem amicos, quid faciendum cenſeant. Luc. in VIII, Rectorémque nauis de cunctis conſulit aſtris. Conſulo huic rei, pro prouideo, vel proſpicio. Idem in IIII, Conſulite externis anguſto in tẽpore rebus. Conſulo in te iſthuc, pro ſtatuo vel inſtituo. Terent. Peſſime iſthuc in te atque in illum conſulis. Conſulo boni, pro in bonam partem accipio. Plin. Quærebat argentum auaritia, boni conſuluit interim inueniſſe minium, rubentiſq; terræ excogitauit vſum. Conſulo.

Conduco hoc, pro eo quod eſt, precio ad tempus accipio. Iuuenal. Conducunt foricas. Conducit huic vel in hoc, pro vtile eſſe. Cicer. ad Lentul. Id reipub. rationibus putẽ conducere. Plaut. in Cap. Vt potiſſimum quod in rem rectè conducat tuam, id petam. Conduco.

Contingere tibi vel in te, pro accidere. Verg. Quis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis Contigit oppetere. Cicer. Atque in magnis animis ingeniiſque id plærũque contingit. Cõtingere hoc, pro tangere. Verg. Funémque manu contingere gaudent. Contingere.

Conuenit pro conueniens vel aptum eſt, datiuo. Ouid. Conuenit illa tibi, conuenit illa mihi. Datiuo & accuſatiuo cum inter pro conuenientia vel concordia eſt. vt Iuuenal. Sæuis inter ſe conuenit vrſis. Et datiuo cum ablatiuo præpoſita præpoſitione cum ferè eodem ſignificato, pro conſentiens eſt. Terent. Adel. Hæc fratri mecũ non conueniunt. Et ablatiuo cum præpoſitione de. Quint. Quanquam de hoc parum conuenit. Conuenit.

DEFICIT tibi, pro deeſt. Vergil. Quinetiam glandes atque arbuta ſacrę deficerent ſyluæ. Deficit te aliquid, pro deſtituit. Cicer. pro Roſcio, Tẽpus te citius quàm oratio deficeret. Et paſſiue. Columella, Quib9 ſi deficitur agricola. Deficio à te ad hũc, pro eo quod eſt, à partibus tuis diſcedo. Suet. Prius à Galba ad ſenatũ defecerat. Deficit.

Differt pro diſſidet vel aliud eſt, ablatiuo cum præpoſitione ab cuius paſſim ſunt exempla. Et datiuo. Horat. Niſi quod pede certo fert ſermoni ſermo verus. Differt.

EVADO hunc & ex hoc, pro effugio. Suet. in Tiber. Carmili9 me euaſit. Cicer. pro Sylla, Cuius ex inſidijs euaſeris. Euado gradus vel ad grad9, pro aſcẽdo. Verg. Sic fata gradus euaſerat altos. Idem alibi, Euado ad ſummi faſtigia templi. Euado.

IMPONO tibi & in te aliquid, pro ſuperpono vel do. Vergili9, Impono.

Vidit thuricremis cum dona imponeret aris. Idem, Finémque imponere curis. Plaut. In Bacch. In te ergo hoc onus omne impono Lyde. Impono huic nomen. Tacit. Vt degeneri Pſeudophilippi nomen impoſitum. Impono tibi, pro decipio. Quint. Spes tibi perpetuæ laudis impoſuit.

Incumbo. Incumbo pro inhæreo & innitor, datiuo. Verg. Incumbens tereti Damon ſic cœpit oliuæ. Idem, Validis incumbite remis. nõ autem in remos, vel ad remos, authore Valla. Et pro obnixe operam do, vel Impenſe me comparo, accuſatiuo cum ad. Cicer. Mi Plance incumbe toto pectore ad laudem. Idem, Ad illud bellum incumbite. Idem, Quare incumbamus ò noſter Tite ad illa præclara ſtudia. Accuſatiuo cum in non multũ diuerſo ſignificato à iam dicto. Cicer. Vt in rempub. omni cogitatione, curáque incumberes. Item, Incumbe per deos immortales in eam curam & cogitationẽ, quæ tibi laudem & dignitatem afferant. Idem, Pergite adoleſcentes, & in hæc ſtudia in quib⁹ eſtis, incumbite. Et in malam partem. Idem Marco Catoni, Incumbit in eius perniciem. Item accuſatiuo cum in pro violẽter incidere vel irruere. Quint. Magna vis venti in mare incubuit. Et datiuo. Vergili⁹, Incumbere mari. Eidem caſui iungitur & pro ſuperiaceo. Vergilius, Incubuitque thoro, dixítque nouiſſima verba.

Intereſt. Intereſt pro in re eſt, vel vtile eſt, genitiuo rei animatæ. vt Cicero, Intereſt omniũ rectè agere. Idem ad Curionẽ, Quod noſtra aut ipſorum intereſſet. Plin. Nec intereſt hominum, nec capit humanæ coniectura mentis. Et genitiuo menſuræ, vel precij. Cicer. Permagni intereſt, quo tempore hæc epiſtola tibi reddita ſit. Accuſatiuo cum ad. Idem ad Lucceium, Equidem ad noſtram laudem nõ multum video intereſſe, ſed ad properationem meam intereſt, non te expectare dum ad locum venias. Et abſolute. Plin. Seri etiam radices illitas fimo intereſt. Intereſt verò ab inter & ſum, cum præſens eſſe ſignificat, datiuo. Cicer. Bruto, Qui noſtro ſermoni interfuit. Et ablatiuo cum præpoſitione in. Idem ad Planc. Si quid erit, in quo me intereſſe neceſſe ſit, nunquam deero. Et accuſatiuo cum prępoſitione. Cicer. Rhetor. Si quo die Romæ iſta cędes facta eſt, ego Athenis eo die fui, intereſſe in cędem nõ potui. Et pro interponi, abſolute. Liui⁹, Id morari victoriam rati, quòd intereſſet amnis. Præterea pro differẽtia eſt, accuſatiuo cũ inter. Cicero, Inter hominẽ & belluã hoc maxime intereſt. Aliquando ſine inter. Seneca, Nihil intereſt hos & illa. niſi diuiſim legas. Itẽ pro differt, datiuo. Terent. Stulto intelligẽs quid intereſt? Et cũ ablatiuo. Idem, Hoc dominus

ac pater intereſt. Et cum genitiuo. Cicer. Att. Quoniam νιμιστᾶρ intereſt τῶ φθονῶμ.

LABORO de ijs, pro ſollicitus vel anxius ſum, vel curo. Cicer. pro Deiot. Sed cum de illo laboro, tum de multis ampliſſimis viris. Laboro ex hoc, pro æger ſum. Idem ad Papir. Petum, Quod ex pedibus laborares. Terent. Laborat è dolore. Laboro.

MANEO ablatiuo. Verg. Tu modo promiſſis maneas, ſeruatâque ſerues Troia fidem. Et datiuo. Idem, Parce metu Cytherea manēt immota tuorū Fata tibi. Et accuſatiuo. Idē, Maneat noſtros ea cura nepotes. Tibul. At te pœna manet, niſi deſinis eſſe ſuperba. Maneo.

Metuo te & à te, pro timeo. Terēt. Hei mihi metui à Chryſide. Idem, Metuebant omnes iam me. Metuo tibi, id eſt in commodū vel vtilitatem tuam, vel ſollicitus ſum de te. Metuo.

OPVS eſſe, pro carere vel indigere, ablatiuo & datiuo. Cicer. in epiſtolis, Authoritate tua nobis opus eſt. Item ablatiuo & accuſatiuo cum præpoſitione ad datiui loco. Terent. Nihil iſthac opus eſt arte ad hanc rem quam paro. Et ablatiuo tantum. Idem, Quid verbis opus eſt? Et datiuo cum ablatiuo ſub præpoſitione in, ſi loc⁹ rectè eſt ſcriptus. Cicer. Si qua in re opus ei fuerit, iuueris. Aliquādo pro neceſſarius accipitur, & poſt verbum intelligitur, alio nominatiuo vel accuſatiuo numerum verbo conferente. Cicero, Dux nobis & author opus eſt. Terēt. Alia quæ opus ſunt comparet. Cicer. ad Terentiā, Si quid opus erit, ſi quid acciderit noui, facies vt ſciā. Liuius, Ad comparanda ea quæ opus erant. Cicero ad Att. Video mihi opus eſſe viaticum. Idem, Dices nummos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi. Potéſtque altera ratio mutari in alteram, ſic, Dices mihi opus eſſe nūmis. & Video opus eſſe viatico. & Ad hanc rem nihil opus eſt ars. Opus eſſe.

PARCO pro remitto, condono, vel ignoſco, datiuo. Verg. Parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos. Item pro abſtineo. Suet. in Tiber. Neq; tormentis neque ſupplicio cuiuſquā pepercit. Verg. Parce metu Cytherea. Pro ſeruo autem, accuſatiuo & datiuo. Vergili⁹, Argenti atque auri memoras, quæ multa talēta Gnatis parce tuis. Parco.

Pepigi tibi & tecum, pro pactum feci, vel pacto promiſi. Suet. in Cæſar. E competitoribus non alios adiuuare, aut ad honorē pati peruenire, quàm qui ſibi pepigiſſent propugnaturos abſentiā ſuā. Idem in eodem, Cum aduerſarijs autem pepigit vt dimiſſis octo legionibus &c. Pepigi.

Pergo, accuſatiuo. Cicer. ad Att. Sed pergo præterita. pro prætereo. Et infinito. Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ita Pergo.

vt facis.

Præſtat. Præſtat cęteris & cæteros, pro præualet. Cicer. de oratore, Multum cæteris hominibus omniū gentium præſtiterunt. Quint. Præſtat tamen ingenio alius alium. Et pro melius eſt, abſolute. Vergil. Sed motos pręſtat componere fluctus. Præſto me talem, pro exhibeo vel præbeo. Cicer. Lent. Sed præſta te eum, qui mihi à teneris (vt Græci dicunt) vnguiculis es cognitus. Præſto hæc, pro confero. Cæcil. Plin. Plura hic mihi præſtitit, quàm parentes. Et præſto vitium, pro eo quod eſt prohibere, ne cui ex vitio rei acceptæ fiat dānum. Et abſolute, pro caueri & prohiberi. vt Cicer. in Tuſc. Cum id quod ab homine non potuerit præſtari, euenerit.

Recipio. RECIPIO me ad vrbē, vel ad meos, vel in caſtra, vel proximo caſtello. alibi pro fero, alibi pro colloco. Hircius de bel. Alexand. Victor ſe Brūduſium incolumi exercitu & claſſe recepit. Idem de bel. Hiſpa. Et ad Cordubam ſe recepit. Et ibidem, Proximo ſe recepit caſtello. Idem de bel. Afric. Se ad ſuos recepit. Et ibidem, Se recepit in caſtra. Aliter verò conſtruitur, cum vel promittere, vel quaſi cum fideiuſſione promittere ſignificat. Cicero ad Craſſum, Quę tibi promitto, ac recipio ſanctiſſime eſſe obſeruaturum. Et ad Brut. In ea cauſa exponenda ſatis etiam de probitate dixi, ſed tamē ſeparatim ex me recipio fore eum tibi & voluptati & vſui.

Renuntio. Renuntio, datiuo & accuſatiuo, pro aperte nuntio & oſtendo. Terent. Quaſi non tibi renuntiata ſint hæc ſic fore. Et accuſatiuo per ſe, pro declaro. Cicer. pro lege Manil. Nā cum propter dilationem comitiorum ter prætor primus centurijs cunctis renuntiatus ſum. Et datiuo per ſe, pro recuſo vel renuo. vt Renuntio liti.

Reſpondere Reſpondere pro dicere quod rogatur, & pro conſentire & parem eſſe, datiuo vel accuſatiuo cum ad. Terent. Iam tu hoc reſponde mihi. Cęcil. Plin. Cum ad eos breuiſſime reſpondiſſem. Plin. nat. hiſt. Structuram ad normā & libellam & ad perpendiculum reſpōdere. Verg. Dictis reſpondent cætera matris. Cicer. Tuſc. Nec tamē ſi quid magnis ingenijs in eo genere extiterunt, Græcorum gloriæ reſponderūt. Verg. Illa demum ſeges votis reſpondet auari Agricolæ. Aliter quoque & abſolute. Vergili⁹, Contra elata mari reſpondet Gnoſia tellus. pro offert vel oſtendit ſe, vel obijcitur.

Sapio. SAPIO & abſolute legitur, quaſi ſapiens vel intelligens ſum. Mart. Nubere vis Priſco, non miror Galla ſapiſti. Et tranſitiue pro intelligo. Plaut. in Pſeud. Ego meam rationem ſapio. Aliter quoq;, vt in talibus, Sapit mel, Sapit demorſos vngues. pro ſaporem habet, vel repræſentat.

Sufficio pro ſatis ſum, datiuo. Vergil. Nec ſufficit vmbo ictibus. Luc. Suffecitque omnibus vnda. Et modo infinito. Verg. Nec nos abniti cõtrà, nec tendere tantum ſufficimus. Item accuſatiuo cum præpoſitione. Quint. Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipſa ſufficiat. Pro ſubminiſtro, datiuo & accuſatiuo. Verg. Ipſe pater Danais animos, viréſque ſecundas Sufficit, atque deos in Dardana ſuſcitat arma. Idem, Ipſa ſatis tellus cum dente recluditur vnco, Sufficit humorem. Pro ſubſtituo verò, accuſatiuo dúntaxat. Vergil. in Geor. Atque aliam ex alia generando ſuffice prolem. Sufficio.

Supereſſe pro reliquum eſſe vel reſtare, datiuo. Ennius, Inde ſibi memorat vnum ſupereſſe laborem. Aliter quoque, vt Plaut. Aſinar. Sicut tuum vis vnicum natum tuę ſupereſſe vitæ ſoſpitem atque ſuperſtitem. Et pro vincere. Verg. Ferrea quæ blando nequeant ſupereſſe labori. Et pro adeſſe. vt Ego illi ſuperſum. Pro abũde eſſe vel abundare, abſolute. Verg. Auxilio vrbes Italę populique ſuperſunt. Nam datiuus ille auxilio alterius eſt rationis & multorum verborũ communis. vt Sum auxilio, Venit auxilio. Et pro durare. Verg. Primus ego in patriam, mecum modo vita ſuperſit. Supereſſe.

Sto, ablatiuo. Verg. Omnis ſpes Danaûm & cœpti fiducia belli, Palladis auxilijs ſemper ſtetit. Item cũ per pro impedimento eſſe. Cæſar Comment. Vbi cognouit per Afranium ſtare, quò minus prælio dimicaretur. Liuius ab vrbe cond. Per duces non per milites ſtetiſſe, ne vincerent. Sto.

Studeo pro do operam & faueo, datiuo. Quint. Abdicatus medicinæ ſtuduit. Ouid. Cui ſtudeat, deus omnis habet. Item ablatiuo cum in. Gell. Si quis in ea re ſtudebat. Item accuſatiuo cũ in. Quint. Poetæ vt pictores in id ſolum ſtudent, vt deſcribere fabulas menſuris ac lineis ſciant. Pro cupio, volo, vel affecto, accuſatiuo. Terent. Vt omnes mulieres æque ſtudeant, ac velint omnia. Cicer. Philip. Vnum ſentitis, vnum omnes ſtudetis. Terent. Horũ ille nihil egregie præter cætera ſtudebat. Studeo.

TIMEO hunc, vt inimicum. Verg. Timeo Danaos & dona ferentes. Timeo tibi, vt amico. Terent. Syre tibi male timui. Timeo de te, vtroque modo. Cicer. ad Treb. Valde me hercle de te timueram. Luc. De ſuperis ingrate times. Timeo.

Tollo ſuſtuli, pro aufero & accipio & nutrio, in accuſatiuum. vt Suſtulit hic matrem, ſuſtulit ille patrem. Horat. Cum flueret, lutulentus erat, quod tollere velles. Terentius, Quicquid peperiſſet, decreuerunt tollere. Pro aufero verò, & in ablatiuũ cum de. Cicer. in Lelio, Solem enim de mundo tollere videntur, qui amicitiam è vita Tollo.

tollunt. Pro ſuſcipio vel accipio, in ablatiuum cum ex vt Suet. Deceſſitque Pyrgis, morbo aquæ intercutis ſublato filio Nerone ex Agrippina germanici genito.

Vaco. VACO in hoc & ad hoc, pro do operam, vel potius otiũ habeo. Ouid. de Ponto, In nullũ mea gens grande vacabat opus. Et in eodem, Corporis ad cultũ vix vacat illa ſui. Seneca in primo epiſt. Nõ vaco ad iſtas ineptias. Vaco culpa & à culpa, pro vacu9 ſum. Cicer. Nullũ eſt tempus, quod iuſtitia vacare debet. Seneca epiſtola XCVIII, Nulla ætas vacauit à culpa. Etiam abſolute, pro vacu9 ſum. Cæſar in Comment. Id ea ratione fecit, quòd noluit eum locum, vnde Heluetij diſceſſerãt, vacare. Et ſine vllo nominatiuo pro otiũ eſt. vt Iuuenal. Si vacat, & placidi rationẽ admittitis, ædã. Sic & infinito iungitur. Verg. Et vacat annales noſtrorum audire laborum.

Valeo. Valeo viribus, pro potens ſum. Cicer. Alios videmus velocitate ad curſum, alios viribus ad luctandũ valere. Valet tanti, vel minimo, preciũ ſignificat. Paul9, Sed æſtimandũ fundũ quãti valet. Vlp. Quaſi minimo valeret hæreditas. Varro tamẽ in precij ſignificatione accuſatiuo iunxit, dicẽs, Denarij, quòd denos æris valebãt. Quinarij, quòd quinos. Sępe etiã per Metalepſin verba conſtructionem mutãt. vt Verg. Nam me decedere fleuit. pro doluit. eſt enim natura abſolutum. Et per Enallagen appellatiui pro adiectiuo. vt ſi dicas, Da te mihi virum, Præſta te mihi virum. pro eo quod eſt fortem. Non enim accipiunt hæc duplicem accuſatiuum natura.

RELIQVORVM AB INDICATIVO MODORVM ET PARTICIPIORVM AC PARTICIPIALIVM CONSTRVCTIO.

INDICATIVI tranſitionẽ, reliqui etiã verbi modi ſibi vendicant. Itémq; participia proprie dicta, & participialia verba, ſiue gerũdi modus, quẽ etiam participijs annumeram9. Itaque ſi quædã participia pro verborũ conſtructione cõfirmanda aliquando citauimus, nihil ſit miri. Cæterũ participia vtrãq; ſibi cõſtructionẽ defendũt, Tautoproſopicẽ, ſiue Ametabaton. vt Mecœnas atauis ędite regib9. Et res audita mihi, nõ credita. Et Metabaticen, Amans virtutẽ. Superaturus hoſtẽ. Auditus & audiẽdus à me & mihi, parat9 decernere, volens abire, vadens viſum.

EST participijs alia quoq; intranſitiua conſtructio, adeò propria, vt niſi ipſo poſito, vel ſubaudito, cõſtare non poſſit, nẽpe ablatiui conſequentiæ: quod nomẽ ex eo videtur ſortitus, quòd ſemper

intranſitiuā primā, quæ tamen fit ex nominatiuo & verbo finito, ſibi reddi poſtulat.hoc præterea obſeruato,vt eiuſmodi nominatiuus diuerſæ omnino rei ſit,quàm cuius eſt ablatiu9,niſi Græco more loquare,vt alibi dicetur.Et participio quidem poſito.vt Henrico octauo Anglos regente,hæc ſcripſimus.Subaudito veró, vt Hērico rege hæc prodidi. Aliquando ſolū participium in conſequentię ablatiuo legitur,ſed in præterito & in neutro genere.Plin.De ſatu arborū abūde monſtrato.Idem alibi, Cerebro veneficium eſſe Hiſpaniæ credunt,occiſorū in ſpectaculis capita cremāt,teſtato, quoniam potū in vrſinā rabiem agat.Quint.Excepto,quod pedes mihi triſſyllabos nō videtur excedere.Saluſt. Audito regē in Ciciliam tendere. Quanquā in his poſteriorib9 exēplis,ſenſus qui participia ſequuntur,nominū vicem ſupplere videntur.Obſeruat Laurentius præſentis participiū ſub hoc caſu per E,quàm per I,potiꝰ eſſe proferendū. Soluitur hic ablatiuus varijs modis,per Cum,vt Iuuenal. Animante tuba galeatū ſero duelli Pœnitet.pro Cū animat tuba.Per Dum,vt Iuuenal. Ad cœnā ſi inteſtatus eas, adeò tot fata, quot illa Nocte patēt vigiles te prætereunte feneſtræ.pro Dū præteris. Aliquādo per Si,vt Iuſtin.Sperās vt aut concordante ciuitate, dux belli ab omnib9 legeretur, aut diſcordia inter ordines facta,ab altera parte in auxiliū vocaretur.pro ſi concordaret,& ſi facta eſſet.& Ouid.Proximus ad dominam nullo prohibente ſedeto.

MODO per Quanquam,vel Quanuis.Plin.de viris illuſtribus, Lex reſiſtente Appio Claud.tamen lata eſt.pro quanuis reſiſteret. Cicer.pro Milone, Qui nondum libera ciuitate,tamen populi Romani comitijs liberatus eſt.pro quāuis nondum libera eſſet ciuitas.

MODO per Poſtquam,vel Cum pro poſtquā,præcipue in prę terito.vt Cicer.ad Att.Et ſi mihi videtur iſte qui vmbras timet,ad cædem ſpectare, tamen niſi explicata ſolutione non ſum diſceſſurus.pro poſtquam explicuero.Et Plinius,Etenim prædicta ratione ventorum,ne ſæpius eadem dicantur, tranſire conuenit ad reliqua tempeſtatum præſagia.id eſt poſtquam prædicta eſt. Ouid. Nunc mihi naufragio quid prodeſt dicere facto, Qua mea debuerat currere cymba via?pro Poſtquam factum eſt naufragium.

QVOD AVTEM ad participiorum Metabaſin attinet, ſunt quædam præterita,quæ in accuſatiuum feruntur,Exoſus,peroſus, perteſus,Verg.Iuppiter omnipotēs,ſi nō exoſus ad vnū Troianos. Suet.in Cæſar. Et quaſi perteſus ignauiā ſuā.Col. x,Neq; ea curatorē fraudulentum tantū, ſed etiā immundā ſegnitiem peroſa eſt. Suet.in Aug.Perteſus,vt ſcribit,morū peruerſitatē eius. Horū duo

Præterita quædam in accuſatiuum

& cum datiuo legũtur, Peroſus & Exoſus. Suet. in Tiber. Deos obſecro, vt te nobis conſeruent, vt valere nunc & ſemper patiantur, ſi non populo Ro. peroſi ſunt. Gell. 11, Nõ omnes modo dijs exoſos nos eſſe. Sunt rurſus alia, quæ in ablatiuum ſine præpoſitionibus his A vel ex Græco more tranſeunt. Ea ſunt, Natus, Prognat9, Satus, Cretus, Creatus, Ortus, Æditus, Plin. x 11, Reſtãt terra ædita. Terẽt. Bonã bonis prognatã. Verg. Satæ ſanguine diuûm. Idem, Quo ſanguine cretus. Ouid. Venus orta mari, mare præſtet eunti.

NON eſt hoc loco prætereundũ compendium quod affert orationi participium, cum duo, quorum alterum tempore præcedit, quæ aliâs per duo verba & coniunctionẽ ſunt dicenda, ipſum multo aptius ſine copulatiua interpretatur. Saluſt. Iugurth. In primis Athetbalem cruciatum necat. pro eo quod cruciat & necat. Aliter etiam copulatiuæ vicem ſupplet, vt in ea figura, quam Laurentius notauit, Circundedimus caſtris foſſam & vallum, ne venientes hoſtes nos opprimant. quod aptius eſt quàm vt vulgus loquitur, Veniant & opprimant.

Participialiũ actiuorũ conſtructio.

PARTICIPIALIA verba (quæ etiam gerundi modum & ſupina veteribus appellari alibi diximus) quæcunque à verbis ducuntur non paſſiuis, ſeu malis, paſſiuam ſignificationem non habentibus, verborum ſuorum conſtructiones (vt dictum eſt) ſeruãt. Hoc illuſtrius fiet ijs, quæ ſubijciũtur, exemplis. Genitiuus, qui poſt appellatiua & quædam adiectiua ſuccedit. vt Cicer. Equidem efferor ſtudio patres veſtros, quos colui & dilexi, videndi. Idem, Hic dies attulit initium dicendi quæ vellem. Vergil. Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi? Plin. Oues lauandi, hoc idem tempus. Huius participialis loco, infinitus nonnunquam ponitur modus. vt Verg. Et iam tempus equûm fumantia ſoluere colla. Idem, Studium quibus arua tueri. Cæſar Comment. Poſtero die conſilium ceperunt ex oppido profugere.

Datiuus. vt Quint. decla. Placeamus licet nobis fortuna pater, pauperi ſoluendo non ſumus. Idem, Maximi tamen virorũ, & quibus artis ſuæ ſoluendo non ſit humanitas. Et ſine tranſitione. Cicer. Philip. Nec tu ſoluendo eras. Idem de orat. Cum eſt inficiãdo reus. Apul, Cum Charite nubendo maturuiſſet. Dubitari poſſit, inquit Laurentius, an hæc dandi caſus ſint, an auferendi. Cæterum paſſiua interpretatio per participium, declarat datiui potius eſſe. Cor. Cel. Et tranſeundum ad medicamenta, quæ puri mouendo ſunt. Et Liuius, Portorijs quoque & tributo plebe liberata, vt diuites cõferrent, qui oneri ferundo eſſent. Plinius, Telum verò perfodiendo

tergori, quo ſpiculauit ingenio? Atque vt in capaci, cum cerni non poſſit exilitas, ita reciproca generauit arte, vt fodiendo acuminatũ pariter, ſorbendóque fiſtuloſum eſſet. Columel. Mediaſtinus qualiſcunque ſtatus poſſit eſſe, dummodo perpetiendo labori ſit idoneus. In his, Mouendo, ferundo, perfodiendo, & perpetiendo, paſſiua participia dandi caſus ſunt, ſimili planè figura cum prædictis enunciata. Imò verò illa Soluendo & Inficiando non minus fortaſſe paſſiua ſunt per duplicem eclipſim dicta, ſicut in figuris indicabimus, vt ex omnibus quæ dicta ſunt, fortè illud tantum Nubendo participiale ſit. Quod etiam datiui eſſe caſus, videtur ex illa non omnino diſſimili conſtructione. Plin. Ita enim vocatur, priuſquam cibo matura ſit. Quæ ſimiliter (vt mihi videtur) figurari potuiſſet, ſic, Priuſquam comedendo matura ſit.

Accuſatiui cum præpoſitioni ſubijcitur, tranſitio rara repetitur, propterea quòd libétius id in paſſiuum participium, præſertim vbi in accuſatiuum foret tranſitus, authores vertunt. Succedit hic caſus quatuor præpoſitionibus. Ad. vt Cicer. Hic autẽ locus ad agendum ampliſſimus, ad dicẽdũ ornatiſſimus eſt viſus. Inter. vt Vergilius, Et inter agẽdum Occurſare capro, cornu ferit ille, caueto. Verũm poſt hanc præpoſitionem, aliquando participiale hoc tranſitum in aliud facit, propterea quod in paſſiuum participiũ mutari rarò ſolet. Liuius, Et ipſe inter ſpoliandum corpus hoſtis, veruto percuſſus. Idem, Inter accipiẽdum de ſuis commodis rationes. Ob. vt Cicero in primo Verrin. A quo pecuniam ob abſoluendum hoc acceperas. Iure conſul. XLVIII Dig. Lege Iulia repetundarum tenentur, qui cum aliquam poteſtatem haberent, pecuniam ob iudicandum, vel non iudicandum decernendúmve acceperint. Ante. vt Verg. Nanque ante domandum ingentes tollent animos.

ALTERIVS generis in Dum finiti duplex eſt tranſitio. Altera in datiuũ à quocũque verbo genus hoc ſit deductum. vt Vigilandum eſt nobis. Seruiendum eſt mihi. Gaudendũ eſt illis. Altera verbi, à quo ducitur propria. vt Seruiendum eſt mihi amicis. Gaudendum eſt nobis hac re. Vtendum eſt mihi hac veſte. Hanc tranſitionem, quæ ab actiuis trahuntur, rarius admittunt. Sed mutat potius eam authorum vſus in participium paſſiuum, pró Alendum eſt canes, Alendi ſunt canes: dicentes rariſſime aliter.

ABLATIVVS in Do, verbi ſui caſum ſubijcit ad hunc modum, Hos accuſando, illos occidendo, totam ciuitatem labefactaſti. Hic multis præpoſitionibus ſubijcitur. In, vt In denegãdo. Cicer. pro Milone, Huius interfector ſi eſſet in confitendo. Et cũ tranſitione,

In tribuēdo ſuū cuique. De, Cicer. ad Att. Tu quid cogites de trāſeundo in Epirum, ſcire ſanè velim. E, vel Ex defendendo, quàm ex accuſando vberior gloria comparatur. A, vel ab. Cicero, Ex quo aideſcit ſiue amor ſiue amicitia, vtrunque enim dictum eſt ab amādo. Et alibi, In quo iſti nos iureconſulti impediunt, à diſcendóque deterrent. Cum. vt Quint. Sed ratio rectè ſcribendi iuncta cum loquendo eſt. Pro. vt Plautus in Aul. Heu ſenex, pro vapulando hercle ego abs te mercedem petam.

Accuſatiui in tum vel ſum conſtructio.

ITEM accuſatiuus in Tum vel Sum, qui poſt verba mot⁹ adhibetur. vt Verg. Aut Graijs ſeruitum matribus ibo. Terent. Cur te is perditum? Vergil. Suſpenſi Euryphilum ſcitatum oracula Phœbi mittimus. In illis enim, Do venum, Do nuptum filiam, & ſimilib⁹, latēs ſubeſt motus. vt Horat. Spectatū admiſſi riſum teneatis amici? Plautus in Aul. Coctum ego non vapulatum dudum cōductus ſum. Hoc participiale & per participium in rus, nōnunquam Græco more effertur. vt Venio petiturus, Venio oraturus. Et per participiale in Dum, Venio ad orandum.

Ablatiui in tu vel ſu cōſtructio.

Ablatiuus autem in Tu vel Su actiuus, à quo ſcilicet futurum participium trahitur, raro aliàs in vſu, abſolute tantum legitur. vt Cato in Re ruſtica, Primus cubitu reſurgat, poſtremus cubitū eat. Plautus in Menech. Obſonatu redeo. Statius in Achil. Quem nunc venatu rediturum in limine primo.

Participialiū paſſiuorū cōſtructio.

AT QVAE à paſſiuis participialia ducūtur, omnia (quod ſciā) abſolute legūtur. Subiungitur autē quod in Di finitur, nominibus. Iuſtin⁹, Quod ad te imperator Antonine non tā cognoſcēdi, quàm emēdādi cauſa trāſmiſi. Idem, Athenas quoq; erudiēdi gratia miſſus. pro Vt emēdaretur, Vt erudiretur. Rarū tamē hoc aliàs inuētu, niſi illud Cicer. in officijs, eiuſmodi eſt, Ad rē autē gerendā qui accedit, caueat ne id modo cōſyderet quàm illa res honeſta ſit, ſed etiā vt habeat efficiēdi facultatē. Vbi videtur efficiendi paſſiue dictum, atque ad rem gerendam referri, pro Vt efficiatur, vel effici poſſit. Cū ſi ad hominem referas, videatur deſyderari pronomen ipſe. & aliàs niſi vt pro Quemadmodū accipiatur, non commode ſuccedet verbo conſydero. Iam quæ ſub illa figura prolata ſunt, qualis eſt Plauti, Nominandi tibi iſtorum magis erit, quàm edundi copia. Et Ciceronis, Dolebas tantam Stoicos noſtros Epicuræis irridendi ſui facultatem dediſſe. Et Cæſaris de bello Gallico, Vſque eo vt qui ſub valle tenderent, mercatores recipiendi ſui non haberent poteſtatem. Terentius, Date creſcendi copiam nouarum. Liui. Non vereor, ne quis hoc me veſtri adhortādi cauſa magnifice loqui exiſti-

met, ipſum aliter animo affectum eſſe. Quis non videt paſſiuæ ſignificationis gerundi, & pro veterum ſententia incerti generis & numeri eſſe?

Accuſatiuus in dum, qui poſt adiectiua locum habet, & poſt præpoſitionem Ad vſurpatur, etiam abſolute legitur. Saluſtius in Iugurth. Pauca ſuprà repetam, quoad cognoſcendum, omnia illuſtria magis, magiſque in aperto ſint. pro Vt cognoſcantur. Item ablatiuus in Do, qui verba ſequi citra præpoſitionem ſolet. vt Vergil. Alitur vitium, creſcitque tegendo. Idem, Ægreſcitque medendo. Idem, Vríque videndo fœmina. Idem, Cantando rumpitur anguis. Idem, Lenteſcit habendo. Quintil. Sed memoria excolendo, ſicut alia omnia augetur. pro Cum vel dum tegitur vitium, Cum curatur æger, Cum videtur fœmina, Cum cantatur, Cum habetur, Cum excolitur, Varro tamē de Re ruſtica, videtur præpoſitionem addidiſſe, in illo, Quàm pauciſſimos reliqueris, tam optimi in alendo fiunt propter copiam lactis. Et Columel. Atque ita cum ſuo ceſpite planta eruatur, qui ceſpes in eximendo ne ſoluatur.

Accuſatiuus in Tum, vel Sum, paſſiue non legitur, niſi fortaſſe aut à talibus verbis, cuiuſmodi eſt Vapulo, vt in ſupra poſito Plauti exemplo, Coctum ego non vapulatum dudum conductus ſum. Aut ante infinitū iri in talibus, quale eſt illud Terent. Qui poſtquā audierat non datum iri vxorem filio. Et Quintil. Reus parricidij, quòd fratrem occidiſſet, damnatum iri videbatur.

At ablatiuus in Tu vel Su, ferè ſemper paſſiue accipitur ac nomina ſequitur. vt Res digna memoratu. Vergil. Nec viſu facilis, nec dictu affabilis vlli. Saluſt. Optimum factu ratus fortunam bello tentare. pro Quæ memoretur, qui videatur, quod fiat. Et ſi rectè ſcriptū eſt dictu affabilis, non dicto. pro Qui conueniatur, ſiue affetur communi genere.

Participiale verò nomen, quod per Dus finitur, datiuum agentis perſonæ plærunq; poſtulat. vt Frater eſt expectandus mihi. Et reſtat Chremes, qui mihi exorandus eſt. Raro ablatiuum cum præpoſitione. vt Cicer. Neque enim quæ tu propter magnitudinē & animi & ingenij moderate fers, à te non vlciſcenda ſunt etiam, ſi non ſint dolenda.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER QVARTVS, SIVE DE CONSTRVCTIONE VERBI ET PARTICIPII FINIT.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER QVINTVS, SIVE DE NON DECLINATARVM CONSTRVCTIONE.

N EC INDECLINABILES partes vtcunq; fors tulit, in ſeriem orationis diſpenſantur, ſed earum quoque non paucis legitima quædam (quam Syncategorematicen appellauimus) debetur cum alijs conſtructio. Nam ſunt ex ijs, quæ promiſcue coniungi cum multis poſſunt, Quædam cum certis maritari recuſant. Quæcunque enim in ſua ſignificatione conſtructionis accidentiũ cuiuſquam vim aliquam præferunt, declinatarum vocum quibus eiuſmodi accidentia varijs vocibus ſignificantur, eas dúntaxat iungi ſibi patiuntur, quibus maxime conſimile aliquid adſignificatur, vt quibus ſi diſſimilem addas, ea ſtatim à ſimili ſit redarguenda. Rurſus quæ nullius eiuſmodi accidentis vim aliquam in ſua ſignificatione ſubindicant, hæc nullius vocis ſocietatem, ea ſcilicet ratione, recuſant, ſed omnibus iungi citra vitium poſſunt. Sed hæc quando generatim ſic tradita, ſicut omnia quæ in vniuerſum ſunt præcepta, confuſiora obſcurioráque ſint neceſſe eſt, age membratim ea clarius explicemus. Heri nanque & vtinam aduerbia ſunt, quorum alterum, quòd præteritum tempus ſua ſignificatione definit, præteritis tantum verborum iungitur, Heri ſcripſi. aliis temporibus non iungitur. Non enim heri ſcribo, aut ſcribam dicas. Alterum quoniam optantis eſt aduerbium, ac certam modi differentiam ſuo ſignificato repræſentat, ex modis admittere niſi optatiuum non poteſt. Vtinam ſis, vtinam velis. Non autem vtinam ſum, aut volo. Rurſus hoc, quia nullam temporis differentiam ſua ſignificatione præſcribit, ex temporibus nullum reſpuit. Vtinam velim, vellem, voluerim, voluiſſem. Illud cum nullius quatuor ſaltem modorum vim vllam ſubindicet, omnibus illis aſtrui tranſlatitie poteſt. Heri feci, vtinam heri feciſſem, cum heri feciſſem, heri feciſſe. Imperatiuos, propterea quòd diuerſam ab ipſo naturam omnino habent, addi ſibi non patitur. Nemo enim heri lege, legátve dixerit. Spectant enim in futurum Imperatiui omnes, quo factum eſt, vt futurum his ex temporibus non detur, ſicut alibi docuimus. Vtrunque horum aduerbiorum, quoniam nullius numeri, perſonæ, generíſve diſcrimen ſua ſignificatione inſinuat, omnibus iungi numeris & perſonis rectè poteſt. Heri feci, feciſti, & fecit. Sed & fecimus, feciſtis, & fecerunt. Vtinam vi-

deam, videas, videat. Vtinam videamus, videatis, videant. Iam qualitatis & quantitatis aduerbia quando nullius modi, temporis, perſonæ, generis, numerive differentiam agnoſcunt, omnibus iungi modis, temporibus, perſonis, generibus, & numeris indifferenter poſſunt. Bene vel ſatis habeo, habebam, habebo. Item, bene vel ſatis habeto, vtinam bene vel ſatis habeas. Cum bene vel ſatis habeas. Bene vel ſatis habere. Præterea bene vel ſatis exercitat, vel exercitatur. Habitus eſt, & habiti ſunt. Habita eſt, & habitæ ſunt. Eandem rationem in declinatis quoque partibus ſeruari deprehendet, quiſquis ritè eam in ijs examinabit. Ego nanque pronomen, quoniam primæ tantum perſonæ eſt, primis demum perſonis verborum additur. Ego ſcribo. Idem pronomen quum nullum generis diſcrimen ſignificatione ſua determinat, cum omnium generum vocibus coniungi poteſt. Ego æger, ego ægra, ego ægrum, Si per proſopopœiam, neutrum aliquod fingatur loqui. Rurſus ſui cum nec generis, nec numeri differentiam vllā in ſignificato præferat, vtriuſque numeri & omnis generis voces ſecum admittit. Sui ipſius, & ſui ipſorum, vel ipſarum, ſeipſum, vel ſeipſam, & ſeipſos, vel ſeipſas. Ex nominibus quoque Centum cum pluralis ſit tantum numeri, ſolis pluralibus iungitur. Cum omnis ſit generis, nullum meritò genus reſpuit, Centum viri, Centum oues, Centum iumenta. Idem cōtemplari in participijs licet. Arans enim quoniam omnis eſt generis, & numeri tantum ſingularis, omnibus addi generibus poteſt, ſed dúntaxat ſingularibus. Vir arans. Mulier arans. Iumentum arans. Atque his iam puto clareſcit, quod obſcurius eſſe ſuprà eſt propoſitum. Nunc ad ſingularum indeclinabilium partium conſtructionem propius accedamus.

PRAEPOSITIONVM CONSTRVCTIO.

PRAEPOSITIONES cum verbis vel aduerbijs ſe coniungi niſi in compoſitione non patiuntur, authore Donato, qui derepente, exaduerſum, deinde, cum ſimilibus, cuiuſmodi ſunt, inſuper, deſuper, circumſecus, aforis, compoſitiones cenſet. Et Priſciano, qui præpoſitiones, quoties caſu carentibus iunguntur, dictionis vim amittere ait. Cōtrà cū ſolis caſualibus iūctas, dictionis vim ſeruare. Nos rarò id quidē, ſed tamē aliter

eſſe deprehendimus. niſi quis ad pridie, ad poſtridie & in ante(de quibus alibi præcipiemus)compoſitas voces putabit.

Præpoſitiones accuſatiui.

Præpoſitiones quæ accuſandi caſum exigunt, etiam quocunq; ſignificato accipiantur, modo præpoſitionis vim ſeruēt, hæ ſunt, Ad, apud, ante, aduerſus vel aduerſum, cis, citra, circum, circa, circiter, contra, erga, extra, intra, inter, infra, iuxta, ob, penes, per, pone, poſt, prope, propter, præter, ſecundum, ſupra, ſecus, trans, vltra, verſus. Annumeretur his & vſque. vt Celſus, Itaq; ſi qua ſunt, quę exaſperatura eorum animos ſunt, optimum eſt, ea dum ægrotant eorum noticiæ ſubtrahere: ſi id fieri non poteſt, ſuſtinere tamen poſt cibum vſque ſomni tempus. Idem, Sed ieiunis etiam vſque ſudorem. Quorum exempla, etiam dictis authorum confirmata, ex pręcedente libro, vbi ſignificata earum collegimus, petētur.

Præpoſitiones ablatiui.

Quæ verò auferendi caſum volunt, hæ ſunt, A, ab, abs, abſq;, cum, coram, de, ė, ex, pro, præ, palam, ſine, tenus.

Præpoſitiones vtriuſq; caſus.

Quæ reliquæ ſunt & modo accuſatiuum, modo ablatiuum pro vario ſignificato volunt, in hunc locum tractandas ſeruauimus. Sunt autem hæ, In, ſub, ſuper, ſubter, clam, & tenus.

In.

Quarū in accuſandi caſum tum petit, cum per eam tranſitus vel mutatio in aliquid ſignificatur. Verg. An quo via ducit in vrbem. Plaut. Dabo te in caueam. Terentius, Dic quid velis tibi dari in manum, vt herus his deſiſtat litibus. Plaut. E manibus, dedit ipſe mihi in manus. Mart. Dicas in aurem. Differt ab ad, quòd hæc ingreſſum termini ſignificat: Ad tantum ad hunc acceſſum. Huc eſſe talia referenda liquet, qualia ſunt redijt in gratiam. Et Ouidius, In noua fert animus mutatas dicere formas, Corpora. Idem, Verſa eſt in cineres ſoſpite Troia viro. Et verſa in Latinam linguam. Et, Sciditur incertum ſtudia in cōtraria vulgus. Et, Sectus in minima, cū ſimilibus. ET cum verba ſequitur, quorum actio in futurum ſpectat. Liui. Bellum in trigeſimum diem indixerūt. Idem, Deſignati conſules in eum annum fuerant. Terent. Olímque in hunc diem ſunt conſtitutæ nuptiæ. Plaut. Stich. Aliam conuiuam quærito in hunc diem.
CVM ad vel pro ſignificat. Plin. Multis fortuna parcit in pœnam. Item Catul. In bonam accipias partem rogamus. Cæcil. Plinius, Sed annuos in alimenta ingenuorum pollicebamur. Terentius, Et aduerſarios rapere in peiorem partem. Plinius nat. hiſt. Pars quædam Æthiopum locuſtis tantum viuit, fumo & ſale duratis in annua alimenta. Terentius, Emptos obolo in cœnam ſeni. Columella, Cratibus in hoc factis. Plin. de Ladano, Precia ſunt lau-

datiſſimo in libras, aſſes quadraginta. Idem de Serichato, Permutatur in libras XVI. Item de Hammoniaco, Precium optimi in libras, aſſes XL. Varro de re ruſt. Alij precia faciunt in ſingula capita canum. Idem, Numerus de tauris & vaccis ſic habendus, vt in ſexaginta vnus ſit anniculus, alter bimus. CVM erga ſignificat vel verſus. Verg. Accipit in Teucros animum regina benignum. Celſus, Ante aduerſam autem valetudinem quædam notæ oriuntur, quarum omnium eſt commune, Aliter ſe corpus habere atque conſueuit, neque in peius tantũ, ſed etiã in melius. CVM apud. Cicer. paradox. Non probantur in vulgus. Tacit. Celebrata in vulgus Celſi laus. Cicer. Att. Alter religioſus nunc dies, alter in vulgus ignotus. CVM contra. Verg. Quid meus Æneas in te committere tantum? Quid Troes potuere? Sic dicitur, Inuectus in illũ. Quintil. Nam quidam vehementer in eam inuehi ſolent. Cicer. in Saluſtium, Nam quòd iſta inuſitata rabie petulanter in vxorem & filiam meam inuaſiſti. CVM quaſi loco vel vice ſignificat, quod tamen frequens nõ eſt, vt Plin. de vrticis, Ora ei in radices eſſe traduntur. Quint. Curt. Igitur rex Babyloniæ Agaticem in præſidem eſſe iuſſit. CVM ad ſimilitudinem vel in formam ſignificat. Verg. Portus ab Eoo fluctu curuatus in antrum. Idem, Tum verò in numerum faunóſque ferâſque videres. pro in ſimilitudinem vel formam antri. & ſimilitudinẽ numeri, id eſt rithmi, vt Seruio placet. Apul. Lapis parius in Dianam factus. Verg. Continuo in ſyluis magna vi flexa domatur In burim, & curui formã accipit vlmus aratri. CVM vſque ad. Varro, Pleræque pariũt in decem annos, quædam etiam in plures. Mart. In lucem ſemper Acerra bibit. CVM ante ſignificat. Terent. Vereor te in os laudare. Hoc tamen & per ablatiuum effertur. Curt. In oculis maiora duo omnium nauigia ſummerſa ſunt. CVM ſuper ſignificat, vt Dormit in aurem. Et Varro, Qui onera extollere in iumẽta poſſit. Simili modo cum ad interpretamenta refertur. vt Donatus in Terentium. Seruius in Vergilium. Si modo hæc loquendi ratio apud probatos inuenitur. AT ablatiuo ſungitur, cum pro inter accipitur. Vt Saluſt. Igitur imperator omnes res ferè aſperas per Iugurthã agere, in amicis habere. Quintil. Neque Tiburcinabundum iam in nobis quiſquam dixerit. pro inter. In hac tamen ſignificatione & in accuſatiuo legitur. Cicer. de nat. deorum, Homines morte deletos reponere in deos. ITEM cum intra locum vel rem, conſiſtere vel agi aliquid ſignificat. vt Verg. Lucus in vrbe fuit media lætiſſimus vmbra. Idem, Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce.

Et ſola in ſicca ſecum ſpaciatur arena. Ad hunc modum dicimus, Terentius in Andria, Vergilius in Æneide. Et, Veniſti in ipſo tem pore. Aliter quoque, vt Plinius, Alterutrum quidem fore in cauſa. hoc eſt plenilunium aut interlunium, non erit dubium. Vbi ſignificatur vel pro cauſa, vel planè cauſam in accuſatiuo.

Sub. SVB, accuſatiuo iungitur, cum vel paulo ante vel circa ſignificat. Cæſar, Dies continuos triginta ſub brumam eſſe noctes. Suet. in Aug. Sub horam pugnæ tam arcto repēte ſomno deuinctus, vt ad dādum ſignum ab amicis excitaretur. Liu. Vtrinque legati fortè ſub idem tempus ad res repetēdas miſſi. Hoc modo & cum ablatiuo legitur. Plin. de ceruis, Cornua ſoli animalium omnibus annis ſtato veris tempore amittunt, Ideò ſub ipſa die quàm maximè inuia petunt. ITEM cum paulopoſt ſignificat. Cicero ad Plancum, Cum his frigidas ſanè & inconſtantes recitaſſet literas Lepidi, ſub eas ſtatim recitatę ſunt tuæ. Et cum per. Vergilius, Et ſimulachra modis pallentia miris Viſa ſub obſcurum noctis. Idem, Et ſub noctem cura recurrit. Et cum pro in. Idem, Nanque ſub ingenti luſtrat dum ſingula templo. Item cum prǫ ὑπὸ ſiue ſubter ponitur: ſed cum motu ad id cui præponitur. vt Vergilius, Poſtéſque ſub ipſos nituntur gradibus. Nam ſine tali motu ablatiuum vult. Vergilius, At illum Sub pedibus Styx atra videt manéſque profundi. Horatius, Et adhuc ſub iudice lis eſt. Videri poteſt & cum motus aliquis intelligitur, ablatiuo coniungi. Vt Arma ſub aduerſa poſuit radientia quercu. In illis autem, Sub die, ſub manu, neſcio an pro intra interpretere. Seneca ad Lucil. Cōſilium naſci ſub die debet. Hoc quoq; tardū eſt nimis. Sub manu quoq;, quod aiunt, cōſilium naſcatur. Suet. in Aug. Et quò celerius ac ſub manu annuntiari cognoſcique poſſet.

Super. SVPER cum ſubter præpoſitionis cōtrarium ſignificat, item cum pro, vel de, vel ob, vel poſt ſignificat, ablatiuo iunctum reperitur. Vergilius, Fronde ſuper viridi ſunt nobis mitia poma. Idem, Nec ſuper ipſe ſua molitur laude laborem. id eſt pro ſua laude. Idem, Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa. pro de Priamo. Cicer. Att. Hac ſuper re ſcribam ad te. Idem, Hac ſuper re ſcripſi ad te. Tacitus, Multus ea ſuper re variúſque rumor. Quo modo Gellius ferè loquitur. Vergilius, His accenſa ſuper iactatos æquore toto, Troias reliquias Danaûm &c. id eſt, Ob hæc vel poſt hæc. Accuſatiuo verò cum prope ſignificat, vt Liui. Situs eſt, quemcunque eum dici ius fáſque eſt ſuper Numicum amnem. Et pro in vt ad interpretationem refertur, vt cum dicimus, Ser-

uius ſuper Vergilium. Et cum vltra ſignificat, vel inter quaſi in tempore. Vergilius, Ille ſuper Gangem, ſuper & Garamantas & Indos Proferet imperium. Liui. Super ripas Tyberis effuſus. pro vltra vtrobique. Suet. in Cæſare, Pridie quàm occideretur, in ſermone nato ſuper cœnam apud Marcum Lepidum, quiſnam eſſet finis vitæ commodiſſimus, repentinum inopinatúmque prætulerit. Aliquando tamen ablatiuo pro vltra iungitur. vt Nocte ſuper media. Sicuti rurſus in prima & propria ſignificatione, nempe vt eſt cõtrarium ſubter interdum accuſatiuo. Verg. Furor impius intus ſæua ſedens ſuper arma.

SVBTER, vno ſignificato modo accuſatiuo iungitur apud authores, modo ablatiuo. Liui. Pugnatum eſt ſuper, ſubtérque terram. Stat. Deſilit in campos, qui ſubter mœnia nudos Aſſeruat manes. Vergilius, Cum tamen omnes Ferre libet ſubter denſa teſtudine caſus. Subter.

Similiter clam accuſatiuo, vt Cicero, Timens ne facinora eius clam vos eſſent. Plaut. in Mer. Ratus clam patrem meum poſſe habere. Ablatiuo. Idem, Is amare occepit Alcumenam clam viro. Cicer. Att. Quinctiam paulo clam ijs eam vidi. Clam.

TENVS ablatiuum poſt ſe tum ſingularem, tum pluralem recipit. vt Pube tenus. Pectoribus tenus. Genitiuum verò tantum pluralem. vt Crurum tenus. Sic tamen Seruio præpoſitio non eſt, ſed aduerbium. Tenus.

Priuatim tenus & verſus præter reliquarum naturam, ſequuntur dictiones, quibus inſeruiunt. vt Romam verſus. Pube tenus. Earúmq; naturam & Cum imitatur poſt prouocabulum & quædã pronomina, vt Quicum, quocum, quibuſcum, mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum. Sunt qui ijs addãt procul, quod tum ablatiuo iungitur, idque frequentius. Tacitus, Nec procul cæde aberam. Tum accuſatiuo. Plinius, nat. hiſt. Villa eſt Campaniæ haud procul Neapolim. Liui. Locus procul muros ſatis æquus agẽdis vineis fuit.

ADVERBIORVM CONSTRVCTIO.

ADVERBIA QVOQVE partim in quoſdam caſus, partim verborum modos temporáve, partim in quædam priuatim nomina ius habent, vt per ſpecies contemplari licebit.

Aduerbia in genitiuum.

Ex ijs igitur quæ loci eſſe diximus, genitiuis iuncta legimus. Vbi, vbinam, nuſquam, eo, & longe. vt Vbi gentium, vbinam gentium, nuſquam gentium, longe gentium. Cicer. ad Att. Tu autem longe gentium. Eo loci. De procul verò ſiue præpoſitio ſit, ſiue aduerbium, mox dictum eſt.

Vſque.

Vſque quod tum loci tum temporis aduerbium eſt, his præpoſitionibus coniunctum legitur. Ab, vt Siculo proſpexit ab vſque Pachino. Ad, vt Hinc vſque ad ſydera notus. Ex, vt Ex Æthiopia eſt vſque hæc. In, vt Vſque in flumen. Sub, vt Vſque ſub obſcurum noctis. Item ex his, quæ tempus ſignificant, genitiuo iunguntur, Tūc, interea, pridie, poſtridie. vt Tunc temporis, interea loci. niſi hoc compoſitum dicas. Pridie eius diei. Iuſt. Tunc temporis Perſarum Cambyſi mediocri viro. Idem in Emilio Probo legitur, ſed locus non ſuccurrit. Terent. Te interea loci cognoui. Cicer. ad Lentulum, Quod illam ſententiam Bibuli de tribus legatis, pridie eius diei fregeramus. Cæſ. de bel. Gal. Poſtridie eius diei Cæſar præſidium vtriſque caſtris, quod ſatis eſſe viſum eſt, reliquit. Nam quod hæc poſteriora cum accuſatiuis leguntur, vel enallage eſt. Cicer. ad Att. Tu pridie compitalia memento, balneum calefieri iubebo. Liu. Etiam poſtridie Idus rebus diuinis ſuperſederi iuſſum eſt. Vel eclipſis præpoſitionum ante & poſt.

Aduerbia iuncta præteritis.

Dudum, pridē, & nuper præteritis verborū iungi poſtulāt. Terent. Narro huic, quæ tu dudum narraſti mihi. Plin. nat. hiſt. Ipſi verò pridē vidimus eadem ferme omnia, præter pubertatē in filio Cornelij Taciti equitis Romani. Cicer. Neque enim aſſentior his, qui nuper hæc diſſerere cœperūt. Hoc tamē & cū præſenti iunxit Terēt. in Heaut. Quāquā hęc nuper inter nos notitia admodū eſt.

Iamdudum. Iampridem.

Iamdudum & iampridem præſens magis volunt. Sed vbi manere adhuc actio, non ceſſaſſe intelligitur. Terent. Iamdudum animus eſt in patinis. Vergilius, Iampridem nobis cæli te regia Cæſar Inuidet. Idem, Iampridem à me illos abducere Theſtilis orat. Sed nonnunquam & præteritum admittunt. vt Plautus, Iamdudum mulier tibi non imprudens aduerſabar. Plinius, Iamdudum ex eadē Hiſpania Zoeliton venit in Italiam plagis vtiliſſimum. Idem, Quod maiores noſtros iampridem feciſſe manifeſtum eſt. Saluſtius, Iampridem equidem nos vera vocabula rerum amiſimus. Iamdudum verò pro continuo vel quamprimum, omnibus modis & temporibus iungi poteſt.

Iamolim.

Similem his conſtructionē habet iamolim. Quintil. Olim iam imperator inter fulgentes virtutes tuas liuor locum quærit. pro iam longo tempore. Vergilius, At iam olim ſeras poſuit cum vinea frōdes.

Donec.

Donec pro

quandiu, finitiuos verborum adſciſcit modos. Ouid. Donec eram ſoſpes. Et pro quoad vel quouſque modo item finitiuos. Liui. Donec ad hæc tempora, quibus nec vitia noſtra, nec remedia pati poſſumus, peruentum eſt. Verg. Donec regina ſacerdos Marte grauis geminam partu dabit Ilia prolem. Idem, Cogere donec oues ſtabulis numerúmque referre iuſſit. Modo ſubiunctiuos. Columel. Donec ea aqua, quam adieceris, decocta ſit.

DVM de re præſenti non perfecta, fatendi modo iungitur. Terent. Dum apparatur virgo in conclaui. Idem, Dum hæc mecum reputo. Etiam pro donec. Verg. Tityre dum redeo, breuis eſt via, paſce capellas. Cicer. Ego in arcano operior, dum iſta cognoſco. Idem Att. Quod ſi totum tibi perſuadere nõ poſſum, ſaltem dum quid de Hiſpanis agamus, ſcitur, expecta. Et pro quandiu. Terent. Ego te meum dici tantiſper volo, dum quod te dignum eſt, facis. Pro dummodo verò aliàs potentiali. Idem, Dum id efficias, quod cupis, neque modum benignitatis, neque quid me ores, cogitas. Idem, Dum proſim tibi. Saluſt. Neque id quibus artibus aſſequeretur, dum ſibi regnum pararet, quicquam penſi habebat. Aliàs ſubiunctiuo. Terẽtius, Dum ne ab hoc me falli comperiam Chreme. Et pro donec ſubiunctiuo. Verg. Tertia dum Latio regnãtem viderit æſtas. Dum.

QVOAD pro quandiu, indicatiuis. Terẽt. Phor. Quid ſenem quoad expectatis veſtrum? Et ſubiũctiuis. Cicer. Vt quoad poſſem & liceret, ab eius latere nunquam diſcederem. Pro donec, ſubiunctiuis. Planc. Ciceroni, Omniáque integra ſeruem, dabo operam, quoad exercitus huc mittatis. Quoad.

EX negandi aduerbijs Nõ omnibus modis præter imperatiuum iungi poteſt. vt Non facio, vtinam non faciam, nõ feciſſem, cum non facerem, non facere. Non.

NE verò prohibendi aduerbium ſecundis perſonis non ſolum ſubiunctiuorum (vt Seruius præcipit) ſed etiam imperatiuorum. Et horum quidem. vt Vergil. Ne ſæui magna ſacerdos. Idem, Ne pete cõnubijs. Idem, Ne fugite hoſpitium, néve ignorate Latinos. Liui. Craſtino die oriente ſole in aciem redite, erit pugnãdi copia, ne timete. Subiunctiuorum verò. vt Terent. Ego quoque vnà pereo, quod mihi charius eſt, ne iſthuc tam iniquo patiare animo. Plinius ad Suet. Aut ſi tutius putas illud, cautiſſimi cuiuſque præceptum quod dubites, ne feceris, id ipſum reſcribe. Terentius, Hic, nebulo magnus eſt, ne metuas. Ne tamen pro non, etiam alijs modis & perſonis meritò adiungitur. Optatiuo. vt Cicero, Sed ne vi-

uam, ſi tibi concedo. Mart. Ne valeam, ſi non multo ſapit altius iſtud. Terentius, Quod vtinam ne Phormioni id ſuadere, in mentem veniſſet. Subiunctiuo. vt Terent. Hoc modo te obſecro, vt ne credas à me allegatum hunc ſenem.

Equidem. EQVIDEM (vt Seruius notat) cum non ſolum pro Ego quidem vt apud Vergilium vbique, ſed etiam pro quidem accipiatur, non immeritò diuerſis perſonis iūgitur. Verg. Equidem per littora certos Dimittam. Perſius, Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo Conſentire deos. Idem, Per me equidem ſint omnia protinus alba. Cicero Attic. Equidem id erat primum & maximum Clodiæ.

Iurandi aduerbia. Iurandi aduerbijs finiendi modus, vel potentialis maxime conuenit. Terent. Perecaſtor ſcitus puer natus eſt è Pamphilo. Et, Nō hercle feciſſem.

Hortandi. QVAE verò hortandi vocantur, imperatiuos omnia poſcunt. vt Dic ſodes, Vide ſis. Quædam tamen cum diſcretione. Nam age ſingularem ferè poſtulat. Terent. Age ſi hic ſatis ſua ſponte nō inſanit, inſtiga. Rarius plurali iungitur. vt Val. Flac. Vos age funereas ad littora voluite ſyluas. Plaut. Age licemini. Age fultis. Agite plurali. Vergilius, Quare agite ò tectis iuuenes ſuccedite noſtris. Agedum vtrique. Plaut. Aſin. Agedum iſtum oſtende, quem conſcripſiſti ſyngraphum. Cicero, Sic agedum conferte nunc cum alijs vitam Pub. Syllæ vobis populóque Romano notiſſimam. Quintil. Agedum ſi videtur, extra portas proſpicite. Agitedū plurali. Liui. Agitedum ite mecum.

Vocandi. Vocandi aduerbia nominum iunguntur vocatiuis. vt O Melibœe. O ſceleſte. Amabo & amabote ſiue aduerbia ſūt hortātis, ſiue interiectiones blandientis, licet ſingularium ſpeciem prębeant, tamen ſingularibus & pluralibus accommodantur. Singularibus. vt Cicero, ad Quintum fratrem, Amabote aduola, conſolabor te. Pluralibus. Plautus, Trucul. Properate, afferte menſam amabo. Idem, Rud. Quo amabo ibimus? Idem, Ite, inquam, domum amabo.

Optandi. Optandi aduerbia vt optatiuorum ſunt propria, ita meritò iis ſolis iunguntur. Terent. Vtinam ſic ſint, qui mihi male volunt. Verg. O ſi remeaſſet in vrbem. Idem, Si nunc ſe nobis ille aureus arbore ramus Oſtēdat. Idem, O tantum libeat mecum tibi ſordida rura, Atque humiles habitare caſas.

Quantitatis. Quantitatis aduerbia genitiuos poſt ſe recipiūt. vt Satis ſapientiæ, Parum animi. Præterea, multum, paulum, & paululum, ſi mo-

do aduerbia ſunt, vt Multum eruditionis, Paulum otij.

QVAE diuerſitatis appellauimus, nempe alitẽr & ſecus in ab- latiuum generalis qualitatis feruntur. Multo aliter, Paulo ſecus. Quorum naturam duo illa temporis imitantur Ante & poſt, vt Multo antè, Paulo poſt. Varro de re ruſtica, Præterea habenda ra- tio, quanto antè, quàm incipiat admiſſura fieri, mares à fœminis ſecretos habeant. Quibus addi, vt videtur, poteſt Clam. vt Cicer. Att. Quinetiam paulo clam ijs eam vidi. — Diuerſitatis.

Quæ comparatiui & ſuperlatiui gradus ſunt, nominibus his à quibus proxime ducuntur, ſimilem conſtructionem habent. vt Doctius illo, & doctiſſime omnium. Propius illo, Proxime om- nium. Propius verò & cum datiuo legitur. Vergilius, Propius ſta bulis armenta tenebat. Vtrunque verò tam propius, quàm proxi- me, accuſatiuo, ſicut prima eorum origo, iunctum reperitur. Cice- ro ad Octa. Cur medio caſtra itinere lõgius aduerſariorum caſtris, & propius vrbem mouentur? Idem pro Mil. Proxime deos acceſ- ſit. Idem Attic. Officium meum eſſe putaui quàm proxime ho- ſtem eſſe. Hircius, Cum propius hoſtem acceſſiſſet. Legimꝰ & pro- pius ad deos, & propius à terris. Cicero pro Ligario, Homines enim ad deos nulla re propius accedere, quàm ſalutem hominibus dando. Idem de natura deorum, Infra autem hanc propius à terra Iouis ſtella fertur. — Cõparatiui & ſuperlatiui gradus.

HAEC INTENTIONIS aduerbia per, & quàm illud Lati- næ conſtructionis ius propriũ habent, quòd per abſolutis iunctũ legitur. Terentius, Perpulchra credo dona haud noſtris ſimilia. Item quibuſdam verbis, vt Pervelim, perplacet. Rariſſime ſuper- latiuis. vt Columella, Adhuc perpauciſſimis contigit agricolis. Quàm verò ſuperlatiuis. Terentius, Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis quàm plurimis. Quintilianus, Vt in manus ho- minum quàm emendatiſſimi veniant. rariſſime aliter. vt Plinius, Quare quæſo, niſi vt quàm multi eas conſerui inferrent. Sed cum talia rariſſima ſint (quod dicendum ſemel fuerit) qui ſimiliter ve- teribus loqui ſtudebit, non committet, vt ea frequentet, in qui- bus ſi non per incuriam ſunt admiſſa, certè illi fuere parciſſimi. Quàm pro quantum poſitiuis iungitur, ſiue infinite legatur. vt Cicero, Videte, quàm valde maliciæ ſuæ confidat. Siue inter- rogatiue. vt Terentius, Reiecit ſe in eum flens quàm familiari- ter. Quibuſdam tamen interpoſitis verbis, cuiuſmodi ſunt poſ- ſum, valeo, & ſynonyma, tum ſuperlatiuis, tum poſitiuis addi- tur. Et ſuperlatiuis. vt Saluſtius, Iugurtha quàm maximas poteſt, — Intentionis.

copias armat. Cęſar Comment. Re frumētaria quàm celerrime po tuit comparata. Poſitiuis. vt Cicer. Philip. Sed reliquum curſum vitæ, quàm quidem poſſum breuiter perſtringam. Cum iiſdem verbis & vt pro quàm vel quantum ſubinde poſitum legas. Cicer. de oratore, Hæc vt breuiſſime dici potuere, ita à me dicta ſunt.

Quantum.

ETIAM non minus eleganter nomen ipſum Quantum. vt Cicero de amicitia, Tanta eſt inter eos, quanta maxima poteſt, morum ſtudiorúmque diſtantia. Quintilianus, Cum aliquid adhibitâque quanta maxima poteſt cura, diligenter elimauerit.

Rei nõ peractę aduerb.

EX aduerbiis iis, quæ rei nõ planè peractę appellauimus Ferè & cum vniuerſali ſigno & appoſito & omiſſo, idem ſubinde valet. vt In feſtis ferè hac vtor veſte. pro ferè ſemper. Et Sic ferè viuitur. pro vbique, vel ab omnibus. Et Romani ferè orbem ſubegerunt. pro ferè totum orbem. Cicero, Neganda ferè ſunt omnia. Quintilianus, Nam in omnibus ferè minus valent præcepta, quàm experimenta. Idem, His ferè veteres facultatem dicendi exercuerunt. pro veteres omnes.

Perquam, ſanequã, valdequam & alia.

ILLA verò cõplexa perquam, ſanequam, valdequam, admodumquam, minuſquam, oppidoquam, & oppido perquam abſolutis nominum maxime iunguntur, & quibuſdam verbis. Ser. Sulp. ad Cicer. Sanequam pro eo ác debui, grauiter moleſtéq; tuli. Decius Brut. ad Cicer. Nam ſuos valdequã paucos habet. Tit. Liui. Nec enim multa ſolum, ſed etiam plęraque oppidoquam parua erant. Cæſar in Commēt. Quibus rebus oppido perquam pauci ſub pellibus acquieſcebant. Cicer. ad Qu. fratrem, Sanequam refrixit. Celius ad Cicer. Sanequam literis C. Cæſaris ſumus commoti. Plin. ad Suram, Perquã velim ſcire eſſe phantaſmata, ſeu habere propriam figuram numénque aliquod putes. Rariſſime autem iunguntur ſuperlatiuis. vt Curtius, Beſſum quoq; Bactrianorũ ducem perquã maxime poſſet exercitu coacto, deſcendere ad ſe iubet. Pom. de origine iuris, Nam ante eum Seruius duos libros ad Brutum perquã breuiſſimos ad edictum ſubſcriptos reliquit. Similem his & illa naturam habēt, In primis, in paucis, cum paucis, inter primos, inter paucos, ſuper omnes, ante alios, præter cæteros, vt quæ abſolutis frequenter iungantur. Saluſt. Tamen in primis arduũ videtur res geſtas ſcribere. Idem, Id facinus ego in primis memorabile exiſtimo. Superlatiuis rarò iuncta legas. Sicut in illo Cicer. in Verr. Homini in primis glorioſiſſimo reſpondet. Et Plin. de Abſynthio, Cõuenit dicere herbæ faciliimæ atque inter paucas vtiliſſimæ. Et Vergil. Petit ante alios pulcherrimus omnes, Turnus. Rarò etiã com-

paratiuis, vt in illo Vergilij, Scelere ante alios immanior omnes. Et Suet. in Galba, Præter cæteras altiorem & dealbatam crucem ſtatui iuſſit.

LONGE verò pro valde, comparatiuis additur & ſuperlatiuis. Quintil. Longe omnium quos quidem mihi videre contigit, præſtantiſſimus Domitius Afer. Verg. At pedib⁹ longe melior Lycus. Præterea his, quibus diuerſitas ſignificatur, partim aduerbijs, cuiuſmodi ſunt, ſecus, aliter, vt Longe aliter, Longe ſecus. Cicero de Amicitia, Quod longe ſecus eſt. Partim nominibus. vt Alius, diuerſus, diſſimilis, alienus. Saluſt. Longe mihi alia mens eſt patres Conſ. Pari modo ijs, quæ ſuperlationem quãdam im portant, ſiue ea verba ſint. vt Vinco, ſupero. & quæ ex præ, poſt, & ante componuntur, vt præcello, præſto, poſthabeo, antecello. Quintil. Sed cum longe præcedunt ingenia viuentium. Siue nomina ſint, vt princeps, præcipuus, primus. Idem Quintil. Nouem verò Lyricorum longe Pindarus princeps. Cum his autem proximis nominibus, & generaliter ſuperlatiuis etiam Facile pro haud dubie ſępe fungitur. Cicero pro Rab. Virum vnum totius Græciæ facile doctiſſimum Platonem. Idem pro Roſ. Nõ ſolum municipij larinatis, ex quo erat, ſed etiam regionis illius & vicinitatis virtute, exiſtimatione, nobilitate facile princeps. Quintil. de Euripide, In affectibus tum omnibus, tum in ijs, quæ miſeratione conſtant, facile præcipuus & admirandus maxime eſt. Dicimus etiam facile ſecundus, ſed pari modo ad dignitatem referentes magis, quàm ordinẽ. Alia quoque, quæ ad intentionem referuntur, ſuperlatiuis iunguntur. vt Eximie, Ægregie. Columel. Stagnum cenſemus eximie optimum, quod ſic poſitum eſt. Longe. Facile. Eximie. Egregie.

EX SIMILITVDINIS aduerbijs, quæ imaginem potius innuunt, verbi quidem ſubſiſtendi ſubiunctiuis iunguntur, ferèq; ſi præſens præcedit, præterito imperfecto. vt Incedis, veluti rex eſſes. Aliorum verò verborum potentialibus potius. Incedis, veluti rex incederet. Et, Facis, veluti vir probus faceret. Minaris, quaſi lædere poſſis. Plin. nat. hiſt. Tanquam neſciamus hanc eſſe ſolã, quæ nunquam iraſcatur. Quæ verò ſimilitudinem ſignificant, indicatiuis. vt Fremis, ſicut vel ſicuti leo fremit, vel fremere ſolet. In hoc genere ſunt, quæ inter ſe natura præcedant & ſequantur. Præcedunt, Sic, ita, & itidem. Sequuntur, Vt, vti, ſicut, ſicuti. Suet. Centuriones ſtatione deſerta, itidem vt manipulares capitali animaduerſione puniuit. De Sic adiurantis alibi dicetur. Similitudinis aduerb.

Ex his duo Vt atque Ita ſuperlatiuis ſæpe iungi ſolent, & paria

eſſe volunt. Nam ſi prius ſuperlatiuum ſortiatur, reliquum quoque ſuperlatiuum poſtulat. Cicero de Orat. Vt enim quiſque optime dicit, ita maxime dicendi difficultatem, varióſque euentus orationis, expectationémque hominum pertimeſcit. Idem de Officijs, Vt quiſq; animi magnitudine maxime excellit, ita maxime vult princeps omnium, vel potius ſolus eſſe. Quintilianus, Quod vt longe optimum, ita difficillimum eſt. Similem his naturam habent

Tam & quã Tam & quàm ſiue pro iam dictis accipiantur. vt Saluſtius, Quàm quiſque peſſime fecit, tam maxime tutus eſt. Terentius, Nanque adoleſcens quàm minima in ſpe ſitus erit, tam facillime patris pacem in leges cõficiet ſuas. Siue pro tantum & quantum accipias, maxime præcedẽte Tam. vt Hic eſt tam omnium optimus, quàm nobiliſſimus. Sic tamen etiam comparatiuos, tametſi raro, admittunt. Vergil. Tam magis illa fremens & triſtibus effera flammis, Quàm magis effuſo crudeſcunt ſanguine pugnæ. id eſt tanto magis, quanto magis. Nam quod abſoluta hoc ſignificato recipiunt, ſicuti tantum & quantum, quorum vicem explent, nemo dubitet. Non ſit hoc loco inutile monitu, quædam ex ſimilitudinis aduerbijs ſæpe amphibologiam in oratione creare, quæ aliter quàm ex circumpoſitis diſcuti vix poſſit. Sicuti quemadmodũ & quomodo, vt in illo Quintiliani cum ſimilibus, Lumina non inter vmbras quemadmodum Cicero dicit, ſed planè in tenebris clariora ſunt. Incertum enim eſt, ex ipſa dictione quid affirmare Ciceronem Quintilianus velit.

Demõſtrãdi. Demonſtrandi aduerbia nominatiuis frequentius iunguntur. Quintilianus, En improbitas. Verg. En Priamus. Cicero, Ecce tibi ſtatus noſter. Idem ad Att. Ecce tibi nuntius pueros veniſſe Romam. Rarius accuſatiuis. Plaut. in Bacch. Opúſne erit tibi aduocato triſti, iracundo? Ecce me. Iuuen. En habitum. Priſci ex his aduerbialia nomina declinarunt, Eccus, ca, cum, quod ecce hic ſignificat. Et ellus, la, lum, quod ecce illic ſignificat. Conſtruitur autem vtrunq; intranſitiue cum eo, quod demonſtratur. Terent. Eccum Parmenonẽ. Idem, Sed ecca ipſa egreditur. Idem, Ellum cõfidens, catus. Cum faciem videas, videtur quantivis preti. pro ecce illic virum. hoc enim ſubintelligitur.

Negatæ ſolitudinis. QVAE negatæ ſolitudinis ſiue congregandi diximus, vt Non ſolum, non modo, non tantum, nedum, ea duos ſenſus ferè poſtulant. Quorum ſecundus, ſi horum aliquod ſine altera negatione priorem occupat, per ſed etiam, vel verum etiam, vel ſed ne, vel ſed

nec, redditur. vt Cor. Balb. Ciceroni, Nedum hominū humilium, vt nos ſumus, ſed etiam ampliſſimorum virorum conſilia ex euentu, non ex voluntate, à plæriſque probari ſolent. At ſi additur illis alia negatio, ſuccedunt ferè ſed nec, vel ſed ne quidem. Cicer. Att. Horum ego ſummorum imperatorum non modo res geſtas non antepono meis, ſed ne fortunam quidem ipſam, qua illi florentiſſima, nos duriori conflictati ſumus. Aliquando tamen ſic quoque ſuccedit ſed etiam. Cicero Dolabel. Contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, vt ſumma ſæueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa, ſed etiam popularis eſſet. Dixi ſuprà, duos hæc ſenſus ferè poſtulare propter elegantem illam figuram, qua vtitur Quintilianus, Primi, quorum quidem opera non vetuſtatis modo gratia viſenda ſunt, clari pictores fuiſſe dicuntur Polygnotus, atque Aglaophon. Idem, Et Quinti Hortenſij filiæ oratio apud triumuiros habita, legitur non tantum in ſexus honorem.

Horum aduerbiorum peculiaris quidem authorum vſus à Laurentio obſeruatur. Ne dum enim cum poſteriorem clauſulam tenet, in affirmatione, minoris momenti rei iungitur. vt Effunderem pro te ſanguinem, nedum pecuniam. In negatione contrà, Non effunderem pro te pecuniam, nedum ſanguinem. Reliquorum contrarium huic notat vſum, vt & priorem ſenſum occupēt, & clauſulas, quæ res tum imparis tum paris momenti ſunt, coniungant: & quæ impares ſunt, contrario ordine committant. vt Non ſolum, vel non tantum, vel non modo pecuniam pro te effunderem, ſed etiam ſanguinem, vel ſed etiam mortem oppeterem. Et negatiue, Non ſolum non moriar pro te, ſed nec effundam pecuniam. In rebus paribus, Non ſolum veſtes à me accipies, ſed etiā libros. Videtur tamē hic horum aduerbiorum vſus nonnunquam confundi. Nam & nedum in priore clauſula pro non ſolum, vel non tantum, legimus. vt Cicero Attico, Tu quoniam quartana cares, & nedum morbum remouiſti, ſed etiam grauedinem, te vegetum nobis in Græcia ſiſte. Et non modo ſecundo loco poſitum pro nedum. Plinius nat. hiſto. Cum res inter ruſticos geratur literarum expertes, non modo ſyderum. Eſt enim tanto maius eſſe literarum expertes quàm ſyderum, quanto ad earum peritiam facilius peruenitur. Trebonius Ciceroni, Non enim neſcis, quanti te faciam, & quàm pro noſtro veterrimo veriſſimóque amore omnibus tuis etiam minimis commodis, non modo tam magno gaudeam. Hoc verò & inter paria, vt Idem notat, in ſecundo

Obſer. de nedum.

loco legitur. Cicero, Ad quod eſt adhibenda actio quædam, non ſolum mentis agitatio. Quanquam poteſt in his intelligi imparitas. Non ſolum verò inter paria & in poſteriore loco inuenitur. vt Cicer. Att. Veſtrum iam conſilium eſt, non ſolum meum, quid ſit vobis faciendum.

Vt Apoſtaticon. VT (quod Græci apoſtaticon vocant) hæc ferè ſequitur, Tam, talis, tantus, tot, adeò, ſic, ita. Et ſubiunctiuum poſtulat verbi, quod ferè, tum à ſuperiore eſt diuerſum, tum eius intenſionem declarat. Vnde fortaſſe Apoſtaticon eſt dictum, quòd eiuſmodi digreſſum ad aliud verbum facit. Quintilianus, Nunquam adeò pro nobis ſollicita lex eſt, vt quod præſtet, extorqueat. Plinius, Signis quæ vocant Corinthia, plerique in tantum capiuntur, vt ſecum circumferant. Idem, Nullum eſt tam impudens mendacium, vt teſte careat. Cicero, Cum ita ieiunus fuiſſem, vt ne aquam quidem guſtaſſem. Idem, de Senectute, Senectus plæriſque ſic odioſa eſt, vt onus Ætna grauius dicant ſe in humeris portare. Huc ſpectant & elocutiones illæ, quæ per tantum abeſt, & adeò non figurantur.

INTERIECTIONVM CONSTRVCTIO.

INTERIECTIONEM verbis cohærere nō poſſe affirmat Seruius, atque inde adeò factum, vt diuerſa pars ab aduerbijs conſtituta ſit. Sunt tamen quæ nominum varios exigunt caſus. Hei.Veh. Hei namque & veh datiuis hærent. Vergil. Hei mihi qualis erat. Mart. Veh tibi cauſidice. Terent. Veh capiti tuo. Hei verò & nominatiuo. Idem, Hei miſera. Heu & proh modo accuſatiuis. Heu.Proh. vt Verg. Heu ſtirpem inuiſam. Terēt. Proh deûm atque hominum fidem. Modo nominatiuis. Verg. Heu pietas, heu priſca fides. Plin. Heu demētia, allatoris aduentus ſemper eſt gratus. Terentius, Proh Iuppiter nunc eſt tempus profecto interfici me. O quoque modo accuſatiuis iungitur. O. Cicer. O te felicem Marce Porci. Vergil. O fortunatos nimiū, ſua ſi bona norint, Agricolas. Modo nominatiuis. Idem, O fortunati, quorū iam mœnia ſurgūt. Seneca, O paupertas felix, quæ tāto titulo locū fecit. Terēt. in Phormione, O vir fortis atque amicus. Modo vocatiuis. Cicero, O nox illa, quę tenebras attuliſti. Minime ignorandum tamen eaſdem in oratione abſolute quoque poſſe interſeri. Vergil. Spem gregis ah ſilice in nuda connixa reliquit.

CONIVNCTIONVM CONSTRVCTIO.

CONIVNCTIONIS pręcipua vis in iungendis longioris ſermonis ſenſibus eſt. Itaque nullam conſtructionis ſpeciem efficit, qualem hactenus tractatæ partes inter ſe cōſtructæ. Sed eſt & alia vis eius, qua nimirum in verba ius habet, vt quorum modum nonnunquam mutet. In alias partes ſola fortaſſis opinione, qua ſcilicet videtur etiam caſus, generis, numeri, & temporis rationes attingere. Quorum tamē leges ex alijs ſi quis penitus inſpiciat, omnino pendêre deprehendet. Prior eius vis ex definitionibus ſpecierum ferè patet. Alteram hoc loco tractabim⁹ adiectis nonnullis, quæ ad latini ſermonis proprietatem pertinent.

Copulatiuæ igitur & diſiunctiuæ, caſualium dictionum, quæcunque ad vnum referuntur verbū, ſimiles omnino caſus nectunt. Xenophon & Plato fuere æquales. Socrates docuit Xenophontem & Platonem. Niſi obſtet ipſius caſualis dictionis ratio vlla priuata. vt in his, Emi equum cētum nummis & pluris. Fui Romæ & Thebis. Horat. in arte poet. In Meti deſcendat iudicis aures, & patris & noſtras. Aut in illa dicēdi figura, qualis eſt Plin. in VII, Choromādorum gentem vocāt Tauroni, ſylueſtrē, ſine voce, ſtridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dētibus caninis. Qua figura Columella non ſemel vtitur. Nec ſi copulatiua particula hic deſyderatur, quicquam id refert, cū neceſſario ſubaudiatur. Parem his vim & illa quatuor habent, Quam, niſi, an, præterquam. vt Alterum vides an vtrunque? Eſt minor natu quàm tu. Nemini placet niſi ſibi, vel præterquam ſibi. Eædem copulatiuæ & diſiunctiuæ in adiectiuis præter caſum, generis quoque & numeri ſimilitudinem exigūt. vt Socrates fuit modeſtus & grauis. Idem nonnulli grammatici de modo & tempore in verbis præſertim diuerſis cenſent. vt Sedeo & ſcribo. Sed aliter ſæpe deprehendas. vt Terentius, Niſi me lactaſſes amantem, & falſa ſpe produceres. Idem in Eunucho, Et habetur & referetur à me Thais, ita vti merita es, gratia. Cicero ad Att. Confidebam ac mihi perſuaſeram fore, vt omnia placarentur inter vos. Cicer. Trebatio, Ex tuis literis & Quint. fratri, gratias egi, & te aliquando collaudare poſſum. De quatuor tamen additis, Quàm alijs interdum modis reddit indicatiuum. vt Vtinam cautior ſis, quàm ille fuit. Quanuis cautior ſis, quàm ille erat. Priuatim quædam copulatiuæ, ſicuti & cum ſynonymis, appellatiuis & proprijs, quæ cō

Copulatiuæ & diſiūctiuæ

iungunt, pluralis numeri vim aliquando conferunt: quæ tamen aliàs ſolui in ſingulares poſſunt. vt Conſules erant Cæſar & Bibulus: Conſul erat Cæſar, & conſul erat Bibulus. Aliàs non poſſunt, niſi falſum efficiant ſenſum. vt Duo & tria efficiunt quinque. Non enim ita ſoluas, Duo faciunt quinque, & tria faciunt quinque. Et Syrus & Dromo poſſunt ferre tot pondo. Non tamen ſtatim Syrus poteſt ferre tot pōdo, & Dromo tot pondo. Item animal diuiditur in rationale & irrationale. Non tamen animal diuiditur in rationale, & animal diuiditur in irrationale. Itaque Dialectici hæc niſi in ſenſu compoſito non concedunt. Pluralis vim his, quæ coniungit,

Neque. confert interdum & neque geminata, vt apud Terent. Hæc ſi neque ego, neque tu fecimus. Cor. Cel. Eóque ex toto neq; vinum, neque aqua ſemper vtilia ſunt.

Diſcretiuæ. EX iis, quas diſcretiuas appellauimus, Autem, & verò non eadem indeclinabilia ſecum iungi patiuntur. Verò enim iis iungi ſolet, Neque, nec, tum, age, ſanè, iam, enim, at, quaſi, ceu, nunc, vt Neque verò, Nec verò, Tum verò, Age verò, Sanè verò, Iam verò, Enim verò, At verò, Quaſi verò, Ceu verò. Raro cum his iungitur autem.

Vero. VERO quoque cum pronomine Ego, nō tam diſcretionem interim ſignificat, quàm (vt Hermolao placet) confirmationem, pro quinetiam, vel etiam. Plin. Proinde occupantibus locum faueo, ego verò & poſteris. Quod etiam cōfirmare videtur Cicero ad Att. qui etiam ſimili ratione vtitur, ſic ſcribens ad Dolabellam, Quemadmodum tibi dicis placere, ſcripſi diligenter. Ego etiam ad Sicam. Sępe veluti in reſpondendo adhibetur, ſignificátq; profecto, vel certè, vel potius γε græcum. Cic. ad Att. Nam quod ſcribis te audire, me etiam mētis errore & dolore affici. Mihi verò mens integra eſt. Idem, Quod laudas, quia obliuiſci me ſcripſi ante facta & dicta noſtri amici. Ego verò ita facio. Seneca, Socratem cum Platone & Zenonem & Cleantem in animum meum ſine dignatione recipiam? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus ſemper aſſurgo. Cæcil. Plin. ad Fabatū, Adiicis poſſe eos nongentis millibus venire, ac tanto magis quæris, an quod geſſit, ratum ſeruē. Ego verò ſeruo. Idem ad Gallum, Quare ego verò Corelliæ adero promptiſſime. Similem vſum habet & cum Tu pronomine. Terent. Quem tu verò videre velles Phædria. Et cum Ille pronomine. Cicer. ad Att. De Lepido verò & Tullio quod quæris, Illi verò non dubitāt, quin Cæſari præſto futuri, in Senatúmq; venturi ſunt. Legitur & cum nominibus.

Terent. Illa illico vbi me accepit, læta verò ad ſe abducit domum. Autem, negationis Non & porrò, propria videtur. vt Non autem, Porrò autem. Rariſſime enim legitur, Non verò. vt Cicero de Senectute, At ij quidem iam mortui ſunt. Non verò tam iſti, quàm tu ipſe nugator &c. SED quoque cum Ita, vel tamen, videtur conditionem aliquam innuere. Cic. Att. Scribis enim in cælũ ferri profectionem meam: ſed ita, ſi ante calendas Ianuarias redeam. Celſus, Si id nimium ſupercreuit, tentanda ſquama æris eſt, quæ leuiſſima eſt ex adurentibus, eatenus ne quid eminere patiatur: ſed ita ſi nihil exacerbauit. Sed.

DISIVNCTIVAE autem in numerum propè nullum ius habēt ſimile copulatiuis, niſi negatiuis particulis ſuccedant, ſicut Neque & minime. qua ratione cum pluratiuis leguntur, vt apud Vergiliũ, Nec tiliæ leues, aut torno raſile buxum, Nõ formam accipiunt, ferròque cauantur acuto. Et Cor. Cel. in primo, Minime aut frigus aut calor tuta ſunt, vbi ſubita inſuetis ſunt. Diſiunctiuæ

EX rationis redditiuis Quippe & vtpote illud præter aliàs ſui generis proprium habent, quod nonnunquã Qui, & cũ ſibi comites adiungunt. Quippe. vt in illo antiquo, Quippe qui veſicam plenam vini habeant. Et Columel. in XII, de Cappari. Quippe quæ res etiã in deſertis agris citra ruſtici operam cõualeſcit. Cic. in Philip. L. quidem frater eius, vtpote qui peregre depugnauit, familiam ducit. Saluſt. Antonius procul aberat, vtpote qui magno exercitu locis æquioribus expeditos in fugam ſequeretur. Cicer. Att. Me & incommoda valetudo, qua iam emerſeram, vtpote cum ſine febri laboraſſem, tenuit. Dixi admittunt. Nam Quippe ſine his frequentiori eſt in vſu. vt Quint. Quippe id eſt homini naturale. Vergilius, Quippe domũ timet ambiguam. Quippe verò etiam vbi ſibi ſubijcit. Idem, Quippe vbi fas verſum atque nefas tot bella per orbem. Vtpote verò & ſine vllo verbo legitur. vt Claudus eſt altero crure, vtpote curto. Sed ſic rationalis non videtur, ſed potius aduerbium pro ceu vel tanquam. Vt quoque de quo aliàs locuti ſumus, à quo hæc ducitur, ſic poſitum ſæpe legimus. ſed ſemper cum ſubiunctiui voce. Quint. Et omnia noua offendit, vt qui ſolus didicerit, quod inter multos faciendũ eſt. Idem, Nec ignoro igitur, quos tranſeo, nec vtique damno, vt qui dixerim in omnibus eſſe vtilitatis aliquid. Vix cum alio modo. vt Quint. Cum me vt cuius interiecto mari nõ fortunam quiſque noſſe, nõ natales, non patrem poterat. Niſi quis hic eradendam vt dicat. Rationis redditiuæ.

Nam. HVIVS generis Nam non tã cauſam aliquando reddit, quàm ingreſſum rei ſignat. vt Terent. Rem omnem à principio audies, eo pacto & gnati vitam, & conſilium meum cognoſces, & quid fa-cere in hac re te velim. Nam is poſtquam exceſſit ex ephebis.

Ergo. Igitur. ERGO & igitur breuioribus cõcluſionibus competunt. Cicer. in Philip. 1, Quis enim aut accuſator tam amens reperitur, qui reo cõdemnato obijci ſe multitudini conductæ velit: aut iudex, qui reũ damnare audeat, vt ipſe ad operas mercenarias ſtatim protraha-tur? Non igitur prouocatio iſta lege da tur. Vergil. Huc ſe prouecti deſerto in littore condunt, Nos abijſſe rati, & vento petijſſe Myce-nas, Ergo omnis longo ſoluit ſe Teucria luctu. Terenti⁹, Ergo pre-cium ob ſtultitiam fero. Quare & quamobrem longioribus dun-taxat cum coniunctiones ſunt, nam aduerbia & interrogatiue ac-cipi, & infinite poſſunt. vt Quare inuides? Scio quare inuideas. Sci-re tamen licet Ergo & igitur ingreſſum quendam materiæ non-nunquam ſignificare. vt Vergilius, Et certamen erat Coridon cum Thyrſide magnum: Alternis igitur cõtendere verſibus ambo Cœ-perunt.

Aduerſatiuę Aduerſatiuarum Etſi, tametſi, etiamſi, & quanquam, cum ver-bis hærent, & orationẽ inchoant, indicatiuos magis poſtulant. Cic. pro Milone, Etſi vereor iudices. Idem, Tametſi iactat ille quidem illud ſuum arbitrium. Saluſt. Quæ tametſi animus aſpernabatur. Cicer. Att. Quam tibi, etiamſi non deſyderas, tamen mittã. Quan-uis & licet ſubiunctiuos ſæpius. Verg. Quanuis multa meis exiret victima ſeptis. Idem, Quanuis Elyſeos miretur Græcia campos. Iuuenal. Molles quod in aure feneſtræ Arguerint, licet ipſe neges. Verg. Fixerit Æripidem ceruam licet, aut Erimanthum. Iungũtur tamen interim tum illæ ſubiunctiuis, tum hæ finitiuis, præſertim orationem non inchoantes. Cicero Lentulo, Quanquã aperte Vol-catio aſſentirentur. Idem, Att. Quanquam à meipſo non diuellerẽ-tur. Quint. Cædi verò diſcipulos, quanquam illud receptum ſit, & Chryſippus non improbet. Cicer. Att. Rhodum volo puerorũ cau-ſa, inde quamprimũ Athenas, & ſi Eteſię valde reflauerint. Idẽ rur-ſum, At primũ illud, in quo de Dicearcho mihi aſſẽtire negas, & ſi cupidiſſime expreſſum & expeditũ à me ſit &c. Hæc poſtrema etiã futuro abſoluto iungitur, cuiuſcũq; id modi cenſeas. Cic. Att. Qua-re velim, & ſi (vt ſpero) te hęc legẽte aliquantulũ tum viæ proceſſe-ro, tamen obuias mihi literas quàm argutiſſimas de omnibus re-bus crebro mittas. His omnibus cum priorem ſenſum tenẽt, reddi

ſolet tamen. vt Quanquam hæc inter nos nuper notitia admodũ eſt, inde adeò quòd agrum hunc in proximo mercatus es, tamen vel virtus tua me vel vicinitas &c. Hæc etiam interdum ſine illis ponitur, quaſi in correctione eius quod dixeris, & cum ſi. vt Ouid. de triſtibus, Nunc incorrectum populi peruenit in ora, In populi quicquam ſi tamen ore mei eſt. Sed & aliter quoque, vt in figuris docebitur.

CVM & coniunctio eſt continuatiua, aliâs pro poſtquam, aliâs pro quoniam, vel quandoquidem, & copulatiua pro &, ſed ſequente tamen, & aduerſatiua pro quamuis, & temporis aduerbium. Poſcit autem ex modis cum temporis eſt aduerbium vel indicatiuũ. vt Vergil. Cum venit, auleis iam ſe regina ſuperbis Cõpoſuit. Cicer. Tantum profectò cum à te conſulatum reppuli, profeci. Verg. Cũ dabit amplexus atque oſcula dulcia figet. Vel ſubiunctiuum. vt Cicer. Quintus igitur Ligarius cũ eſſet adhuc nulla belli ſuſpitio, Legatus in Africam cum conſule Conſidio eſt profectus. Verg. Nuper me in littore vidi, Cum placidum ventis ſtaret mare. Quum aduerſatiua eſt, ſubiunctiuum. vt Cicer. Satis ne conſtanter facere videamur, qui cum præcipi nihil poſſe dicamus, tamen alijs de rebus diſſerere ſoleam⁹, & hoc ipſo tempore præcepta officij proſequamur. Cum copulatiua eſt, & comitẽ habet Tum pro &, vel min⁹ quiddam vel magis generale proponit. Tum verò maius vel minus generale finitiuo ferè iungitur. Cicer. de natura deorum, Cum multæ res in philoſophia nequaquam adhuc explicatæ ſunt, tum perdifficilis Brute (quod tu minime ignoras) quæſtio eſt de natura deorum. Sed hic duplex eſt verbum. Aliquãdo vnum tantum eſt, & cui adhæreat cum. vt Idem in Tuſcul. Cum multis locis noſtrorum hominum ingenia virtuteſque Brute ſoleo mirari, tum maxime in his ſtudijs, quæ ſero admodũ expetita in hanc ciuitatem è Græcia trãſtulerunt. Aliquando tamen & ſubiunctiuo modo iungũtur. vt Cic. Att. Nos cum multum literæ, tum non minimũ Idus Martiæ conſolentur. Aliquando hæc nulli verbo adhærent, vt in ſubiectis exemplis. Quintil. Quod opus tibi Marcelle Victori dicamus, quem cum amiciſſimum, tum eximio literarum amore flagrantẽ, digniſſimum hoc mutuo inter nos charitatis pignore iudicauimus. Cicer. Curioni, Qui cum ſuis virtutibus, tum verò te filio ſuperaſſet omnium fortunas, ſi te antè vidiſſet, quàm à vita diſcederet. Idem in Verr. Factum eſt, vti cum ſummum in veteribus patronis multis, tum nonnullum etiam præſidium ſuis fortunis cõſtitutum eſſe arbitrarentur. Pro quoniam vel quandoquidem ſemper ſubiunctiuũ Cum.

petit.Cicer.pro lege Manil.Quis nauigauit,qui non ſe aut mortis, aut ſeruitutis periculo committeret, cũ aut hyeme aut referto prædonum mari nauigaretur?Ouid. Cum ſis officijs Gradiue virilibus aptus, Dic mihi matronæ cur tua feſta colant.Pro poſtquam, tum ſubiunctiuo.vt Cicer. Cum ille homo audaciſſimus conſcientia cõuictus reticuiſſet, poſtremo patefecit. Tum indicatiuo. Idem pro Deiot. Deinde etiam impunius fit,quod cum eſt factum, negare poteſt.Quint.Non inutilem ſcio à prꝯceptoribus meis ſeruatũ morem,qui cum pueros in claſſes diſtribuerant,ordinem dicendi ſecũdum vires ingenij dabant.

Si. DE Si Diomedes præcipit diminute, vt arbitror, non ſecus ac de Cum. Quippe quo authore finitiuis iungitur; quoties res facta ſignificatur.vt Cicer.Si illuſtrantur,ſi erumpunt omnia. Nec enim dubitat,an illuſtrentur:ſed quia illuſtrantur,ſuadet,vt mutet Catilina mẽtem.Et Verg.Si te fata vocant.Item, Si potuit manes arceſſere coniugis Orpheus.Affirmat enim potuiſſe. Subiunctiuis verò quoties conditionalis & incertus eſt ſermo,veluti,Si facias, Si faceres.Qui enim ſic loquitur,non factum interim declarat.Sic Diomedes.Ego tamen finitiuis iunctam in cõditione ſubinde lego. vt Terent. Si illum relinquo, eius vitæ timeo:ſin opitulor, huius minas. Idem,Pamphile ſi id facis,hodie me poſtremum vides.Quint.Iam ſi minor in elegendis cuſtodum & præceptorum moribus fuit cura, pudet dicere,in quæ probra nefandi homines iſto cædendi iure abutantur.Saluſt.Equidem ego vobis regnum trado firmum,ſi boni eritis:ſi mali,imbecillum.

Num igitur ita potius præcipiendum?Cum res facta ſignificatur, finitiuis adijci, vt in memoratis exemplis. Cum potentialis in apodoſi,id eſt reddita eius ſubijcitur,potentiali vel ſubiũctiuo iungitur.Quintil.Nec ſi rationem ſyderum ignoret,poetas intelligat. Cicero,Si eſſet in his fides,in quibus ſumma eſſe debebat, non laboraremus. Aliter verò niſi pro quanuis accipiatur, finitiuis ſubiunctiuiſque indifferenter, idque merito, cum duarum Græcarum ἐι & ἐὰν apud nos locum expleat,quarum altera ſæpe finitiuis,altera ſubiunctiuis aſtruitur.Cicer.Si vales,bene eſt.Terentius, Orare iuſſit hera,ſi ſe ames,vt ad ſe redeas.Pro quãuis verò,ſubiũctiuis iungitur.Terent. Non ſi capiundos mihi omnes homines inimicos ſciam.Idem, Redeam?non ſi me obſecret. Si tamen cum quis indicatiuo ferè iungitur.Quint.Inſtit.Deinde ſi cui eſt mens ita illiberalis,vt obiurgatione non corrigatur,is etiam ad plagas vt peſſima quæque mancipia, durabitur. & Si quis in hoc artem populo non

nouit amandi. Huic nonnunquam ſubijcitur Sin quum dictorum ferè eſt oppoſitio. vt in ſuprà dicto exemplo, Si illum relinquo, eius vitæ timeo: ſin opitulor, huius minas. Et longiore aliquando interuallo, ſicut in illo eiuſdem, Si propter amorem vxorem nolit ducere, ea primùm ab illo animaduertenda iniuria eſt. Et nunc id operam do, vt per falſas nuptias vera obiurgandi cauſa ſit, ſi deneget, ſimul ſceleratus Dauus ſi quid conſilij habet, vt conſumat nunc, cũ nihil obſint doli, quem ego credo, manibus pedibúſq; obnixe omnia facturum, magis id adeò, mihi vt incommodet, quàm vt obſequatur gnato. Qua propter? Rogas? Mala mẽs, malus animus, quẽ quidem ego ſi ſenſero. Sed quid opus eſt verbis? Sin eueniat quod volo, in Pamphilo vt nihil ſit moræ. Nam ita rectiſſime, vt mihi videtur Grocinus locum correxit, Significat autem Sin ſi verò, vel ſed ſi. Adhibetur & vbi non tam liquido cernitur dictorum oppoſitio. vt in illo Ciceronis ad Atticũ, Tu ſi modo es Romæ (vix enim puto) Sin es, hoc vehementer aduertas velim. Ponitur aliquando & Sin ſine ſi. vt Terent. Adel. Hoc reliquum eſt, ſin inficias ibit, teſtis mecum eſt anulus, quem ipſe amiſerat.

NI ET NISI tum præcedentes, tum ſequentes, finitiuis & ſubiunctiuis iungi poſſunt. Terent. Pamphilam ergo huc redde, niſi vi mauis eripi. Idem, Nónne ſatis eſt hoc tibi ſolidũ viſum gaudium, niſi me lactaſſes amantem, & falſa ſpe produceres? Etiã potentiali ſiue optatiuo, ſi vtique verbum quod in apodoſi redditur, potentialis ſit modi. Vergil. Ni faciat, maria ac terras cælúmq; profundum, Quippe ferãt rapidi. Terent. Dic mihi ſi omnes hunc cõiectum in nuptias inimici vellẽt, quod, niſi hoc conſilium, darent? In ea tamen figura, quam exemplis ſubijciem⁹, indicatiuis ſemper iunguntur. Terent. Hãc non ſucceſſit, alia aggrediamur via: niſi id putas, quia primo proceſſit parum, non poſſe iam ad ſalutem conuerti hoc malum. Cicer. pro Milone, Vobis illæ vobis, veſtro in conſpectu ferè, ſed iuſtæ tamen & debitæ pœnæ ſolutæ ſunt: niſi fortè hoc etiam caſu factum eſſe dicimus. Saluſt. Fruſtra autem niti, neq; aliud ſe fatigando niſi odium quærere, extremæ dementiæ eſt: niſi fortè quem inhoneſta & pernicioſa libido tenet, potentiæ paucorũ decus atque libertatem gratificari ſuam. Ni. Niſi.

SIVE cum ex ſi & ve compoſitum ſit, duorum generum vim ſimul obtinere videtur. Itaq; cum orationem inchoat, minime mirum eſt, ſi præter morem aliarum coniunctionum tres minimum ſenſus poſtulat, cum & ſi continuatiua ſuam apodoſin, & ve alteram diſiunctiuam exigat. vt Siue me amas ſiue odiſti, non magni Siue.

æſtimo. Aliquando quatuor. Ouidius, Siue quis Antilochum narrabat ab Hectore victum, Antilochus noſtri cauſa timoris erat, Siue Menœtiaden falſis cecidiſſe ſub armis, Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos. In qua figura notandum eſt ſolere eleganter cum protaſibus apodoſes miſceri.

Poſtquam. Poſtquam Diomede authore non diuiſa, finitiuis iungitur. vt Terent. Poſtquam amans acceſſit vnus & item alter. Et poſtquam exceſſit ex ephebis. Vergil. Poſtquã te fata tulere. Diuiſa ſubiunctiuis. Cicero, Poſtea quàm maximas exædificaſſet, exornaſſetq; claſſes. Cęterum legitur, arbitror, & cũ ſubiunctiuis non diuiſa. vt Plin. nat. hiſt. Sed ſiue antè quàm ver præuenerit, ſiue poſtquam hyemarit, poſt eam diem, inquã, innumera ruſticos cura diſtringat. Et diuiſa cum indicatiuis. vt Cicer. Appio, Poſtea verò quàm ita cœpi. Idem Planco, Et abſui proficiſcens in Græciam, & poſtea quàm de meo curſu, reip. ſum voce reuocatus, nunquam per M. Antonium quietus fui. Legitur autem in diuiſione non ſolum interpoſito pronomine eã, ſed etiam alijs, nec ſine gratia, idque ſiue pòſt aduerbiũ ſit, ſiue præpoſitio relata ad tempus. vt Hircius ſiue Panſa in comment. Poſt diem tertiũ quàm Africam attigit. Cato de Re ruſt. Poſtridie aut poſt diẽ tertiũ quàm lecta erit. Cicer. Att. Quatuordecim annis pòſt prætor eſt factus Tuditanus quàm conſul Minuti9.

Vbi. VBI quoque cum ſynonymos huius eſt, tum indicatiuis iungitur. Verg. Hæc vbi dicta dedit. Tum ſubiunctiuis. vt Idem, Ille vbi naſcentem maculis variauerit orbem. Niſi id futurum abſolutũ dicas. vt in illo Terentij, Vbi nos lauerimus, ſi voles, lauato.

Antequam. Rurſus Antequam (vt idem Diomodes inquit) cum indiuiſa legitur, ſubiunctiuis iungitur. vt Cicer. Antequam de rep. patres conſcripti dicam. Diuiſa finitiuis. Vergili9, Antè pudor quàm te violo. At ego tum diuiſam, tum coniunctã vtrique modo additam lego. Cicer. Antè quàm proxime diſceſſi. Idem. Att. Si quenquam nactus fueris, qui perferat literas, des antè quàm diſcedimus. Idem ad eundem, Quod putaſti fore, vt antè quàm iſthuc venirem, Pompeium viderem, factum ita eſt. Rurſum diuiſa ſubiunctiuis. Verg. Neque antè falcem maturis quiſquam ſupponat ariſtis, Quàm Cereri torta redimitus tempora quercu Det motus incompoſitos, & carmina dicat. Idem, Antè nouis rubeant quàm prata coloribus.

Priuſquam. Priuſquam tum ſubiunctiuos ſubijcit ſibi. vt Saluſt. Priuſquam incipias conſulto, & vbi conſulueris, mature facto opus eſt. Tũ indicatiuos. Cicer. Philipp. Priuſquam de repub. dicere incipio, pauca querar de heſterna M. Antonij iniuria. Terent. Priuſquam pereo.

QVÒD cauſalis pro quia, frequentius ſubiunctiuum ſibi ſubijcit. Cicer. Att. Et accerſam, ſed prohibebo, quòd intelligam multo magis intereſſe tua, te agere quod agendũ eſſet hoc tempore, quàm mea, te adeſſe comitijs. Idem, Mihi quòd defendiſſem, leuiter ſuccenſuit. Sed & indicatiuũ. Idem, Quòd non tam interfuit mea. Neque enim illæ res &c. quàm reipub. quòd erant quidam improbi, qui contentionem fore aliquam mihi cum Pompeio ex illarum rerum diſſentione arbitrarentur. Idem, Senatus conſulta duo facta ſunt odioſa, quòd in conſulem facta putantur Catone & Domitio poſtulante. De quod formali dixim⁹ nonnihil in cõſtructione verbi. Quòd cauſalis.

ILLVD tamen hoc loco addendum non fruſtra videtur, quod quãuis ibi ſub authore Laurentio diximus poſt quoddam verborum genus infinitum per quod ſolui, & ſequens verbum vel indicatiuum vel ſubiunctiuum. vt Gaudeo quòd ſcribis & ſcribas: nõ tamen videtur id in omnib⁹ ſeruari temporibus, nã vt Gaudeo quòd ſcribis & ſcribas, rectè dixeris: ita neſcio an gaudeo quòd ſcribebas & ſcriberes, dixeris, pręſertim ſubiunctiue. nam potentialiter ſic dici, dubium non eſt. Dubitò nõ minus, an gaudeo quòd ſcribes & ſcripſeris, ſubiunctiue dixeris. Abſoluto verò futuro ſic dici, dubitari non poteſt.

Quàm electiua ſubiunctiuo iungitur. vt Aliud honeſtum iudicas quàm philoſophi ſtatuant. Sed & indicatiuo. Cicer. Att. Quem iam etiam grauius accuſas, quàm patitur tua cõſuetudo. Hæc cum duobus Ac & atque varijs particulis pro varijs ſignificatis ſuccedũt: Nam & cõparatiuis. vt Plaut. Mer. Amicior mihi null⁹ viuit, atquè is eſt. Terent. Nõ Apollinis magis verũ, atquè hoc reſponſum eſt. Et verbis, cuiuſmodi ſunt Præſto, Præualeo. vt Præſtat honeſte mori, quàm inhoneſte viuere. Item poſt alius & diuerſus. Terent. Andria, Aliũ cenſes nũc me, atquè olim cum dabam? Idem, Aliud mihi reſpondes àc rogo. Quint. Inſtit. Pranſus quoque ac potus diuerſum valent quàm indicant. Poſt Secus, Aliter, Cõtrà, & Supra. Verg. Haud ſecus àc iuſſi faciunt. Cicero de orat. Quoniam cœpi ſecus agere, atquè initio dixerã. Idem in Verr. Quod iſte aliter atquè vt edixerat, decreuiſſet. Vbi ſignandum particulam atque etiam vt ſecum accipere, vt exemplum docet. Saluſt. Vbi videt Catilinã contrà àc ratus erat, contendere. Idem, Suprà quàm cuiquam credibile eſt. Pòſt ſimiliter, item æque, perinde, pariter, & iuxta, ſed ſic propoſitæ tres particulæ pro vt, vel ſicut aduerbijs accipiuntur. Cicer. Philip. Neque enim illum ſimiliter atquè ipſe eram, commotum vidi. Varro de lin. lat. Analogia non item ea definienda, quæ dirigitur Quàm electiua.

ad naturam verborũ, atque illa quæ ad vſum loquendi. Terentius Andria, Quis miſer æque eſt, atquè ego ſum? Cicero Curioni, Cui charus æque ſis ac iucundus, àc fuiſti patri. Plaut. Aulul. Nũquam æque patri nuntiũ lepidum attulit, quàm ego nunc meæ heræ nuntiabo. Tit. Liuius, Perinde àc vrbe capta. Huic redditur & quaſi. vt Idem, Perinde quaſi exitus rerum, non hominum conſilia legibus vindicentur. Plaut. Menech. Pariter hoc atquè alias res ſoles. Saluſt. Iugurth. Præterea tranſuerſis itineribus quotidie caſtra mouere, iuxta àc ſi hoſtes adeſſent. Tit. Liuius, Trucidãt inermes iuxta atquè armatos. Poſt nomina Similis, diſſimilis, par, & vnum pronomen idem, ſed eiuſmodi particulis pro qualis acceptis. Terent. Phor. Ne ſimili vtamur fortuna, atquè vſi ſumus. Cæſar Comment. Hortatur eos vt ſimili ratione atquè ipſi fecerunt, ſuas iniurias vlciſcantur. Cicer. Att. Aut quieſcendum, quod non diſſimile eſt atquè ire Solonium aut Antium. pro ſimile quale. Cicero de nat. deorum, Neque mihi par ratio cum Lucilio eſt, àc tecum fuit. Sed hic particulam ac per copulatiuam interpretari licet, ſicut in illo Titi Liuij, Ipſa re intelligetis nequaquam idem eſſe Syracuſas àc Leontinos oppugnare. Cato de Re ruſtica, Pomarium ſeminarium ad eũdem modum atquè oleaginum facito. Hic atque vel per Et, vel per Quo interpretandum. Legitur etiam pro eo ac, & pro eo atque, pro ita vt, pro ſic vt, vel perinde vt. Seruius Sulp. Ciceroni, Sanequam pro eo àc debui, grauiter moleſtèꝗ tuli. Et Vlpian. Iuriſcon. Si quis ex teſtibus nomen ſuum non aſcripſerit, veruntamen ſignarit, pro eo eſt àc ſi adhibitus non eſſet. Idem, Pro eo habendum eſt, atquè ſi nullo iure factum eſſet.

Dubitatiuæ cõiunctiones

Dubitatiuæ coniunctiones An & ne & indicatiuis iunguntur. vt Eſt ne ea intus? Et an in aſtu venit aliud ex alio malum? Vergilius IIII, Veràne te facies, verus mihi nuntius affers? Et potentialibus. Idem, An mare quod ſuprà memorem, quòdque alluit infra? Idem, An quicquam nobis tali ſit munere maius? Cicero ad Atti. An libertinis atquè etiam ſeruis ſeruiamus? An mihi mutus nõ faceret fidem? An dubitatiua ſicut vtrum eius ſynonymos, aliquando in ſolutionibus & interpretationibus adhibetur, vbi ſcilicet hæ duplices afferuntur, neutra prælata. vt Donatus in illo Adelph. Iube nunc dinumeret Babylo illi viginti minas. Cui inquit, illi Cteſiphoni, an lenoni, an Æſchino, an Syro? Et ſtatim, An inquit fratrem Babylonem nimiam ob liberalitatem vocet, an Æſchinum nimis prodigum? Item in illo, Omnia hæc auferet mater. An inquit nutrix, an vera mater? Gell. Cur aquę ex niue, glaciéve liquatę, ſunt

vitioſæ? An quia cum aqua quæuis gelu concreſcit, eius pars tenuiſſima difflatur? In his notare licet duplicis modi vſum. Subiunctiui, vt in illo Donati, An vocet. quod latinius videtur. Et indicatiui, vt in exemplo Gellij, quod more potius dictum videtur: cum an & vtrum particulæ in tali genere infinitæ videantur ſub verbo aliquo ſubaudito, vide vel æſtima.

Vt perfectiua vel abſolutiua de præterito quidem, potentiali iungitur: vt Aderam, vt viderem. Terent. Filium perduxere illuc ſecum, vt vnà eſſet meum. De præſenti vel futuro, ſubiunctiuis. Terent. Et nũc id operã do, vt per falſas nuptias vera obiurgandi cauſa ſit, ſi deneget. Idem, Te oro Daue, vt redeat iam in viam. Eiſdem modis additur & pro ne non poſt verba timoris. Terent. Metuo vt ſubſtet hoſpes. & Metuebam vt ſubſtaret. Cicer. Att. Accepi enim à te literas, quibus vereri videris, vt epiſtolas illas acceperim. Vt cõcedentis pro dato quod, vel conceſſo quod, vel vt aliqui interpretãtur pro quanuis, ſubiunctiuis iungitur. Cicer. Philip. Legem illam appellare fas non eſt, & vt ſit lex, non debemus illam Hirtij legem putare. Idem Attic. Nam quid de me dicam, cui vt omnia contingant, quæ volo, leuari non poſſum? Pro vtpote quoque ſubiunctiuis iungitur, vt ſuprà notauimus. | Vt perfectiua.

Pro poſtquam, indicatiuis. Cicer. Bruto, Vt ab vrbe diſceſſi, nullam intermiſi diem, quin aliquid ad te literarum darem. Ouid. de Ponto, Nec quicquam ad noſtras peruenit acerbius aures, Vt ſum in Ponto, perueniátque precor. Vt pro quemadmodum vel ſicut, aduerbium eſt, & finitiuis iungitur. vt Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ita vt facis. Aliter quoque pro ſicut, indicatiuis, vt in illa figura dicendi, cuiuſmodi eſt illa Cæſaris, Horum authoritate finitimi adducti, vt ſunt Gallorum ſubita & repentina cõſilia. pro ſicut ſunt. Et Terent. Credo vt eſt dementia. Et eiuſdem, Tu vt tempus eſt dici, vide ſis ne quo hinc longius abeas. Nam in illo Ciceronis, Multæ vt in homine romano literæ, paulo aliter accipi videtur. Item interrogatiuũ pro Quomodo. Cicer. Vt ſuſtinuit? imò verò vt contempſit? Poteſt pro quomodo vel quemadmodũ & potentialẽ recipere. veluti vt feciſſes? Et fac ita vt feciſſes. De vt optandi, & vt apoſtatico, dictum in aduerbio eſt.

HOC LOCO quoniã ſub hac orationis parte plures ſenſus cũ ſuis verbis cõmittũtur, nõ intempeſtiue præcipiendũ nobis eſſet de variorũ temporum inter ſe connexione. Sed quum idem in methodo docendi ad tyronum exercitationem iam latius propoſuerim, hic ſpecimen dũtaxat rei poſuiſſe contenti erimus. Poteſt igitur | Variorũ temporum connexio.

ſpectari circa omnes ferè cõiunctiones eiuſmodi temporum cõnexio. Verbi gratia circa Quod ἀϑικόμ.

DICO quòd ſcribis & ſcribas vel non ſcribas, in finitiuo & ſubiunctiuo. Et quòd ſcribebas & ſcriberes, in indicatiuo & potentiali. Et quòd ſcripſiſti, non autem quòd ſcripſeris, ſaltem in præterito. Et quòd ſcripſeras & ſcripſiſſes, ſed hoc poſterius in potentiali tantum. Et quòd ſcribes & ſcripſeris, ſed ſecundum in futuro exacto ſiue abſoluto.

Iterum dicebam quòd ſcribebas & ſcriberes, tum ſubiũctiue, tum potentialiter. Et quòd ſcripſiſti, tantũ indicatiue. Et quòd ſcripſeras & ſcripſiſſes, & ſubiunctiue & potentialiter. Et quòd ſcribes & ſcripſeris, in futuro exacto tantum.

Dixi quòd ſcribis & ſcribas. Et quòd ſcribebas & ſcriberes, & ſubiunctiue & potentialiter. Et quòd ſcripſiſti, an etiam quòd ſcripſeris, æſtimandum. Et quòd ſcripſeras & ſcripſiſſes, altero in ſubiunctiuo & potentiali. Et quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro tantum.

Dixerã quòd ſcribis & ſcribas. Et quòd ſcribebas & ſcriberes, tam in ſubiunctiuo quàm potentiali. Et quòd ſcripſiſti & ſcripſeris. Et quòd ſcripſeras & ſcripſiſſes, in potẽtiali & ſubiũctiuo. Et quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro.

Dicam quòd ſcribis & ſcribas. Et quòd ſcribebas, & in potentiali tantum ſcriberes. Et quòd ſcripſiſti, æſtimandum autem, an etiã quòd ſcripſeris. In paſſiuo dubium non eſt, dicam quòd ſcriptum aliquid à te ſit. Et quòd ſcripſeras, & potẽtialiter ſcripſiſſes. Et quòd ſcribes & ſcripſeris, in exacto futuro tantum.

SVADEO vt ſcribas, & in potentiali tantum vt ſcriberes. Et in præterito ſimili futuro exacto, vt ſcripſeris, nõ autem vt ſcripſiſſes, nec vt ſcripſeris in futuro.

Suadebam vt ſcribas & ſcriberes: vt ſcripſeris autẽ, nec in præterito nec alterutro futuro: vt ſcripſiſſes verò, potentialiter tantũ. Rurſus ſuaſi vt ſcribas, & potentialiter, vt ſcriberes & ſcripſiſſes: vt ſcripſeris autem, nullo arbitror nec modo nec tempore.

Suaſeram vt ſcribas, & in potentiali, vt ſcriberes & ſcripſiſſes, non vt ſcripſeris.

Suadebo vt ſcribas, non autem vt ſcriberes aut ſcripſiſſes. Et in futuro exacto, vt ſcripſeris. Similis ratio iniri & in alijs debet, ſed cũ acri omnino iudicio.

CONIVNCTIONVM ORDO.

ORDO IN coniunctionibus varie ſpectatur. Sunt enim aliæ quæ præponi ſibi aliquā dictionem omnino volūt, vt quæ Encleticæ dicuntur, Que, ve, ne pro an, quoque, quidem, autem, veró. Reliquæ omnes primum ipſę locum in ſenſu ſuo vendicant. Exceptis his, Nanque, etenim, ſiquidem, ergo & igitur, quæ tranſlatitium ſitum habent. Rurſus aliæ ſunt, quæ ſenſum in quo habentur, præponi alteri ſenſui naturaliter volunt, veluti Continuatiuæ. vt Si, niſi. Subcontinuatiuæ. vt Quoniam, quū. Et Aduerſatiuæ potiſſimum, cum eas ſequitur tamen. vt quanquā, quanuis, & ſi, licet. Præterea Ne cum eam An vel Ne ſequitur. Leguntur tamen Continuatiuæ, Subcontinuatiuæ, & Aduerſatiuæ ſubinde ſecundo loco cum ſuo ſenſu poſitæ: ſed eſt tum inuerſus earum ordo, cum priorem locū natura poſtulent. Declarat ita eſſe, quòd vbi ſecundū ſenſum tenent, illico ſunt inferendæ, ne ſi diſtinctionis mora intercedat, auditor ad ipſarum ſenſum non ſit attentus, naturali ſcilicet earum vi, qua conſequentiam ſenſibus conferunt, omnino vaneſcente.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER QVINTVS, SIVE DE NON DECLINATARVM CONSTRVCTIONE FINIT.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA LIBER SEXTVS, SIVE DE CONSTRVCTIONIS FIGVRIS.

ATQVE ITA quidem ad ſenſum animi prodendum, iuſta ſe habet partium inter ſe conſtructio. Cuius vitium generali vocabulo Solœciſmos dicitur. Id in tribus ad ſummum generibus ſpectatur, Numero, ordine, & immutatione. Quorum tamen certæ rationes ſunt, quæ quòd publicè ab illuſtribus authoribus, vel neceſſitate, vel ſingulari commoditate frequentantur, figuræ pro vitijs ſunt appellatæ. De his Grãmatico non minus certè quàm de recto genere agendum. Ad numerum igitur referantur, quæ in defectu atque exceſſu conſiſtunt. Prioris generis ſunt Eclipſis, Apoſiopeſis, Zeugma, Syllepſis, Prolepſis, & Anapodoton. Poſterioris Pleonaſmos, & ſub eo Parelcon, & Epanalepſis. Ad ordinẽ ſpectant Hyperbaton, & quæ ſub eo ſunt, Anaſtrophe & Synchyſis. Immutatio ipſa eſt Enallage. De his ordine deinceps agemus, non in vniuerſum tantum & ſtrictim, ſicut grammatici hactenus fecerunt, ſolis definitionibus cum exemplo contenti, ſed particulatim & diffuſe, quò ſimul cõfuſionem omnem diſcutiam, ſimul diſcentes exerceam, qui his perceptis, reliqua ſimilis generis quæcunque in lectione occurrent, facile (arbitror) deprehendent. In quo tamen non dubito fore, qui hanc meam diligentiam, vt nimiam reprehendant. Sed ij potiſſimum erunt, qui cum ea quæ tra demus, ipſi ſint conſecuti, aliorum conditionis immemores, aut ſuperflua putabunt, quibus ipſi non egent: aut minuta & indigna præceptu, quæ legere vt noua non poſſunt. Ego ſanè minuta ea & tenuia fateor, ſi cum maioribus & grauioribus conferantur: ſicuti totam artem ſi cum potioribus ſtudijs. Cæterùm tanta eſſe ea contenderim, vt ſine ijs omnis ſermo rudis & puerilis planè ſit, ne dũ parum latinus. A quibus incommodis, quod ad hanc artem pertinet, horum tantum ope vindicatur, quæ omnem planè ſermonem ad eundem perpetuò modum ſe aliàs habentem, non ſolum aliqua nouitatis gratia excitatam commendant, ſed etiam mea quidẽ ſententia velut coloribus ornant, & vt ſic dicam, luminibus quibuſdã non ſecus àc rhetorum figuræ illuſtrant, ſicuti in ſuis locis fortaſſis admonebimus. Qua fiducia ipſe contra iſtorum cenſuram ſecurus, inſtitutum meum quod diſcentium cauſa ſuſcepi, proſequar.

ECANTVR igitur quæ in defectu conſiſtunt, in duplex genus. Alibi enim foris petendum eſt, quod deſit, vt in Eclipſi & Apoſiopeſi. Alibi ex proximo mutuandum, vt in reliquis. Eſt enim Eclipſis, dictionis ad legitimam cõſtructionem neceſſariæ in ſenſu defectus: ſed quæ cum foris ſit petenda, vel cõſuetudine authorum ſubaudiri ſolet, vel quia ex cæteris verbis eſt certa. Qua maxime ratione Quint. (vt mihi videtur) Synecdochē appellat, cũ alioqui Eclipſin pro vitio habeat. Sed cũ ſit aliàs ſynecdoche maiore ſui parte tropus, nobis hanc eius partem cum grammaticis eclipſin, ſi non tam appoſita, at certè recepta iam voce potius appellare liceat, quàm figuram ſimul & tropum (qui ad grammaticũ omnino non ſpectat) vno nomine cõfundere. Eſt ergo eclipſis omnium orationis partium cõmunis, vt per ſingulas indicabimus. Quippe nomina nec generis vnius, nec vno modo ad cõſtructionis numeros requiruntur, vt in ſubiectis patebit exemplis. Nã & appellatiua deſyderata videas. Eclipſis quid

TEMPLVM vel ædes. vt in illis, Ad veſtę, ad Opis, ad Dianæ, ad Veneris. Cicer. Philip. Vbi eſt ſepties millies ſeſtertium, quod in tabulis quæ ſunt ad Opis, patebat? Terent. Vbi ad Dianæ veneris, ito ad dexteram. Horat. Ventum erat ad Veſtæ. Templũ vel ædes.

NAVIS. vt in illis, Cicer. Tu ſi ita expedit, velim bona & certa tempeſtate conſcendas, ad mèque venias. Idem, Epheſo cõſcendentes hanc epiſtolam dedimus. Idem, Hæc ego conſcendens è Põpeiano, tribui actuariolis. Nauis.

VIA. vt in talibus, Terent. Cur non recta introiſti? Idem, Poſtridie ad anum recta pergit. Cicer. Recta venit ad me. Aliquando apponitur. vt Cicer. Si mihi inimico, vt prædicas, tuo cõflare vis inuidiam, recta via perge in exilium. Via.

LITERAE. vt in illo Ciceronis ad Attic. Acceperam autem ſatis celeriter Iconij per publicanorum tabellarios à Lētuli triumpho datas. In his illud confirmas &c. Literę.

ITER. vt in talibus, Cicero, Nos in caſtra properabam⁹, quæ aberant bidui. pro bidui itinere. Iter.

VOLVNTAS, vel propoſitum. Cicero ad vxorem, Cũ in animo haberet nauigandi. Voluntas vel propoſitum.

FRONDES, vel ſimile aliquid. Ouid. Immoderata pati iã frigora iámque calores, Sternere vel nuda poſſe ſuper ſilice. Frondes.

TENTORIA, vel pelles. Cæſar, Vſque eo vt qui ſub valle tenderent, mercatores recipiendi ſui facultatē non haberent. Vergili⁹, Hic ſæuus tendebat Vlyſſes. Tentoria vel pelles.

Prędium. PRAEDIVM. In talibus, Suburbanum, Tuſculanum, Otriculanum. Cæcil. Plin. Quantum copiarũ in Otriculano, in Narnienſi, in Carſulano in Peruſino tuo &c.

Partes. PARTES. vt in talibus, Quint. Quanuis ei ſecundas ferè grãmaticorum conſenſus deferat. Idem, Secundas cõfeſſione plurimorum philetas occupauit. Terent. Non poſteriores feram.

Caro. CARO. vt in illis, cum abſolute vſurpantur, Suilla, bubula, ouilla, caprina, ferina. Celſus, Inter domeſticas verò quadrupedes leuiſſima ſuilla eſt, grauiſſima bubula. Vergilius, Implentur veteris bacchi, pinguíſq; ferinæ. Rariſſime additur his vocabulum carnis. vt Saluſt. Getulis cibus erat caro ferina. Idem, Numidæ plærunque lacte & ferina carne veſcebantur.

Febris. FEBRIS. vt in illis, Tertiana, quartana, quotidiana, cum abſolute vſurpantur. Suetonius in Cæſare, Quanquam morbo quartanæ aggrauante.

Taberna. TABERNA. vt in illis, Sutrina, piſtrina, etiam medicina, quę (vt Donatus ait) ad tabernam referebant veteres. vt Plautus Amphi. In medicinis, in tonſtrinis, apud omnes ædes ſacras. Nunc pro appellatiuis accipi videntur. Cæterum adiectiua fuiſſe cõfirmat illud Plinij, Vnum laudibus eius dicauit volumẽ Hippocrates clariſſimus medicinæ ſcientiæ. Legitur medicina & pro medela.

Pecunia. PECVNIA. quo nomine (vt Laurentius vult) omnia quibus diuitiæ conſtant, cõtinentur, vt poſt participiũ repetundarũ. Suet. Dolabellam conſularẽ & triumphalem virũ repetundarũ poſtulauit. Declarat eius appellatiui defectum, quòd aliquãdo adhibetur. vt Caluus ex Quint. Non ergo magis pecuniarum repetundarum, quàm maieſtatis, neque maieſtatis magis, quàm Plautiæ legis.

Nummus. NVMMVS. vt in illo Varronis, Denarius, quòd denos æris valebat.

Seſtertius. Seſtertius quoque, vt paulo infra dicetur.

Verbum vel ſermo. VERBVM vel ſermo. vt in talibus, Quid multis moror? Quid multa? Paucis te volo. Cicer. Paucis complectar, differam pluribus.

Seruus vel miniſter. SERVVS vel miniſter. vt in illis circuitionibus, A pedibus, circum pedes, à manu, ad manum, à ſecretis, à libellis. Vt ſit ſeru9 vel miniſter à pedibus, à manu, vel ad manum.

Recordatio. RECORDATIO. vt in illo cum ſimilibus, Vbi eius aduenti venit in mentem.

Paſſus. PASSVS. vt Cæſar de Britannia, Huius eſt longitudo vt fert illorum opinio, ſeptingentorum millium. pro millium paſſuum. Martial. Te tamen vt videam, duo millia non piget ire, Vt te non

videam, quatuor ire piget.

HOMO. in talibus elocutionibus, quales ſunt, Ferunt, dicunt, aiunt. Terent. Ita aiunt. Idem, Ita prædicāt. Cicero, Et Xenophōtis voce muſas quaſi locutas ferunt. Ouidius, Quem dixere chaos. Etiam ante prouocabulum Qui, in illo loquendi genere, quale eſt Iuſtini, Sternūntque omnia, vt qui ſciant ſe pugnare non ſpe victoriæ, ſed vltionis. Terent. Ita tum diſcedo, vt qui ſe filiam neget daturum. pro eo quod eſt ab homine qui, vel vt Priſciano placet, ab illo qui. Item poſt adiectiuorum quæ etiā de hominibus dicuntur, maſculina, vbi ſine appellatiuo legūtur. vt Græcus, Italus, Britannus, grammaticus, dialecticus, iuſtus, amicus, familiaris, liber, neceſſarius, & quis. Quorum paſſim ſunt exempla. Homo.

HOMINES vel populi. vt poſt nomina patria, ſicut Pariſij, Morini, Cantij, Brutij. Plin. quarto nat. hiſt. Deinde Menapij, Morini, Oromāſaci iuncti pago, qui Cerciacus vocatur. Britanni, Ambiani &c. Homines vel populi.

SVNT qui adiectiua hæc, quæ per Eclipſin vnius alteriúſve appellatiui abſolute pronuntiari dicimus, appellatiua dici malint, quibus nihil præſcribimus, ſed ſine vlla (vt ſpero) artis grammaticæ fraude, liberam opinionem permittimus, dúmne ignorēt, cum adiectiuorum naturam deponūt, Enallagen ſaltem eſſe. cum alioqui pro ambiguis, id eſt quæ modo appellatiua, modo adiectiua ſunt, à grammaticis non notentur.

DOMESTICVS, familiaris, vel miniſter, vel famulus poſt poſſeſſiua pronomina, cum ſine appellatiuis vel proprijs virili genere leguntur. Cæcil. Plin. ad Pompeiū Celerem, Hoc tamē differt, quod ſollicitius & intentius tui me quàm mei recipiunt. Cicero Valerio, Nam illò ſi veneris, tanquam Vlyſſes cognoſces tuorum neminem. Domeſticus vel miniſter.

ET officium poſt eadem pronomina, cum in neutro leguntur ſola. Terent. Tuum eſt, ſi quid præter ſpem euenit, mihi ignoſcere. Aliquando adiungitur. vt Nunc tuū eſt officium, has bene vt aſſimules nuptias. Officium.

TEMPVS. vt in talibus, Ex quo, ex eo, ex illo. Verg. Impius ex quo Tytides. Idem, Ex illo fluere, ac retro ſublapſa referri. Suet. Domit. Neq; ceſſauit ex eo inſidias ſtruere fratri. pro ex quo, illo, & eo tēpore. Et in illo Vergilij, Hoſti ante expectatum poſitis ſtar in agmine caſtris. pro ante expectatū tempus. Sic dici poſt ea, & poſt illa videntur. Terent. Tute ſcis poſt illa, quàm intimum habeā tè. Tempus.

MENSIS. vt poſt adiectiua illa, Ianuarius, Februarius, Quin- Menſis.

tilis, September. vt Calendis Ianuarij. pro menſis Ianuarij. Nam quod adiectiua hæc ſint, declarat quod intranſitiue cum appellatiuis iunguntur. vt cum dicimus Nonas, Calendas, vel Idus Ianuarias, Quintiles vel Septembres.

Dies vel lux.

DIES. vt apud Ouidium, Bruma noui prima eſt, veteriſque nouiſſima ſolis. Vergil. Meus eſt natalis Iolla. Dies vel lux. vt cum dicimus, illuxit.

Factum.

FACTVM quoque in illo Ciceronis ſimul audiendum Laurentius cenſet. Obfuit plurimum eo tempore conſulum, ſiue ſtultitiam, ſiue malitiam dicere oportet. vt ſit, Obfuit conſulum factũ, ſiue illud ſtultitiam &c.

Appellatiuũ cognatæ ſignificationis cum verbo.

APPELLATIVVM aliquod cognatæ ſignificationis cum verbo. vt in illis, Adueſperaſcit, dieſcit. niſi quis nominatiuũ deus ſubaudiri mauult, ſicut ante illa, Pluit, grãdinat, ningit, tonat, quę vulgus grammaticorum Græcorum ac Latinorum ad deum referunt. vt ſit, Deus pluit, ningit, grandinat. quãquam leguntur hæc apud veteres & ſub aliis nominatiuis. Statius Theb. Saxa pluunt. Verg. Geor. Tantum pluit ilice glandis. Tibul. Multus vt in terris deplueritque lapis. Plin. Effigies quæ pluerat, ſpongiarum ferè ſimilis fuerat. Mihi certè cum is quoque, ſi per Grammaticos, qui iam occuparunt, integrum ſit, aliquid eiuſdem ſignificationis ſubaudiri non diſpliceat. vt Grando, pluuia, tonitrus, nix. Cum præſertim diuerſarum nationum idiomata, ipſa rei natura, vt videtur, impellente, talia ſubaudiant.

Item appellatiuũ eiuſdem ſignificatiõis cum verbo.

APPELLATIVVM aliquod eiuſdẽ ſignificationis & cum abſolutorum cæterorũmq; neutrorum paſſiuis iis, quæ nos genus vocamus tertium paſſiuorum, ſubaudiri Apollonio ac Priſciano placere video. vt cum ſedetur, ſeſſio, cum curritur, curſus. Huius enim ex XVIII verba ſunt, Sed ſi quis & hęc omnia impersonalia velit penitus inſpicere, ad ipſas res verborum referuntur, & ſunt tertiæ perſonæ, etiam ſi prima & ſecunda deficiantur. Illius verba paulo infra Priſcianus ipſe ſubiecit. Mihi certe religio eſt, ob delitias ne dicam iniquitatem eorum, qui Græce neſciũt, Græcorum verborum niſi res impenſe exigat, quod non breuiſſimum ſit inſerere. Sed ſi quem tantorum virorum authoritas mouet, nõ video cur is verba huiuſmodi impersonalia ſtatuat, potius quàm perſonalia per defectum nominatiui, qui videlicet certus eſt, ritu aliorum, de quibus modo egimus, ſemper prolata. Nam qui ab hoc eiuſdem ſignificationis nominatiuo diuerſus eſt, is vtpote incertus, planè proferẽdus eſt. vt Ouidius, Iam tertia viuitur ætas.

Et tota mihi dormitur hyems. Quod ſi hæc probabilia videtur (vt mihi planè videntur) non video quomodo hoc verborum genus, à quocunque etiam verbo declinetur, trãſire in accuſatiuum poſſit, ne ſi principale quidem in duplicem trãſeat, alterum perſonæ, alterum rei. vt Doceo, oro. Non enim oratur te, vel oratur regem, nec oratur pacem dixeris: ſi videlicet oratio pro nominatiuo intelligitur: niſi quis tam demens ſit, vt oratio oratur regem, vel pacẽ, dici poſſe putet. Ad eundem modum, nec docetur te vel grammaticam, niſi etiam doctio docetur te vel grammaticam, dici poſſit, quod abſurdiſſimum ſit. Quare ſi quæ apud authores huius figurę leguntur, vel ſuſpecta ſunt, vt deprauata, vel alia quapiam ratione curanda.

EIVSDEM ſignificationis appellatio & poſt abſoluta per o, finita ſubauditur, iiſdem authoribus. Poſt curro, curſus. Poſt viuo, vita. Itaque nec profertur cum certum ſit. Quod diuerſum ab hoc eſt, proferatur, neceſſe eſt, vtpote incertum. Curro ſtadium, vixi ætatem. Adeò ipſa quæ eiuſdem ſignificationis ſunt, ſi quando ea definiri aliquo adiectiuo velis, neceſſe eſt adhibeantur. Viuo vitam miſeram. Cucurri curſum longiſſimum. Terent. Nam ego vitam duram, quam vixi vſque huc, prope iam excurſo ſpatio omitto. Quintil. Qui vitam beatam viuere volet.

Item appellatio eiuſdẽ ſignificationis cũ verbo.

ANTE genitiuum q̃ui ſequitur verbum Sum, videtur ſubaudiri appellatiuum aliquod, quod magis ſit commune, quàm id quod idem verbum præcedit. vt Quintus Cicero erat breuis ſtaturæ. pro eo quod eſt, homo breuis ſtaturæ. Ouidi⁹ de Ponto, Crede mihi, veri ſi ſum tibi cognitus oris. Alibi res. vt Plin. Felicitas cui præcipua fuerit homini, non eſt humani iudicij. Verg. Grates perſoluere dignas, Non opis eſt noſtræ. pro res humani iudicij, & res opis noſtræ. Et in talibus, Antiqui moris eſt, & moris eſt. Plin. Omnia ea nõ ſtatim moris eſt in ſua locari, ſed prius nutrici dari. Quintilianus, Pythagoricis certè moris fuit, & cũ euigilaſſent, animos ad lyram excitare. Quę etiam per nominatiuum interpretari licet. vt Antiquis mos eſt, & mos eſt. Eadem & per ablatiuum interpretantur authores. vt Plin. Ludos ineunti, ſemper aſſurgi etiam ab ſenatu in more eſt.

Appellatiuũ aliquod poſt verbũ ſum.

SICVTI AVTEM in quibus ſubauditur vocabulum rei, ea per nominatiuum interpretari licet, ita alibi nominatiuum per genitiuum cum vocabulo rei poſito, vel ſubaudito interpreteris. vt Veſtri conſilij eſt, non ſolum mei. Et res veſtri conſilij eſt. Frequens tamẽ eſt per nominatiuũ ſermo. vt in illis, Cicer. ad Att. Sed tu id

quanti æſtimes, tuum iudicium eſt. Et ad vxorem & filiam, Veſtrũ iam conſilium eſt, non ſolum meum, quid ſit vobis faciendum. Et iterum, Romǽne ſitis, an mecum aliquo tuto loco, id non ſolum meum conſilium eſt, ſed etiam veſtrum.

Nomen cum prępoſitione

NOMEN cum præpoſitione, vt ante tales genitiuos, Animalium, quibus ſanguis eſt craſſior, fortiora. Subauditur enim de numero, vel ex numero. Et Quintil. Veteres quorum fuerũt Ariſtoteles & Theodectes.

ADIECTIVORVM ECLIPSIS.

Singuli vel quiſque.

ADIECTIVA quoque conſtructionis integritati non rarò deſunt, vt cum iis quæ diſtributiua dicuntur, vbi pluraliter vſurpantur Singuli, quiſque, vel vnuſquiſque. Plin. de canib9, Viuunt Laconici annis denis. Idem, Fœminæ duodenis. pro ſinguli Laconici, & ſingulæ fœminæ. Vergil. Bina boum nobis Troia generatus Aceſtes, Dat numero capita in naues. pro in ſingulas naues. Cicer. Is ſe ternis nummis in pedẽ tecum tranſegiſſe dicebat. pro in quẽque, vel vnumquẽque pedem. Simili ſubauditione vtitur Priſcianus & in illis, In dies, in horas. vbi tamen nullum eſt diſtributiuum. pro in dies ſingulos, in horas ſingulas accipienda eſſe dicens. Sic etiam interpretanda videntur in libras, in modios. vt Plin. Cinamo pretia quondam fuere in libras denariûm mille. Idem, Pretium huic annona media in modios farinæ XL aſſes. Quanquam in his de numerali ambigas, ſítne cardinale ſcribendum, an diſtributiuum.

Centena millia.

CENTENA millia, in illis nummariis ſummis, Seſtertium centies, Seſtertium decies. Suet. Etiam circa ſeſtertium vicies proſequutus eſt. Etiam præter cẽtena millia ipſe genitiuus ſeſtertium. Mart. Habet Africanus millies, & tamen captat. pro millies centena millia ſeſtertium.

Solus.

SOLVS, vt apud Ouid. Faſt. At ruber hortorum deus, & tutela Priapus, Omnibus ex illis Laide captus erat. pro ſola Laide.

Vnus.

VNVS. vt Plin. nat. hiſt. Primus autem hominum leonem manu tractare auſus, & oſtendere mãſuefactum Hanno è clariſſimis Pœnorum traditur.

Nullus.

ITEM nullus, præſertim ante niſi, vt in talibus, Si niſi quæ facie, poterit te digna videri, Nulla futura tua eſt. Eſt en'm integrũ, Si nulla poterit te digna videri, niſi quæ facie eſt te digna, nulla futura eſt tua.

ALIVS,vt in illo Cæcilij Plin. de quo genere alibi locuti ſumus.Quod deforme arbitrabar,cui aſſurgere,cui loco cedere omnes oportet,hunc omnibus ſedentibus ſtare. Vult enim omnibus alijs ſedentibus dicere.Plin. de obeliſcis, Omnibus quæcunque in mari viſa ſunt,mirabiliorem. pro omnibus alijs. Huius vel ſimilis nominis ablatiuus & poſt comparatiua,vbi vel nullum,vel ſolum ablatiuum exceſſus ſecum habent, ſimul audiendus eſt. Terent. Si qua eſt habitior paulo,pugilem eſſe aiunt.pro cæteris habitior, vel quàm decet,habitior.Alibi aliud quippiam,quod comparationem perficiat.vt Ventriculi hyeme & vere calidiores natura ſunt. pro quàm alijs temporibus calidiores. Sic ſuppleri poſſe videtur & illud Terentij cum ſimilibus, Is poſtquam exceſſit ex ephebis Soſia, liberius viuendi fuit poteſtas. pro liberius quàm antè. Nec ignoro Donatum ſubaudire aliquanto. Sed ſic quoque expectat animus plenius abſolui comparationem. Alius.

TALIS quoque vel is,vt in illa figura,Homo illiteratus, ſed cui paucos anteponas.Homo illiteratus quidem,quē tamen multis nō poſtponas.pro talis vel is,cui vel quem, authore Laurētio. Talis vel is.

ALIQVIS,vt in illis locutionibus, Sunt quos curriculo puluerem olympicum.Et eſt qui nec veteris pocula Maſſici.Nō defuerunt qui interpretarentur inſomnium.Item in talibus,Miſi,qui ei diceret.Non habeo,quem ſequar. Aliquis.

PRONOMINVM ECLIPSIS.

DESVNT ORATIONI nonnunquam & pronomina ferè omnis generis:nam ante verba primæ & ſecundæ perſonæ adeò omitti ſolent ſimilia demonſtratiua pronomina,vt niſi certis de cauſis in publica dicendi conſuetudine rarò adhibeantur.vt Arma,virúmq; cano.Et paulo maiora canamus.& Incute vim ventis.& Maturate fugam.Adhibentur verò,aut diſcretionis cauſa.vt Si vales bene eſt,ego quidem valeo.& Nos patriam fugimus,tu Tityre lētus in vmbra. Aut cum ſerium aliquid orationi promittitur. vt Ego poſtquam te emi à paruulo. Aliquãdo in diſcretione omittuntur,ſed planè duriſſime,vt apud Horatium,Quod ſi me Lyricis vatibus inſeris.vbi deſyderatur tu.

PRIVATIM verò nominatiuus tu(niſi adhibitum ſit)poſt omnem vocatiuum,cui ſubijcitur verbum ſecundæ perſonæ,deſyderatur.vt Vergilius,Sed tamen iſte deus qui ſit,da Tityre nobis. Idem, Non me paſcente capellæ, Florentem cythiſum & ſalices Tu.

carpetis amaras. pro tu da, & vos carpetis. Etiam poſt ipſius vocatiuum. vt ſi in illo ſermone, O tu accede, accipiatur tu vocatiue, nihilo minus ſubaudiendus eſt eiuſdem nominatiuus, ne deſit nominatiuus verbo.

Demonſtratiua primę & ſecundę perſonæ.

IN prima quoque appoſitiua ſæpiſſime omittuntur demonſtratiua primæ & ſecundæ perſonæ. vt Ouid. Hanc tibi Priamides mitto Ledæa ſalutem. Verg. Troes te miſeri oramus. Terent. Omnes deteriores ſumus licentia. Plin. Magna pars ſtudiorum amœnitates quærimus. Horat. Non ſemel dicemus Io triumphe, ciuitas omnis. Iuuenalis, His emitur, quicquid graciles huc mittitis Indi.

Accuſatiuus ante infinitũ

PRAETEREA ante infinita verborum, quæ vim habeant ſenſus, vbi deeſt accuſatiuus, ſæpe ad conſtructionis debitum ſufficiendus eſt accuſatiuus pronominis eiuſdem perſonæ, cuius eſt nominatiuus verbi finiti. vt Memini videre. pro me videre. Credis latere. pro te latere. Credit ſcire. pro ſe ſcire. Vbi verò datiuus præcedit, accuſatiuus ipſius, vt qui (quod ſatis ex eo intelligitur) meritò omittatur. vt Permitto tibi dicere. pro permitto tibi te dicere. Permitto illi dicere. pro permitto illi illum, vel ipſum dicere.

Item accuſatiuꝰ ante verba tranſitiua abſolute ꝓlata.

SAEPE etiam poſt verba, quæ quum ſint tranſitiua, abſolute tamen proferũtur. vt Terẽt. Facile vt pro Eunucho probes. Idem, Hæc hinc faceſcat. pro te probes, & ſe faceſcat. vt vult Donatus. Et Verg. Dixit, & auertens roſea ceruice refulſit. Idem IIII Æneid. Ingeminant curæ, ruſſúſque reſurgens Sæuit amor. Idem, Tum prora auertit. pro ſe auertens, & ſe auertit, vt inquit Seruius. Sic dici videntur, Bene habet, Bene vortat, Male vortat. Si cui in poſterioribus duobus non placet Enallagen eſſe actiui pro paſſiuo.

Demonſtratiua tertiæ perſonæ.

ETIAM tertiæ perſonæ demonſtratiua. vt idem quod compoſitum eſt, ante prouocabulum Qui. vt Plin. Tarando magnitudo, quæ leoni. Idem, Equo fere, qui homini, morbi. Idem, Vis bituminis, quæ ſulfuris, diſcutit, attrahit, glutinat. pro eadem quæ, & iidem qui. Ille vel is. Curtius, Hæc vociferantem, quibus erat imperatum, iugulãt. Cicero, Initium dicendi, quæ vellem. Verg. Quam quibus in patriã ventoſa per æquora vectis, Pontus & oſtriferi fauces tentãtur Abydi. Integra enim horũ ſunt, Illi quibus, & ea quę.

Pronomina cum præpoſitione repetita.

ITEM ſimilia pronomina vnà cum præpoſitione repetita. Cicero ad Att. Quare ad illud redeo. Cura vt huius rei cauſa deditã opera mittat aliquem Balbus, ad quos videbitur. pro ad eos, ad quos videbitur.

In illo verò, Scio quem timeas, cum ſimilibus, nihil opus eſt tali pronomine, cum ſit ibi Quem nomen infinitum, nõ prouocabu-

lum, & à quis non à qui declinatum.

SAEPE pronomen ille cum alijs quibuſdam additis. vt ſit, quantum ad illud, ſicut in quibus ſubaudiri videtur verbũ reſpondeo. vt Cicero in epiſtola, Quod ſcribis te velle ſcire, qui ſit reipublicæ ſtatus, ſumma diſſentio eſt, ſed cõtentio diſpar. pro eo quod eſt, quantum ad illud pertinet, quod ſcribis te velle ſcire. Præterea ante relatiuum, cum ſequitur præut vel præ. Terent. in Eunucho, Præut huius rabies quæ dabit. Et Plaut. in Perſa. Omnes res relictas habeo, præ quod tu velis. Hic enim eo vel illo, illic illã ſubintelligendum. Quãtum ad illud.

RVRSVS relatiua. vt Plin. Impoſito raphano ſcorpionibus, moriuntur. Item in illa Græca figura, vbi redundare videtur participium, de qua alibi dicemus. vt Verg. Et diuûm amplexæ ſimulacra tenebant. Aut enim verbo, aut participio addendus eſt accuſatiuus relatiui pronominis, vt ſit vel amplexæ ſimulacra tenebant illa, vel tenebant ſimulachra amplexæ illa. Relatiua.

RVRSVS poſſeſſiua omnia pro materiæ circunſtantijs frequentiſſime. Terent. Num tu ibi gnatum? vbi deeſt tuum. Idem, Gnatam vt det oro. vbi deeſt ſuam. Ouid. in epiſtolis, Frigidius glacie pectus amantis erat. pro meum amantis. Poſſeſſiua.

SAEPE videas omiſſum, vel prouocabulum Qui, vel certè relatiuum Is. vt Verg. Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuere coloni. Eſt enim integra locutio, aut quam Tyrij, aut eam Tyrij, vt ſit Parenthesis. Seruius tamen priorem rationem probat, vocátque rationẽ hanc & cum Eclipſi pronominis, & citra hanc expexegeſin. vt Eſt locus, Italiam Graij cognomine dicunt. Qui vel is.

VERBORVM ECLIPSIS.

VERBA QVOQVE non pauca ad legitimam conſtructionem nonnunquam requiri ſolent, præcipue verbũ Sum, quod etiam in omnib9 modis deſyderatum legas. Indicatiuo. vt Vergil. Sed vos qui tandem, quibus aut veniſtis ab oris? Ouid. Quid mihi cum Leſbo? Sicelis eſſe volo. Item Vergil. Nec requies, quin aut pomis exuberet arbos. Idem, Hinc mihi prima mali labes. Idem, Et qua vectus Abas. pro labes erat, & vectus erat. Item in illa locutione cum ſimilibus, Immenſum quantũ, Mirum quantũ. Liui. Mirũ quantũ illi viro nuntiãti hæc, fides fuerit. pro mirũ eſt quãtũ. Imperatiuo. vt Verg. Fas mihi Graiorũ ſecreta reſoluere iura, Fas odiſſe viros. pro fas eſto vel ſit. authore Seruio.

In optatiuo.vt Vtinam nō omnia vana,Vtinam hæc vera.pro ſint vana,ſint vera.In potentiali vel ſubiunctiuo.Terent.Et vultu Soſia,adeò venuſto,adeò modeſto,vt nihil ſupra. vbi deeſt eſſet. Et Verg.Nunc quales Diomedis equi,nunc quãtus Achilles. Deſunt enim eſſent,& eſſet.In modo infinito ſæpiſſime. vt Verg. Promiſi vltorem.vbi deeſt fore,vel futurum eſſe.Et in futurorũ modi huius periphraſi.vt Dixi futurum.Dixi tibi cauendum.

Fac,vel vide.

PRAETEREA Fac,vel vide,ante ſubiunctiua præſertim cũ imperatiuorum locum,ſed mitius implent.vt mittas, pro fac mittas.Ouid.Nil mihi reſcribas,attamen ipſe veni.

Dico vel aliquid cognatum.

ET dico verbum, vel aliquid cognatum illi. Aliàs in talibus tranſitionibus,Sed de his pluribus,Sed de his hactenus,Sed hæc & multa alia corám.Quid multa?Ne multa. in quibus ſupplendum dicam,vel dictum ſit provt ſenſus poſcit. Item in illis cum ſimilibus,Egomet continuo mecum,Et hæc ſecum.deſyderantur enim ibi dixi,hic dixit.Aliàs ante infinita verborum, vt in ea dicendi figura,quam Quintilianus obliquam allocutionem vocat,qualis eſt illa Ciceronis, Habendas eſſe quàm laxiſſimas amicitiæ habenas. Caput enim eſſe ad bene viuendum. vbi dicunt ſubaudiendum. Et vergil.Nam ſi veſtra manus violaſſet dona Mineruę, Tum magnum exitium(quod dij prius omen in ipſum Conuertant)Priami imperio Phrygibúſque futurum. vbi dicebat vel dixit adijciendum.

IN hac verò figura, tum hoc verbum varijs modis, tum alia requiri obſeruo.Et hoc verbum ſimpliciter,vt in iam poſitis exemplis.Modo cum coniunctione enim.Cæſar de bel.Gall.Congregationem nobilitatis fecit, & ciuitati perſuaſit,vt de finibus ſuis cum omnibus copijs exirent,perfacile eſſe, cũ virtute omnibus præſtarent, totius Galliæ imperio potiri. pro dixit enim perfacile eſſe. Modo in participio præſentis.Cæſar eodem libro,Diuitiacus multis cum lachrymis Cæſarem complexus, obſecrare cœpit, ne quid grauius in fratrem ſtatueret, ſcire ſe illa eſſe vera, nec quẽquam ex eo plus quàm ſe doloris capere.pro dicens ſe ſcire.Idem,Bello Heluetiorum confecto, totius ferè Galliæ legati, principes ciuitatum ad Cæſarem gratulatum conuenerũt. Intelligere ſeſe tametſi pro veteribus Heluetiorum iniurijs populus Romanus,ab his pœnas bello repetiſſet,tamen eam rem non minus ex vſu terræ Galliæ, quàm populi Romani accidiſſe. pro dicentes vel affirmantes ſeſe intelligere.Modo eius participium futurum,vel verbum cum relatiuo Qui.Idem,Hedui cũ ſe ſuáque ab his defendere non poſſent,

legatos ad Cæſarem mittunt rogatum auxilium. Ita ſe omni tempore de populo Romano meritos eſſe, vt pene in conſpectu exercitus noſtri agri vaſtari, liberi eorum in ſeruitutem abduci, oppida expugnari non debuerint. pro dicturos, vel qui dicerent, ita ſe omni tẽpore de populo Romano meritos. Tale eſt & Liuij illud, Tum ex conſilio patrum Romulus legatos circa vicinas gentes miſit, qui cum finitimis connubia peterent, vrbes quoque vt cætera ex infimo naſci, deinde qua ſua virtus ac dij iuuent, magnas opes, magnúmque nomen ſibi facere, proinde ne grauentur homines cum hominibus ſanguinem & genus miſcere. vbi ante illud Vrbes, ſimul audiendum qui dicerent. quod Cæſar quodam loco apponit. Modo in eadem eius generis allocutione, alibi dico alibi moneo, vt in illa, Is ita cum Cæſare egit, Si pacem populus Romanus cum Heluetijs faceret, in eam partem ituros, atque ibi futuros Heluetios, vbi Cæſar cõſtituiſſet, atque eſſe voluiſſet. Sin bello perſequi perſeueraret, reminiſceretur & veteris incõmodi populi Romani & priſtinæ virtutis Heluetiorum. Vbi priore loco ante ituros ſubaudiendum videtur dicens vel vt diceret. Secundo loco, vel hortabatur, vel monuit reminiſceretur. Et paulopoſt in eadem, Se ita à patribus, maioribúſque ſuis didiciſſe, vt magis virtute, quàm dolo contenderent. vbi iterum dixit adijciendum. Et ſtatim poſt, Quare ne committeret, vt is locus vbi conſtitiſſent, ex calamitate populi Romani & internecione exercitus nomen caperet. Vbi iterum monuit ſubdẽdum. Alibi rogat vel rogauit, ibidem in Cæſaris allocutione ad omnium ordinum centuriones, Omniúmque ordinum ad id concilium adhibitis centurionibus, vehemẽter eos incuſauit. Primum, quòd aut quam in partem, aut quo conſilio ducerentur, ſibi quærendum, aut cogitandũ putarent. Arioviſtum ſe conſule cupidiſſime populi Romani amicitiam appetiſſe, cur hũc tam temerè quiſquam ab officio diſceſſurum iudicaret. Vbi ante apetiſſe dicit; ante Cur hunc rogat ſubaudiendum videtur. Et mox, Quod ſi furore, atque amentia impulſus, bellum intuliſſet, quid tandem vererentur? aut cur de ſua virtute, aut de ipſius diligentia deſperarent? Vbi iterum rogat ante quid ſubdendum.

Aliàs cum pronomine, vt ante quaſi in tali figura, qualis eſt illa Terentij, Ridiculum caput, quaſi neceſſe ſit, ſi illi nõ dat, te illã vxorẽ ducere. Idem, Modo introij. Quaſi ego quàm dudũ rogem: poſtulat enim plenus ſenſus ſubaudiri hoc dicis. Et cum relatiuo Qui, vt in talibus, Quintil. Inſtit. Ideóque apud Cælium legimus Pelia Cincinnatus & apud Mecœnatẽ bene fecit Enthia. Et apud Hoc dico.

n.j.

Cicer. Hermagora, ne miremur quod ab antiquorum plæriſque Ænea & Anchiſa ſit dictus. Plin. nat. hiſt. Admouítque ſibi gula ſapores, piſcibus ſatis & nouum incolam mari dedit, ne quis peregrinas aues Romæ párere miretur. pro, quod dico ne miremur, & quod dico ne quis miretur. Idem, Subciſiuis temporibus iſta curamus, id eſt nocturnis, ne quid noſtris putes ceſſatum horis.

Hoc dico, vel quod dico. Simili modo ante vt vel ne, ad hunc modum, vt Cicer. Satiari delectatione nõ poſſum, vt meę ſenectutis requiẽ oblectationémq; noſcatis. vbi hoc dico, vel quod dico ſubintelligitur.

Dico, puto, vel cenſeo. DICO, puto, vel cenſeo, prout ſenſui melius quadrabit, vt in illis interrogationibus, quæ per Quò, vel Vnde figurantur. Horat. Quò mihi fortunam, ſi non permittitis vti? id eſt ad quẽ vſum vel finem dicatis mihi eſſe fortunam? Rurſus Idem, Vnde mihi lapidẽ, quorſum eſt opus, vnde ſagittas? pro putes vel dicas mihi eſſe. Simili ſupplemento egẽt & hęc. Cicer. ad Fab. Martis verò ſignum, quo mihi pacis authori? Et Quintil. Quo per fidem diuitias cæco? Idem, Vnde tantũ virium cæco? vt vno ſtatim ictu mors tota peragatur. Iuuenal. Vnde tibi frontem, libertatémque parentis? Eſt tamen vbi verbũ eſt ſubauditur. vt Quintil. Vnde miſero tunc, vnde ſomnus? pro eo quod eſt, erat ſomnus.

Dico vel facio. DICO, vel etiam facio, prout dictum factúm ve probatur in illis, Bene Ennius, Præclare Anaxagoras, Prudenter Fabius. Dixit enim vel fecit pro cõditione rei ad orationis perfectionẽ addendũ.

Dico vel annuntio. DICO, vel annuntio. vt Cicero Attic. Pyliæ paratum eſt hoſpitium, ſed vellem Atticam, verum tibi ignoſco, quarum vtrique ſalutem. Idem proxima epiſtola, Pyliæ & Atticæ ſalutem. pro dices, vel annuntiabis ſalutem.

Volo. VOLO. vt in illis, Ita facere certum eſt. Et ſtat caſus renouare omnes. pro velle facere, & velle renouare, de quibus in verborum constructione.

Facio. FACIO. vt in illo Cæcilij Plin. cum ſimilibus, Studes? an piſcaris? an venaris? an ſimul omnia? Plin. Atque pulmentarij vicem quod non alia præter cotonea & ſtruthea. pro an omnia facis? & non alia faciũt. Et Mar. Nil aliud bulbis, quàm ſatur eſſe volo. pro fieri bulbis. Item in illo loquendi genere, Æquauit ſummos viros, ídque in adoleſcentia. deeſt enim fecit. Viuo in receſſu, neque hoc vel neq; id ſine conſilio virorũ prudentiũ. Supplendũ enim facio.

Facio, vel volo. FACIO, vel volo. in illis, Dij melius, Dij meliora. pro faciant, vel certe velint.

Reſpondeo. Reſpondeo ſubinde in oratione deſyderatur. vt in ſubiectis

exemplis.Cicer.Attic. Quod epiſtolam meam ad Brutum poſcis, non habeo eius exemplum.

Reſpondeo vel confiteor

Reſpondeo vel certe confiteor,vt Quint. Sed ſi confeſſionem culpæ meæ exigis, ego fui pater durus, & patrimonij, quod iam melius ab his adminiſtrari poterat,tenax cuſtos.

Decet,vel oportet.

DECET vel oportet.vt in talibus,Verg.Méne incœpto deſiſtere victam? Terent. Ah tantámne rem tam negligenter agere? Idem,Siccine me atq; illam tua opera ſollicitarier? Idem, Seruon' fortunas meas me commiſiſſe futili? Plenæ enim conſtructiones fient per Decet vel oportuit.

Verúmne eſt?vel veréne ita eſt?

Aliquando hoc totum,vel ſimile aliquid Verúmne eſt?vel Veréne ita eſt? vt Iuſtin. Tantam famæ velocitatem fuiſſe, vt cum matutino tempore prælium in Bœotia commiſſum ſit, meridianis horis in Aſiam per tot maria & tantum ſpatij, tam breui horarum momento,de victoria nuntiatum ſit?pro verúmne eſt fuiſſe?Plin.ad Adri. Hominémne romanum tam græce loqui? Verg. Méne Iliacis occumbere campis Non potuiſſe? Idem in Georgic. Sic omnia fatis in peius ruere,ac retro ſublapſa referri.pro verum eſt vel certum eſt.

Fuerit,vel fecerit.

EST vbi fuerit,vel fecerit vel ſimile aliquid pro implēda conſtructione ſit addendū.vt Suet.in Cæſare, Siue diuinitus ſiue con iectura, vincerent ac ſibi haberent,dummodo ſcirent eū &c.Verg. Primúſq; Thimetes Duci intra muros hortatur & arce locari,Siue dolo,ſeu iam Troiæ ſic fata ferebant.pro ſiue dolo id fecerit.

Rogo,vel ſimile.

In eperoteſi quoq; eiuſdem verbi,vbi ſcilicet mutatur modus, vel rogas vel quid ſimile. Terent.in Adel. Quid is fecit? Quid ille fecerit?pro rogas quid ille fecerit? Et in Eunucho, Non vides? Videam?obſecro quem?pro,rogas num videam?Et in Phor.Quid ergo narras?Quid ego narrem?pro,rogas quid ego narrem?

Debet.

DEBET quoque.vt Cor.Tacit.Quibus operiri auxilia & trahere bellum videbatur,germanicarum legionum vim famámque extollebant.pro eo quod eſt operiri,& trahere debere.Plinius, In hunc ſpectare oliueta Cato iuſſit. pro ſpectare debere. Columel. Iure igitur quantum mea fert opinio,M.Portius talem peſtem vitare cenſuit.Idem, Cenſet propter hanc ſæpius diligenter ouium terga perſpicere. Terentius, Aliquot me adierunt,ex te auditum qui aiebant, hodie filiam meam nubere gnato tuo. Cicero Attic. Cato tamen affirmat ſe viuo illum nō triumphare. pro debere triumphare.Niſi quis in aliquib⁹ talē Enallagen dicat preſentis actiui pro futuro paſſiuo. vt in illo Catonis, Talē peſtem vitare cenſuit.

pro vitandam eſſe. Et in illo Taciti, Operiri auxilia. pro operienda eſſe. Et trahere bellum, pro trahendum eſſe.

Natũ eſt, vel ortum eſt. Aliquãdo parum integra locutio videbitur, niſi natum eſt vel ortum eſt, vel aliquid ſynonymum ſubaudias. vt Verg. Genus vnde latinũ, Albaniq́ patres, atq́ altæ mœnia Romæ. Idem, Vnde imber & ignes. Nam eas voces aduerbia ferè ſubijciunt.

Loqui. SVNT & alia, quæ omittuntur, quòd ea ex alijs fere intelligãtur. vt Plin. ad Pontium, Quos latine huius libelli amor docuit. Simul enim auditur loqui. Sic dicitur fidibus ſcire, per defectum eius, quod eſt ſonare, vel canere.

Dixit, vel dicebat quis. Deſyderatur interim & integer ex nomine & verbo ſenſus, vt in ethopœijs, ſiue perſona iactis, vt Quintilianus notat. Vergil. Hic Dolopum manus, hic ſæuus tendebat Achilles. Deeſt enim dicebat quis.

Ire, vel ſimile IN talibus quoque, quale eſt illud Ciceronis ad Att. Ire vel aliquid ſimile. Inde ad Taurum cogitabã, vt cum Mophagone ſignis collatis ſi poſſem. In priore ire, In poſteriore confligerem vel tale quippiam ſubauditur. Idem ad eundem, Rhodum volo puerorũ cauſa, inde quàm primum Athenas. Idem Mario, Cũ libone tuo, vel potius noſtro in Pompeianum ſtatim cogito.

Audire, vel intelligere. AVDIRE, vel intelligere. vt in illo Ciceronis ad Attic. Horribile eſt, quæ loquantur, quæ minitentur, cum ſimilibus. videtur enim integrum, horribile eſt audire.

PARTICIPIORVM ECLIPSIS.

PARTICIPIA RARIVS orationi deſunt, nonnunquam tamen ad legitimam conſtructionem ſuppeditanda ſunt. In ea enim appoſitiua, quam primam diximus, ſi Ens participium abſit, vbiq́, Priſciano authore, ſubaudiendum eſt. vt Homerus poeta. Nos tamen appoſitiuam hãc inter legitimas conſtructiones ideò adſcripſimus, quòd participium id minime vel à paucis receptum, pro nullo habeatur. Declarant autem huiuſmodi participium intelligi, maxime ablatiui illi conſequẽtiæ, Me duce, me authore, Cæſare & Bibulo cõſulibus, & alij conſimiles, vt qui niſi participio ſubaudito, conſiſtere nõ poſſent. Aliud verò participium ſenſui non quadrat. In hoc tamen genere figuratum vſu recipi neceſſe eſt, cum participium, quo ſuppleatur, receptum in vſum publicum non ſit, tametſi à Cæſare probatum, atque vt ſcribit Acron, Philoſopho, qui eo ſit vſus, etiam lau-

Ens.

dem attulerit. Idem participium, & vbi aduerſatiua coniunctio dictioni præponitur, non ſententiæ. vt Affui tibi, quanquam inimico pro inimico enti.

IN ILLO quoque & tu ſoluendo non eras Ciceronis, & qui oneri ferendo eſſent Liuij, cum ſimilibus, ſubaudiendum videtur vel ſufficiens, vel potens, vel ſimile aliquid, quod ſenſui quadret. In priori verò, & appellatiuũ debito, vel æri alieno, vel ſimile aliquid. Declarat hoc Celſus, qui conſtructionem implet. eius verba ſunt, Si cætera deſunt, imponi debent. Primum non pingue emplaſtrũ vt id reprimat: deinde ſi non repreſſit, quodlibet puri mouẽdo accommodatum. Cæterum hac ratione huiuſmodi voces gerũdi modi non erunt, ſed potius participia. Illud tamen Apulei omnino gerundi videtur, Cum Charite nubendo maturuiſſet. Similis loquendi figura, & per nomina prolata legitur. vt Macrob. Sunt de agricultura ſcriptores, qui nuces & mala ſic diuidunt, vt nuces dicant omne pomũ, quod foris duro tegatur, & intus habeat, quod eſui eſt, Malum verò, quod foris habeat, quod eſt eſui, & durum intus includat. Sufficiẽs vel potens.

IN talibus quoque requiri videtur participium, quale eſt Ciceronis ad Att. Occupationum mearum vel hoc ſignum erit, quòd epiſtola librarij manu eſt. Vbi ſcripta ſubaudiendum videtur. Idem ad eundem, Venio ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas vno tempore accepi, aliam alia iucundiorem, quæ quidem erant manu tua. Scripta.

ETIAM in illa figura, qualis eſt Vergilij, Equidem per littora certos Dimittam, & Libyæ luſtrare extrema iubebo, Si quibus eiectus ſyluis, aut montibus errat. Scitura enim vel ſcituros ſupplẽdum, vel quod certè idem fuerit vt ſciam, vel ſciant. Sic enim videtur Seruio illud eiuſdem ſupplendum, Et omnem Proſpectum late pelago petit Antea, ſi quem Iactatum vento videat. Eſt inquit ordo, Conſcendit ſcopulum requiſiturus Antea. quanquam mihi magis placet, requiſiturus ſi quem videat, vt ſubijciatur pro epexegeſi Antea, Capyn, aut arma Caici. Cicero ad Att. Delatus eſt ad me faſciculus, ſolus ſolui, ſi quid ad me literarum, nihil erat. In quibus tamen omnibus ſi pro an poſita videtur, vt alibi eſt dictum. Sciturus.

Simili ratione ſupplendum videtur & illud Vergilij in ſeptimo, Pandite nunc Helicona deæ, cantúſque mouete, Qui bello exciti reges, quæ quenque ſecutæ Complerint campos acies. pro dicturi, vel vt dicatis vel referatis. Dicturus.

BIBLIOTHÈQUE DE LA VILLE LYON 1896

Maceratũ, emollitũ, vel madidum.

In illo quoque Terẽtij in Eunucho, Quo pacto ex iure heſterno panem atrum vorent. Intelligit Donatus vel maceratum, vel emollitum, vel madidum. Cuiuſmodi eclipſis & in alijs ſimilibus eſt, quæ ſunt apud Celſum & Plinium plurima. Vt ſpõgia ex aceto, offa ex vino vel poſca.

Hærẽtia vel ſpectantia.

Item in illo Terẽtij cum ſimilibus, Signa video omnia ad ſalutem. vbi deeſt hærentia, vel ſpectantia.

PRAEPOSITIONVM ECLIPSIS.

PRAEPOSITIONES quoque non poetis modo, verùm etiam oratoribus, frequentiſſime orationi deeſſe quis non animaduertat? Veluti ab & ad ante vrbiũ nomina, quoties ad quæſtionem Quo & Vnde redduntur. vt Eo Romam, Venio Roma. In primo enim deſyderatur ad, in ſecũdo ab. Cum nanque ad quæſtionem Vbi redduntur in genitiuo, in vrbe, vel oppido ſubaudiendum videtur, quæ etiam aliquando adhibita videntur. Cęterum vſitatior eſt figurata, quàm integra locutio pro Varronis ſententia ex quadam Ciceronis epiſtola, & non minus Quintiliani, qui ſi quis Veni de Suſis, dicat, Solœciſmum cẽſet. Sed adhibitis, vt dixi, præpoſitionibus ipſis, ſubinde magnos authores locutos inuenias, etiam Ciceronem ipſum, ſi codices deprauati non ſunt, vt in Verrem, Ea die Verres ad Meſſanam venit. Et ad Terentiam in calce cuiuſdam epiſtolę, De Venutio. Et alterius, De Brũduſio. Sal. in Catil. Nam Brutus ab Roma aberat. Liu. Ab Lauinio venerant antiqua auxilia. Cæſar verò Auguſtus aliter loqui non ſolebat, authore Suetonio. Poetæ verò & ante prouinciarũ vel regionũm nomina, huiuſmodi præpoſitionum defectum licenter abutuntur. vt Italiam fato profugus, Lauináque venit Littora.

Ante.

PRAETEREA ante accuſatiuos Calendas, Nonas, Idus, ferè ſubauditur præpoſitio ante. vt Tertio Calendas, Nonas, vel Idus, pro tertio ante Calendas, Nonas, Idus. Idem dici poteſt & de pridie, quoties accuſatiuos præcedit. vt Cicero, Pridie Calendas Maias de Brunduſio. cum proprius eius caſus, genitiuus potius ſit, cuius alibi ſunt poſita exempla. In illo quoque, Annos natus x, cum ſimilibus, Ante ſubaudit Priſcianus, vt ſit, ante annos decem.

Poſt.

AT vbi poſtridie eiuſmodi accuſatiuos præcedit, ſubaudienda eſt præpoſitio poſt. Cicer. Attic. Itaque ſeſe ſcripturum aiebat, vt venationem etiam, quæ poſtridie ludos Apollinares futura eſt,

proſcriberent.Donatus quoque in illo,Quod te per hanc dexterã oro,poſt deſyderari ait,vt ſit,poſt quod.Vtcunque ſit,non incom̃mode(vt mihi videtur)in talibus quod per quare interpretere.

IDEM Donatus etiam præpoſitionẽ Propter in talibus adijcit.Terent.Magis id adeò, mihi vt incommodet. Idem, Nunc id prodeo, vt conueniam Parmenonem. In quibus id pro ob id, vel propter id accipit. Propter.

Verum ex præpoſitionibus,quæ ablatiuo debentur, frequẽtiſſime cõſtructioni deficiunt hæ A,cum,de,ẽ,pro,cum ſynonymis. A,cum, de, ẽ,pro.

AB vel IN.vt Vergil.Cũ Iuppiter æthere ſummo Deſpiciens mare veliuolum.Idem, Stridens Aquilone procella Velum aduerſa ferit.Idem, Atque imo Nereus ciet æquora ponto. Ouid. Faſt. Iuppiter arce ſua totum cum ſpectet in orbem. Ab,vel in.

IN.vt Plin.Vt dubium ſit,togâne,an bello præſtantior fuerit. pro in bello, in toga. Columel. Nec denſa naſcitur humo. Idem, Non vt pinguiſſima, vel macerrima iacitur humo. pro in humo. Cicer.pro domo ſua, Domo me contineo. Ouid. Suſtinet inuidia triſtia ſigna domo.Vergil. Saxum antiquum ingens,campo quod forte iacebat Limes agro poſitus.Idem Geor.Hũc quoque vbi aut morbo grauis,aut iam ſegnior annis Deficit,abde domo. Suet. in Domit.Natus eſt regione vrbis ſexta.pro in regione.Hanc & in citandis authorum operibus deſyderare ſolent veteres græco more. vt Plautus Menechmis.Terentius Phormione. In.

CVM comitantiæ,non inſtrumenti.Verg. Et magnis quatiũt clangoribus alas. Et Plin.qui plurimum huius prępoſitionis eclipſi vtitur,vt de Elaterio,Cuius cauſa,niſi maturius incidatur, ſemen exilit oculorum etiam periculo. Talia ſunt apud eundem miro compẽdio,Magna mortalium vtilitate,& publico bono.Et Cicer. Ne dici quidem poteſt,quanta diminutione ciuium.Cęſar,Scribit Labieno,ſi reipub. commodo facere poſſet, cum legione ad fines Neruiorum veniat.Vergil.in IX,Tum demum præceps ſaltu ſeſe omnibus armis In fluuium dedit.Varro, Ac cum Luculli & Metelli villis peſſimo publico ædificatis certant.Inſtrumenti enim ratio ſolius ablatiui vis eſt,ſicuti græce datiui,ne quis deeſſe prępoſitionem hanc putet, quæ tamen ferè in publicis gentium idiomatis hodie adhibetur. Cum.

A vel E.vt Verg.Proijce tela manu.pro ẽ vel à manu.Itẽ poſt natus & ſynonyma ſæpiſſime, de quibus alibi diximus.Liuius,Ioue nate Hercules ſalue. Verg. Quo ſanguine cretus. Et alibi,Sate ſanguine diuûm. A,vel ẽ.

De. DE. vt Vergil. Et afflictis melius confidere rebus. pro de afflictis rebus, vt Seruius interpretatur.

Pro. PRO. vt Horat. Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.

ADVERBIORVM ECLIPSIS

ADVERBIA VIX deſyderantur, ſiue quia certa non ſunt, ſiue quia id quod in nomine & verbo incertum eſt, definiũt. Duæ tamen præpoſitiones cum aduerbia ſcũt, ad plenam aliquando conſtructionem requiruntur: hæ ſunt ante & poſt. Hæc ante quàm electiuã, cum numeralia ordinalia ſequitur. Liuius, Quadringenteſimo anno, quàm vrbs Roma condita erat. Idem, Anno triceſimo altero, quàm Roma cõdita erat, iterum mutatur forma ciuitatis à cõſulibus ad decemviros. pro poſtquam Roma condita erat. Et poſt alter. Idem de bello Maced. Altera die, quàm à Brunduſio ſoluit. Item præcedente protinus vel ſtatim. vt Plin. Protinus intereunt, quàm litatum eſt illi deo, id eſt poſtquam litatum eſt. Marcel. Iure conſul. Omnes proconſules ſtatim quàm vrbem egreſſi fuerint, habent iuriſdictionem. Vlpian. Iudici eorum ſtatim atque iudex factus eſt, omnium rerũ officiũ incũbit. ſubauditur enim poſt vtrobiq;, vt ſit poſtquã, & poſt atq;. Requirũtur eædem præpoſitiones, & poſt pridie & poſtridie, cum eis ſubijcitur quàm. Cicer. ad Terent. Quid cauſæ autẽ fuerit, poſtridie intellexi, quàm à vobis diſceſſi. pro poſtridie poſtquam à vobis diſceſſi.

Non ſolum. DEESSE videtur & non ſolum interdum non ſine quadam varietatis gratia. vt Quint. Cum Ciceroni dormitare interim Demoſthenis oratio, verùm etiam Homerus ipſe videatur. Cicer. Vrget ille quidem, & Philotimus & Cincius, ſed etiã ipſe crebro interuiſo. Niſi in his verum etiam & ſed etiã pro imo etiã accipias.

Ita. Deſyderatur & aduerbiũ ita ſimilitudinis ante vt in Horatio ſæpiſſime. vt in primo ſermonum, Quanquam ridentẽ dicere verũ Quid vetat? vt pueris olim dant cruſtula blandi Doctores, elementa velint vt diſcere prima. Idem, Vt ſi Reticulum panis venales inter onuſto Fortè vehas humero, nihilo plus accipies, quàm Qui nil portarit. Iterum in eodem, Vt tibi ſi ſit opus liquidi non amplius vrna Vel cyatho, & dicas, ex magno flumine mallem, Quàm ex hoc fonticulo tantundem ſumere. Hanc Horatij figuram amator eius Quintilianus ſæpe imitatur. vt in procemio, Seu quod proximum vero, nullam ingenij ſperantes gratiam circa res etſi neceſſa

rias, procul tamen ab oſtentatione poſitas: vt operum faſtigia ſpe-ctantur, latent fundamenta. Idem, Non ſubeſt vera vis, nec penitꝰ immiſſis radicibus nititur, vt quæ ſummo ſolo ſparſa ſunt ſemina, celerius ſe effundunt, & imitatæ ſpicas herbulæ inanibus ariſtis ante meſſem flaueſcunt. In quibus omnibus exemplis ita ante vt eſt audiendum. vt ſit, ita vt.

VT quoque ſimilitudinis aduerbium ante exēpla honeſte ſæpe deſyderant eruditi. vt Quintilianꝰ & paſſim, & in VIII, de Enthymemate loquens, De hoc in argumentis ſatis dictum eſt. Nō ſemper autem ad probationem adhibetur, ſed aliquando ad ornatum. Quorum igitur impunitas Cæſar tuæ clementię laus eſt, eorū ipſorum ad crudelitatē te acuit oratio. Et paulo poſt, Eſt enim Epiphonema, rei narratę, vel probatæ ſumma acclamatio, Tātæ molis erat Romanam condere gentem. Vt.

VSQVE. vt Horat. Ad vnguem factus homo. Vergil. Iuppiter omnipotens, ſi non exoſus ad vnum Troianos. Liuius, Romanus in Algido conſecutus ad vnum omnes occidit. Vſque.

ETIAM negatiua non. Aliàs poſt huiuſmodi verba, Veteor, metuo, caueo, ſequente ne. Cicer. ad Quintum fratrem, Quòd autem abfuiſti, vereor ne ſatis diligenter in ſenatu actum ſit de literis meis. pro ne nō ſatis. Idem ad Att. Si manet, vereor ne exercitum firmū habere poſſit. etiam pro ne non poſſit. Aliàs poſt nō modo, ſicut Græce poſt οὐχ ὅπως, vt varijs locis diligenter notauit doctiſſimus Budæus. Cicer. pro Sextio, Cum illi ſoli eſſent præter illum flagitioſum tribunum plebis duo reipub. turbines, qui non modo præcipitanti patriæ ſubuenirent, ſed etiam nimis tarde concidiſſe mœrerent. Idem de perfecto oratore, Nā ſic in epularū apparatu à magnificentia recedens, non ſe parcū ſolū, ſed etiā elegantē dici volet. Colum. Nā vile ne captare quidē, ne dum alere cōducit. pro non modo nō ſubuenirēt. & non ſolū non parcū. & ne dum nō alere. In hoc genere eſt, vbi negatiua nō neceſſario deeſt, nempe vbi in priore ſenſu nullum eſt verbū, in quod cadat. vt in tali elocutione, Non modo ſtellæ, ſed ne luna quidē ad ſolem ſuum ſeruat ſplēdorem. Si enim addita ea negatione, nō ſtellę dixeris, videbitur de alio, quàm ſtellis verbū inferri. At cōpoſita negatio præponi in tali figura poſſet, ſic, Non modo nullæ ſtellæ, ſed ne luna quidem ad ſolem ſuum ſeruat ſplendorem. Quod autem in primo exemplo negatio deſit, facile appareat, ſi quis Zeugma ipſum ſuppleat hoc pacto, Nō modo ſtellæ ad ſolem ſuum ſplendorem non ſeruant, ſed ne luna quidem ad ſolem ſuum ſeruat ſplendorem. Laurentius hoc, vbi con- Non.

tratia ſunt, tantum cõtemplatur. Deeſt negatiua particula & poſt nedum, vbi ad præcedens verbum non refertur, ſed ſuum habet, & ſemper in potentiali modo. Horat. Mortalia facta peribunt, Nedum verborum ſtet honos & gratia viuax. pro non ſtet. Saluſtius, Quippe ſecundæ res ſapientium animos fatigant, nedum illi corruptiſſimis moribus victoriæ temperarent. id eſt non temperarent. Liuius, Attonitus repentino malo, vix quid obijceretur, intelligere potui, nedum ſatis ſciam, quomodo me tuear. Cicer. pro Cluentio, Nec Metellus nec Pompilius clariſſimi viri vim tribunitiam ſuſtinere valuerunt, nedũ his temporibus, his moribus, ſine veſtra ſapientia, ac ſine iudiciorum remedijs ſalui eſſe poſſimus.

CONIVNCTIONVM ECLIPSIS.

DESYDERANTVR & cõiũctiones latinæ orationi vel maximé, ſed clauſularum connexioni, & ſermonis continuationi, potius quàm iuſtis cõſtructionis numeris. Itaque nec hui⁹ loci propriè ſunt, ſi quis exacti ordinis ius ad vnguem exigat: Sed nec alibi tamen cõmodius tractentur, cum fruſtra mea ſententia huic vni rei ſua quæpiam tractatio dicaretur. Itaq; ad tantilla conniuentes, ſecuti quod cœpimus, peragamus. Deſyderantur copulatiuæ maxime, vbi celeritati ſtudetur. vt Vergilius, Alij naualibus ite, Ferte citi ferrum, date vela, impellite remos. Terent. Viderem, audirem, eſſem vnà, cum qua cupiebam Antipho. Idem, Ad ſepulchrum venim⁹, in ignem poſita eſt, fletur. Sed Eclipſin vbi copulatiuæ deſunt, Aſyndeton, vel Dyalyton vocant. Aliter quoque honeſtè inter duo commata, vel quaſi dictiones deſyderantur. vt in talibus, Æqui, boni cõſulere. & Mar. Excipere hos, illos, & tota ſurgere cœna. Idem, Atque inter menſas ire, redire ſuas. Plin. At abun de orbe terrarum extra, intra indicato. Sic dicũtur vltro citro, hinc illinc, huc illuc. Cicer. ad Attic. Ne fortè aut abſim cum veniet, aut curſem huc illuc via deterrima.

Copulatiuæ IN NVMERIS vero ſæpiſſime deſunt copulatiuæ. vt Vixit viginti vnum annos. vbi non minus ſubijcienda copulatiua eſt, tãetſi appoſita, ordo ſit mutandus, vt ſuprà docuimus. Neque enim compoſitio eſſe poteſt, cum plurali iungitur. Quod autem de viginti vno diximus, idem de alijs ſimilis formæ numeris dicendum.

IN omni præterea diſtributione omitti copulatiua videtur, vix apponi. vt Vergil. At nos hinc alij ſitientes ibimus Afros, Pars Scythiam, & rapidum Cretæ veniemus Oaxem. Niſi diſcretiuas quidẽ

& autem ſubaudire mauis. Itē in illa figura, qualis eſt Vergilij, Haud mora, feſtinant iuſſi. pro haud mora eſt, & feſtināt. Declarat, quod etiam in eadem figura adhibetur. Verg. Nec longum tempus, & ingens Exijt ad cælum ramis felicibus arbos.

Etiam, vel &

DEEST aliquādo poſt non modo vel non ſolum in altera ἀντιδιασϛέφοντος parte etiam vel &. vt Quintil. Quo quidem ſeuere vſi veteres grammatici, vt nō verſus modo cenſoria quadam virgula notare, & libros, qui falſò viderentur inſcripti, tanquam ſubditiitios ſubmouere familia permiſerint ſibi, ſed authores alios in ordinem redegerint, alios omnino exemerint numero. Et mox, Nō propter hiſtoricos modo, ſed verba, quæ frequenter ius ab authoribus ſumunt. In illo enim Ciceronis ad Att. Ne viuam mi Attice, ſi mihi nō modo Tuſculanum, ſed μακάρων νῆσοι tanti ſunt, vt ſine te ſim totos dies. Videtur vel illud modo vacare, vel poſt ſed ſubaudiri ne. Deeſt & totum ἀντιδιαστρεφόμ, idque honeſtiſſima figura. vt in illo Columellæ, Neque hæc tantum remedia ſalubritatem faciunt, multi largo ſale miſcent pabula.

Diſcretiuæ.

SAEPE Diſcretiuæ. vt Terentius, Traditus ſum mulieri, illa illico, vbi me accepit. pro illa verò. Sed præcipua cum gratia omittuntur in ea figura, in qua idem verbum repetitur, ſed tamen cum aliqua contrarietate. vt Cicer. Tu cum principem ſenatorem auunculum domi habeas, ad eum non referes, ad alios refers, qui ſuam domum non habēt, tuam exhauriunt. Quint. Pro patre mori poſſum, coram patre non poſſum. In vtroque exemplo deſyderatur autem vel vero: ſed aptius certè, quàm apponitur, etiam vbi nō repetitur idem verbum, vt poſt negatiuam non. Cicer. Tantum cibi & potionis adhibendum, vt reficiantur vires, non opprimātur. Idem, Hæc morum vitia ſunt, non ſenectutis. Sæpe etiam in excurſu poetico, quem Seruius præcipit nō vltrà tris verſus extendendum. Cōfligunt Zephirúſque Notus, & lætus Eois Eurus equis, ſtridunt ſyluæ, ſæuitque tridenti Spumeus, atque imo Nereus ciet æquora ponto. pro ſtridunt autem. Et in Georg. Omnia ventorum concurrere prælia vidi, Quæ grauidam late ſegetem ab radicib9 imis Sublime expulſam eruerent, ita turbine nigro Ferret hyems, culmúmque leuem ſtipuláſque volantes. pro ita verò.

Diſiunctiuæ

EX diſiunctiuis quoque, modo ſeu vel ſiue. vt Mart. Tuóque triſtis filius, velis nolis, cum concubino nocte dormiet tota. Seneca de ſtud. lib. Scias neſcias, fient. Modo vel aut ve. Plinius, Continentur hiſpido calice per genera plus minus. Quod Martialis declarat, cum ait, Speranti plures, nam ſtare, aut creſcere debent Munera,

venerunt plúsve, minúsve duæ. Significatur autem circiter duæ.

Vel. Sed diſiunctiua vel aliter deſyderatur. vt Cicer. Quando enim frequentiſſimo ſenatu quatuor, ad ſummum quinque ſunt inuenti, qui Milonis cauſam non probarent. Deeſt enim vel ſiue aut.

Cauſales. DESVNT orationis cõtextui & cauſales diuerſorum generũ. Enim vel alia ſimilis ſignificationis. vt in illo Terẽt. authore Donato, Obſeruabam mane illorum ſeruulos venientes, aut abeũtes. pro obſeruabã enim. Et in Adelph. Hæc cũ illi Mitio dico, tibi dico. Tu illum corrumpi ſinis. Vbi deeſſe nam inquit Donatus, ac feruentius aſyndetos dici. Verg. Nunquam imprudentibus imber Obfuit, aut illum ſurgentem vallibus imis Aeriæ fugere grues. pro aut enim illum. Idem, At ſi virgineũ ſuffuderit ore ruborem, Ventus erit, vento ſemper rubet aurea Phœbe. pro vento enim.

Vt. VT finalis, vel perfectiua ante ſubiũctiua verba frequẽtiſſime, præcipue poſt verba Volo, Nolo, Malo, Precor, Rogo cũ ſimilibus. vt Cicero, Tu velim deſinas iam literis noſtris vti. Idem, Nolim me iocari putes. M. Brut⁹, Reſcribas ad omnia rogamus. Præterea poſt Oportet & Neceſſe eſt & Licet. vt Cicer. Hominẽ occidat oportet, qui &c. Idem, Hoc tu meum conſilium laudes, neceſſe eſt.

Ne. ETIAM Ne finalis, neſcio an poſt aliud verbũ, quàm Caueo. vt Caue credas, Caue titubes. Licétque vel per defectum horũ, vel plene pro arbitrio loqui, niſi fortè cum verbo Licet, poſt quod perpetuò videtur vt deſyderari, Licet facias, licet venias.

Quod idicõ. QVOD quoque idicon, vt Volo ſcribas. Velim nos facias certiores. pro quòd ſcribas, quòd facias.

HANC VERÒ poſt verba, quæ in infinitum ferũtur, quoties infiniti ſolutionem per finitum verbum potius vſurpare libet, ſupprimit ferè doctorum vſus. Cicer. ad Quint. fratrem, Nõ prætermittam ne illud quidem, M. Furium Flaccum equitem Romanum, hominem nequã Capitolini & Mercuriales de collegio eiecerunt. pro, quòd eiecerunt. Terent. Audiui Archyllis iamdudum Leſbiam adduci iubes. Idem, Næ tu iſtas faxo calcibus inſultabis fruſtra. Supplendum enim, vt ſit, quòd iubes, quòd inſultabis. Idem, Hoc ſigni eſt, vbi primum poterit, ſe illinc ſubducet ſcio. Vbi Donati ſentẽtia deeſt quod & vnde, vt ſit, hoc eſt ſigni, vnde ſcio, quod vbi primum poterit, ſe illinc ſubducet. Mihi verò minus durum videtur, ſi vel verbũ ſcio per parentheſin legatur, vel quod bis ſubaudiatur, quàm illud vnde ſubijci, quod alibi ſubintellectum non legi. Adhibetur tamen ſæpiſſime eadem coniunctio. vt Martialis, Hoc ſcio, quòd ſcribit nulla puella tibi. Horatius, Si tibi ſitim leuaret copia lym

phæ, Narrares medicis, quod quanto plura paraſti, Tanto plura cupis. Seneca in natur. quæſtion. Miramur quòd acceſſionẽ fluminũ maria non ſentiant. æque mirandum eſt, quòd detrimentũ exeũtiũ terra nõ ſentit. Et alibi, Nos putam⁹, quod quia nubes colliſæ ſunt, ideò fulmina emittũt. Plin. ad Seruianũ, Gaudeo & gratulor, quòd Fuſco Salinatori filiã tuã deſtinaſti. Cicer. in Saluſt. Credo quòd non omnes tui ſimiles incolumes in vrbẽ veniſſent. Hunc huius particulæ vſum quidam interpretes nimium refugiẽtes, non ſolũ inſipide, ſed etiam mea ſententia, citra vllum authorem pro ὅτι Græco, alij vt, alij quoniam, alij quia non raro poſuere. Eſt tamen elocutio per quod, vt Theodorus cenſet, magis ſupina, per infinitum magis erecta & vegeta.

ITEM quod vel vt vel ne poſt verba Cenſeo, ſuadeo, nũtio, dico, caueo, facio. Cicer. Treuitos vites cenſeo. Idem, Id ſi eſt, eſſedũ aliquod ſuadeo capias. Cn. Plan. In quibus aperte denuntiat videã, ne fallar. Idem, Caue feſtines, aut cõmittas, vt aut eger, aut hyeme nauiges. Idem, Tu fac habeas fortem animum. — Quod, vt, vel ne.

DESYDERATVR coniunctionũ vt vel quod alterutra, poſt verba Puto, opinor, credo, arbitror, fateor, & ſimilia. Vatinius, Non puto repudiabis in honore, quem in periculo recepiſti. Cicer. Niobe fingitur lapidea, propter æternum credo in luctu ſilentium. Terent. Eius anuis cauſa opinor, quæ erat mortua. In quibus exẽplis, vel per quod ſupplere quod deeſt licet, vt Puto quod non repudiabis in honore. & Credo quòd propter æternum in luctu ſilentium. vel per vt. ſic, Propter æternum vt credo ſilentium. & non repudiabis vt puto in honore. — Vt, vel quod.

OMITTITVR in oratione nõnunquam & continuatiua Si, vt in illis, Dediſſes huic animo par corp⁹, feciſſet quod optabat. Iuuenal. Græculus eſuriẽs in cælum iuſſeris, ibit. pro ſi dediſſes, ſi iuſſeris. Poteſt tamen in his & illud dediſſes accipi pro debueras dare. & iuſſeris imperatiue. In illo tamẽ Martialis cum ſimilib⁹, omnino ſubauditur ſi. Ergo ero Vergilius, ſi munera Mecœnatis Des mihi, Vergili⁹ nõ ero, Marſus ero. Eſt enim ſenſus, Si nõ ero Vergili⁹, ero Marſus. Terent. Negat quis, nego. Idẽ, Quàm fortunat⁹ ſum cæteris reb⁹, abſq; hæc vna foret. pro ſi negat: ſi abſq; foret, id eſt ſi abeſſet. Horat. Decies cẽtena dediſſes Huic parco paucis cõtento, quinque diebus Nil erat in loculis. Verg. Tu quoque magnã partẽ opere in tanto, ſineret dolor, Icare haberes. pro ſi dediſſes, ſi ſineret. — Si.

PRAETEREA ſi non vel ſi aliter. vt in tali figura dicẽdi, qualis eſt Quintiliani, Quis nõ obtundi poſſit, ſi per totum diem cu- — Si non, vel ſi aliter.

iuſcunque artis vnũ magiſtrum ferat, mutatione recreabitur. Sicut in cibis, quorum diuerſitate reficitur ſtomachus, & pluribus minore faſtidio alitur. Aut dicãt iſti mihi, quæ ſit alia ratio diſcendi. pro, aut ſi ita non eſt, dicant iſti mihi. Eſt hæc ratio Græcis frequens.

Illatiuæ. DESVNT identidẽ & illatiuæ. vt Verg. Ceſſi, & ſublato montem genitore petiui. pro, igitur ceſſi, authore Seruio. Et Ouid. Hunc quoque ſyderea qui temperat omnia luce Cepit amor ſolem, Solis referamus amores. Hians enim oratio eſt, niſi quare, vel aliquid ſimile ſubijcias. vt ſit, quare referamus. Et Terent. Hac non ſucceſſit, alia aggrediamur via. pro ergo alia, vel quare alia. Et in illo Horatij, Audiet ciues acuiſſe ferrum. Porphirio ſubaudit itaque. Ruſus in eo quod ſtatim ſequitur, Quem vocet diuum populus ruentis imperij rebus. Subaudit ergo, additque ferè hunc morem Horatium habere tranſeundi ſine coniunctionibus.

Aduerſatiuę ADVERSATIVAE quoque deeſſe interdũ videntur, vt cũ ſine his legitur Tamen. Cicer. pro Archia, Qui ſedulitatem mali poetæ duxerit aliquo tamen præmio dignã. Idem pro Milone. Qui nondum libera ciuitate, tamen populi Ro. comitijs liberatus eſt. Integra enim ſunt, quãuis mali, & quanuis nondum. Idem ad Atticum, Cæſarem quidem Lucio Cęſare cum mandatis de pace miſſo, tamen aiunt acerrime delectum habere.

Quàm electiua. QVAM quoq; electiua poſt plus, minus, & amplius & in ſumma comparatiua. Varro de Re ruſt. Non minores oportet iniri, bimas, vt trimæ pariant. Idem, Videndũ ne ſint minores trimæ, maiores decem annorũ. Terent. Quintiliano authore, Accede ad ignẽ hunc, iam calefces plus ſatis. Idem, Plus millies audiui. quãuis Donatus in priori, Pleonaſmon potius velit. Item Plin. x, Plus vicena quina oua incubanda ſubijci vetant. Idem v, Torrentes verò amplius centum. Liuius, Hoſtium plus mille cæſi, Romanorum minus mille interempti.

Quàm cum adiuncto aliquo. MIHI verò hæc ipſa coniunctio cum adiuncto aliquo pro cõditione materiæ deſyderati ſæpe videtur, veluti poſt comparatiua, vt alibi dictum eſt, quoties abſolute proferũtur. vt Liberius viuẽdi fuit poteſtas. Simul enim audio quàm ante. Itidem in illo, Vbi ſi qua eſt habitior paulo, pugilem eſſe aiunt vel quàm aliæ, vel quid ſimile. Simile aliquid deſyderati videtur, & cũ illa ſimilitudinis aduerbia tam, ita, perinde, adeò, poſt negatiuã particulam abſolute ponuntur. vt in talibus, Non perinde gratus, non adeò multa, non ita ſero, non tam pridem. Terent. Non ita diſſimili ſunt argumento. Cicer. Nec ita multo poſt edictum Bruti, affertur & Caſſij. Plin.

A pluuijs ſerenitatem non perinde certam. Verg. Nec ſum adeò informis, nuper me in littore vidi. Idem, Non obtuſa adeò geſtamus pectora Pœni, Nec tã auerſus equos Tyria ſol iũgit ab vrbe. Quint. Videlicet vt corpora infantium, nec caſus quo in terram toties deferuntur, tam grauiter affligit, nec illa per man⁹ & genua reptatio. Non ignoro hæc per valde nonnullos interpretari ſolere, ſed tamẽ tali quapiam, quali dixi ratione, huc venerint.

IAM an dubitatiua nonnunquam deeſſe in oratione videtur, Alias ſemel, vt cum in priori ſenſu, nec ipſa nec ei⁹ ſynonymos ne adhibetur. vt Studes an ſcribis? Studes an non, vel nec ne? Cicer. in partitionib⁹. Rurſus ſuperioris generis ſunt tria, ſit néne ſit, quid ſit, quale ſit. pro an ſit, an non ſit. Liuius, Hic Lucius Tarquinius Priſci Tarquinij regis filius, nepóſne fuerit, parum liquet. pro filius ne, nepóſne fuerit. Alias bis. Cicer. de nat. deorum, Nec verò Protagoras, qui ſe negat omnino de dijs quid liqueat ſcire, ſint, nõ ſint, qualéſve ſint, quicquam videtur de natura deorum ſuſpicari. Terent. Quid cum illis agas, qui neque ius, neque æquum, neq; bonũ ſciunt, meli⁹ peius, proſit obſit, nihil vident? Horat. Ludere par impar, equitare in arundine longa. Idem, Serius ocyus. An.

APOSIOPESIS.

RESTAT huius generis altera pars, in qua nimirũ quod ſermonis integritati deeſt, aliũde quoque petendum ſit. Cæterũ non tam quia certũ eſt, vel quòd ipſa conſuetudine ſubaudiri ſolet, quàm quòd planè vel affectu aliquo, vel trãſitus cauſa ad aliud, quod magis vrget, prætermiſſum eſt. Et affectu quidem multis modis. Nã & ira. vt in illo Verg. Quos ego, ſed motos præſtat componere fluctus. Et pudore. Vergilius, Nouimus & qui te tranſuerſa tuentibus hircis. Et timore, vel religione. Cicer. De noſtrum enim omnium, non audeo totum dicere. Idem, Data lupercalibus. Quo die Antonius Cæſari. Tranſitus ad aliud gratia. vt in illo, quod Quintilianus affert. Communis autem, tametſi ignoſcite mihi iudices. Donatus aliter diſtinguit & trifariam Cum per ſeipſum tacet quis, & ad aliud tranſit, quam vocat primam. Terentius, Ecce autem de integro, niſi quicquid eſt, volo ſcire. Vergilius, Nec requieuit enim, donec Calchante miniſtro. Sed quid ego hæc autem. Vel tacet, nec vltra aliquid loquitur. Terent. Adel. Iam ſi verbum vllũ poſt hac. Vel alterius interuẽtu perſonę tacet. Idem in Heau. Ita res eſt hæc nunc quaſi cum. Interpellat enim Clitipho,

Quas(malùm)ábages mihi narrare occipit? Idem Phormione. Demiphonem ſi eſt domi, viſam, vt quod. Demipho, Nos ad te ibam? Phormio. Phor. De eadem hac fortaſſe cauſa. Nec ignoro Quintilianum ex his plæraque, in quib⁹ ſcilicet ex alijs certũ eſt, quod omittitur, ad figuram quam ille ſub Synecdoche comprehẽdit, nos Eclipſin vocamus, referre: Ad Apoſiopeſin verò ea duntaxat, in quibus vel id incertũ eſt, qualia maxime ſunt quæ per iram reticentur, vtique dum iratis ipſis non ſatis liquet, quibus verbis explicent, quæ minantur, vel certè id longiore ſermone eſt explicandum, atque idcirco potiore aliqua re inſtãte, omiſſum. Nobis Apoſiopeſeos appellatione latius vti cum grammaticis, Quintiliani pace libuit. Cui tamen eius ſententia placebit, videt arbitror quid ſequatur.

A COMMVNI.

SEQVITVR detractionis genus, quod in plurib⁹ eiuſmodi clauſulis conſiſtit, inter quas aliquid eſt commune, quod tamen in vnica poſitum, in reliquis eſt ſubaudiendum. Itaq; Græcis generali nomine ἀπὸ κοινοῦ dicitur, quo etiam nomine Porphirio & Priſcian⁹ aliquando ſunt vſi. Hoc genus in tris ſpecies à grãmaticis diducitur, Zeugma, Syllepſin, & de qua poſt agetur, Prolepſin. Quintilianus priora duo, vno genere comprehẽdit, quod Synezeugmenõ vocat, atque ita finit, vt ſit figura, in qua vnum ad verbũ plures ſententiæ referuntur, quarũ vnaquæque deſyderaret illud, ſi ſola poneretur. Sed grãmatici diſtingunt ac ſeorſum definiunt. Donatus ad hunc modũ, Zeugma eſt vnius verbi concluſio, diuerſis clauſulis apte cõiuncta. vt Troiugena interpres diuûm, qui numina Phœbi, Qui tripodas Clarij, lauros, qui ſydera ſentis, Et volucrum pennas & præpetis omnia pennæ.

Synezeugmenon.

Definitio Donati.

RVRSVS Syllepſis eſt diuerſarum clauſularum per vnũ verbum conglutinata conceptio. vt Hic illius arma, hic currus fuit. Et ſubdit, Hoc Schema late patet, & fieri ſolet nõ ſolũ per partes orationis, ſed etiã per accidentia partium. Diomedes ſic, Zeugma eſt vnius verbi cõcluſio, diuerſis clauſulis cõiuncta, cũ duo aut cõplura ad vnã partẽ orationis iungenda referũtur. Rurſus Syllepſis eſt diſſimiliũ clauſularũ per vnum verbum cõglutinata conceptio, cũ ſingularis dictio plurali verbo, vel poſteriori tantum, vel vltimò redditur. vt Hic illius arma, hic currus fuit. Sed cũ multo latius pateant harũ figurarũ vocabula, quàm pro iam dictarũ finitionũ anguſtia, ſicut Donat⁹ ipſe dicit, & tũ ipſe, tum Serui⁹, & Porphirio,

Definitio Diomedis.

in Terentij, Vergilij, & Horatij enarrationibus ſubinde confirmāt, nos aliàs, quæ nominibus ſuis magis ſint pares, nec tamen à ſententia veterum alienæ, adaptare tentemus. Eſto igitur Zeugma, quoties in ſimilibus clauſulis commune aliquid in vna poſitum, in alijs non mutatum deſyderatur. Syllepſis, cum in diſſimilibus eiuſmodi commune in vna poſitum, in cæteris ſatiſfacere non poteſt niſi mutatum. De his quoniam frequentiſſimus eorum eſt vſus, & magnā compendij gratiam ſermoni afferunt, non ab re mihi videtur diffuſius, non vt grammatici (quod ſciam) hactenus fecerunt, ſtrictim, diſſerendum, præſertim qui ſingulas conſtructionis figuras, ſingula ſermonis ornamenta, quæ ſaltem grammaticus conferre queat, exiſtimem. Zeugma quid. Syllepſis quid.

FIT IGITVR Zeugma ſiue id inſpicias, quod detrahitur, ſiue locū vnde detrahitur, ſiue ea, quæ clauſulas coniungunt, multis ſanè modis. Quippe quod detrahitur, in vniuerſum triplex eſt. Aut enim ipſum eſt verbū, aut aliquid quod verbum præcedit, aut aliquid quod ipſum ſequitur. Et verbum quidem ipſum, ſic, Nō locus virum, ſed vir locum honeſtat. Variatio Zeugmatis multiplex.

QVOD verbum præcedit, quadrupliciter. Modo vnica dictio. Vt probus non ſolum præſentes amicos colit, ſed etiam abſentes amicos obſeruat. Supplendum enim iterum probus. Modo plures. Qui vir prob⁹ videri volet, præſentes amicos colet, & abſentes amicos tuebitur. Vbi totū illud qui vir probus videri volet ſubdendum in ſecundo ſenſu eſt. Modo totum, quod verbum præcedit cū ipſo verbo. Qui vir probus videri volet, tuebitur amicos abſentes, ne dū amicos præſentes. Petēdum eſt enim à priori ſenſu totum illud qui vir probus videri volet, tuebitur. Etiam cū aliqua parte eius, quod verbum ſequitur, vt ſi è proximo exemplo amicos ſemel dempſeris, ſic, Tuebitur amicos abſentes, nedum præſentes.

ALIQVID quod verbū ſequitur, itidem quadrupliciter. Modo vnica dictio, ſic, Vt probus abſentes amicos tuetur, ita improbus abſentes deſtituit. Modo plures dictiones hoc modo, Vt probus abſentes amicos ſua opera tuetur, ita improbus deſtituit. Modo totū quod ſequitur cum ipſo verbo, ad hunc modū, Vt vir ingratus beneficio eſt indignus, ita & qui facilè obliuiſcitur. Etiā cū aliqua parte eius, quod verbum præcedit, Non ſolum Mutius hoſti metū incuſſurus, manum rogo intulit, ſed etiam Ageſilaus.

VARIATVR Zeugma & à loco, vbi commune illud quod alibi ſubauditur, eſt poſitum. Nam id vel in priore aliqua clauſula ponitur, vocatúrque Prozeugma. vt, Vicit pudorem libido, timorē A loco. Prozeugma.

Hypozeugma. audacia, ratione amentia. Vel in poſtrema, dicitúrque Hypozeugma. vt Ouid. Non Venus & vinum ſublimia pectora fregit. Terent. Hoc pater ac dominus intereſt. Vel in media, cum Meſozeugma vocant. vt in illo ſuprà poſito, Troiugena interpres diuûm, qui numina Phœbi, Qui tripodas Clarij, lauros, qui ſydera ſentis, Et volucrũ pennas, & præpetis omnia pennæ.

Meſozeugma.

A particulis, quæ clauſulas committunt.

TERTIAM varietatem accipit à particulis, quæ clauſulas cõmittunt. Hæ tribus quatuórve ſummum partibus cõtinentur, Nomine, aduerbio, coniunctione, & aliquando participio. Sunt igitur in nomine, quæ Zeugma faciunt, ea quæ relatiua dicuntur, tũ ſubſtantiæ. vt Vergilius eſt, qui enarratur. integrum enim eſt, qui Vergili⁹ enarratur. Tum qualitatis. vt Niger homo eſt, qualis Æthiops. Tum magnitudinis. Magni nominis erat, quanti quiſquam. Magnas copias ſecum duxit, quãtas Xerxes. Magnum paſcit gregem, quantum Anglorum quiuis. Tum numeri. vt Centum vel multas exædificauit naues, quot non alius.

ET Redditiua ſimili genere. Talis eſt hic, qualis ille. Tantũ habet agri, quantum ciuis quiſquam. Tot tenet verſus, quot audit.

ET vniuerſalia infinita. Quicunque vult eſſe continens, poteſt.

IN aduerbio verò, dictorum iam nominum aduerbia. vt Facit apte, qualiter ſemper. Studet impenſe, quantopere nullus. Pugnauit ſingulari certamine, quoties nemo alius. Et per relatiua. Diu fuit abſens, quàm diu præſens. Venit hora tertia, quãdo etiã præceptor. Pergit ad vrbẽ, quò tuus pater. Tranſiuit Roma, quà noſter hoſpes. Redijt Londino, vnde noſter Mor⁹. Studuit Patauij, vbi Latimer⁹.

TVM Collationis aduerbia, & ſimilitudinis. Sic vel ita tibi inuidit, vt mihi.

TVM paritatis. Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet. Tã ſunt Arcturi ſydera nobis, Hœdorúmq; dies ſeruandi, & lucidus anguis, Quàm quibus in patriã ventoſa per æquora vectis, Pontus & oſtriferi fauces tentantur Abydi. Accipiendum enim à priori ſunt ſeruandi.

ITEM congregandi, ſiue negatæ ſolitudinis aduerbia. Non ſolum nobis nati ſumus, ſed etiam amicis, & patriæ.

IN coniunctione tũ copulatiuæ. Socrates iudicatus eſt ſapiens, & Ariſtides iuſtus. Sol auget vẽtos & cõprimit. Mutat colores Scytharum Tarandus, nec aliud ex ijs, quæ pilo integuntur.

TVM diſiunctiuæ. Vel quod certo ſcis, vel nihil eſt loquẽdum. Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim. In hoc genere, vbi ſcilicet duplex eſt coniunctio, vel particula, quæ ſimiliter duos

ſenſus nectit, monet Laurentius, ſi præcedat coniunctiones, quod cum aliquo ſequentium eſt conſtruendum, obſequi illi debere clauſulas, quæ ſequantur. non enim rectè dici, Tu nec faceres, nec ego te permitterem. Dicendum nanque vel tranſlata in priorem locum coniunctione, ſic, Nec tu faceres, nec ego te permitterem. Vel muta to ſecũdo verbo, ſic, Tu nec faceres, nec à me permittereris. Rurſus vitioſum eſſe, Potes cognoſcere partim ex aliorum ſermone, partim docebit te ipſe tabellarius. Dicẽdum enim vel ſic, Partim potes cognoſcere ex aliorum ſermone, partim docebit te ipſe tabellari9. Vel ſic, Potes cognoſcere partim ex aliorum ſermone, partim ex tabellario. Accipiantur enim hoc loco partim, vnà, pariter, ſimul, quaſi cõiunctiones ſint: cum ipſa quoque priori loco poſita clauſulas geminent, ſicut copulatiuæ, & diſiunctiuæ. Sed nec diuerſæ conſtructionis verba, cum talis, qualem diximus, particula coniunctionem præceſſit, coniungenda eſſe, idem Laurẽtius eſt author. non enim ſatis latinum eſſe, Ille mihi nec nocuit vnquam, nec adiuuit. Sed dicendum eſſe, aut ſic, Ille mihi nec nocuit vnquam, nec profuit. Aut ſic, Ille nec nocuit mihi vnquam, nec me adiuuit. Aliáſque diuerſæ conſtructionis verba vni caſui ſubieciſſe, parum terſæ latinitatis videtur, nec ſtudio ſequendũ, quod genus eſt illud Ouidij, Neſcia grantentur, cõſolentúrve parentem. Cæterum ſi quid apud magnos authores contra Laurentij præceptũ legitur, eſto Sylleſis, ſicut illud Quintiliani, Et quas res, quóſque homines, quibus reb9, aut hominib9, vel cõciliaſſet, vel alienaſſet ipſa natura. Et illud Terentij, Quẽ neque pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem ſe putat tenere vllam. De quo alio loco plenius.

PRAETEREA Diſcretiuæ. vt Is adeò ex me natus nõ eſt, ſed ex fratre. Et Athenienſes Peloponneſiacum bellum geſſerũt, Thucydides autem conſcripſit.

ITEM rationis redditiua. Credibile eſt illum feciſſe, nam frater non negat. vel quippe, vel etenim frater non negat.

ET Subcontinuatiuæ. Quoniam hæc domus tibi non placet, altera tibi quærenda eſt.

ET Continuatiuæ. Si alium ſuccurrere prohibetis, ſaltem hunc ne prohibete. Si tibi fui iniurius, qua quæſo in re? Et hanc mihi niſi mors, adimet nemo. pro nemo adimet. Nam ſi adimat ſubaudias, Sylleſis erit.

ET Perfectiuæ. vt Adijſti me, non vt ſalutares, ſed vt tentares.

ET Illatiuæ. Vnicus es patri, igitur hæres.

ET Aduerſatiuæ. Et ſi patri tuo multũ debeo, nõ tamẽ & tibi.

PRAETEREA quàm electiua. Eſt magis amicus tibi, quàm mihi. Et per ſynonyma ac & atque. Magis alienus viſus eſt à nobis, atque à reliquis. Item aliud eſt eſſe ciuem, quàm aduenam. Præſtat in egeſtate viuere, quàm inhoneſte.

ETIAM Dubitatiuæ. Eſt'ne Melibœi hoc pecus, an tuum? In hoc genere ſępe alter ſenſuum deſyderatur totus, cum tamen coniunctio alterum omnino exigat, vt quę aliter coniunctionis munere fungi non poſſit. vt An venit? vel venit ne? ſupplenda enim vtrobique oratio eſt per an non. Sępe non modo alter tantum ſenſus cum ſigno, ſed etiam ipſius poſiti ſenſus dubitationis nota. Veluti in illis ſimplicibus interrogationibus, Ibimus? pro an ibimus, an non? Qualis fortaſſe ſubauditio in illis non requiritur, vbi per interrogationem aliquid veluti extorquemus. vt in illis, Túne impune hoc facies? & Itáne paratus tandē aduenis? & Hoccine eſt credibile aut memorabile, tanta vecordia innata cuiquam vt ſiet?

Ne dicam. INCIDIT Zeugma & vbi interponitur ne dicam, vt, An ſperaſſet hoc viuo Milone, ne dicam conſule. pro conſule Milone. In quo genere notat Laurentius, vbi talis ſermo per nominatiuum figuratur, ſi proprium, appellatiuúmve præcedat, rectius ſubijci accuſatiuum. vt Crudelis Caſtor, ne dicam ſceleratum & impium. Secus autem ſi ſequitur. rectius enim dici, Crudelis ne dicam ſceleratus & impius Caſtor: quàm ſceleratū & impium Caſtorem: Quæ diuerſitas in alijs caſibus non accidit.

Dico. FIT & aliàs ſubinde Zeugma in epexegeſi verbi dico, vt in illo Horatij, Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecūda, Libertinarū dico. Repetendum enim ad abſolutam ſtructuram illud claſſe, vt ſit, dico claſſe libertinarum.

SYLLEPSIS

SYLLEPSIS vt ſuprà diximus, eſt, cum diſſimilibus clauſulis commune aliquid, quod in vna ponitur, mutatum aliquatenus in alia deſyderatur. Fit hæc (vt ſub Donato authore prędictum eſt) & per partes & per accidentia partiū. Et per hęc quidem, vbi quod ſubauditur, genere, perſona, numero, caſu, modo, vel tempore, ſi adhibeatur, eſt mutandum. Per partes modo cum earum ſignificatio eſt varianda, modo aliter, vt pòſt dicetur. Prior ratio, id eſt quæ per accidētia fit, per verbum, adiectiuum nomen, præterea nomen, pronoménve relatiuum, aut participium fit, quæ particulæ in generis, ſaltem numeri, & perſonę ſyl-

lepſi, tum ſingulariter communis locum ſuſtinere, tum pluraliter poſſunt:& ſingulariter quidem poſitæ conformari cum aliqua particula clauſulæ, in qua adhibentur, omnino debent: pluraliter cum eorum quibus in omnibus clauſulis reſpōdent, maxime digno. Sed prius vt ſingulariter communis locum ſuſtinent, agamus. Fit igitur Syllepſis communi eo, quod in clauſulis eſt, ſingulari & per genus, ſicut in illo Terentij, vt Donatus confirmat, Vtinam aut hic ſurdꝰ, aut hæc muta facta ſit. Cui ſimile eſt illud eiuſdem, Dati anuli, locus, tempus conſtitutum. Et Vergilij, Tu quos ad ſtudium atque vſum formabis agreſtem. In hoc quoque genere monet Laurentiꝰ, vt ſi cōmune præcedat, quæ ſubijciuntur in clauſulis præſertim duplici cōiunctione copulatis, tum appellatiua, tum propria omnino obſequantur. Nō enim apud Ciceronem rectè legi, Optima ſunt & mente & viribus: ſed legendum eſſe, vel ſic, Et mente optima ſunt & viribus. vt videlicet commune illud appellatiuum ſequatur. Vel ſic, Optima ſunt mente & viribus. altera ſcilicet coniunctione detracta. Nec dicendū eſſe, Nulla virgo eſt dicenda corrupta vel mente vel corpore: ſed vel mutato altero appellatiuo, vt ſint ſimilia, ad hunc modum, Nulla virgo eſt dicenda corrupto vel animo vel corpore. Vel tranſlato adiectiuo in medium vel poſtremum locū, qua ratione ſub generali Syllepſeos præcepto cadet, vt cū proximo appellatiuo conſentiat, hoc pacto, Nulla virgo eſt dicenda vel mente corrupta vel corpore. Vel ſic, Nulla virgo eſt dicenda vel mente vel corpore corrupto. Quare illud Gellij fortaſſe non probabitur, Inſpecto libro nullam eſſe in eo verbo nec mendam nec vitium. Sed hic facile reijci culpa in librarium poteſt, ſcribentē mendam pro mendum, & nullam pro nullum.

PER perſonā verò, & cōmuni in clauſulis ſingulariter poſito. Cic. ad Qu. fratrem, Et penè ille timore, ego riſu corrui. Idem de ſomno Scipionis, Ego illū de ſuo regno, ille me de noſtra Repub. perconctatus eſt. In hoc genere, vbi collatio aliqua ſubeſt, licet verbum poſteriori loco adhibeatur, tamen cum prioris clauſulę nominatiuo potius conſentiet. vt Tu melius iſta quàm ego faceres, nō facerem. & Ego melius iſta, quàm tu facerem, non faceres. Simili modo, Tu ita vt ego hęc feciſſes. Ille perinde vt tu liber eſt. Cicer. ad Atticum, Nunc cum hoc tempore nihilo magis ego. quàm vos ſubſidio Domitio ire poſſim. Simili modo vbi niſi clauſulam ſubiungit, tametſi verbum poſteriori loco ponitur, tamen cum priori nominatiuo potius in accidentibus cōcordabit. Terent. Talem filium nulla niſi tu pareret. Legitur tamē & aliter apud alios poetas, ſed figurate. Verg.

Syllepſis per perſonam & cōmune ſingulare.

Nihil hic niſi carmina deſunt. Ouid. Quid niſi ſecretæ læſerũt Phyllida ſyluæ? Idem, Dij maris & cæli (quid enim niſi vota ſuperſunt?) Soluere quaſſatæ parcite membra ratis.

Syllepſis per cum.

FIT perſonarum Syllepſis & per cum vt comitem ſignificat, vt in propoſita ratione, vbi ſcilicet communis particula ſingulariter adhibetur. vt in illo Ouidij, Tu quoque cũ Druſo præmia fratre feres. Et Horatij, Tu quid ego & populus mecum deſyderet, audi.

Syllepſis per numeros.

PER numeros & communi ſingulariter poſito Syllepſis fit. vt in illo Vergilij, Hic illius arma, hic currus fuit. Item in illo eiuſdem, Socijs & rege recepto.

Generum dignitas. Perſonarum dignitas.

AT cum plurale eſt id, quod in clauſulis commune eſt, cum digniore in ipſis, vt dictũ eſt, coaptabitur. Eſt porrò inter genera maſculinum dignius fœminino & neutro. In perſonis prima præſtantior, quàm ſecũda & tertia, ſecunda verò quàm tertia. Ergo per genera in hac ratione ſic fiunt Syllepſes. Ouid. Faſt. Iane face æternos pacem, paciſq; miniſtros. Idem, Mulciberis capti Márſq; Venúſq; dolis. Terent. Domus, vxor, liberi inuenti inuito patre. Cicer. de offic. Propter ſummam & doctoris authoritatem & vrbis, quorũ alter te ſcientia te augere poteſt, altera exemplis. Verg. Cæſóſque reportant, Almonem puerum fœdatíque ora Galeſi.

SVNT qui fœmininum neutro præſtare volunt, quorũ eſt Priſcianus, illo nimirum Lucani inductus, Sunt leges & plebiſcita coactæ. Ego contrà, cum alibi ſemper neutro potius cedere fœmininum obſeruem, illud & monadicon & aliàs ad corruptelam lubricum, potius deprauatum cenſeo, cũ diuerſæ rationis exempla ſint plurima. vt Saluſt. Præterea diuitię, decus, gloria in oculis ſita ſunt. Idem, Genus, ætas, eloquentia, propè paria fuere. Suetoni[9], Pulſis cultoribus obtinuere terras, in quibus vrbs & templum dedicata ſunt. Nec eſt quòd quiſquam illud Lucani Græcorũ imitatione dictum, defendat, apud quos ſicubi talis locutio legitur, non niſi vbi ſexus eſt diſcrimẽ, & per participium id fieri obſeruatur. vt in illo Homeri, ἀιδ᾽ἔτπου ὑμέτεραι τ᾽ἄλοχοι καὶ νήπια τέκνα ἄατ᾽ ἐμ μεγάροισι ποτιδέγμεναι. Quaſi dicas, At veſtræ vxores, & pignora neſcia fraudis, Sub tectis reſident expectantes. Et per cum. Ouid. Faſt. Ilia cum Lauſo de Numitore ſati.

Syllepſis per perſonas & cõmune plurale.

PER perſonas & commune plurale ad hunc modum. Cicer. Si tu & Tullia lux noſtra valetis, ego & ſuauiſſimus Cicero valemus. Terent. Hæc ſi neque ego neque tu fecimus, non ſiuit egeſtas facere nos. Verg. Spolia ampla refertis, Túque puérque tuus. Horat. Si modo ego & vos Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto. Et per

eum. Verg. Iphitus & Pelias mecum diuellimur inde.

PER numeros quoque Syllepſin fieri ſub hac ratione volunt Grammatici. vt Sunt nobis mitia poma, Caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis. Ponitur enim hic in vnâ clauſularum, quod etiam mutato numero ſubaudiendum eſt in alijs. Volunt & in talibus Syllepſin eſſe, Cicero & Hortenſius regnarūt in cauſis. ſed paulo diuerſa ratione, cum id quo ſingula ſunt ſupplenda, in nulla poteſt non mutatum poni. In illo nanque iuſta eſt Syllepſis, Vixit annis viginti vno, ſiue vno & viginti dicas, cum ſint poteſtate duo ſenſus, nec poſſit vtrique pluralis ille annis ſeruire.

PER cum. Ouid. Meta. Fors eadem Iſmarios Ebrum cum Strimone ſiccat. Idem in primo, Litera cum plauſu clamor ſuperáſque deorum Impleuere domos.

FIT & per caſus Syllepſis, maxime in his clauſulis, quę per pronomina & relatiua pronomina cōnectuntur, quoties ſcilicet quod per ea ad legitimos conſtructionis numeros repeti natura debet, in diuerſo caſu ab eo, quo poſitum eſt, deſyderatur. vt Arma virúmq; cano Troiæ qui primus ab oris. Nam ſi eodem, quo in altera clauſula ſunt poſita, in altera deſyderantur, Zeugma faciunt, non Syllepſin. vt Ouid. Hanc tibi Naſo tuus mittit Rufine ſalutē, Qui miſer eſt, vlli ſi ſuus eſſe poteſt. Itaq; tractari in Zeugmate magis poſtulabat: nos petita venia de vtraque ſimul ratione, quæ ſuccurrēt trademus, ſi pauca, quorum ad vtrâque rationē nonnulla pertinēt, de varietate eius, quod repeti per ſuprà dictas particulas ſolet, appoſuerimus. Repetitur ergo per has particulas modo propriū, vt in illo Ouidij modo poſito exēplo, Hanc tibi &c. Modo appellatiuū, vt in illo, Fiſtula, Damœtas dono mihi quam dedit olim. Modo pronomen. vt Ille ego qui quondam gracili modulatus auena Carmē, & egreſſus ſyluis vicina coegi. Modo aliquid loco nominis. Cicer. Perdifficilis Brute quæſtio eſt (quod tu minime ignoras) de natura deorum. Repetitur enim pro nomine ſenſus, perdifficilē eſſe quæſtionē, ſed hoc penè in aperto eſt poſitū. In illo enim Terētij, Et laudare fortunas meas, qui gnatum haberē tali ingenio præditū: id quod repetitur, planè incluſum in alio eſt. repetendus enim cum prouocabulo eſt nominatiuus pronominis primæ perſonæ, in poſſeſſiuo meas incluſus. Eſt vbi in nullo includitur, ſed ex alijs veluti certum habetur. vt in illo, Coram quem quæritis, adſum. Et in illo Ouidij, ſed paulo durius, Præſide tuta deo nemorum ſecreta ſubibis, Nec de plebe deo, ſed qui cœleſtia magna Sceptra manu teneo. Vbi vt ſit à quo relatiuum qui caſum, genus, & numerum accipiat, ſub- Syllepſis per caſus.

audiendus ante id eſt ablatiuus me. Vt ſit, me, qui. Eſt vbi quod per relatiuum repetitur, in alio tanquam genus in ſpecie includitur. vt in illo Saluſtij cum ſimilib⁹, Deinde Philenorum aræ, quem locum Ægyptum verſus finem imperij habuere Carthaginenſes. Et Vergilij, Arcúmq; manu celeréſque ſagittas Corripuit, fidus quæ tela gerebat Achates. Idem, Interea ſocios inhumatáq; corpora terræ Mãdemus, qui ſolus honos Acheronte ſub imo eſt. Huc arbitror parentheſes illas referendas, Quæ tua eſt humanitas, quæ tua eſt pietas. vt Cicer. Attic. Quare quoniam hæc à me ſic petis, vt (quæ tua poteſtas eſt) id neges me inuito vſurum. Ouid. Hæc quoque dum ſtulte meditor (quæ veſtra libido eſt) Eſſe peregrino captus amore potes. Quam figurã varie interpretari poſſe Laurentius docet, vt Qua pietate es, Cuius pietatis es, & Ea tua pietas eſt, vel Eius pietatis es, vel Ea pietate es. Aliquando quod extrinſecus petitur, videtur omnino alienum. vt Cicer. ad Terentiam, Plancus me retinet, ſperat poſſe fieri, vt mecum in Italiam decedat, quem ego diem ſi videro, & in amplexũ veſtrum venero, ſatis mihi magnũ fructum videbor percepiſſe & veſtræ pietatis & meæ. Et Cornelius Nepos in Attici vita, Tranquillatis autem rebus Romanis remigrauit Romam vt opinor, Lucio Cotta & Lu. Torquato Coſs. quem diem ſic vniuerſa ciuitas Athenienſium proſecuta eſt, vt lachrymis deſyderij futuri dolorem indicaret. Cicer. Attic. Quinetiam feci quod profectò ante me nemo, vt ipſe me per literas conſolarer: quem librum ad te mittam, ſi deſcripſerint librarij. Aliquando generali poſito, ſpeciale quod ei ſubijcitur, repetitum per relatiuum videas. vt in illo Terentij in Phor. In quo hæc diſcebat ludo, exaduorſum ei loco tonſtrina erat. Eſt enim illud ei demonſtratiuum, cuius indicationem relatiuum circumloquitur. Simile huic videri poteſt & illud Vergilij in VII, Arte noua ſpeculata locum, quo littore pulcher Inſidijs curſúque feras agitabat Iulus. Et quod per relatiuum nomen repetitur, tot ferè modis variatur.

SIMILIS variatio & per pronomen relatiuum fit. Nã & vocem quæ præceſſit, aliàs ſub eodem caſu repetit. vt Scribo Vergiliũ, & eũdem audio. Aliàs ſub diuerſo. Cæſar, Extremum oppidum Allobrogum eſt, proximúmque Heluetiorum finibus Geneua, ex eo oppido pons ad Heluetios pertinet. Et vtroque loco poſitum, vt in iam dicto exemplo, & in illo eiuſdem, Diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant. Is dies erat ad quintum Calendas Aprilis. Et generalius aliquid quàm præceſſit, cum quo in accidentib⁹ cõformetur, ſibi ſubijcit. vt Cęſar, Millia paſſuũ decẽ nouẽ,

murum in altitudinem pedum ſexdecim, foſſamque perducit. Eo opere perfecto, præſidia diſponit, caſtella communit. Plin. nat. hiſt. Nam Thoes luporum id genus eſt, procerius longitudine, breuitate crurum diſſimile. Et iſodynamon aliquod in alio incluſum, vt in illo Ciceronis ad Attic. Bruto ſuades vt reſcribam, eas literas cras habebis. Quint. De pędagogis hoc amplius, vt aut ſint eruditi, plane quam primam eſſe curam velim, aut ſe non eſſe eruditos ſciant. Nō ignorandum autem id quod repetitur, ſi diuerſa vox eſt ab ea, quę in altera clauſula præceſſit, ſiue generale ſit, ſiue ſpeciale, omitti non poſſe. Sin eadem vox eſt, deſyderari alterutro loco poſſe. In poſteriori loco, vt in illo Vergilij, Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore nymphæ: Quarū, quæ forma eſt pulcherrima, Deiopeiā. pro quarum nympharum. Adeóque deſyderari hoc loco ſolet, ſi priori adhibetur, vt Hieronymo vitioſum videatur, ſi quis id apponat, & integram locutionem faciat, vt qui in Rufino id taxet. Cæterum adhibetur paſſim apud probatiſſimos authorum. Apud Cæſarem certe frequētiſſime. vt in primo, Erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire poſſent. Et ibidem, Omnibus rebus ad profectionem comparatis, diem dicunt, qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant. Idem, Vltra eum locum, quo in loco Germani conſederant. Suet. Deſedit apud Nicomedem non ſine rumore proſtratæ regi pudicitiæ, quem rumorem auxit, &c. Plinius, Iuxta Mareotim lacum, qui lacus antea Arapotes nominabatur. Plinius de viris illuſtribus, ſiue quiſquis fuit author, Vbi poſt annos arcula cum libris à Terentio quodam exarata, qui libri, quia leues quaſdam ſacrorum cauſas continebant, ex authoritate patrum cremati ſunt.

IN PRIORI AVTEM loco deſyderatur etiam honeſte, ſi in ſecundo loco poſt relatiuum ſit adhibitum. Quod oratores ſeruare Laurētius eſt author. vt Quintil. Vereor ne quos porrexerim cibos, venena fiant. Et Terent. Populo vt placerent, quas feciſſet fabulas. Et poſthac quas faciet de integro comœdias. Idem, Nocte illa prima virginem non attigit. Quæ conſecuta eſt nox, eam nihilo magis. Iterum enim ſubaudiendus eſt ablatiuus nocte. Poetæ tamen ſæpe relatiuo id præponunt. Plautus Curg. Illū quem quæritis, ego ſum. Idem Amphit. Nauticratem, quem conuenire volui, in naue non erat. Antiptoſin in his eſſe ſicuti Seruius cenſet, nimiæ videtur licentiæ, & quod authoribus imputare ſit durum, cum nec vlla nitatur ratione, & alioqui Donatus Sylleplin eſſe dicat, alia quidem ratione quàm adhuc ſit dicta, vtique generali, qua

multa, de quibus nos alibi agimus, ad Syllepſin trahit, cæterum cum noſtra non pugnante. Ait enim in illo Terētij cum ſimilibus, Populo vt placerent quas feciſſet fabulas, Quod nomē fabulas, ad verbum feciſſet retulit, non ad verbum placerent. Qua ratione & Helleniſmon illum, Scin' me in quibus ſim gaudijs? ad hāc reducit figuram.

MIHI verò & illa Syllepſes videntur, ſiue ea per caſum, ſiue aliter fieri dicas, qualia ſunt Terentij illud, Quē neque pudet quicquam, nec metuit quenquam, nec legem ſe putat tenere vllam. Et Vergilij in VIII, Quis neque mos, neq; cultus erat, nec iungere tauros, Aut componere opes norant. Non enim poteſt relatiuum, quod clauſulis eſt cōmune, ſingulis earum, niſi mutatū quadrare.

SICVT Quintiliani illud per genera, Illud ingeniorum præcox genus nō temere vnquam venit ad frugem, hi ſunt qui parua facile faciunt. Et illud Ciceronis ad Petum, ſed alia ratione, Ille verò putabat te quæſiturum, an vnum ſit cælum, an innumerabilia. Et illud Saluſtij, quod Seruius citat per numeros, Quia Sertorio triplices inſidiæ per idoneos ſaltus poſitæ erant, prima &c. Item alio genere illud Vergilij, in quo copulantur duo verba diuerſi numeri ſub vno nominatiuo, qui tamen conuenire vtrique verbo nō poteſt, Troas relliquias Danaûm, atque immitis Achilli Arcebat longe Latio, multóſque per annos errabant. Nō enim poteſt prioris verbi nominatiuus Iuno qui à ſuperioribus petitur, ſecundo verbo, cui nominatiuus deſit, ſatiſ facere, ſed petēdum extrinſecus eſt nominatiuus illi.

IN ſuperioribus tamen exēplis Terētij & Vergilij, Quē neq; pudet quicquā. & Quis neq; mos, neq; cultus erat, quatenus obſeruationi Vallæ de verborū in talibus primæ dictioni obſequela aduerſantur, anacoluthon eſſe dixeris. De qua figura quoniam affinis quadantenus eſt his, quæ diximus, pauca in fine dicemus.

Per aduerbium imaginis

PER modos fit Syllepſis. Aliàs cum inter clauſulas intercedit imaginis aduerbium. Incedis veluti rex, vel quaſi rex. Fremis quaſi leo. Subaudiendū enim in altera, vt ſit plena conſtructio, vel idem verbum in potentiali modo ſic, Incedis quaſi rex incedat, incederétve. Vel certe verbum ſubſiſtendi in ſubiunctiuo & imperfecto tempore, Incedis veluti eſſes rex, Fremis quaſi eſſes leo. Hac verò poſteriore ratione innuitur per aduerbiū imago, potius quàm priore. Cæterum Eclipſis potius eſt, quàm Syllepſis.

Per vt apoſtaticon.

ALIAS vbi vt apoſtaticon interponitur. Horat. At eſt bonus, vt melior vir non alius quiſquam. Terent. Et vultu Soſia adeò

modeſto, adeò venuſto, vt nihil ſupra. Supplendus enim vtrobiq; defectus eſt per diuerſum modum.

ITEM per vt ſimilitudinis. Horat. Præterea ne ſic vt qui iocularia ridens percurram. Aſſumendum enim authore Porphirione cum percurram etiam percurrit, qua ratione fit Syllepſis. Fit eodem loco & Zeugma nomine iocularia bis accepto, vt idem eſt author. Per vt ſimilitudinis.

ITEM per copulatiuam coniunctionem. vt, Et ſtudes, & hortor ne deſiſtas. Item, Nec tu faceres, nec ego te permitterem. Subaudienda enim infinita ſtudere, & facere, vt iuſta ſit conſtructio. Per copulatiuam coniunctionem.

ET per ſaltem, vt in illo Terentij, Itáne tandem idoneus tibi videor, quem tam aperte fallere incipias dolis? Saltem accurate, vt metui videar. Vbi inquit Donatus, Saltem accurate, Zeugma à ſuperiore, fallere incipias: aut certe Syllepſis, fallere inciperes. Per ſaltem.

SIMILIS Syllepſis & per prouocabulum fit. vt Video quos volebā. Subauditur enim infinitum videre: quod ferè accidit, vbi ſecunda clauſula deponitur in verbum deſyderandi, opinandi, vel noſcendi, Ditior eſt quàm opinabar, prudentior eſt quàm intelligebam. Subaudiendum enim vtrobique eſſe. Per prouocabulum.

PER tempora. vt Cum antè te virum oſtendiſti, tum hic vel maxime. Addendum enim ad ſenſus abſolutionē oſtendis. Et longe doctior eſt, quàm olim. Subaudiendum enim eſt erat. Quoties enim in clauſulis ponuntur aduerbia diuerſi temporis, neceſſe eſt verbum variari. Olim erat doctior, quàm nunc. Per tempora

SVNT (non ignoro) & aliæ huius per tempora & modos Syllepſeos rationes, ſed quas non difficulter (vt ſpero) per ſe percipiet, quiſquis has perlegerit.

PER partes verò ipſas variè fit hæc figura. Alibi enim aliquid detractum cernas, quod fit voce tantum, non etiam ſignificatiōne commune. vt in illo Ouidij de triſt. Nō peto, quas quondam petij ſtudioſus Athenas, Oppida non Aſiæ, nō mihi viſa prius, Non vt Alexandri claram delatus in vrbem, Delicias videam Nile iocoſe tuas. In prioribus enim verbum peto pro adeo accipitur: in poſteriore pro poſtulo. Et Iuſtini. Prouolutę deinde genibus Alexandri, non mortem, ſed vt Darij corpus ſepeliant, dilationem mortis deprecantur. Et eiuſdem, Ita egregius adoleſcens & cędem patris, & necem fratris, & ſe ab inſidijs Artabani vindicauit. In priori exemplo verbum deprecor, alibi pro precor, alibi pro precando auerſor. In poſteriori verbum vindico priori loco pro vlciſcor, pòſt pro libero accipitur. Alibi tum voce, tum ſignificato diuerſum Syllepſis per partes.

eſt ſubaudiẽdum, cum id quod in altera eſt clauſularum, aptari al teri omnino non poſſit. vt in illo Vergilij in VII, Ipſe Quirinali li tuo, paruáque ſedebat Succinctus trabea. Non enim lituo ſuccinctus, commode dixeris, nec lituo erat, vt Gellius non ſatis Grammatice ſupplet. Sed nec promptum eſt, quo locum ſuppleas, niſi caſum mutes, vel inſignis ſubaudias, quod Vergilius alibi poſuit, Et lituo pugnas inſignis obibat & haſta. Et in XII, Diſce puer virtutem ex me, verúmque laborem, Fortunam ex alijs. Vbi opta ſubaudit Seruius. non enim diſcitur Fortuna, ait tamen eſſe Zeugma nõ integrum. Zeugma quidem (vt ego exiſtimo) quòd diuerſitas accidentium in clauſulis non viſitur. Non integrũ verò, quòd vnicum verbũ duobus reſpondere non poteſt, quæ generalis quædam Syllepſeos eſt ratio. Tale eſt eodem authore & illud in tertio, Nec iam amplius armis, Sed precibus votíſque iubent expoſcere pacem. Non enim vult dicere, iubent expoſcere armis: ſed agere potius ſubaudiẽdum. Et Ciceronis illud, Et tamen ſuſpicor iſdem rebus te, quibus me ipſum, interdum grauius commoueri. Non enim vtrobique apte reſpõdet ſuſpicor. Et in Geor. Ne tenues pluuiæ, rapidíve potentia ſolis Acrior, aut Boreæ penetrabile frigus adurat. Vbi ad illud pluuiæ vel refrigerent, vel mergant, vel ſuffocent, vel tale quippiam addendum eſt. Nam quanuis conſtet adurere ſolere tum ſolem, tum Boream, nemo tamen id dixerit efficere tenues pluuias. Seruius quoque ipſe ſimile ſermonis genus Syllepſin ſeptimam vocat, in illo ſecũdi Æneidos, Sacra manu, victóſq; deos, paruúmque nepotem Ipſe trahit. Licet enim (inquit) illud trahit nepotis tantum ſit, tamen & ſuperiora concludit, Sacra nimirum & victos deos, quos tamẽ potius geſtabat. Tale eſt & illud Vergilii etiam in tertio Æneidos, Socijs tunc arma capeſſant Edico, & dira bellum cum gente gerendum. In quo Fabius ait plane figuram eſſe, propterea quòd diuerſa ſermonis forma cõiungitur. diuerſæ nanque formæ ſunt, arma capeſſant, & bellum gerendũ, quarum vtriq; vnum edico non conuenit. itaque ſubaudiendum aliud verbũ in altero membro videtur, fortaſſe iudico: aut mutandum illud gerendum in gerant. Quanquam ſimili dictionis forma Quintilianus ipſe videtur vſus in primo inſtitutionum, cum dixit, Nec ipſe vſque ad extremam anxietatem, & ineptas cauillationes deſcendendum, atque his ingenia concidi & comminui credo. Eſt Syllepſis & in illo Terentij, Audiſtin' ex aliquo fortaſſe, qui vidiſſe eum diceret exeuntem, aut introeuntem ad amicam. Quo loco Donatus Syllepſin eſſe primã dicit. Veluti in illo eiuſdem, In ludũ

ducere atq; reducere.quod videlicet illud ad amicam vtrique dau ſulæ non quadrat: ſicuti nec illud ad ludum, ſed ibi ab amica pe- tendum extrinſecus eſt, hic à ludo. Simile quid apparet in illo Vergilij VII Æneid. Hinc exaudiri gemitus, iræque leonum Vincla recuſantum, & ſera ſub nocte rudentum, Setigerique ſues, atque in præſepibus vrſi Sæuire, ac formę magnorum vlulare luporum. Non enim illud hinc in poſterioribus clauſulis recte reſpondeat, ſed hic potius. Aliquando incertum videtur, quod verbum ſubaudiri poſſit, vt in illo Quintiliani, Si furem nocturnum occidere licet, quid latronem?

Aliquando in vna clauſula Syllepſin accidere volunt poetarũ interpretes, quorum eſt Donatus, cum duarũ diſſimilium vocum, altera earum nõ ad vocem alterius, ſed ad rem ſignificatam refertur. Idque modo per genera. Terent. And. Vbi illic eſt ſcelus, qui me perdidit? Vbi ait Donatus, Ad intellectum, non ad verbum re degit, & eſt figura Syllepſis per genera. Idem in Eunuch. Vt illum dij deæque omnes ſenium perdant, qui me hodie remoratus eſt. Idem, Quinetiam inſuper ſcelus poſtquam ludificatus eſt virginem. Idem, Eas ſe perſonas non negat tranſtuliſſe in Eunuchum ſuam. Et Verg. Præneſte ſub ipſa. Qualis fortaſſe locutio eſt, Mea Glycerium, cum ſimilibus, cum ſint Græcorum diminutiua neutra. Quod confirmare aliquantum videntur tum Quintiliani verba illa ex primo inſtit. Nec ſtatim diligentem, qui promiſcua, quę epicœna dicuntur, oſtenderit, in quibus ſexus vterque per alterum apparet, aut quę fœminina poſitione mares, aut neutrali fœminas ſignificãt, qualia ſunt Murena & Glycerium. Et alibi ex eodem, In eadem ſpecie ſunt, ſed ſchemate carent, vt ſuprà dixi, nomina fœminea, quibus mares vtuntur, & neutralia, quibus fœminæ. Tum Priſcianus, qui docens primam & ſecundam perſonam primitiuorum pronominum neutrum habere genus, hominum quoque inueniri propria neutra dicit. Marium quidem hoc Baſſion & Heliconion: Fœminarum Glycerium, Dorcium. Donatus tamen fœminina cenſet. Huc referri quodam modò poteſt & illud loquendi genus, in quo neutrum latinum cum græco maſculino coniungitur, quod ſæpe vſurpant authores. Columel. Vinum apſinthiten, hiſſopiten & abrotoniten & thimiten & glicirizen ſic condire oportet. Sed differt hoc genus à prioribus, quòd in eo non ad ſignificatum nominis vini refertur maſculinum, ſed ad aliam vocem, nempe græcam οἶνος. Non deſit ſimilis rationis exemplum, vbi fœmininum adiectiuum ſubijcitur appellatiuo neutro latino, ſed plane

ſimilis ſignificationis. Ouid. Hoc pecus omne meum eſt, multæ ſta bulantur in antris. Etiam vbi fœmininum ſubijcitur maſculino. Idem, Eſt ſpecus exoſus ſtructura pumicis aſper, Non homini fa cilis, non adeunda feræ. Modo fit per numeros in vna clauſula Syl lepſis. Verg. Pars in fruſta ſecant. Ouid. Pars volucres factæ. Modo per genera & numeros ſimul. Verg. Hic manus ob patriã pugnan do vulnera paſſi. Idem, Pars merſi tenuere ratem. Liuius, Maxi ma pars ab equitibus in flumen acti. Idem, Pars per vrbes dilapſi. Sal. Maxima pars vulnerati, aut occiſi. Talia ſunt & illa: Liuius, Samnitium cæſi tria millia trecenti. Florus, Duo millia electi, qui mori iuberentur. Curt. Duo millia crucibus affixi. Hoc de quo agi mus genus, ætas quæ poſt doctos ſucceſſit, Syntheſin appellat, nul lo (quod ſciam) veterum authore, ſed Alexandro (vt videtur) aſſen ſi, à quo euocationem quoque veteribus inauditam figuram didi cit. Mihi ſane piaculum ſit veterum ſapientiam eius vel inſcitiæ, vel infantiæ damnare, vt quib⁹ rebus hic præſertim noua nomina finxit, eos putem aut parum aduertiſſe, aut eloqui non potuiſſe, ſed iſtũ (ſi dijs placet) tot ſeculis deſyderaſſe, à quo latine diſceret.

Zeugma et Syllepſis in reſponſionibus.

Vtriuſque figuræ rationes, Zeugmatis dico & Syllepſeos, in interrogatione & reſponſione incidunt. Nam ſi quod in interroga tione eſt poſitum, in reſponſione ſub iiſdem accidentibus ſubtice tur, Zeugma erit: ſi ſub diuerſis, Syllepſis. Sunt tamen & alia in reſponſionibus ſeruanda, quæ hic non incommode referentur. Quoties igitur de agente, vel patiente, vel deniq; alia quauis con ſtructionis perſona fit quæſtio, reſponſio hanc ſub eodẽ caſu cum eo, cui in interrogatione redditur, ſubijciet, verbum autẽ vtrobiq; erit commune, etiam cum appẽdice. Cuius rationis plenus ſermo talis eſt, Quis ſcribit? Morus ſcribit. Quis ſcripſit Vtopiam? Morus ſcripſit Vtopiam. Zeugmate figuratus, talis, Quis ſcribit? Morus. Quis ſcripſit Vtopiam? Morus. Non ignorãdum tamen ſi verbum in quæſtione primæ perſonæ ſit, vel ſecundę, alterque reſpondeat, ſolere id in reſponſione mutari. Prima ſcilicet ibi, in ſecundã hic: & ſecũda illic, in primã hic. Cui ſcribo hæc? ſtudioſis linguæ latinæ ſcribis hæc. Sin idẽ qui quærit, reſpondet nõ, mutabitur perſona. Cui dono lepidũ nouum libellũ? Corneli tibi. Tertia perſona vtro biq; ſeruatur, Quis ſcripſit Georgica? Vergili⁹. Eadẽ ratio & in adie ctiuis, vbi ſcilicet de accidentibus quæritur, ſeruanda erit. Quãtus eſt mundus? immenſus. Qualis eſt terra? rotunda. Quot ſunt ſtellę errantes? ſeptem. Aliquando tamen peculiaris ratio eius, quod red ditur, recuſat ſub eodem caſu inferri id cum eo, cui in quæſtionę

reſpondet. vt in illo Horatij, Quanti emptæ? paruo. Quanti ergo? octuſſibus eheu. Et damnatúſne eſt furti? Imò alio crimine. Et cuius eſt codex? meus, non autem mei. In genere verò & numero nihil prohibet diſſidere id, quod redditur ab eo, quod in quæſtione ponitur. vt Quis ſcripſit endecaſyllabos? Sappho. Quæ eſt hæc vrbs? Thebæ. Quot oculos habuit Polyphemus? vnicum. Etiam genere pariter & numero, Quot ſunt cæli ſtellati? vnum. Ad eundem modum ſi de cauſa, loco, tempore, ratione interroges, ſubiectis in reſponſione, quæ his ſatiſfaciant, verbo ipſo communi interrogationis vtêris, idque ſi figura vti placet, ſuppreſſo: ſi non placet, poſito. Cur non veniſti citius? quia imber vetuit. Quando venit Clemens? dudum. Quomodo egit pedum menſuram? magna dexteritate. At vbi de actione eſt quæſtio, ſi per generale verbum ago fit, vel facio, per ſpeciale eſt reſpondendum, ſeruato ſi tertiæ perſonæ ſit, nominatiuo vtrobique communi: ſin primæ ſit, aut ſecundæ perſonæ, ſicut dictum eſt, mutato. Quid facit, vel agit præceptor? enarrat, vel dictat. Quid facio? ſcribis. Quid agis? ludo. Ah quid egi? errauí. At ſi per ſpeciale fit verbum, per idem reſpondebitur, Recitántne claſſes? recitant, vel non recitant. Reſponderi poteſt & per ſic, ita, vel etiam. Redditǽne ſunt literæ? ſic, vel ſic eſt, vel ita, vel ita eſt, vel etiam. Et per generale verbum facio. Dic dum hoc rurſum Cherea, tuam veſtem detraxit tibi? Factum. Et eam eſt indutus? Factum. Et pro te huc deductus? Ita. Sicubi autem negare ſimul quod quæritur, & corrigere placet, per imò reſpondeas. Conualuítne Polus? Imò recidit in morbum.

PROLEPSIS.

PROLEPSIS EST, cum generalis dictio, quæ in multitudinis numero ferè præcedit, rurſus in partibus intelligitur, nec adhibetur. Aliter, Prolepſis eſt, cum generale præcedit, & idem diuiditur in partes, in quibus etiam ſubauditur præterea cõiunctio aliqua, quæ vel copulatiua ſit, vel diſcretiua. vt Aquilæ volant, hæc ab oriente, illa ab occidente. Cepere captiuos, partim integros, partim ſaucios. pro & hæc volat ab oriẽte, & illa volat ab occidẽte. Vel, & hæc quidem ab oriente, illa verò ab occidẽte. Obſeruatum eſt in hac figura præſertim extra carmen, ſi verbum plurale in collectione præcedat, merito quoque nominatiuũ vnà præcedere: & cõtrà, ſi nominatiuus præcedat, etiã verbũ plu-

rale præcedere, vt in iam dictis exemplis. Sin verbum in partibus adhibetur, genitiuum in collectione præcedere debere. vt Aquilarum, alia ab oriente volat, alia ab occidente. Ciuiū, alios regere decet, alios parēre. Quod tamen in collectione præcedit, plurale omnino eſſe poſtulat, vel voce, vt in ſuperioribus exemplis: vel certe ſignificatione, vt Auitiū genus, partim terrēſtre eſt, partim aquatile. Et auitij generis, aliud eſt terreſtre, aliud aquatile. Humani generis, pars corpus excolit, pars animum. Non ignorandū, vt doctiſſimus Gaza præcipit, ſingulare eiuſmodi aliàs in ſingularia licere diuidere, aliàs in pluralia. Humanum genus, partim ſui iuris eſt, partim alieni. Humani generis, alij probi ſunt, alij improbi. Quanquā hic duplex eſt figura, fortaſſe triplex, vt pòſt apparebit. Et rurſus plurale iiſdem modis. vt Hominum, alius eſt frugi, alius nequam. Et ciuium, alij præſunt, alij parent. Poteſt autem vtrunq;, & quod in collectione, & quod in partibus ſumitur, per obliquum efferri, ſi participiū loco verbi ſit poſitū, & trāſitus perſonæ fiat. vt Aquilarū volantiū, alterius ab ortu, alterius ab occaſu, par eſt velocitas.

FIT Prolepſis per omnia, quæ generale in partes diducunt. Per nomina. vt Alius, alter, vnus. Per pronomina. vt Ego, tu, hic, ille. Per aduerbia. vt Partim, modo, aliquando, cum ſimilibus. Etiā ſine his per ſola interdū appellatiua, vel propria. vt Verg. Interea reges, ingenti mole Latinus Quadriiugo vehitur curru: bigis it Turnus in albis, Hinc pater Æneas Romanæ ſtirpis origo, Et iuxta Aſcanius magnæ ſpes altera Romæ: Procedunt caſtris.

EST quando vnico membro generalitatem ſequente, formula quædam huius figuræ repræſentatur. vt Saluſt. Cœpere ſe quiſque magis extollere. Terent. Aperite aliquis actutum oſtium. Supplendum enim ita, quod deſit, Aperite oſtium, & aliquis actutum aperiat. Et cœpere ſe extollere, & quiſque magis ſe extollere. In illo verò Terentij, Verum Demea curemus æquam vterque partem, tu alterum, ego verò alterum, Vtraque earum quas nunc retulimus formarum, cerni poteſt, & prioris, quę integra eſt, & poſterioris, in qua vnicum membrum generalitati ſubijcitur.

PLEONASMOS.

DIVERSVM AB HIS genus eſt, quod exceſſu cōſtat, Pleonaſmos generatim appellari ſolet. Accidit autem, cum vna, pluréſve dictiones ad legitimā conſtructionē non neceſſariæ in oratione redūdant. Id ſane fit per varias partes.

Nam & appellatiua nomina interdum ſic redundare videas. vt Verg. Sic ore locuta eſt. Terẽt. Hiſce oculis egomet vidi. Item genitiui illi loci & gentium conſtructionis legibus nihil conferunt. Terent. Te interea loci cognoui. Nonnũquam epitheſin aliquam adijciant. Idem, Sed vbinam gentium eſt? In appoſitione quoque ſi ſpeciale pręcedit generale, ipſum generale Quintiliani ſententia abundat. vt ſi pro fratres gemini, gemini fratres dixeris. Quod tamen intelligendum eſt de ijs, quæ publice ſunt nota. vt Mulier ancilla, vrbs Roma. cum alibi generalitatis appoſitio fortaſſe ſuperuacua non ſit. vt Sabrina flumen. Sicuti nec cum æquiuoco fit appoſitio. vt Taurus mons. Et alioqui non videtur antiquitas redundantiam hanc ne in notiſſimis quidem valde refugere, vt ex multis, hoc in capite liquere poterit, cum & gemini fratres, & alia ſimilia ſæpe legas. Cicer. Procles & Caliſthenes Lacedęmoniorum reges gemini fratres fuerunt. Suet. Cæſare, Vt enim geminis fratribus ædes in foro conſtituta tãtum Caſtoris vocaretur &c. Plin. Fructus magnitudine auellanæ nucis. Cæſar, Proximi Rheno flumini ſunt. Liuius, Tyberi amni ſeptus. Curt. Nilo amne vectus. Hominis quoque vocabulum in eiuſmodi ſermonibus abundat, quales ſunt Terentij, Ego hominem callidiorem vidi neminẽ, quàm Phormionem. Et Suetonij, Ex nonnullis comperi perſuaſiſſimum habuiſſe eum neminem hominem pudicum. Et Ciceronis, Neminem tibi profecto hominem ex omnibus aut antepoſuiſſem vnquam, aut etiam comparaſſem.

Pleonaſmos appellatiuorum.

Homo.

ET adiectiua. vt Cicer. in Verr. Omnia quæcunq; Carpinatus poſtulabat, facere & decernere ſolebat. Et Valer. Max. in primo, Mox humani ingenij prona voluntate vetita ſcrutandi, pone reſpiciens animaduertit immenſæ magnitudinis ſerpentem, concitato impetu omne quicquid obuium fuerat, proterentem. Suet. Calig. Omnes Germanico corporis animíque virtutes, & quantas nemini cuiquã contigiſſe ſatis conſtat. Satis enim fuerant quæcunq;, & quicquid, quę ipſa vniuerſalia ſunt, & nemini detracto illo cuiquã. ſimile eſt illud Terẽtij, Cõperiebam nihil ad Pamphilum quicquã attinere. Vbi Parelcon eſſe illud quicquam Donatus ait.

Adiectiuorũ plęonaſmos.

PARVVS quoque & minutus cum diminutiuis adduntur, redundare videntur. Cicer. paradox. Accipies igitur hoc paruum opuſculum. Idem, Minutis interrogatiunculis, quaſi punctis id quod propoſuit, effecit.

Paruus & minutus.

Neſcio an alio, quàm huc referã, quod de interrogatiui neutro Quid obſeruo. vt in illo Ciceronis in partitionibus, Quid oratio

nis, quot ſunt partes? Et iterum, Quid quæſtio, quas nam habet partes? Et rurſus, Quid in deliberatione, quid ſpectas? Item, Quid in iudicijs, quæ eſt collocatio? Videtur enim eo dempto, nihilo minus ſtare ſenſus, ſi modo ordo paulum mutetur. Etiã in illis Quintiliani, Quid Herculis acta nõ bene piſandros? Quid Nicandrum fruſtra ſecuti Macer, atque Vergilius? Quid Euphorionem fruſtra tranſibimus? Quid Horatius fruſtra Dirceum Homero ſubiungit? Et Terent. Quid pędagogus ille, qui cythariſtriam? quid rei gerit? Idem, Quid ſenem, quoad expectatis veſtrũ? Vbi Donatus inquit Quid ſecundum morem quotidianum tunc dici, cum tranſitus fit à mentione alterius rei in alteram.

Se geminatũ

Geminatorum etiam in accuſatiuo, & ablatiuo pronominum, ſi alterũ redundat, quonam alio, quàm huc referam? vt in illis Vergilij, Me me adſum, qui feci, in me cõuertite ferrũ O Rutuli. Item, Me me duce ferrum Corripite ò Rutuli. Item, Verte omnes tete in facies. Et Quintil. Tete hoc loco mulier interrogo. Terent. Quæ ſeſe in ignem inijcere voluit. Et in nominatiuo aliquãdo. vt Cicer. in Philip. Tutu faces illas incendiſti. De ſe geminato & ſimplici Seruius ex Cæſare hoc notat, Se ſimplex ponimus, cum aliquis ſe in alium quid feciſſe fatetur: Seſe, cum in ſe ipſum.

Seruius.

Ille relatiuũ.

ILLE relatiuum ſæpe poetis gręco & Homerico more redundat. Verg. Multum ille & terris iactatus. Idem, Nunc dextra ingeminans ictus, nunc ille ſiniſtra. Idem, Quid maiora ſequar? ſalices humileſque geniſtæ, Aut illæ pecori frondem, aut paſtoribus vmbram Sufficiũt. Idem, Vndique iam tergo ferratos ſuſtinet orbes, Puppibus illa prius, patulis nunc hoſpita plauſtris.

Hic & is relatiua.

PRAETEREA hic & is relatiua. Prius certe cum mira gratia. vt apud Liuium, Ita geniti atque educati, cum primum adoleuit ætas, nec in ſtabulis nec hi ad pecora ſegnes venãdo peragrare ſaltus. Poſterius, vt Saluſt. in Catilin. Sed vrbana plebs, ea vero præceps erat multis de cauſis. Et Terent. Sed eas fabulas factas prius latinas ſciſſe ſeſe, id verò pernegat. Idem, Tum hoc alterum, id verò eſt, quod ego puto palmarium me reperiſſe. Idem, Id propterea nunc hunc venientem ſequor. Huc pertinet & illud Vergilij, Sed reuocare gradum, ſuperáſque euadere ad auras Hoc opus, hic labor eſt. Satiſfactũ enim conſtructionis legibus fuiſſet, ſi ſuperáſq; euadere ad auras eſt opus & labor, dixiſſet, ſed minus vehemens fuiſſet oratio. Item illa paulo duriora meo iudicio, maxime quod in principio orationis ſunt poſita. Æmilius Probus, Chabrias Athenienſis, hic quoq; in ſummis habitus eſt ducibus. Idem rurſus,

Timotheus Cimonis filius Athenienſis, hic à patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. Et Terent. Phamphilus vbinam hic eſt? Cicer. ad Att. Poſthumius autem, de quo nominatim ſenatus decreuit, vt ſtatim in Ciliciam iret, Fuſanoq́ ſuccederet, is negat ſe iturum ſine Catone.

IPSE quoque epitagmaticon ſiue ſubiectiuũ, cum poſt met diſcretionis item particulã adhibetur. vt Terent. Sed quod modo hic nos Antiphonem monuimus, id noſmetipſos facere oportet Phedria. Et Cicer. de officijs. niſi noſmetipſos amabimus valde. Ipſe epitagmaticon.

EX verbis quoque peculiariter dico, præſertim apud Ciceronem. vt in illo, Cui cum familiaris quidam quereretur, quòd diceret vxorem ſuam ſuſpendiſſe ſe de ficu. Idem, Gregaléſque eum cum non veniſſet in campum, requirerent, excuſauit Veſpa Terẽtius, quòd eum brachiũ fregiſſe diceret. Hic enim ſatis erat, quòd brachium fregiſſet: ibi, quòd vxor ſua de ficu ſe ſuſpẽderat, omiſſo vtrobique illo diceret. Nõ diſſimile his videtur & illud eiuſdem de lege Manil. Reliquum eſt, vt de Qu. Catuli authoritate dicendum eſſe videatur. Satis enim eſſet vt dicatur. Cæterum in his nulla fit debitæ ſtructuræ iniuria. Sicuti nec in illis Periphraſibus, quæ tamen redundantiam omnino præ ſe ferunt, quales ſunt & illa Terentij in Hecyr. Si eſt, vt velit reducere vxorem, licet. pro ſi velit. Et eiuſdem in Phor. Si eſt patrue, culpam vt Antipho in ſe admiſerit. pro ſi admiſit, vt Donatus interpretatur. Idem, Si eſt, vt dicat velle ſe, redde. Si eſt, vt nolit, rectè conſului gnatæ meæ. Dico.

Participium quoque nonnunquam in ſtructura redundat, ſed Græco more, proinde in Helleniſmis dicetur.

EX præpoſitionibus verò ijs, quæ cum verbis componuntur, etiam nonnullę ad conſtructionem ſuperfluunt. Terẽt. Adeon' ad eum? Saluſt. Tanta vis auaritiæ in animos eorum, veluti tabes inuaſerat. Staret enim tum ſenſus, tum conſtructio, ſi demeres hic In, ibi ad. Sed hunc Pleonaſmon in alijs quoque præpoſitionibus affectare videtur antiquitas, vt in ſuperiori libro multis exemplis videre licet. Pleonaſmos præpoſitionum.

RE quoque in compoſitione non minus apud probatiſſimos authores ſæpe abundat. vt Cicer. de fato. Ad Chryſippi laqueos reuertamur. Nihil enim aliud vult dicere, quàm veniamus. Quintil. Si verum eſt poſt multa ſecula & innumerabiles reddi rurſus alijs corporib⁹ animas, fortaſſis in me renatus ſit aliquis ex illis. Et Terent. Renuntio herę futurũ. Quo loco Donatus, re ſyllaba, inquit, apud veteres interdum abundat. vt renuntio pro nuntio. Re.

Ad, ab, & per.

ITEM ante nomina vrbium & oppidorum Ad, ab, & per. vt Cicer. Ea die Verres ad Meſſanam venit. Sal. Nam Brutus ab Roma aberat. Vergil. Illis qui ad Troiam forte diebus Venerat. Cicer. Circiter Idus Sextiles ab Epheſo in Syriam nauibus profectus eſt.

Aduerbiorũ pleonaſmos. Ante. Simul.

EX aduerbijs autẽ poſt verba quæ à re cõponuntur, cũ retro ſequitur, vel ipſum retro, vel certe re abundat. Verg. Aſper acerba tuens retro redit. Idem, Et retro ſublapſa referri. Et ante poſt verba compoſita à præ. Terẽt. Nonne oportuit præſciſſe me ante? Et ſimul cum verbis à Con cõpoſitis. Idem, Multa ſimul concurrunt, qui coniecturam hanc nunc facio. Vbi etiam qui pro vnde videtur accipi, niſi fortaſſe quis ſcribendum pro quibus. Sicut in illo forſitan, Non qui argumentum narret. qui pro qua.

Qua longũ. Qua breue.

Qua longũ quoque redũdat. vt Verg. Si qua fata ſinant. Idem, Ne qua ſcire dolos mediúſve occurrere poſſit. Item qua breuè. Vergil. Phœbe diu res ſi qua diu mortalibus vlla eſt.

Negatio.

NEGATIO præterea varijs modis abundat. Aliàs poſt compoſitam negationem primo loco poſitam. Compoſitas voco, quales ſunt, Nego, neſcio, nequeo, nemo, nullus, nunquam. Terent. in Phor. Negat neque eius patrem ſcire, quis fuerit. Cicer. de finibus, Sed quanquã negẽt Stoici nec virtutes, nec vitia creſcere. Et neſcis nec in pace, nec in bello viuere. Verg. Nulla neq; amnem Libauit quadrupes, nec graminis attigit herbam. Cicer. Acad. Nullam denique eſſe artem, nec dicendi, nec diſſerendi putant. Nam ſi poſtponatur compoſita, decedet altera reliquarum. Terent. Agrum in his regionibus meliorẽ, neque pretij maioris habet nemo. Si enim alteram appoſuiſſet, aut compoſitam præpoſuiſſet, aut poſtremo pro ea poſuiſſet affirmatiuam particulam, vt quiſquam, vel vllus. Declarat autem, quòd in his redũdet negatio, quòd vna detracta, idem ſenſus ſeruatur, Neque eius patrem ait ſe ſcire, Nec in pace ſcis viuere, nec in bello, Nec vlla quadrupes libauit amnem, nec attigit herbam. Aliter quoq; ſuperfluit negatio, vt in illo Terentij, authore Donato, Neque haud tu dicas tibi non prædictum caue. Item aliter, ſed cum quadam vi, vbi nimirum per ſecundam negationẽ adſtruitur quicquã veluti maius, vt in talibus, Non eam, ne nunc quidem cum accerſor vltro? Cicer. ad Lentul. Neq; errarent ne aduerſarij quidem. Quorũ non admodũ diſſimile eſt illud Terentij, Per omnes tibi adiuro deos nunquam eam deſerturũ, non ſi capiundos mihi ſciam inimicos omnes homines. Figura certe eſt & cum affirmatiuum per duas negationes interpretamur. vt Vergil. Nec nocturna quidẽ carpẽtes penſa puellę Neſciuere hyemem.

Et,Nequeo nō mirari.Et,Nemo non ſtupidus.Sed non huius loci.

CONIVNCTIONVM verò quædam huic figuræ adeò ſunt obnoxiæ, vt cum nihil ad conſtructionem, vel ſenſum conferant, expletiuæ, vel ornatiuæ tantū dici meruerint, vt ſunt, Num, nam, dum, in, etiamnum, numnam, & adeſdum, aliæque. Terēt. Numnam perim⁹? Idem, Ehodum bone vir ad me. Idem, Dic dum. Vergil. Nam neq; Parnaſi nobis iuga, nam neque Pindi. Coniunctionū pleonaſmos.

PRAETEREA Copulatiuę. vt Multa quoq; & bello paſſus. Redundat enim &. Idem Verg. Atque hinc, atque illinc humeros ad vulnera durat. Sed hæ ſæpiſſime cum epexegeſin tantum adſtruunt. vt in illo Vergilij, Iudicium Paridis ſpretæque iniuria formæ. Eſt enim interpretatio iudicij Paridis, ſpretæque iniuria formæ. Talia ſunt & illa, Molémque & mõtes inſuper altos Impoſuit. Item, Dixitque, & prælia voce diremit. Copulatiuæ.

VT quoque, cum ei ſuccedit ne, vel ipſa otioſa eſt, vel ne pro non accipienda. vt Terent. Ego pol te pro iſtis dictis & factis vlciſcar ſcelus, vt ne impune in nos illuſeris. Idem, Miſeret me. Itaque vt ne viderem miſera, effugi huc foras. Quanquam græca potius talia videntur pro ἵνα μὴ. Vt.

Et ne. vt in illo Horatij in ſermonib⁹, Nemon' vt auarus ſe probet. Item in illo, O ſeri ſtudiorū, qui ne putetis difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti contigit. authore Porphirione. Quanquam Priſcianus confirmatiuam in talibus dicit, pro etiam, vt Terent. Nunccine demum iſthuc verbum in te incidit? Ne.

EPANALEPSIS.

HVC SPECTAT & epanalepſis, in primis ſcitu digna figura. Hæc accidit, cum poſt aliquammulta interpoſita, vel claritatis, vel alia quapiā cauſa reſumimus, quod in principio collocauimus, cum alioqui ſine eo cōſtructio ſuos numeros haberet. Reſumimus autem, vel iiſdem verbis. vt Verg. Talis amor Daphnin, qualis cum feſſa iuuencum Per nemora, atque altos quęrendo bucula lucos, Propter aquæ riuum viridi procumbit in herba Perdita, nec ſeræ meminit decedere nocti, Talis amor teneat. Et Cicer. ad Brutum, Caue enim exiſtimes Brute (quanquā non eſt neceſſe ea me ad te, quæ tibi nota ſunt ſcribere), caue putes probitate, conſtantia, cura, ſtudio reipub. quidquam illi eſſe ſimile. Idem in libris de oratore, Noſtra eſt enim, ſi modo nos oratores ſumus, ſi in ciuium diſceptationibus, ſi in periculis, ſi in deli-

berationibus publicis adhibendi authores & principes ſumus. Noſtra eſt, inquam, omnis iſta prudentiæ doctrinæque poſſeſſio. Vel diuerſis verbis ab his, quæ ſunt propoſita, aliàs poteſtate paribus. vt Cicer. in Tuſcul. Cōfirmato illo, de quo ſi mortales animi ſunt, dubitare non poſſumus, quum tantus interitus in morte ſit, vt ne minima quidem ſuſpitio ſenſus relinquatur. hoc igitur probe ſtabilito & fixo, illud excutiendum eſt, vt ſciatur quid ſit carere. Aliàs magis generalibus. Idem pro Marco Marcello, Verum animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare, aduerſarium nobilitate, ingenio, virtute præſtantem, non modo extollere iacentem, ſed etiam amplificare eius priſtinam dignitatem. Hæc qui faciat, non ego ſummis viris cōparo, ſed ſimillimum deo iudico. In his ſi demas in prioribus talis amor, & caue putes, in tertio illud hoc igitur ſtabilito & fixo, in quarto noſtra eſt inquam, nihilominus integra vbique conſtructio fuerit. In quinto exemplo Cicero figuram mutauit, vt magis apte clauderet. Adhibentur in hac figura aliquando notæ quædam, quales ſunt inquam, igitur, & ſimilia, vt in modo dictis exemplis patet. Præterea ſed. vt Cicer. in Philipp. prima. Collegam tuum aiunt in hac ſua fortuna (quæ bona ipſi videtur) mihi ne grauius quippiam dicam, auorum & auunculi ſui conſulatum ſi imitaretur, fortunatior videretur, ſed eum iracundum audio factum. Idem alibi, Quum audio ſocrum meam Leliam (facilius enim mulieres incorruptam antiquitatem conſeruant, quòd multorum ſermonis expertes, ea tenent ſemper quæ prima didicerunt) ſed eam ſic audio, vt Plautū mihi, aut Neuium videar audire.

HYPERBATON.

CVM ORDO LEGITIMVS dictionū, clauſularúmve mutatur, Hyperbaton grammaticis dicitur. De recto huius generis ſeorſum tractauimus, tractatu quem de ordine inſcribimus. Huius varias ſpecies faciunt grammatici, Anaſtrophen, Hyſterologian, Tmeſin, Synchyſin, Parentheſin. Dictionum præpoſterum ordinem, Anaſtrophen vocant. Accidit hoc multis præpoſitionibus. vt Italiam contra. Et, His accenſa ſuper. Et, Maria omnia circum. Et, Spémque metúmque inter dubij. Et, Multa de nocte profectum. Et, Quem penes arbitrium eſt. Item, Mecum, tecum, quicum, quibuſcum. Sed non ignorandum, quoties præpoſitionis alicuius caſus in genitiuum tranſit relatiui ſub-

ſtantiæ, præpoſitionē cum ſuo caſu, plerunq; in Hyperbato legi, ac genitiuo ſubijci. vt Cuius de honore agitur. Cicer. Cuius cum pa tre magna mihi fuit amicitia. Idem, Cuius ob oculos Graij ora obuertebāt ſua. Idem, Quorum è numero primus eſt auſus Leon tinus Gorgias in conuentu poſcere quæſtionem. Idem, Cuius in labris veteres comici, etiā cum illi male dicerent (quod tum Athe nis fieri licebat) leporem habitaſſe dixerunt. Idem, Cuius ad exco gitatam ſpeciem imitando referuntur ea, quæ ſub oculos ipſa non cadunt. Accidit præterea aduerbijs, & coniunctionibus. Quum. vt Cæſar, Frequentiſſime diutius quum noſtrorum impetum ferre non poſſent. Item, Diu quum eſſet pugnatū. Item, Ipſe quum pri mū pabuli copia eſſe inciperet. pro quum diutius, quum diu, quum ipſe. Item vt Terentio, & Ciceroni, & Cæſari paſſim. Terent. Nec te quiuit hodie cogere, illam vt duceres. Et, Huc face ad me vt ve nias. &, Atque incōmodis alienis ſua vt comparet cōmoda. Cæſar, Eáque res conſilium vt diremiſſet. Idem, Breui ſpatio interiecto, vix vt his rebus, quas conſtituiſſet, collocandis atque adminiſtran dis tempus daretur. Enim, vt Terent. Enim non ſinam. Que copu latiua. vt Horat. in Car. ſeculari. Orbis vt cantus referátque ludos. Idem, Ore pedes, tetigítque crura. Idem, Magna ſonabit cornua, quod vincátque tubas. Tibul. Meſſalam terra dum ſequitúrq; ma ri. Ne, vt Horat. Cum faber incertus ſcamnū facerétne Priapum. Sed hæc ordinis mutatio in que & ne duriſſima eſt, quare imitan dam non cenſeo. Sedenim. Verg. Impius ex quo Tydides ſedenim ſcelerúmq; inuētor Vlyſſes. pro ſedenim ex quo. Quoniam. Idem, Inſanire libet quoniam. pro quoniam libet. Relatiuum quoque ſubſtantiæ loco ſuo nonnunquam abeſt, non ſine gratia. vt Cicer. In medio relictis quod erat, populo Romano adiudicauit. Terēt. Mater quod ſuaſit ſua, adoleſcens mulier fecit. Plaut. Vix apud me ſum, vigilans qui prope dormio. Sicubi tamen lōgius à loco ſuo di ctio eſt tranſgreſſa, Hyperbaton etiam ſpeciali nomine dicunt. vt in illo Ciceronis notat Quintilianus, Animaduerti iudices omnem accuſatoris orationem in duas diuiſam eſſe partes. Rectum enim eſſe ait, in duas partes diuiſam. Ad hāc Hyperbaton referri poteſt & dictio, quæ inter adiectiuum poſitum in accuſatiuo, & appella tiuum in genitiuo eſt interpoſita, quod ſæpiſſime factitatum ab au thoribus leges. vt Terent. Paululū da mihi operæ. Cicer. Sed amor voluntatiſque coniunctio plus habet ſuauitatis. Idem, Neque re peto pro illa quicquam abs te precij.

HYSTEROLOGIA.

CVM PRAEPOSITIO nõ caſui, cui ſeruit, ſed verbo, quaſi cum eo compoſitum ſit, iungitur, Hyſterologian Seruius vocat. vt Tyriam qui adueneris vrbẽ, pro veneris ad Tyriam vrbẽ. Et, Quas vento acceſſerat oras. & Atque rotis ſummas leuibus perlabitur vndas. Et Horat. Innati triuijs. Donatus Hyſterologian, ſiue ὕστερον πρότερον, præpoſterum ordinẽ ſeu ſuũ vocat. vt Et torrere parant flãmis, & frangere ſaxo. Sed hæc ratio ad cõſtructionis rationẽ parũ pertinet. Huc pertinent illa, Vrbẽ quam ſtatuo, veſtra eſt. Et Naucratem, quẽ cõuenire volui, in naue nõ fuit. Rectũ enim erat, Quã vrbẽ ſtatuo. &, Quẽ Naucratẽ cõuenire volui. Qualis ordo apud oratores obſeruatur, vt antè eſt dictũ.

TMESIS.

TMESIS vocatur, cũ cõpoſita voce diuiſa, dictio aliqua eius partibus interponitur, quod facere authores libẽter videntur, vt Quint. Nã rogationib⁹ plebiſve ſcitis ſancta ſunt iſta præcepta. Verg. Septémq; ſubiecta trioni. Et Terẽt. Quę meo cunque animo libitũ eſt facere. Idem, Thais maximo orabat opere, vt cras redires. Idem, Omnia prius experiri quàm armis ſapientem decet. Plaut. Sédne ego ſtultus, qui rem curo publicam? Cicer. Quã rem procul inquit dubio dixiſſet. Idem, Rem verò publicã penitus amiſimus. Idem, Ante Salaminam ipſam Neptunus obruet, quàm Salaminij tropei memoriã, priúſq; Bœotia Leuctra tollentur, quàm pugnæ leuctricæ gloria. Non minus libẽter & illa congregandi aduerbia non modo, non ſolum, non tantum interpoſita dictioni dirimunt. Quintil. Sententijs quidem poetarũ non orationes modo ſunt refertæ, ſed libri etiam philoſophorũ. Cicer. Eſt enim munus eius non ingenij ſolum, ſed laterum etiam, & virium. Idem, Nec verò dubitet agricola quamuis ſenex, quærenti, cui ſerat, reſpondere, dijs immortalibus, qui me non accipere tantum à maioribus voluerunt, ſed etiam poſteris prodeſſe.

PARENTHESIS.

PARENTHESIS eſt ſenſus quiſpiã ſermoni antequã abſoluatur interiectus, qui quanquã eius virib⁹ aliquid confert, tamen ſublatus legitimũ ſermonẽ relinquit. vt

Iuppiter hoſpitibus(nam te dare iura loquuntur)Hunc lætum Tyriiſq; diem Troiáque profectis Eſſe velis. Horatius, Cætera de genere hoc(adeò ſunt multa)loquacem Delaſſare valent Fabium.

SYNCHYSIS.

SYNCHYSIS eſt ordo dictionum confuſior, alicuius incontinuitatis vitandæ cauſa ſuſceptus. Donatus Hyperbaton obſcurum, & ex omni parte confuſum interpretatur. vt Tres Notus abreptas in ſaxa latentia torquet, Saxa vocant Itali medijs quę in fluctibus aras. Quod ſic ordinat, Tres naues abreptas Notus torquet in ſaxa, quæ ſaxa in medijs fluctibus latentia Itali vocant aras. Sed hic confuſio in vnâ relatiui eſt clauſula. Aliquando duarum clauſularum miſcentur dictiones, vt apud Horatium ſæpenumero. vt in illo, Nanque pila lippis inimicum & ludere crudis. Idem, Pene macros arſit, dũ turdos verſat in igni. Et alibi, Cum mea nemo Scripta legat vulgo recitare timentis ob hanc rẽ, Quòd ſunt, quos genus hoc minime iuuat, vtpote plures Culpari dignos. Et in illo anonymi authoris, Nam lachrymis ſtruit inſidias, dum fœmina plorat. Eſt enim ordo ibi, Ludere pila eſt inimicum lippis & crudis. Et dum verſat macros, turdos penè arſit in igni. hic, Sunt plures, quos genus hoc minime iuuat, vtpote culpari dignos. In quibus exemplis hinc maxime cõfuſio oritur, quòd quæ dictiones alteri ſenſui debentur, in altero ſunt poſitæ. Vtitur hac compoſitione ſupra cæteros omnes(quod ſciã)authores Horatius, vt etiã in Satyra VIII, Lanea & effigies erat altera cerea. Et paulo poſt, Serpentes atque videres infernas errare canes. Eſt enim ordo, Erat lanea effigies, & altera cerea. Item, Videres ſerpentes errare, atq; infernas canes. Vbi Porphirio ait ſic ferè inſtituere Horatium coniunctiones, vt nõ ſuo loco ponat. Et iterum in arte poetica, Qui variare cupit rem prodigialiter vnam, Delphinum ſyluis appingit. Et in eadem, Chorúſque turpiter obticuit ſublato iure nocendi. Sic enim ordino, Prodigialiter appingit, &, Iure turpiter nocendi.

HVC quodammodo ſpectat & illud Hypallages genus, quale eſt Vergilij in ſecundo, Ibant obſcuri ſola ſub nocte. pro ſoli ſub obſcura nocte. Idem, Sceleratam intorſerit haſtam. pro ipſe ſceleratus. Idem, Nanq; omnem curſum mihi proſpera dixit Religio. pro omnis relligio dixit proſperum curſum, vt Seruius enarrat.

EST Hyperbaton cum relatiuũ qui non ex proxima clauſula, ſed ſuperiore aliquid repetit. vt in illo Vergilij, Me puer Aſcanius,

capitíſque iniuria chari, Quem regno Heſperiæ. Tale vult Seruius & illud eſſe, Sunt & Aminææ vites, firmiſſima vina, Tmolus & aſſurgit quibus, & rex ipſe Phaneus. Ad vites enim referri ait, non ad vina, ne fortè vinis dicere cogatur. Sed fruſtra, cum non ſolum eo caſu latiniſſimi vtantur, vt Plin. Vaſa viatoria ex ea vinis in Gallia facta mortifera fuiſſe compertum eſt. Sed etiam genitiuo. Idem de Faſtiano, Solum vinorum flamma accenditur. Vt merito coarguenda in talibus grammaticorum ſuperſtitio ſit, qui contra vſum ſummorum in Romana lingua virorum multa temere præcipiunt, velut etiam propria carere plurali.

Metatheſis. AD hunc locum pertinet & naturalis ordo ſenſuum mutatus, ſiue Hyſterologian, ſiue ὕστερον πρότερον, ſiue ſenſuum Metatheſin, ſiue quocunque hunc nomine appelles. Cuiuſmodi eſt tum in eo, quod συντεταγμένον Græcis dicitur, vbi relatiui ſenſus demonſtratiuo pronomini, cuius demonſtrationem interpretatur, præponitur. vt in illis Ciceronis, Sed hoc non cócedo, vt quib9 reb9 gloriemini in vobis, eaſdē in alijs reprehēdatis. Idem, Quotus enim iſtud quiſq; feciſſet, vt quibus partibus in diſſentione ciuili nō eſſet receptus, eſſétque etiam cum crudelitate eiectus, ad eas ipſas rediret? Tum vbi relatiuum ſenſui, ad quem refertur, poſtponitur. vt Ouid. de Pont. Quódq; ſoles animo ſemper quod voce precari Omnia Cæſaribus ſic tua facta probes. Tale eſt illud Liuij cum ſimilib9, Quod bonum, fauſtum, fœlíxque ſit, inquit, Quirites regem create.

Etiā talia, licet ſit Enallage relatiui, quale eſt Ciceronis ad Rufum, Tamen quæ tua ſuauitas eſt, quíque in me amor, nolles à me hoc tempore æſtimationem accipere.

Tum verò in illa figura, quę Græcis eſt vſitatiſſima, in qua relatiui diuerſitatis ſenſus, quæ natura ſequi debeat, præponitur. vt in illo Ciceronis, Cæteris ſatiſfacio omnibus, mihi ipſi nunquam ſatiſfacio. Idem, Cui quidem amori vtinam cæteris rebus poſſem, amore certe reſpondebo. Terent. Adel. Piſces cæteros purga Dromo, congrum iſtum maximum ſinito in aqua ludere pauliſper. Celſus, Ex ijs cæteræ quidem futuræ in vnguem committuntur, hæ verò, quæ ſuper aures tranſuerſæ ſunt, totis oris paulatim extenuantur.

Tum in illa figura, vbi eſt obteſtatio cum comprecatione. vt in illo Vergilij, Sic tua Cyneas fugiant examina taxos, Sic cythiſo paſtæ diſtentent vbera vaccæ, Incipe ſi quid habes. Horat. Sic te diua potēs Cypri, Sic fratres Helenæ lucida ſydera, Ventorúmque regat pater, Obſtrictis alijs præter Iapiga Nauis, quæ tibi creditū Debes Vergilium finibus Atticis Reddas incolumē precor. Natura enim

precatio præcederet. vt in illo Ouid. de Ponto, Idque facis, faciáſque precor, ſic mater & vxor, Sic tibi ſint fratres, totáque ſalua domus.

EORVM QVAE PARTIBVS ACCIDVNT, ENALLAGE.

SEQVITVR ACCIDENTIVM enallage, quam ideò in hunc locum diſtulimus, quòd ea maxime legitimæ ſtructuræ leges perturbat: Quippe quæ in his potiſſimum verſetur.

CASVM igitur pro caſu poſitum, quę Antiptoſis dicitur, multis modis apud illuſtres authores legimus. Nam & nominatiuꝰ pro vocatiuo. vt Vergil. Proijce tela manu ſanguis meus. pro mi. Idem, Corniger Heſperidum fluuius regnator aquarum. pro fluuie. Idem, Muſcoſi fontes, & ſomno mollior herba, Et quæ vos rara viridis tegit arbutus vmbra, Solſtitium pecori defendite. pro arbute, quæ eos tegis rara vmbra. Et Perſius, Vos ò patritius ſanguis. pro patritie. Tale mihi videtur & illud Plinij, Salue primus omnium parens patriæ appellate. Quod exilius fortaſſe ſonaſſet, ſi prime dixiſſet, rectius tamen eſſet dictũ, cum in eandẽ recidat perſonã cũ appellate. Antiptoſis. Nominatiuꝰ pro vocatiuo

ET CONTRA, vocatiuus pro nominatiuo. vt Perſius, Ceſſo, rémve tuũ, vel quod trabeate ſalutas. pro trabeatus. Et, Macte virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis, apud Horatiũ. Donatus verò ait & in illo Terentij vocatiuum poni pro nominatiuo, Tu modo anime mi noli te macerare. Sed fruſtra, vt mihi videtur. Vocatiuus pro nominatiuo.

RVRSVS nominatiuus pro genitiuo, Priſciano authore. vt Liuius, Periti religionum, iuriſque publici, quando duo ordinarij conſules eius anni, alter ferrò, alter morbo perijſſet, ſuffectum conſulẽ negabant comitia habere poſſe. Saluſt. Igitur initio reges (nã in terris nomen imperij id primum fuit) diuerſi, pars ingenium, alij corpus exercebant. In hoc tamen genere poſſunt & alij caſus in priori loco poni. vt Plaut. in Caſſ. Habet gladium, ſed duos, quibus altero te occiſurum ait, altero villicum. pro quorum. Quint. Sed authores alios in ordinem redegerint, alios numero exemerint. Cæterũ vbique rectius, & magis ex arte, genitiuus in priori loco poneretur. Nõ infrequens tamen eſt diuerſus vſus, & Græcis vſitatiſſimus. Nominatiuꝰ pro genitiuo

GENITIVVS pro ablatiuo, vt in illo Plinij, quod planè eſt Solœcophanes, modo rectè ſcriptum ſit, Omnium triumphorũ lauream adeptę maiorem. pro omni triumpho. Num igitur forte omiſſum eſt lauteis, fuitque vetus lectio, omnium triumphorum lauteis Genitiuus pro ablatiuo

lauream adepte maiorem, aut laurea ſcriptum? Cicer. Attico, In oppido Antiochiæ. pro oppido Antiochia. Et pro accuſatiuo. vt in illo Vergilij cum ſimilibus, Et celſam Butroti aſcẽdimus vrbem. Et, Fontẽ ſuperare Timaui. Eſſet enim magis ex conſuetudine locutio, Butrotum celſam vrbem, & fontem Timauum.

Datiuus pro nominatiuo, vel accuſatiuo.

DATIVVS pro nominatiuo, vel accuſatiuo. vt Verg. At puer Aſcanius, cui nunc cognomẽ Iulo. Liuius, Scipio, cui Africano fuit cognomen. Item, Fauſtulo fuiſſe nomen ferunt. Recta enim locutio in omnib⁹ talibus eſt per nominatiuũ, vel accuſatiuum, Iulus, Africanus, & Fauſtulum. vt Cicer. Argentarius Sextus Clodius, cui Spu ridion fuit cognomen. Terent. Hecyra eſt huic nomen fabulæ. Frequens tamen eſt datiui vſus. De his ſuprà dictum in primo lib. eſt.

Datiuus pro genitiuo.

DATIVVS pro genitiuo. vt Verg. Ceruix cui lactea crines accepit. pro cuius ceruix. Idem in VII, At iuueni oranti ſubitus tremor occupat artus. Ouid. Ille pater, rectórque deûm, cui dextera triſulcis Ignibus armata eſt. pro cui⁹. Et illud Terẽtij in Phor. Vin' primum hodie facere, quod ego gaudeam Nauſiſtrata, & quòd tuo viro oculi doleant? Niſi quòd pro vt audis. Verg. Et cultor nemorũ, cui pinguia Cææ Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci.

Datiuus pro accuſatiuo.

DATIVVS quoque pro accuſatiuo varie vſurpatur. Aliàs pro ſimplici, præcipue poſt infinitum Eſſe. vt in talibus, quale eſt illud Horatij, Mediocribus eſſe poetis, Non dij, non homines, non cõceſſere columnæ. Et Brut⁹ ad Ciceronem, Et quis ſupplicat, vt optime meritis de Repub. liceat eſſe ſaluis? Martial. Nobis non licet eſſe tã diſertis, qui muſas colimus ſeueriores. Rectum enim in his eſt, mediocres, ſaluos, diſertos. vt Quintil. Procuratorem tibi eſſe non licuit. Terent. Nam expedit bonas eſſe vobis. Sed ſunt in datiuo ad Græcorum potius imitationem prolata. Aliàs pro accuſatiuo cum præpoſitione, dúntaxat poetis, ſæpiſſiméq; Vergilio, vt, It cælo clamor. Terent. Interea mulier quædam ab hinc triennium commigrauit huic viciniæ. pro ad hanc viciniam. Donatus aduerbium in loco dicit huic viciniæ, cuius ad locum ſit huic viciniam, quod tamen non congruit cum verbo commigrauit. Hunc datiuum, octauum caſum eſſe Sergius ait. Etiam alio modo cum apud præpoſitione, vel ſecundum. vt Pridie Nonas Ianuarias Cæſari Delphinus matutino exoritur. pro apud Cæſarem, vel vt alij Græco more ſunt locuti, ſecundum Cæſarem, vel iuxta Cæſarem.

Accuſatiuus pro ablatiuo

Accuſatiuus pro ablatiuo. vt Horat. in Epod. Senem quidẽ omnes rideãt adulterum nardo perunctum, quale nunquã perfectius meæ laborauerũt manus. Hoc modo & nominatiuus pro ablatiuo.

Idem in primo Ser. Occurrunt animę, quales neq; candidiores terra tulit. pro quali, & qualibus. Ponitur enim vtrobique relatiuū in ipſo caſu, quo demonſtratiuum talis (quod Priſciano authore, vbi adiectiuum non præcedit, ſubauditur) poni deberet.

Ablatiuus pro genitiuo. vt Vergil. Et iniquo pondere raſtri. Et alibi, Et acuto robore vallos. De quo genere alibi inter legitimas cōſtructiones meminimus. Item ablatiuus cum præpoſitione pro genitiuo. vt in illo Terentij, Adibo, atque ab eo gratiam hanc, quam video velle, inibo. Vbi Donatus, Gratiam ab eo inibo, pro eius gratiam merebor. Nam adeò amat Terentius ab eo pro eius ponere. vt in Andria, Ea primum ab eo animaduertenda iniuria eſt, id eſt eius iniuria. Ablatiuus pro genitiuo

ABLATIVVS pro datiuo. Verg. Hæret pede pes, denſúſque viro vir. pro pedi. Sunt & qui voces illas Senatu, metu, ornatu, ablatiuos pro datiuis poſitos putent. vt in illo Vergilij, Parce metu Cytherea. cum ſint ipſæ potius datiui à vulgatis genitiuis Senatꝰ, metus, ornatꝰ, vt Cæſari ex Gellio placet. non aliter quàm illi Senatui, metui, ornatui à priſcis & exoletis genitiuis Senatuis, metuis, ornatuis. Cuiꝰ generis apud Terētiū legitur, Huiꝰ anuis cauſa. Sic in prima inclinatione antiquus genitiuus finiebatur in as. Ennius, Dux ipſe vias. Liuius Andronic. Mercurius, cúmq; eo filius Latonas. Cuiuſmodi genitiui ratio in paterfamiliâs & materfamiliâs adhuc durat. In tertia verò terminabatur in i, præſertim in proprijs. vt Verg. Et vulnere tardus Vlyſſi. Cicer. In Timarchidi poteſtate ſociorū populi Ro. antiquiſſimorū, atque amiciſſimorū liberos, matres, bona, fortunas omnes fuiſſe. In quinta per es, ij, vel e, exijt. vt Huius dies, huius dij, huius die. Cicer. Equites verò daturos illius dies pœnas. Verg. Munera lætitiâmque dij. Saluſt. Vix decima parte die reliqua. Nec lectorē perturbet, quòd quædā ex his ad Anacoluthon retulimus, cū ſit diuerſa vtriuſq; loci ratio. Hic nanq; accidentiū immutatio tantum ſpectatur, ibi conſequutionis à ſuperioribus variatio. Ablatiuus pro datiuo.

GENERVM ENALLAGE.

EX GENERIBVS verò, maſculinum pro fœminino aliquando ponitur. vt Amaræ cortices, & validi ſilices. pro amari, & validæ. Et apud Horatium, Et mammæ putres, equina quales vbera. pro qualia. Hoc autē penè Solœcophanes eſt, vtpote diſſidente adiectiuo ab eo, cui innititur, appellatiuo. Maſculinū pro fœminino.

MASCVLINVM pro neutro. vt in illo Quintiliani, Ne mire- Maſculinū pro neutro.

mur, quòd ab antiquorum plæriſque Æneа & Anchiſa ſit dictus. Niſi quis particulã nominatiuus ſubaudiat. Sunt enim quæ δεικῶς dicuntur, omnia neutra, nec declinata. Itaque interpretes aliquando neutrum articulum græcum iis præponunt. vt Donatus ſuper illud in Andria, Egô ne dicam. τὸ ego inquit, emphaſin habet. Quę ratio ſi in multis ſeruaretur, non parum claritati conferret. Nos aliquãdo eiuſmodi voces nota, quæ eum articulum quodammodo repręſentet, à fronte includimus, ſemicirculo à tergo, ita nimirum à parentheſeos conſuetis notis has diſtinguentes. Non ignorandum oratores rem pro voce in quibuſdam huius generis loquelis libentius vſurpare. vt Virtus à viro eſt appellata, potius quàm nomẽ virtus eſt dictum, vel deductum à viro. Cicer. Ipſe animus ab anima dictus eſt. Vtriuſque tamen dicendi generis exemplum eſt in illo Ciceronis, Ab inuidendo autem inuidentia rectè dici poteſt, vt effugiamus ambiguum nomen inuidiæ. Quod verbum ductum eſt à nimis intuendo fortunam alterius. ne quis altero tantummodo loqui putet licere.

Pro hac nota & ſemicirculo ( ), ſuper poſuim⁹ dictionibus iacẽtem lineã ——— more antiquorum.

Neutrũ pro fœminino.

NEVTRVM pro fœminino. Terent. in Eunuch. de ancillis loquens, Continuo hæc adornant, vt lauet. Idem in Phor. Hæc illæ erant itiones. Idem in Heaut. Vel virtus tua me, vel vicinitas, quod ego in propinqua parte amicitiæ puto. Item in Andria, Ego quoque vnà pereo, quod mihi chari⁹ eſt. pro qui mihi charior ſum, vt inquit Donatus. Et Plin. De tempeſtatũ præſagiis, Nube grauida candicãte, quod vocant tempeſtatẽ albam, grando imminebit. Et Verg. de capris, Hæc quoq; non cura nobis leuiore tuẽda. Simile his fuerit & illud eiuſdẽ, Hic illius arma, hic currus fuit, Hoc regnum dea gentibus eſſe. Niſi quis pro illo hoc, aut hic, aut hanc ſcribendum putet, refertur enim planè ad Carthaginem. Nec ignoro hæc, quoniam in diuerſis ſint ſenſibus, ad Syllepſin poſſe referri.

NVMERORVM ENALLAGE.

EX NVMERIS quoque, ſingularis pro plurali. vt Saluſt. Interea ſeruitia repudiabat, cuius rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant. pro quorum. Terenti⁹, Cuius maxime mos eſt conſimilis veſtrum, hi ſe ad vos applicant. Idem, Adeon' homines immutarier ex amore, vt non cognoſcas eundem eſſe? Et Horat. At veſtri proaui Plautinos & numeros & Laudauere ſales, nimiũ patiẽter vtrunque Ne dicã ſtulte mirati. Et Ouid. Et fleſti, & noſtros vidiſti flentis ocellos. pro flentium: niſi noſtros pro

meos dixeris.Cicer.ad Celium,Vel quia totū negotiū non eſt dignū viribꝰ noſtris,qui maiora onera in repub.ſuſtinere & poſſim,& ſoleā. In prima tamē perſona tolerabilius hoc eſt, quòd in ea pluralis pro ſingulari etiam cū gratia frequentiſſime poni ſoleat: in ſecūda & tertia non itē.Huius generis eſt & illud Plauti cū ſimilibus, Nominandi tibi iſtorū magis erit, quàm edūdi copia. Niſi Diomedis ſententia magis placet,qui participialia verba certam habere perſonā, aut numerum,aut ſignificatum negat.

SINGVLARIS pro plurali eſt & in illo C. N.Pomp. ad L. Domitium, Æquum eſt me à te impetrare, vt cohortes quæ ex Piceno & Camarino venerunt,quæ fortunas ſuas reliquerunt,ad me miſſum facias.Sed hoc genus nunc in Archaiſmon abijt. Singularis pro plurali.

ET pluralis pro ſingulari. Plin. In Africa maior pars ferarum æſtate non bibunt inopia imbriū.Verg.Pars in fruſta ſecant. Ouid. Pars volucres factæ.Idē in Faſt.Hoc dedimus nos tibi nomē eques. Sunt qui hæc Syllepſes vocāt,vt antè eſt dictū.Cæterū huius generis ſunt & illud Vergilij, Frater vt Æneas pelago tuꝰ omnia circum Littora iactetur odio Iunonis iniquæ Nota tibi. Vbi notū potiꝰ videtur dicendū,cū referatur ad ſenſum.Senſus autē omnino ſingularis eſt numeri.Itē illud eiuſdē,Fulmen erat toto genitor quæ plurima cælo Deijcit in terras.Et Cicer.pro Milone,Si tempus eſt vllū iure hominis necandi(quæ multa ſunt)certè illud non modo iuſtū, verum etiam neceſſarium,cum vis illata defenditur. Et Terent. in Eunuch.Eunuchum dixti velle te,quia ſolæ his vtuntur reginæ. Pluralis pro ſingulari.

PERSONARVM ENALLAGE.

PERSONA QVOQVE permutatur,ſed minus vſitate. vt Danai qui parent Atridis, contra Priamum arma ſumite. Cui tamē nō valde diſſimile videtur illud Vergilij, Muſcoſi fontes & ſomno mollior herba, Et quæ vos rara viridis regit arbutus vmbra, Solſtitiū pecori defendite. Aliter quoq; fit mutatio perſonæ,ſed tolerabiliꝰ.vt Terent in Phor.Si quis me quæret rufus.Præſto eſt,deſine.pro præſto ſum, nam de ſe loquitur. Perſonæ Enallage eſt & in illo,Dij faciant ſine me non moriatur ego.

MODORVM ENALLAGE.

FREQVENTISSIMA tamē in omni veterū lectiōe eſt immutatio modorū.Nā finitiuū pro imperatiuo legimꝰ. vt Itis,paratis.pro ite,parate.Et indicatiuū pro potētiali, Finitiuꝰ pro imperatiuo.

maxime in præterito imperfecto. vt Verg. Et ſi non aliũ late iactaret odorem, Laurus erat. pro eſſet. Plin. V I I I, Figura & magnitudo erat lacerti, niſi crura eſſent recta, & excelſiora. Idem X V I I I, de Eriſimo, Idémq; erat, niſi pinguius eſſet. Et pro ſubiunctiuo. Cicer. ad Attic. Dices quid? quaſi iſthuc erat magnum. pro eſſet.

Futurũ indicatiui pro imperatiuo.

RVRSVS futurum indicatiui pro imperatiuo. Cicer. ad Trebat. Sed valebis, meáque negotia videbis, mêque dijs adiuuantibus ante brumam expectabis. pro vale, vide, expecta.

Imperatiuus pro futuro indicatiui.

CONTRAQVE, imperatiu⁹ pro futuro indicatiui. Verg. Nũc te marmoreũ pro tẽpore fecimus, at tu Si fœtura gregẽ ſuppleuerit, aureus eſto. pro aureus eris. Et Ouid. in Meta. Dent ocyus omnes, quas meruere pati, Sic ſtat ſentẽtia, pœnas. pro dabunt, niſi potentialem dicas, pro debent dare, qui tamen iſodynamos eſt futuro.

Imperatiuus pro optatiuo

Rurſus imperatiuus pro optatiuo. vt Verg. Viuite fœlices, quibus eſt fortuna peracta Iam ſua. pro viuant. Qua interpretandi ratione non erit Enallage in ſua.

Subiunctiu⁹ pro imperatiuo.

Subiunctiuus quoque pro imperatiuo, cum alibi, ſicut prædictum eſt. vt Terent. Quieſcas. Tum vbi imperatiu⁹ deeſt præcipue. vt Velis, malis.

Subiunctiu⁹ vel potentialis pro indicatiuo.

ET ſubiunctiu⁹, vel potius potẽtialis pro indicatiuo, vt in quotidiano vſu, Vellẽ adeſſet, nollẽ abeſſet. Ouid. Nunc vellẽ formoſa forem. pro volebã. Nulla enim ratio eſt, cur ſubiunctiui ſint, aut optatiui huiuſmodi voces. Ne in illo quidem Vergilij, Hoc Ithacus velit: quod Quintilian⁹ pro vellet exponit. Donat⁹ autẽ in illo Terentij, Ita velim me promerentem ames. Velim inquit antique, pro volo.

Infinit⁹ modus pro præterito imperfecto finitiui.

PRAETEREA infinitus modus pro præterito imperfecto finitiui. vt Terentius, Facile omnes perferre, ac pati, cum quibus erat cúmque vna. pro perferebat, & patiebatur. Idem, Ego illud ſedulo negare factum. quod tamen Priſciano atq; etiã Quintiliano per defectũ verbi cœpit exponitur. vt cœpi negare. vt Verg. Ex illo fluere, ac retro ſublapſa referri Spes Danaûm. Hanc figuram hiſtoricam vocat Seruius, ſed vſurpatur & ab oratoribus aliquando. vt Cicer. Galba autem alludens varie & copioſe, multas ſimilitudines afferre, multáque pro æquitate ius dicere. Interdum verò videtur infinitum pro præterito perfecto poni. vt Terent. in Adel. Ille cõtra hæc omnia, ruri agere vitam, ſemper parce, ac duriter ſe habere. pro eo quod eſt egit, habuit. Nam & ſequitur, Vxorem duxit, nati filij duo ſunt. Et in Phor. Itáne tandẽ vxorem duxit Antipho iniuſſu meo? Nec meum imperium (age mitto imperium) non ſimultatem meã reuereri? pro reueritus eſt. Etiam pro ſupino in ſum, vel tũ. Terent. Vultisne eamus viſere? Sed hoc græcum eſt.

TEMPORVM ENALLAGE.

TEMPVS VERO pro tempore poſitum frequentiſſime inuenias. Nam & præſens pro imperfecto & perfecto, tam in proſa, quàm in verſu poſitum legas, maxime cũ rem quaſi geri, & ſub oculis poni ſtudemus. Vnde Energia grammaticis dicitur. Terent. Accedo ad pediſſequas, quæ ſit rogo, ſororem eſſe aiunt Chryſidis. pro acceſſi, rogaui, dixerunt. Vergilius, Et omnis humo fumat Neptunia Troia. pro fumauit. Idem in quarto, At regina graui iamdudum ſaucia cura, Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni. pro alebat, & carpebatur. Idẽ Quintiliano teſte, Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridę. pro mercarẽtur. Et poſt continuatiuas ſi & niſi etiam eleganter. vt Idem, Ni faciat maria, ac terras, cælúmque profundum, Quippe ferant rapidi ſecum, verrántque per auras. pro faceret, ferrent, & verrerent. Plin. de Erinatijs, Si non ſint illi aculei, fruſtra vellerum mollities in pecude mortalibus data. pro ſi nõ eſſent. Terent. Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. pro eſſes, & ſentires. Talia vidẽtur & illa paſſim vſurpata, Quid facias, & quid faciat. Sic videtur & imperfectum pro pluſquamperfecto in Adelphis poni. vt Nam ſi eſſet, vnde id fieret, faceremus. pro fuiſſet, & feciſſemus. Etiam perfectum pro pluſquamperfecto. vt Vergilius, Et ni mea cura reſiſtat, Iam flãmæ tulerint, inimicus & hauſerit enſis. vbi tulerint pro tuliſſent poſitum eſt. Sic Liui. Me quoq; iuuat, velut in parte fuerim laboris. Præſens pro futuro, præſertim in infinitis. Vergil. Progeniẽ ſedenim Troiano à ſanguine duci Audierat. pro ducẽdam eſſe. Item aliter, vt Seneca in nat. quęſtion. His hoc nomen imponim⁹, an facio quod Vergilius, qui dubitat de nomine? Deinde id de quo dubitauit, poſuit. Item præteritum pro futuro, vt in illa dicendi figura, qualis eſt Hãnibalis apud Liuium, Si tales animos in prælio habebitis, quales hic oſtenditis, vicimus. Et Quintil. Si tales milites omnes habemus, Mari vicimus.

Præſens pro imperfecto & perfecto. Energia.

Imperfectũ pro Pluſq̃pf. Perfectũ pro pluſq̃perf.

Præſens pro futuro in infinitis.

Præteritum pro futuro.

CAETERVM præteritum perfectum pro imperfecto adeò frequẽter, vt niſi quum rem inchoatam nec abſolutam ſignare ſtudemus, tranſlatitie ferè pro eò poni videatur. Quod liquido in narratione illa Thaidis in Eunucho perſpicienti patet. Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi. Et mox, Ibi tum matri paruulã puellam dono quidam mercator dedit. Et paulo poſt, Matris nomen & patris dicebat ipſa, patriam, & ſigna cætera neque ſciebat, neque per ætatem tum potuerat. Mercator hoc addebat. Et iterum, Sororem plærique eſſe credebant meam. Ego cum illo quo cum vno

Præteritum perfectũ pro imperfecto.

rem habebam tum hoſpite, abij huc, qui mihi reliquit hæc quæ habeo omnia. Et poſt pauca, Interea miles qui me amare cœperat, in Cariam eſt profectus, te interea loci cognoui. Et iterum, Fortè fortuna affuit hic meus amicus. Quid autem ad Eunuchum legentes remitto? quaſi non in ipſa prima ſcena Andriæ, narratio Simonis clariſſime quod hic præcepimus, oſtendat. Ponitur & pro præſenti, ſed poetis dûntaxat. vt Verg. Quãquam animus meminiſſe horret, luctúque refugit.

Præteritum perfectũ pro futuro.

ET aliter præteritum perfectum pro futuro, maxime in potentiali modo, vt in talib⁹. Terent. in Hecyr. Denique hercle aufugerim potius, quàm redeam. Quo loco Donatus coniunctiuum dicit pro indicatiuo poſitũ futuro, vel vt alij dicunt, promiſſiuo. Et in Heaut. In mea vita tu tibi laudem is quæſitũ ſcelus. Vbi ſi paululum modo quid te fugerit, ego perierim. Et in Adel. Obſecro hercle hominem iſtũ impuriſſimũ quàm primũ abſoluitote, ne ſi magis irritatus ſiet, aliqua ad patrẽ hoc permanet, atq; ego tũc perpetuo perierim.

Pluſquãperfectum pro imperfecto.

Pluſquamperfectum pro imperfecto. Cicer. ad Attic. Fit Senatus conſultum, vt Vectius quod confeſſus eſſet ſe cum telo fuiſſe, in vincula conijceretur, qui emiſiſſet contra Rempub. eſſe facturum. pro qui emitteret. Cæſar Comment. Nonnulli etiam Cæſari nũtiabant, cum caſtra moueri, aut ſigna ferri iuſſiſſet, non forè dicto audientes milites.

Fore pro eſſe

HVC ſpectat & quòd fore quoque pro eſſe legitur. vt Cicer. ad Attic. Addis ſi quid ſecus, te ad me fore venturum. Cum alioqui, vt notat Valla, huic infinito participium ſubijci nõ liceat, quòd participium in ſe includat, ac ſicubi ſubiectum legi videtur, ibi nominis vice ponatur. vt Cicer. Spero amicitiã noſtrã notam poſteritati fore. Et in illo Cæſaris, Non fore dicto audientes milites. In his notam & audientes nominum vice funguntur, vt etiam docet conſtructio cũ datiuo. Affore quoque compoſitum pro præſenti accipi in illo Ciceronis ad Sulpitiũ videtur, Quo magis te expecto, teq; videre quàm primum cupio, maior mihi ratio affore nulla poteſt, quàm coniunctio conſuetudinis, ſermonũmque noſtrorum.

Futurũ verbum cum futuro participio coniũctũ

PORRÒ legitur nonnunquam & futurũ verbum cum futuro participio cõiunctum. In quibus Enallage eſt vel participij, vel certè verbi. Ouid. Si quis tamen Hercule, ſi quis Forte deûm doliturus erit. Idem, Tu procul abſenti cura futurus eris. Propert. Et ſi quid doliturus eris. Martial. Mergite me fluctus, cum rediturus ero. Rurſus Ouid. Enſifer Orion aſpiciẽdus erit. Idem, Huic pater ante oculos durus habendus erit. Cicer. ad Attic. Tu tamen ſi quid cum Si-

lio vel ipſo die, quo ad Sicam venturus ero, certiorem me facias.

SVNT & aliæ non paucæ ſermonis formulæ, in quibus legitima & naturalis emendatæ ſtructuræ ratio in genere & numero ad vnguem nō ſeruatur, maxime vbi inter appellatiua, quæ idem aliquo pacto ſignificant, verbum ſubſiſtendi vocandíve intercedit, in quibus cum ratio verbum, participium, & relatiuum, ad prius referēda poſtulet, vſus etiam ad poſterius ſubinde refert. Verbū quidem, vt Terent. Amantium iræ, redintegratio amoris eſt. Et Ouid. Siue aliqua eſt oculos in me deiecta modeſtos, Vror, & inſidiæ ſunt pudor ille meæ. Idem, Veſtes quas geritis, ſordida lana fuit. Plinius, Iuſtum erat duæ libræ in ſemodios. In hoc genere ſunt, qui notent verbum ad id, quod proxime ipſum præcedit, quanuis in ordinando ſenſu pòſt ſit ponendum, aptari debere, vt in iam dictis exemplis. Sed huic obſeruationi reclamare videtur illud Liuij, Patres certe ab honore, patritiique progenies eorum appellari. In prima quoque appoſitione ſimilis legitur generis, itémque numeri Enallage, vt in illis Plinij, Tungri ciuitas Galliæ fontem habet inſignem. Et Vulſinij oppidum Tuſcorum opulentiſſimum, totum concrematum eſt fulmine. Participium verò ad poſterius refertur. vt in illo Terentij, Nunquam æque paupertas onus viſum eſt mihi graue, & miſerum. Relatiuum verò, vt Saluſt. Eſt locus in carcere, quod Tullianum appellant. Et Cicer. Tum domicilia coniuncta, quas vrbes dicimus. Et Liuius, Anxur fuit, quæ nunc ſunt Tarracinę, vrbs prona in paludem. Quintil. Nec miretur, cur ex ſcamno fiat ſcabellum, aut à pinna, quod eſt acutum, ſecuris vtrinque habens aciem bipennis. Idem, Accentus, quas Græci proſodias vocant. Vergil. Hic ſubitam canibus rabiem Cocytia virgo Obijcit, & noto nares contingit odore, Vt ceruum ardentes agerent, quæ prima malorum cauſa fuit.

HAS ſermonis formulas, quòd in promptu credo non erat, ad quam maxime figurarum ſpecies referrent, veteres (quod ſciam) in incerto reliquerūt. Nobis vel propter examinis methodum, quam latinæ linguæ tyronibus huic operi ſubijcere deſtinauimus, ad certum locum reuocandæ ſunt viſæ. Itaque quod commodiſſimum eſt viſum, in accidentium Enallagen ea retulimus, vt ſit in alijs numerus pro numero, in alijs genus poſitum pro genere.

IN illis vero Terentij cum ſimilibus, Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, Egóne illam? quæ illum. quæ me. quæ non. ſine modo, mori me malim, ſentiet qui vir ſiem. Hæc verba, vna me hercle falſa lachrymula, quam oculos tergendo miſere, vix vi expreſſerit,

reſtinguet. Et quod plærique omnes faciunt adoleſcentuli, vt animũ ad aliquod ſtudium adiungant, aut equos alere, aut canes ad venãdum, aut ad philoſophos. Horum ille nihil egregie præter cætera ſtudebat. Duplex ratio eſt. Nam vel Syneſtrammenon facias, eſtque ſic Enallage ſingularis pro plurali in relatiuo, vt ſit quod pro quæ nunc tute tecum iratus cogitas. Et, quæ plærique omnes faciũt adoleſcentuli. Vel Epanalepſin, cum ita concinnes ſermonem, vt ſit duplex figura, Eclipſis ſubaudito pronomine demonſtratiuo illud, Et Epanalepſis reſumpto diuerſis verbis quod prius erat poſitum, hoc pacto, Illud quod nunc tute tecum iratus cogitas, Ego ne illam &c. Hæc verba. Et, Illud quod plærique omnes faciunt adoleſcentuli, vt animum ad aliquod ſtudium adiungant &c. Horum ille nihil egregie præter cætera ſtudebat.

ANACOLVTHON.

DE ANACOLVTHO, Quod huc diſtulimus, ſcire licet grammaticorum ſententia id tum accidere, cum ab ea quæ ponitur in protaſi, diſſidet vox, quæ adhibetur in apodoſi. Sicut notat Donatus in illo Terentij, Omnia prius experiri, quàm armis ſapiẽtem decet. Vbi ait ἀνακόλουθον eſſe armis, pro arma. Item in illo Eunuch. Phæd. Cur ergo in his ego te conſpicor regionibus? Thraſ. Vobis fretus, Anacoluthon eſſe ait, & vitioſa ratio eſt. Eſt Anacoluthon & in illo Columellę, Nullũ enim temere videmus locum, qui modo pigrum cõtineat humorem, non eundem vel nigrum, vel cinerei coloris. Nec minus in illo Terentij, Nos omnes, quibus eſt alicũde obiectus labor, omne quod eſt interea tempus, priuſquam id reſcitum eſt, lucro eſt.

DE VARIIS IN EADEM ORATIONE FIGVRIS.

HAS SIMPLICES figuras quiſquis rectè perceperit, facile deprehendet, ſicubi binæ, ternæve coierint. Nos exempli cauſa paucas delibabimus. Incidunt pariter in eũdem ſermonem Eclipſis & Syllepſis. vt in illo Vergilij, Vnde hominum genus, & pecudes, vnde imber & ignes. Eſt enim Eclipſis verbi Sum. Quod tamen niſi mutatum, accõmodari quatuor diuerſis non poteſt: quæ ratio ſyllepſeos eſt. nam ſiue ſit ſubaudias, non reſpondebit pluribus: ſiue ſint, non conueniet cum ſingularibus.

PROLEPSIS quoque ipſa multæ planè ſunt figuræ. Nam & Eclipſis in ea coniunctionis eſt, vt dictum ſuo loco eſt, & ſæpe Anaſtrophe, vel Hyperbaton, vt cum genitiu9 præponitur dictioni, quæ in eum tranſit, & Zeugma, vel Sylleplis, ſemper cum quod in partibus deſyderatur, à priore petatur.

IN illo quoque Saluſtij triplex non minus figura eſt, Igitur initio reges (nā in terris id nomen imperij primum fuit) diuerſi, pars ingenium, alij corpus exercebant. Nam & Enallage in illo reges pro regum, & præter Prolepſin etiam Syllepſis in verbo exercebāt. Accidit autem Prolepſis cum alia Syllepſeos ratione in illo Terentij, Verū Demea curemus æquā vterque partē, tu alterū, ego verò alterū. Refertur enim illud alterū ad rem, non ad vocē. Cū Prolepſi verò etiā Eclipſis alicuius generalis verbi in illo Vergilij deprehēditur, Continuo reges, ingenti mole Latinus Quadriiugo inuehitur curru, Bigis it Turnus in albis, Tum pater Æneas Romanę ſtirpis origo, Ex iuxta Aſcanius magnæ ſpes altera Romæ. Simul enim cum illo reges audiendum eſt verbum procedunt vel tale quippiam.

IAM in illo quoq; Terētij, Scin'me in quib9 ſim gaudijs? Notat Donat9 duplicē figurā, Syllepſin, quòd pronomē ad ſcis declinatū eſt, nō ad ſim. Archaiſmon, quòd huiuſmodi elocutio iā inueterauit, & quaſi exoleuit. Mihi tamen Helleniſmon eſſe magis placet, q̄ Archaiſmō, cū ſit Græcis ſermo talis familiariſſim9, vt pōſt dicem9.

DVPLEX figura eſt & in illo Horatij, Fuluius acer ambulat & Captius rauci. Nempe Syllepſis & Zeugma.

HELLENISMOS.

RESTABANT tradenda duo, Helleniſmos & Archaiſmos (quorum vterque à trita Romanis emendatæ ſtructuræ ratione nōnihil deflectitur) niſi mihi poſterioris generis illuſtrium grammaticorū Feſti, Nonij, Donati, & Seruij diligentia laborem demeret: qui ferè quicquid huiuſce figuræ apud vetuſtiſſimos eorum, qui extent, Plautum, Terentium, Ciceronem, & Vergilium legitur, ſtudioſe notarunt. De reliquis enim, qui vel non extent, vel ſi extent, ad ſtylum latinum efficiendum non multum conferunt (quanquam de ijs quoque memorati grāmatici curam habuerūt) quid attinet eſſe ſollicitos? De altero, cuius illi minus meminerunt,

quóq; authores, qui habentur, frequentiſſime vtuntur, potius quæ ſuccurrunt, ſed ad conſtructionem dúntaxat pertinentia, age nonnulla delibemus.

Græcæ conſtructiones.

GRAECAE conſtructiones ſunt, in quibus dictio non ei caſui iungitur, quem latina proprietas exigit, ſed græca, quales ſunt illæ Vergilij, Cui nec certauerit vlla. Et Ouidij, Dum nouus eſt etiã cœpto pugnemus amori. pro cum qua, & cum amore. Sic enim Græci. Ἀριστοφάνης, Ἐγὼ περὶ ταύτης ὂν μαχοῦμαί σοι. Præterea Horatij, Deſine curarum. pro à curis. Græce enim, Λῆγε τῶν πόνων, ait Iſocrates. Eiuſdem Horatij, Alium ſapiente bonóque. Sic Græci, ἄλλον τι σοφοῦ ἀγαθοῦ τι. Nam Latini alium à ſapiente dicunt. Item Ciceronis ad Quint. fratrem, Nã quòd inertiam accuſas adoleſcentium. Et Æmyl. Prob. in Lyſandro, In quo accuratiſſime eius auaritiam perfidiámque accuſarat. Sic enim Græci, Iſocrat. Μὴ δὲ καταγνῶς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυσυχίαν. Idem, Οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ αὐτὸς αὑτοῦ καταγνώσεται τὴν μεγίστην ζημίαν. Nam latine, Accuſas adoleſcẽtes inertię, Et, accuſarat eũ perfidiæ potius diceretur. Item Horat. Agreſtiũ regnauit populorũ. Gręci, βασιλεύω σου. Thucyd. Ἐπὶ κύρου περσῶν πρώτου βασιλεύοντος. Et ſtatim poſt, ὃς μετὰ καμβύσην περσῶν ἐβασίλευσε. Nobis enim abſolutũ eſt. Et Terent. Vt vobis decet. Græce, Ὡς πρέπει ὑμῖν. Latine enim decet vos dicit. Xenophon Apologia, Ὡς τι πρέπουσαν φαίνεσθαι τὴν μεγαληγορίαν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ. Lucian⁹, Οὐ δὲ πρέποντα σεαυτῷ.

AD Græcam etiam formã figurata conſtructio eſt, & quoties in maſculino præſertim, vel fœminino ex intranſitiua ſit trãſitiua, appellatiuo in genitiuum pluralem mutato, & adiectiuo genus ab eo ſortiente. vt Plin. Plani piſcium, quibus cauda non obeſt. Idem, Surdis etiã rerũ ſua cuiq; ſunt remedia. Idem, In capite paucis animaliũ niſi volucribus apices. Idem, Canũ degeneres caudã ſub aluum reflectunt. Idem, Nigræ lanarum nullum colorẽ bibunt. Sic Græci, Iſocrat. Αἰσχρὸν τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων.

GRAECA metabaſis & illa eſt, omnibus ferè verbis cõmunis, quam Græci Κατ᾽ ἔλλειψιν vocant. Verg. Nec memini, lætórve laborum. Cui ſimile eſt illud eiuſdẽ, Quos illi læta laborum, Ipſa ſuis quondã manibus Sidonia Dido Fecerat. Itẽ, Iuſtitiǽne prius mirer, bellíne laborũ? Supplendũ enim vtrobique eſt, vt ſit cauſa laborũ, cauſa iuſtitiæ. Sic illi, Plutarchus Ariſtide. τοῖς μὲν πολεμίοις συγγνώμην ἔχειν φάσκοντες, εἰ πάντα πλούτου καὶ χρημάτων ὤνια νομίζοιεν. Xenoph. pædia Cyri, Ἐγὼ τοίνυν ἔφη ὁ τιγράνης, εἰ μὲν

ἄρχουσαι τοῦ πατρός, ἢ ὅσα βεβούλευται, ἢ ὅσα πέπραχε τοῦ δοκεῖν πάντα ἡμαρτηκέναι, πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτο μιμεῖσθαι. Huc ſpectat & illud Saluſtij in Iugurth. Quę poſtquā glorioſa modo neque belli patrandi cognouit. Vbi Priſcianus cauſa ſubaudit.

GRAECA non minus cōſtructio eſt, & quam Latini poſt verba, quę in infinitum non feruntur per defectum vt finalis, per infinitum tamen eloquūtur, ſed quod per vt eſt interpretandum. vt illa eſt Perſij, Et pectore læuo Excutias guttas, lætari prætrepidū cor. Similiter poſt adiectiua. vt Vergili⁹, Peſtis acerba boum, pecoríque aſpergere virus. In talib⁹ enim auditur vt pro ὥστε, quod apud Gręcos infinito ſæpiſſime iungitur. Iſocrat. πρὸς Νικοκλέα, καὶ γὰρ τοι κύριοι γινόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασι, ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν πότερον ἐστὶν ἄξιον ἑλέσθαι τῶν βίων, τὸν τῶν ἰδιωτῶν μετρίως δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων. Latinum enim potius ſit, Vt lætetur, Vt aſpergat. Huc ipſe cū Seruio & illa Vergilij referenda putem, Dederátque comas diffundere ventis. Et, Ille ſuo moriēs dat habere nepoti. Et, Magnum dat ferre talentum. Niſi Quintil. & poſt eū Donatus in poſtremo Enallagen facerent verbi pro participio, vt ſit, Dat ferendum. Serui⁹ tamen nobiſcum græcam ait figuram, Prout diffunderentur, vel potius vt ipſe interpretor, vt diffunderent ſe. Ἀριστοφάνης, Εἰ μοι πορίσας ἄρτον τίν' εὖ πεπεμμένον, δοίης καταφαγεῖν. Theocrit. βόσκειν δέ μοι αὐτὰς ἔδωκεν. Et in his quidem tacetur particula vt. In illo verò Horatij videtur adhibita, Túne quæſieris ſcire nefas, quem mihi, quē tibi Finem dij dederint Leucothee, neu Babylonios Tentaris numeros, vt melius quicquid erit, pati. pro vt melius quicquid erit, patiaris. At in illo Terētij in Adelph. Itaque vnam hanc rē habere me præter alios præcipuam arbitror, fratrem hominem neminem eſſe primarum artium magis principem. Videtur vt particula ſubaudienda, ſed apoſtaticos, nōn telicos. vt ſit ſenſus, Fratrem talem, vt nemo homo ſit magis princeps primarum artium.

E GRAECO & illa Eclipſis accepta eſt, qua paſſim pro particularibus vtimur, Eſt qui, Sunt qui, Eſt quādo, Eſt vbi. Horat. Sunt quos curriculo puluerem Olympicum collegiſſe iuuat. Et iterum, Eſt qui nec veteris pocula Maſſici. Dicunt enim Græci, Ἔστιν ὃς, & εἰσὶν οἳ, & ἔστιν ὅτε, & ἔστιν οὗ. Etiam illa, Deiphobe Glauci, & Hectoris Andromache. pro Glauci filia, & Hectoris vxor. Hoc genere (Seruio authore) circa patres & maritos dúntaxat vtimur. Græci, Ariſtoph. Ἔπειτ' ἔγημα Μεγακλέους τοῦ Μεγακλέους ἀδελφιδῆν, — Eclipſis græca.

Aliquando tamen videtur & ad ſeruos referri. vt Terent. Fortè huius video Birriam.

GRAECA Eclipſis eſt, & quum in citandis authorib⁹ ablatiuo vtimur ſine in̄ præpoſitione. vt Terētius Eunucho, Vergili⁹ Æneide. Plautus Milite. Quod genus loquendi frequens eſt quum apud alios, tum maxime apud Noniū Marcellū. Sic enim Græci, Plutar. in Parallelis. Ὡς ἱστορεῖ Κριτόλαος τρίτῃ ἠπειρωτικῶν. Ὡς θεότιμος δευτέρῳ μακεδονικῶν. Ὡς Ἀριστείδης ἐννεακαιδεκάτῳ ἰταλικῶν.

Græcam eſſe figuram affirmat Seruius etiam in illis elocutionibus, Expleri mentem nequit. Et, Os, humeróſque deo ſimilis. Item, Omnia Mercurio ſimilis, vocémque colorémq;. Et, Nuda genu. Et, Faciē mutatus & ora. Quum ſint ad ſimiles græcas affictæ, in quib⁹ deeſt præpoſitio κατὰ. Latine enim per ablatiuū potius loquimur. vt Mart. Ore tener, latus pectore, crure glaber. Græci per accuſatiuum & præpoſitionē ſubauditā. vt Iſocrat. Ἀλλ᾽ ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι. Et Theocrit. Μορφῇ μὲν ἀγαθῷ, τὸν δὲ τρόπον οὐκ ἔθ᾽ ὁμοίῳ. Ex hac, quòd in ea plærunq; proprietas partis toti tribuitur, prębita eſt neotericis erroris occaſio, vt quod in ſtructuræ ratione hic nouatur, Synecdochen appellarēt: quum ſit in Græcis Synecdoche Tropi ſpecies, non Lexeos figura. Idem Seruius ait hanc rem poetarum propriam. Reperitur tamen & apud hiſtoricos. Pompon. Mel. de priſcis Britannis, Vltrò corpora infecti. Idem alibi, Sarmatæ totum brachati corpus, & niſi qua vident, ora tecti. Mihi quoque accuſatiuus adiectiuorum nominū, quæ ad quantitatem referuntur, ad eundem modum per Eclipſin græco more poſitus videtur, Multum, paulum, paululum, nimium, minimum, plurimum, aliquid, quippiam, aliquantulum, quātum. Addantur his cæterum & cætera, præcipue quum vel comparatiuis iunguntur. vt Terentius, Eius frater aliquantulum ad rem eſt auidior. Et Quintil. At quidam ſi fortè ſuſceperint negotia paulum ad dicendum tenuiora. Valer. Max. Quantum domo inferior, tantum gloria ſuperior euaſit. Varro, Praxiteles propter artificium egregium nemini eſt paulum modo humaniori ignotus. Vel ijs vocibus, quæ comparatiuorum vim habent. vt Vergilius, O præſtans animi iuuenis, quantum ipſe feroci Virtute exuperas. Vel ſupra neceſſarias verborum tranſitiones adhibentur. vt Ciceronis pro Plantio, Quoniam iſtis veſtris lachrymis, de illis recordor, quas pro me ſæpe & multum profudiſtis. Vergilius, Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore. Terent. Num illi moleſtæ quippiam hæ ſunt nuptiæ? Columella, Circa villam deinceps hæc eſſe opor-

tebit, furnum & piſtrinum, quantū futurus numerus colonorum poſtulauerit, piſcinas minimū duas. Plin. de canibus, Ferūt L X X diebus, & plurimū tribus mēſibus. Et de vrſis, Pariunt plurimum quaternos. Pro hoc vulgus vt plurimū dicit Græcorū more, qui ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον dicūt, ſicut & ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, quod ad cōſuetudinem etiā refertur. Eodē modo & quid vſurpatur, licet ad quantitatem nō referatur. Quintil. Quid tibi tātū mali feci? Quid offendi? Terent. Homini homo quid pręſtat? In quib9 Laurētius Quid pro in quo accipit. Quo modo etiam Gręci τὶ pro κατά τι. Ariſtoph. τοῖς δ' ἐμβαδίοις τί χρήσεται τις ἄθλιος. Demoſth. τί δὲ χρηστὸν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τούτῳ. Aliquando ſimile quid in pronomine accidit. Cicer. Hōc præſtat amicitia propinquitati. Terent. Hōc pater ac dominus intereſt. Nec obſtet huic ſentētiæ, quod in idiomatis verborum de intereſt aliter præcepimus. Et Cicer. Scipio Africanus id ætatis, atq; iis rebus geſtis. Et Verg. Teq; adeò decus hoc æui te conſule inibit. Terent. Ego iſthuc ætatis amori operam non dabam. Niſi duo poſteriora tēporis eſſe accuſatiuos mauis. In illis verò, Multū vigilo, plurimum ambulo, tranſitionē verborum, vt alibi diximus, explent, nec vlla opus eſt præpoſitione ſubaudita. Declarat ea, quæ ſuprà diximus, accuſatiuos eſſe potius quàm aduerbia, quòd etiam aliqua ex iis in multitudinis numero leguntur. Verg. Multa gemens ignominiam, plagáſque ſuperbi victoris. Liuius, Ergo virū, cætera egregium, ſecuta, quam in petendo habuerat, etiā regnātem, ambitio eſt. Plin. Tradunt in Miſia feram, quæ Bonaſus vocetur, equina iuba, cætera tauro ſimilem. Græci, Plutarch. in Cicerone, πολλὰ ἀντιόχου παρακελευομένου τοῖς κοινοῖς ἐπιβαλεῖν πράγμασι. Et in vita Ant. ἦν δὲ καὶ τὰ πολλὰ ῥωμαίοις ἐπαχθὴς ἡ τῶν τριῶν ἀρχή. Sic etiam dicunt vulgo μέγα, & μεῖζω φρονεῖν. Iſocrat. πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσι. Idem in Areopag. Ου τοῖς τάχεσι μέγιστα καὶ κάλλιστα περιβεβλημένοις. Et ſtatim poſt, ἀλλὰ τοῖς ἄριστα καὶ σωφρονέστατα τὴν αὐτῶν διοικοῦσιν.

Græca mihi videtur Eclipſis & in illo Quintiliani in primo, de quo alibi diximus, Quālibet multa egerimus, quodam tamen modo recentes ſumus ad id, quod incipimus. Quis nō obtundi poſſit, ſi per totum diem cuiuſcunq; artis vnum magiſtrum ferat? mutatione recreabitur, ſicut in cibis, quorum diuerſitate reficitur ſtomachus, & pluribus minore faſtidio alitur. aut dicāt iſti mihi, quæ ſit alia ratio diſcendi. Videtur enim deeſſe ſermoni Si nō ita eſt. vt ſit, aut ſi ita non eſt, dicant mihi. Sic Græci. Demoſthenes Olynth.

Καιροῦ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πρὸς τοῦτο πάρεστι φιλίππῳ τὰ πράγματα. ἢ παρελθών τις ἐμοὶ, μᾶλλον δὲ ὑμῖν δειξάτω. ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν αὐτῷ. Eclipſis verò illa Cæcilij Plinij ad Caleſtinũ tyronẽ, Increuerat valetudo, quam tẽperantia mitigare cõſueuit, tẽtauit, perſeuerantẽ conſtãtia fugit. Iam dies alter tertius quartus abſtinebat cibo &c. ad illam Demoſthenis formata videtur. Demoſthenes, Καὶ μετὰ ταῦτα διελθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου, ἑκατομβαιῶν, μεταγειτνιῶν, βοηδρομιῶν, τούτου τοῦ μηνὸς μόλις μετὰ τὰ μυστήρια δέκα ναῦς ἀπεστάλατε ἔχοντα χαρίδημον κενὰς καὶ πέντε τάλαντα ἀργυρίου.

ECLIPSIS græca eſt & in illo Terẽt. in Adel. Ne nimiũ modo bonæ iſtæ tuæ nos rationes Mitio, & tu⁹ iſte anim⁹ æquus ſubuertãt. pro vide ne ſubuertãt. Sic Græci, Ariſtoph. Ὅπως δέ μοι καὶ τ' ἄλλα συμπαραστάται ἔσεσθε, καὶ σωτῆρες ὄντως τοῦ θεοῦ.

Atticos imitari videmur & in nominibus oppidorũ & vrbiũ, quum tres motus localis differentias, quas illi diuerſa dũtaxat vocis terminatione θι, θεν, & δε, diſcernunt, nos tribus caſibus citra præpoſitionẽ efferimus. Vbi enim illi ad quæſtionẽ Ποῖ, ἀθήναζε reſpõdẽt, nos per accuſatiuũ Athenas dicimus. Vbi illi ad quæſtionẽ Πόθεν, ἀθήνηθεν, nos per ablatiuũ, Athenis. Vbi rurſus illi ad quæſtionẽ Ποῦ, ἀθήνησι dicũt, nos aliàs per ablatiuũ vel datiuũ, nonnulla circa id doctorum diſcordia. vt Carthagini, vel Carthagine. Aliàs per genitiuum, vt Rhomæ. Simili cum illis ratione & in vocabulo domus vtimur. Sicut enim illi οἴκοθι, οἴκαδε & οἴκοθεν dicunt, ita nos domi, domũ, & domo dicimus. Hac fortaſſis interpretatione quidam etiam docti ſunt inducti, vt dubitẽt, an aduerbia ſint cenſenda. Quum tamen nomina eſſe illud haud dubie vincat, quòd adiectiuis & relatiuis accidentiũ legem præſcribunt. Adiectiuis. vt Ouid. Doctas eat, inquit, Athenas. Verg. Tyria Carthagine qui nunc expectat. Suet. in Galba, Carthagine noua conuentũ agens tumultuauit. Titus Liuius, Capuam flectit iter luxuriantẽ longa felicitate ac indulgentia fortunę. Relatiuis. vt Cicer. ad Lentulũ, Te cum claſſe & exercitu proficiſci Alexandriã, vt eam cum pace præſidiiſq; firmares. Lẽtulus Ciceroni, Nulla alia re confiſus, Laodiceam, quæ eſt in Syria, ſe contulit. Seruio tamen aduerbia eſſe placet, ſuper illo Vergilij, Omnia ni repetant Argis.

Pleonaſmi græci.

GRAECI ſunt & illi Pleonaſmi. Vergilius, OEſtron Græci vertere vocantes. Idem in Geor. Sæpe volutabris pulſos ſylueſtribus apros Latratu turbabis agens. Et in Æneide, Et diuûm amplexæ

ſimulachra tenebãt. Et rurſus, Clypeóque ſiniſtrã inſertabã aptãs. In quibus vel redundant participia illa, Vocantes, Agens, Amplexæ, Aptans. Vel ſubaudiendum eſt pronomẽ pro loco, illum, illos, vel illa, vt ſit Eclipſis. Græcis nanque hęc ratio familiariſſima. Ariſtoph. Ἀλλ᾽ ὃν λαχοῦσ᾽ ἔπινες ἐν τῷ γράμματι. Idẽ, φέρε νῦν, νόμος γὰρ ἐστι, τὰ καταχύσματα ταυτὶ καταχέω σου λαβοῦσα; Idem, Οὐκοῦν ἱερᾶς ἀνύσασα κνισμόν τινα;

Pleonaſmus ad imitationem Græcorum eſt & in illo Terẽtij in Phor. Negat neq; eius patrem ſe ſcire qui fuerit negat. Neq; Stiliphonẽ ipſum ſcire qui fuerit negat. Integra enim eſt locutio, ſi demas neq;. Sic Greci. Ariſtoph. Ἐξαρνός ἐστι μηδ᾽ ἰδεῖν με πώποτε. In illo enim Horatij, Neque ſe fore poſt hac tam facilem dicat: Hypallage græca potius videtur. Sic Græci, Οὔφασι παραγινέσθαι. pro φασὶν οὐ παραγινέσθαι. Homerus β Iliados, Οὐ γὰρ ἐγὼ σέο φημὶ χερειότερον βροτῶν ἄλλον ἔμμεναι. Ἀριστοφ. Εἰ τοῦτο γίνοιθ᾽ ὃ ποθοῦσθ᾽ ὑμεῖς, οὔ φημ᾽ ἂν λυσιτελεῖν σφῶν.

ENALLAGE græca eſt & cũ præſens pro futuro accipitur. vt in illo Phormionis, Quid ago? dic Hegio. Sic Greci. τί δρῶ, Ἀριστοφ. Ἢ τάσι τούτοις δρῶ. Præterea Terentij illa, in qua ad ſingulare redditur plurale, Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis quàm plurimis, & minime multos lædere, in his poeta hic, nomen profitetur ſuum. Sic Demoſthenes in Olynthiacis, Εἰ μὲν γάρ τις ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη. Enallage gręca.

GRAECA Enallage eſt & cum Si pro An ponitur. vt in illo Terẽtij, Eſtne ea intus? Si ſit, rogas? Idem, Viſam ſi domi eſt. Columel. Animaduertat an pulli roſtellis oua procuderint, & auſcultetur ſi pipiant. Ariſtoph. Πλούτῳ, Πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους, εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδέν. Si pro an.

ITEM Niſi pro Sed. vt Terent. Neſcio, niſi deos fuiſſe iratos mihi ſatis ſcio, qui illi auſcultauerim. Et ſæpe alibi. Greci enim, Ariſtop. οὔτοι λέγειν ἔμοιγε φαίνεσθον πάνυ, πλὴν ἓν μόνον δέδοικα. Niſi pro ſed.

PRAETEREA quum hoc pro partim legitur. vt Vergilius Georgic. Iámque reperti, Qui ſaxo ſuper, atque ingentis pondere teſtæ Vrgerent hoc effuſos munimen ad imbres, Hoc, vbi hiulca ſiti findit canis æſtifer arua. Ἰσοκράτ. συμμαχικῷ, τοῦτο μὲν γὰρ τὴν περσῶν δύναμιν ἅπαντες ἴσμεν τηλικαύτην τὸ μέγεθος γεγενημένην, οὐ διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ᾽ ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων τὴν βασίλειαν τιμῶσι, τοῦτο δὲ Διόνυσον τὸν τύ- Hoc pro partim.

νημένην, τὴν δ᾽ αὐτοῦ πατρίδα πολιορκουμένην, οὐ μόνον αὐτοὺς τῶν παρόντων κινδύνων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἐποίησεν.

ET quũ At pro ergo vel quare, ſicuti ἀλλὰ apud Græcos. Ouid. in Metamorph. ſecundo, Vix me patiũtur vbi acres Incaluere animi, ceruíxque repugnat habenis. At tu funeſti ne ſim tibi muneris author, Nate caue. Sic Homerus,

Ἀλλ᾽ ἴθι μή μ᾽ ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νέηαι. Idem,
Ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὔμμες, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον.

Eſt pro licet.

EST quoque pro licet ad imitationẽ Græcorum ſimili figura videtur dictũ. vt Verg. Cernere erat. pro licebat. Et Plin. de Erinatijs, Aliter nõ eſt occidere, & tergori parcere. Idem, Nocturnorum animaliũ, veluti felium in tenebris fulgent, radiántque oculi, vt contueri nõ ſit. Et affirmatiue, vt alibi diximus. Plin. De noſtris moribus bene ſperare eſt, ſi tanta apud maiores fuere auiaria. Horat. Cois tibi penè videre eſt vt nudam. Et Gellius ſæpè, Vt multos videre eſt pecuniæ cupidos. Idem, Animaduertere eſt pleraque verborũ latinorũ ex ea ſignificatione, in qua nata ſunt, deceſſiſſe. Sic Græci ἐστὶ pro ἔξεστι dicunt. Demoſthenes, κατὰ Μειδίου, Οὐ μόνον δ᾽ ἐπὶ τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρισταῖς χαλεποὺς ὄντας ἰδεῖν ἐστι τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ᾽ ἁπάντων.

In pro inter.

PRAETEREA In pro inter ſimili imitatione ponitur. vt Plinius de Cilio, Hoc vulnere diductum non coaleſcit in paucis humani corporis membris. Lucian. ταῦτα μέντοι τὰ τέκνα δρώμενα ἐν τοῖς θεοῖς.

Poſtea interrogatiue.

GRAECA imitatione vſurpata eſt illa locutio Plinij, de Helpide & leone cũ ſimilibus, Miremur poſtea veſtigia hominis intelligi à feris, quum etiam auxilia ab vno animaliũ ſperẽt? Terent. Eho nònne hęc iuſta tibi vidẽtur poſtea? Et gręce, Ἀριστοφ. ἔπειτ᾽ οὐ ξυνίης τὴν ἐπίνοιαν τοῦ θεοῦ; Idẽ, ὦ μιαρώτατε ἀνδρῶν ἁπάντων ἔπειτ᾽ ἐσίγας πλοῦτος ὤν, Hanc figuram per & nonnunquam efferre vidẽtur Latini. Verg. Et quiſquã numẽ Iunonis adoret, Præterea aut ſupplex aris imponat honorẽ? In quo genere aduertendũ Latinos ferè vel potẽtiali modo vti ſolere, vel eius periphraſi. vt Cicer. Et dubitari poteſt, quin ille ſeu vict⁹ ſeu victor redierit, cædẽ factur⁹ ſit?

Accuſatiuus pro nominatiuo.

CASVS quoq; nõnunquã ad gręcũ idioma immutatur. Aliàs in tali figura, qualis eſt Terentij, Quum meipſum noris quàm elegans formarũ ſpectator ſiem. Idem rurſus, Scin' me in quibus ſim gaudijs? Idem, Obſerues filiũ, quid agat. Sic enim Græci ſępiſſime. Ariſtoph. Pluto, Ἄγε δὴ σὺ πρότερον σαυτὸν ὅστις εἶ, φράσον. In his enim omnibus latina poti⁹ locutio eſt per nominatiuũ, Quum

noris quàm elegans ego ipſe formatum ſpectator ſiem. Et ſcin' in quib⁹ ego ſim gaudijs? Et, Obſerues quid filius agat. Aliàs ſub hac figura, qualis eſt in Rhetoricis ad Herẽnium, Inter inſinuationem & principium hoc intereſt, quia principium eiuſmodi debet eſſe, vt ſtatim apertis rationibus, quibus præſcripſimus, aut beneuolũ, aut attentum, aut docilem faciat auditorem. Et Terent. Reſtitue in quem me accepiſti, locum. Vtrobique enim prouocabulum qui non ad ſuum, ſed præcedens verbum refertur. Quum rectum ſit, quas præſcripſimus, & in locũ, in quo accepiſti. Ita Græci, Iſocrat. τοῖς γὰρ ἄλλοις οἷς ἔχομεν, οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων διαφέρομεν. Ariſtoph. Pluto, τάλαιν' ἐγὼ τῆς ὕβρεως ἧς ὑβρίζομαι.

ALIA rurſus figura nominatiu⁹ pro accuſatiuo, Nempe poſt infinitiuum, quoties ea verba ſequitur, quæ in ſenſum infinitiui dúntaxat feruntur, Qualia ſunt, Dico, Sentio, Aio, cũ ſynonymis, & eadem eſt agens perſona verbi finiti, & infiniti. vt Catul. Phaſellus iſte, quẽ videtis hoſpites, ait fuiſſe nauiũ celerrimus. Et Parodia de hoc ipſo, Sabinus ille, quem videtis hoſpites, ait fuiſſe multo celerrimus. Ouid. Sed enim quia rettulit Aiax Eſſe Iouis pronepos. Verg. Senſit medios illapſus in hoſtes. Terẽt. Quæ ſeſe optauit inhoneſte parare hic diuitias potius, quàm in patria honeſte pauper viuere. Lucanus quoque paulo etiã durius, Tutûmq; putauit iam bonus eſſe ſocer. Nec minus dure, vt videtur, Ouid. de Triſtib. Acceptum refero verſibus eſſe nocens. Sic Græci, Iſocrat. Καὶ σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκεις. Δημοσθένης ἐν τῷ παραπρεσβείας. Εἰ μὲν γὰρ ἅπαντα ὅσα ὑπέσχεθ' ὑμῖν ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονε καὶ τοσαύτης ἀνανδρείας καὶ κακίας ὡμολογεῖτε ὑμεῖς εἶναι μεστοί.

Nominatiu⁹ ꝑ accuſatiuo

A Græcis planè & illa caſus mutatio accepta eſt, Quum ablatiuus in cõſequẽtia diuerſa perſona nõ eſt ab ea, quæ finitũ verbũ præcedit. vt Qu. Tul. ad Tyron. Non potes effugere huius culpæ pœnam te patrono, Marcus eſt adhibẽdus. pro ipſe patronus, vel ſi ipſe ſis patronus. Volcatius Sedigitus apud Gell. Eum me iudice errorem diſſoluã tibi. Sic Græci. Plato Apolog. Ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ μὴ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα οἷα ὑμῖν μὲν ἥδιστ' ἂν ἦν ἀκούειν θρηνοῦντός μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ ὡς ἐγώ φημι.

SED & illa, quum præpoſitioni in pro ablatiuo ſubijcitur ac-

Nũc verò mihi in mentẽ fuit. pro in poteſtate, in mẽte, quod contrà rarò, aut vix fit. Ideóq; illud Vergilij, Rapuítq; in fomite flammam: Seruius eſſe ait penè Solœcophanes. Tale tamen eſt & illud Ouid. Metamor. Aſpice vultus Ecce meos, vtinámq; oculos in pectore poſſes Inſerere. Niſi quis in pectora ſcribẽdũ cenſet. Plutar. in Antonio, Ἀντώνιος δὲ τὴν πόλιν ἐκλιπὼν, καὶ τὰς μετὰ τῶν φίλων διατριβὰς, δίκησιν ἐνάλιον κατεσκεύαζεν αὑτῷ περὶ τὴν φάρον εἰς τὴν θάλασσαν.

Datiu9 loco ablatiui cum prępoſitione

GRAECAM Antiptoſin vocat Seruius, quum poſt paſſiua datiuus loco ablatiui cũ præpoſitione adhibetur. vt Verg. Nec cernitur vlli. Horat. Scriberis Vario fortis & hoſtiũ victor. Xenophon, Οσίως μοι καὶ δικαίως ἅπαντα τὸν βίον βεβιωμένον. Iſocrat. ad Demonic. ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκάνοις πεπραγμένων.

Græcæ nõ minus ſunt & illæ, de quib9 ſuprà in Enallage dixi, Nobis nõ licet eſſe tam diſertis. Et Macrob. Si vobis volentib9 eſt. Sic Græci. Ariſtoph. ὄντως γὰρ ἐστι πλουσίοις ἅπασιν ἡμῖν εἶναι; Et, ἐμοὶ βουλομένῳ ἦν.

Nomen pro aduerbio.

GRAECA quoq; antimeria eſt, quum nomen pro aduerbio ſumitur ad hunc modũ. Plin. Hæc ſingula & matutina & veſpertina dantur. pro mane & veſperi. Vergil. Nec gregibus nocturnus obambulat. pro noctu. Idem rurſus, Nec minus Æneas ſe matutinus agebat. pro mane. Huc attinet & illud eiuſdẽ, Vibranti gladio connixus ab aggere dexter Occupat. Ἀρισοφ. Δῆλος δ' ἐστιν ὅτι τοῦ πράγματος ἀκήκοέν τι τῇ βαδίσει καὶ τῷ τάχει. Homerus, Ἄλλοι μὲν ῥα θεοί τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ Εὗδον παννύχιοι. Idem, Ου χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα.

GRAECA videtur & illa Enallages forma, quę in Prolepſi ſæpe vſurpatur. vt Saluſt. Itaq; initio reges diuerſi, pars ingenium, alij corpus exercebanr. De qua in enallage diximus. Eſt enim Græcis familiariſſima. Cebes. αὗται τοίνυν ἔφη, ἡ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα καλεῖται τιμωρία, ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχουσα λύπη, ἡ δὲ τὰς τρίχας τίλλουσα ἑαυτῆς ὀδύνη.

Græcum eſt & illud Saluſtij cum ſimilibus, in quibus poſt maſculina & fœminina ſubijcitur neutrũ. Huic ab adoleſcẽtia cędes, rapinæ, diſcordia ciuilis, grata fuere. Terent. Atq; hęc, qui miſit, nõ ſoli ſibi poſtulat te viuere. Ad Eunuchũ enim & ancillã refertur illud hæc. Idem, Tamen vel virtus tua me, vel vicinitas, quod ego in propinqua parte amicitiæ puto, facit vt audacter moneam & familiariter. Cicer. de offic. Quam ſimilitudinẽ natura, ratióq; ab oculis ad animum tranſferens, multo etiã magis pulchritudinem,

conſtantiā, ordinē in conſilijs, factíſq́ conſeruāda putat. Sic Græci. Iſocrat. Κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην, τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι. &c. Tale putat Seruiꝰ & illud Terentij, Qui habet ſalem, quod in te eſt.

Homerica figura eſt, qua vtitur Vergilius in cōparationibꝰ interdū, qualis in illa cernitur, Qualis populea mœrēs Philomela ſub vmbra, Amiſſos queritur fœtus, quos durus arator Obſeruās, nido implumes detraxit. Et Qualis vbi in lucem coluber mala gramina paſtus. Et Ouid. Falcata nouiſſima cauda eſt, Qualia dimidię ſinuantur cornua lunæ. Eſt enim Enallage Qualis pro qualiter. vt in illa Homeri,

οἵη δ' ἄρτεμις εἶσι κατ' οὔρεος ἰοχέαιρα,
ἢ κατὰ τηύγετον περιμήκετον ἢ ἐρύμανθον
τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείαις ἐλάφοισι.
τῇδέ θ' ἅμα νύμφαι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο
ἀγρονόμαι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα λητώ.
πασάων δ' ὕπερ ἥγε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι,
ὡς ἥγ' ἀμφιπόλοις μετέπρεπε πάρθενος ἀδμής.

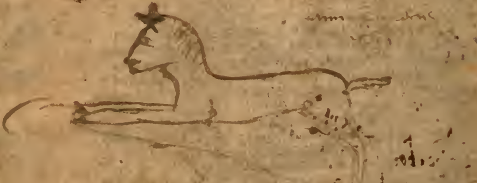
IN illa tamen primi Æneidos, quæ ex hac eſt verſa, Qualis in Eurotæ ripis, aut per iuga Cynthi Exercet Diana choros, quā mille ſecutæ Hinc atq́ hinc glomerātur Oreades: Eclipſis vel prouocabuli quī vel aduerbij quādo magis quadrare videtur, propter Apodoſin illam, Talis erat Dido. vt ſit, qualis Diana, quæ exercet, vel qualis Diana, quum vel quando exercet choros. Simile eſt & illud Horatij in Serm. Eóque Non vt magna dolo factū negat eſſe ſuo pars, Quòd nō ingenuos habeat, claróſq́ parētes, Sic me defendā. Sic Theocrit. Αδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος ἢ τὸ καταχὲς τὴν ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ.

IN illa verò ſexti Æneidos, vix hoc ſufficiat, Quale ſolet ſyluis brumali frigore viſcum Fronde virere noua, quod nō ſua ſeminat arbos, Et croceo fœtu teretes circundare truncos: Talis erat ſpecies auri. Supplendū enim videtur, quale eſt viſcum, quod viſcum ſolet brumali frigore. &c.

THOMAE LINACRI ANGLI DE EMENDATA STRVCTVRA SIVE DE CONSTRVCTIONIS FIGVRIS LIBRI SEXTI FINIS.

Digitized by Google